

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**KARAKTER EĞİTİMİ AÇISINDAN MEVLÂNA İDRİS
ZENGİN'İN HİKÂYE VE MASALLARINDA EĞİTSEL
İLETİLER
(Yüksek Lisans Tezi)**

Muhammed IŞIK

**Yrd. Doç. Dr. Elif AKTAŞ
Danışman**

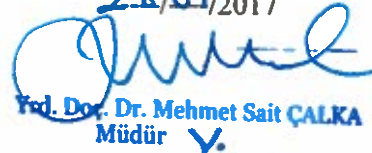
**RİZE
2017**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalında, Muhammed IŞIK tarafından hazırlanan *Karakter Eğitimi Açısından Mevlana İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler* başlıklı bu çalışma, 12/07/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Dora İKRAM
Üye: Yrd. Doç. Dr. Yasemin BAKİ
Üye: Yrd. Doç. Dr. Elif AKTAŞ

Yukarıda imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

12/07/2017

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Sait ÇALKA
Müdür V.

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 28/07/2017

Muhammed IŞIK

ÖN SÖZ

Çocukların dünyası, yetişkinlerin dünyasından farklıdır. Bu sebeple, çocuğa hitap etmenin yolları da farklı olmalıdır. Bu yollardan biri çocuk edebiyatı eserleridir. Çocuk edebiyatı eserleri sayesinde çocuğun hayal dünyasına ulaşıp onun dünyaya bakış açısı değiştirilebilir ve onun hayal dünyası genişletilebilir.

Mevlâna İdris Zengin, bazen hayal dünyasının sınırlarını zirveye taşıyan bazen de günümüz sorunlarını ironik tarzda ele alan eserleriyle çocuklara ulaşmayı hedeflemiştir. Bu çalışmada yazarın, hikâye ve masallarında çocuklara vermek istediği mesajlar ve bu mesajları verirken seçmiş olduğu karakterlerin özellikleri analiz edilerek kitap seçiminde ebeveynlere, öğretmenlere ve çocuklara yardımcı olunması amaçlanmıştır.

Çocuğun gelişiminde kitapların yeri oldukça fazladır. Çocuğa görelilik ilkesini dikkate alarak yazılmış olan çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun karakter gelişimine, bakış açısına, hayal dünyasına vb. etki etmektedir. Bu sebeple kitap seçiminde dikkatli olmak gereklidir. Kitaplarda yer alan karakterlerin çocuğa uygun rol model olup olmadığı, verilmek istenen iletinin çocuğun gelişimine olumlu etki edip etmediği bu açıdan önem kazanmaktadır. Bu tez çalışması kitap seçiminde velilere, çocuklara ve eğitimcilere rehberlik etmesi açısından önemlidir.

Ordu'nun Akkuş ilçesinde sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Bulduğum coğrafya itibari ile bilgi kaynaklarına ulaşmam oldukça zor oldu. Araştırmaya konu olan eserleri internet üzerinde sipariş verdim. Çalışmam sırasında geçirmiş olduğum rahatsızlık ve akabinde ameliyat olmam çalışmamı bir süre aksatmış olsa da çalışmayı tamamlayabildim.

Tez çalışmam boyunca tezi tamamlamamda maddi ve manevi destekleriyle beni sürekli motive eden danışmanım, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Elif AKTAŞ'a, yardımlarıyla ve teşvikleriyle beni yalnız bırakmayan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Adem BELDAĞ'a ve lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca derslerime giren Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesinin tüm hocalarına, çalışmam sürecinde her türlü fedakarlığı yapan sevgili eşim Hatice Kübra IŞIK'a ve canım oğlum Yusuf Kerem IŞIK'a çok teşekkür ederim.

Muhammed IŞIK

Temmuz, 2017

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN.....	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	5
ÖZET... ..	12
ABSTRACT.....	13
KISALTMALAR.....	14
GİRİŞ.....	17
Araştırmanın Amacı	18
Araştırmanın Önemi.....	18
Araştırmanın Yöntemi.....	19
Araştırmanın İnceleme Nesneleri.....	19
Verilerin Analizi.....	20
Tanımlar	21

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE ARAŞTIRMALAR	22
1.1. Karakter Nedir?.....	22
1.2. Açık ve Kapalı Karakter / Devingen ve Durağan Karakter	22
1.3. Karakter ve Özdeşim	23
1.4. Karakter Eğitimi	25
1.5. Çocuk Edebiyatı Nedir?.....	26
1.6. Çocuk Edebiyatında Türler	27
1.6.1. Masal	27

1.6.1.1. Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri ve Önemi.....	27
1.6.2. Hikâye	29
1.6.2.1. Çocuk Eğitiminde Hikâyenin Yeri ve Önemi	30
1.7. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Eğitsel İletiler	31
1.8. Mevlâna İdris Zengin'in Hayatı.....	33
1.9. Mevlâna İdris Zengin'in Edebî Kişiliği	35
1.10. İlgili Araştırmalar	38

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR VE YORUM	41
2.1. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HİKÂYE VE MASALLARINDAKİ KARAKTERLERİN İNCELENMESİ	41
2.1.1. Başka Çocuklar Serisi	41
2.1.1.1. Sessizlik Torbası Adlı Masalın İncelenmesi	41
2.1.1.2. Behram Geri Dön Adlı Masalın İncelenmesi.....	43
2.1.1.3. Tuz Adlı Masalın İncelenmesi	45
2.1.1.4. Havuç Havuç Havuç Adlı Masalın İncelenmesi	47
2.1.1.5. Bir Çuval Gözlük Adlı Masalın İncelenmesi	49
2.1.1.6. Sarı Telefon Sokağında Rüya Adlı Masalın İncelenmesi	50
2.1.1.7. Dünyayı Kurtaran Çocuk Adlı Masalın İncelenmesi	52
2.1.1.8. Çocuk Kırmızı Adlı Masalın İncelenmesi.....	54
2.1.1.9. Küçük Süpermen Adlı Masalın İncelenmesi.....	56
2.1.1.10. Bulut Çocuk Adlı Masalın İncelenmesi	58
2.1.1.11. Mavi Çocuk Adlı Masalın İncelenmesi.....	62
2.1.1.12. Halepli Zeynep Adlı Masalın İncelenmesi.....	64
2.1.2. Hayvanlar İş Başında Serisi	67
2.1.2.1. Öğretmen Öküz Adlı Masalın İncelenmesi.....	67

2.1.2.2. Öğrenci Eşek Adlı Masalın İncelenmesi.....	69
2.1.2.3. Trafik Polisi Kurbağa Adlı Masalın İncelenmesi.....	71
2.1.2.4. Doktor Tilki Adlı Masalın İncelenmesi	74
2.1.2.5. Kasap Köpek Adlı Masalın İncelenmesi.....	76
2.1.2.6. Bakkal Kaplan Adlı Masalın İncelenmesi.....	78
2.1.2.7. Diş Hekimi Timsah Adlı Masalın İncelenmesi	80
2.1.2.8. Baloncu Kirpi Adlı Masalın İncelenmesi.....	82
2.1.2.9. Şoför Tavşan Adlı Masalın İncelenmesi	85
2.1.2.10. Asker Fil Adlı Masalın İncelenmesi	87
2.1.2.11. Davulcu Ayı Adlı Masalın İncelenmesi.....	89
2.1.2.12. Cankurtaran Yunus Balığı Adlı Masalın İncelenmesi	91
2.1.3. Acayip Hayvanlar Serisi	94
2.1.3.1. Kirpinin Bahar Konseri Adlı Masalın İncelenmesi.....	94
2.1.3.2. Filozof Köpek Adlı Masalın İncelenmesi	95
2.1.3.3. Dünyayı Delen Köstebek Adlı Masalın İncelenmesi	99
2.1.3.4. Kuyruğu Dumanlı Kedi Adlı Masalın İncelenmesi	101
2.1.3.5. Kuşkucu Horoz Adlı Masalın İncelenmesi	103
2.1.3.6. Hipnozcu Kedi Adlı Masalın İncelenmesi	104
2.1.3.7. Vejetaryen Aslan Adlı Masalın İncelenmesi.....	105
2.1.3.8. Uçan Eşek Adlı Masalın İncelenmesi	109
2.1.3.9. Kardan Tavşan Adlı Masalın İncelenmesi	112
2.1.3.10. Gazoz Çeşmesi Adlı Masalın İncelenmesi.....	115
2.1.3.11. Romantik Tilki Adlı Masalın İncelenmesi.....	116
2.1.3.12. Dünyanın En Uğurböceği Adlı Masalın İncelenmesi	117
2.1.4. Tuhaf Adamlar Serisi	120
2.1.4.1. Para Dağıtan Adam Adlı Masalın İncelenmesi.....	120

2.1.4.2. Masal Alan Adam Adlı Masalın İncelenmesi	121
2.1.4.3. Saçları Dökülen Adam Adlı Masalın İncelenmesi	123
2.1.4.4. Tersine Adam Adlı Masalın İncelenmesi.....	125
2.1.4.5. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Masalın İncelenmesi	126
2.1.4.6. Televizyonları Bozulan Şehir Adlı Masalın İncelenmesi	127
2.1.4.7. Düşünen Adam Adlı Masalın İncelenmesi	128
2.1.4.8. Kuş Adam Adlı Masalın İncelenmesi	130
2.1.4.9. Profesör Haşır Huşur Adlı Masalın İncelenmesi	131
2.1.4.10. Dokuz Düğmeli Adam Adlı Masalın İncelenmesi	133
2.1.5. Çinçinli Masal Sokağı Adlı Masal Kitabı	135
2.1.5.1. Göçmen Kedi Adlı Masalın İncelenmesi	135
2.1.5.2. Çinçü Adlı Masalın İncelenmesi	136
2.1.5.3. Denize Yazılan Yazı Adlı Masalın İncelenmesi	137
2.1.5.4. Güneşin Uyuduğu Yer Adlı Masalın İncelenmesi	139
2.1.5.5. Duvardaki Resim Adlı Masalın İncelenmesi	141
2.1.5.6. Çin'de İki Fincan Adlı Masalın İncelenmesi	142
2.1.6. Kırpiller Şapka Giyemez Adlı Masal Kitabı.....	145
2.1.6.1. Kanat Çırpan Uçurtma Adlı Masalın İncelenmesi	145
2.1.6.2. Miyavlayan Tavşan Adlı Masalın İncelenmesi.....	146
2.1.6.3. Sarı Kuş Adlı Masalın İncelenmesi.....	147
2.1.6.4. Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz Adlı Masalın İncelenmesi...	149
2.1.6.5. Gökyüzündeki Dost Adlı Masalın İncelenmesi	150
2.1.6.6. Şehir ve Çocuk ve Saat Adlı Masalın İncelenmesi	151
2.1.7. Ütüsüz Ayakkabılar Adlı Masal Kitabı.....	152
2.1.7.1. Dünyanın En Güzel Bombası Adlı Masalın İncelenmesi	152
2.1.7.2. Trenleri Seven Adam Adlı Masalın İncelenmesi	153

2.1.7.3. Mutluluk Doktoru Adlı Masalın İncelenmesi	155
2.1.8. Sufi İle Pufi Adlı Hikâyenin İncelenmesi	156
2.2. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HİKÂYE VE MASALLARINDA YER ALAN EĞİTSEL İLETİLER.....	159
2.2.1. Duygu ve Düşüncelerin İfadesine Yönelik İletiler	159
2.2.1.1. Anne Babaya Sevgi, Övgü ve Şefkat	159
2.2.1.2. Arkadaşlık ve Arkadaş Sevgisi	160
2.2.1.3. Hayvan Sevgisi.....	161
2.2.1.4. Doğa Sevgisi	163
2.2.1.5. Sanat Sevgisi	164
2.2.1.6. İnsan Sevgisi	165
2.2.1.7. Yaşama Sevinci.....	165
2.2.1.8. Beklenti ve Hayal Kırıklığı	165
2.2.1.9. Mutluluk.....	166
2.2.1.10. Özlem	167
2.2.2. Ahlaki Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler.....	168
2.2.2.1. Yardımseverlik.....	168
2.2.2.2. Ön Yargının Yanlılığı.....	169
2.2.2.3. Sorumluluk.....	169
2.2.2.4. Bencillik	170
2.2.2.5. Hırs ve Kıskançlığın Zararları.....	170
2.2.2.6. Büyük Sözü Dinlemek	171
2.2.2.7. İyilik	171
2.2.2.8. Sabır	173
2.2.2.9. Pişmanlık.....	174
2.2.2.10. Dürüstlük- Doğruluk	174

2.2.2.11. Fedakârlık.....	175
2.2.2.12. Farklılıklara Saygı.....	175
2.2.2.13. Kötü Sözdten Kaçınma	176
2.2.2.14. Vefa.....	176
2.2.2.15. Güven.....	177
2.2.3. Sosyal Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler	178
2.2.3.1. İletişim.....	178
2.2.3.1.1. Anne, Baba ve Çocukla İletişim	178
2.2.3.1.2. Aile Büyükleriyle İletişim.....	179
2.2.3.1.3. Okul Çevresi İle İletişim	179
2.2.3.1.4. Diğer Çevre	180
2.2.3.1.5. İletişim Kopukluğu	180
2.2.3.2. Para Saadet Değildir.....	181
2.2.4. Evrensel ve Toplumsal Değerlere Yönelik İletiler	181
2.2.4.1. Yaşanılabılır Bir Dünya	181
2.2.4.2. Barışın Güzelliği, Savaşın Çirkinliği	183
2.2.4.3. Teknolojinin Yanlış Kullanılması	185
2.2.4.4. Duyarlılık	185
2.2.5. Kişisel Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler	188
2.2.5.1. Kendini Tanıma/Farkındalık	188
2.2.5.2. Ulaşılabılır Hedef ve Bir İşte Yetkinlik	188
2.2.5.3. Özgürlük.....	188
2.2.5.4. Girişimcilik	189
2.2.5.5. Adalet	189
2.2.5.6. Kişisel Zaafın Doğurduğu Sonuç	190
2.2.5.7. Olumsuzluk Karşısından Pes Etmeme	191

2.2.5.8. Bireysel Haklarla İlgili İletiler	191
2.2.5.9. Sağlıklı Yaşam	192
2.2.6. Dinî ve Kültürel Değerlere Yönelik İletiler	193
2.2.6.1. Dinî Değerler.....	193
2.2.6.2. Kültürel Değerler	194
2.2.7. Diğer İletiler.....	195
2.2.7.1. Felsefi Düşünceye Yönelik İletiler.....	195
2.2.7.2. İdeolojik Düşünce Belirten İletiler.....	196
2.2.7.3. Pozitif Bilimler İle İlgili İletiler	196
SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	199
Sonuçlar ve Tartışma	199
Öneriler.....	203
KAYNAKLAR	205
EKLER.....	213
Ek 1. İncelenen Eserler	213
Ek 2. Eserlerden Bazılarının Kapakları.....	214
Ek 3. Yabancı Dillere Çevrilmiş Kitaplar	218
ÖZ GEÇMİŞ	220

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Elif AKTAŞ

Hazırlayan: Muhammed IŞIK

Yıl: 2017

ÖZET

KARAKTER EĞİTİMİ AÇISINDAN MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HİKÂYE VE MASALLARINDA EĞİTSEL İLETİLER

Karakter eğitimi her çocuk için önemlidir. Küçük yaştan itibaren oluşmaya başlayan kişilik, çocuk büyüdükçe şekil almaya devam eder. Çocuk, okuduğu ya da dinlediği masal ve hikâyelerdeki karakterlerin bazılarını kendine yakın hissederken bazılarını yakın hissetmez. Bu çalışmada, karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin'in masal ve hikâyelerindeki eğitsel iletilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, yazarın masal ve hikâye türünde yazmış olduğu tüm eserler iki boyutta incelenmiştir. Birinci boyutta, çocuk edebiyatında karakter ve özdeşim arasındaki ilişkiden hareketle yazarın eserlerindeki karakterlerin özellikleri betimlenmiş; ikinci boyutta ise eserlerde yer alan eğitsel iletiler tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda, eserlerde yer alan birçok karakterin olumlu özellikler barındırdığı ve bu açıdan karakterlerin çoğunun çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olduğu ve yazarın bu eserlerinin karakter eğitimi açısından zengin iletiler barındırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu iletilerin çocuğa yönelik ilkesine de uygun olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevlâna İdris Zengin, özdeşim, karakter eğitimi, eğitsel iletiler, masal ve hikâye.

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Basic Education

Thesis Type: Master Thesis

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Elif AKTAS

Author: Muhammed ISIK

Year: 2017

ABSTRACT

EDUCATIONAL MESSAGES IN THE STORIES AND TALES OF MEVLÂNA IDRIS ZENGİN'S TERMS OF CHARACTER EDUCATION

Character education is important for every child. Personality which is starting from the young age has been continuously shaped as the child grows. Child, feels that some of the characters in tales and stories he read or listen to are the close to himself, some of the does not feel close himself. In this study, it was aimed to study the educational messages of Mevlâna İdris Zengin's tales and stories in terms of character education. In this purpose, all of the tales and stories which Mevlâna İdris Zengin has written have been examined in two dimensions. In the first dimension, the relation between character and identification in child literature, has been depicted character features in the author's works; in the second dimension, educational messages in the works were determined. In the result of the examination, it has been determined that many of the characters in the inspected works have positive features and it has been found that many of the characters have features that children can easily relate themselves and that these works are filled with rich messages in terms of character education. It has also been found that messages have been accordance with the principle of the child's relativity.

KeyWords: Mevlâna İdris Zengin, identification, character education, educational messages, tales and story

KISALTMALAR

AF	Asker Fil
akt.	Aktaran
B	Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz
BÇ	Bulut Çocuk
BÇG	Bir Çuval Gözlük
BGD	Behram Geri Dön
BK1	Bakkal Kaplan
BK2	Baloncu Kirpi
CYB	Cankurtaran Yunus Balığı
Ç	Çinçü
çev.	Çeviri
ÇİF	Çin'de İki Fincan
ÇK	Çocuk Kırmızı
DA1	Davulcu Ayı
DA2	Düşünen Adam
DDA	Dokuz Düğmeli Adam
DDK	Dünyayı Delen Köstebek
DEB	Dünyanın En Güzel Bombası
DEU	Dünyanın En Uğurböceği
DHT	Diş Hekimi Timsah
DKÇ	Dünyayı Kurtaran Çocuk
DR	Duvardaki Resim
DT	Doktor Tilki
DYY	Denizi Yazılan Yazı
FK	Filozof Köpek
GÇ	Gazoz Çeşmesi
GD	Gökyüzündeki Dost
GK	Göçmen Kedi
GUY	Güneşin Uyuduğu Yer
HHH	Havuç Havuç Havuç

HK	Hipnozcu Kedi
HZ	Halepli Zeynep
KA	Kuş Adam
KBK	Kirpinin Bahar Konseri
KÇU	Kanat Çırpan Uçurtma
KDK	Kuyruğu Dumanlı Kedi
KH	Kuşkucu Horoz
KK	Kasap Köpek
KS	Küçük Süpermen
KT	Kardan Tavşan
MAA	Masal Alan Adam
MÇ	Mavi Çocuk
MD	Mutluluk Doktoru
MT	Miyavlayan Tavşan
ÖE	Öğrenci Eşek
ÖÖ	Öğretmen Öküz
PDA	Para Dağıtan Adam
PHH	Profesör Haşır Huşur
RT	Romantik Tilki
SDA	Saçları Dökülen Adam
SK	Sarı Kuş
SP	Sufi İle Pufi
ST	Sessizlik Torbası
STSR	Sarı Telefon Sokağında Rüya
ŞÇS	Şehir Ve Çocuk Ve Saat
ŞT	Şoför Tavşan
T	Tuz
TA	Tersine Adam
TBŞ	Televizyonları Bozulan Şehir
TPK	Trafik Polisi Kurbağa
TSA	Trenleri Seven Adam

UE	Uçan Eşek
VA	Vejetaryen Aslan
YŞA	Yağmurlu Şehirdeki Adam

GİRİŞ

Kaleme alınmış her metin bir amaç için yazılır. Türü ne olursa olsun bu metinlerin mutlaka vermek istedikleri bir mesaj vardır. Fakat yazılan her metnin hitap ettiği kitle farklılık göstermektedir. Yetişkinlerden farklı bir duygu ve düşünce dünyasına sahip olan çocukların eğitilmesi için ayrı eserlere ihtiyaç vardır. Bu eserler, çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilmektedir.

Çocuklar için yazılmış edebî yapıtlar, okuma becerisinin geliştirilmesinde, çocuklarda okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılmasında önemli bir yeri sahiptir. Bunun yanı sıra çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun duygu ve düşünce dünyası ile yaratıcı düşünme becerisini geliştirme ve onu hayata hazırlama gibi işlevleri de bulunmaktadır. Çocuğun hemen hemen bütün gelişim alanlarına katkı sağlayan kitaplardaki karakterler, kişilik gelişiminde de önemli bir role sahiptir (Sever, 2012: 57).

Çocuk, okuduğu ya da dinlediği kitabın kahramanı ile özdeşim kurar (Sever, 2012: 73). Aslanyürek (2004: 39), özdeşimi; insanın kendisini sanat yapıtında hissetmesi olarak tanımlar. Çocuğun kitaptaki karakterle özdeşleşmesi için eserdeki karakterin inandırıcı, güvenilir, gerçekçi ve çocukla aynı yaş seviyesinde olması gerekir (Şimşek, 2011: 99). Eserdeki karakter, çocuk kitapla etkileşime girdikten sonra artık onun arkadaşı olur ve bu sayede çocuk, başka yaşamları tanır ve insanları anlamaya başlar (Aktaş, 2016).

Bu denli öneme sahip olan karakter kavramının eserde ele alınmış şekli oldukça önemlidir. Sever (2012), karakterleri açık (geliştirilmiş) ve kapalı (geliştirilmemiş) karakterler olarak ayırmıştır. Açık karakter, eserde yazar tarafından hakkında geniş bilgiler verilen karakterdir. Yazar, çocuğa vermek istediği mesajı açık karakterle verir. Kapalı karakter ise hakkında geniş bilgi olmayan, açık karakteri etkin hâle getirmek için ona yardımcı olan karakterdir. Kapalı karakter tek tip karakterdir. Bu karakterler; eserde tembel, cimri, çalışkan vb. özellikleri yoğun olarak taşıyan kahramanlar olarak karşımıza çıkabilir.

Devingen karakter, olay örgüsünde kişilik ve karakter değişimi gösteren karakterdir. Durağan karakter ise olay örgüsü içerisinde okuyucunun dikkatini çekecek kadar kişilik ve karakter değişimi göstermeyen karakterdir. Devingen ve durağan karakterler, eserin taşıdığı iletiyi güçlendirir. Yanlış bir davranış

sonucunda karakter, geçirmiş olduğu tecrübe ile kendini değiştirdiğinde çocuğun iletiyi anlamasını kolaylaştırır. Ancak bu değişimin inandırıcı olması gereklidir (Sever, 2012: 104-105).

Çocuklar için yazılmış edebî eserlerin kaleme alınış amaçlarından en önemlisi bir mesaj iletmektir. Verilen bu mesajın içeriği çocuğun karakter gelişimi açısından oldukça önemlidir. Sever (2012: 142)'e göre, çocuk kitaplarında bulunması gereken eğitsel iletilerin nitelikleri şunlardır: Çocuk kitaplarında amaç öğretmek değil çocuklara duyarlılık kazandırmak olmalı, kitaplar onlara güzellik duygusu aşılmalı, yaşamı ve insan gerçekliğini tanıtmalıdır. Demirel (2011: 56)'e göre ise eserde verilmek istenen eğitsel iletiler, çocuğu yanlış yargıya ve çıkarıcılığa yöneltmemeli, ırkçılık ve düşmanlık gibi duygular aşılmalıdır. Ayrıca kitaplarda hata yapmayan, uslu, büyük sözünden çıkmayan çocuklar rol model olarak sunulmamalıdır.

Araştırmanın Amacı

Son dönem çocuk edebiyatının üretken ve dikkat çeken isimlerinden biri olan Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masal kitaplarının eğitsel değerini ortaya koymak ve kitaplardaki karakterleri sınıflandırmak bu araştırmanın amacıdır.

Araştırmanın Önemi

Kitaplar bireylere geniş bir bakış açısı sunar, içinde barındırdığı farklı hayatlarla karşılaştırarak onlara önemli deneyimler kazandırır (Sever, 2012: 57). Çocuk, yetişkinlerden farklı bir varlık olduğuna göre ona hitap etmenin de yolları farklı olmalıdır. Bu yollardan biri de çocuk kitaplarıdır. Çocuk kitapları, çocuğun dünyasını ve dünyaya bakış açısını değiştirmede kilit rol almaktadır.

Eğitim, bireyleri hayata hazırlama dışında, onların iyi birer karaktere sahip olarak yetişmesinde de önemli bir role sahiptir. Çocuklara verilecek karakter eğitimi, nasihatın ötesinde onların ilgisini çeken, hayal dünyalarına katkı sağlayan ve kendilerini yerine koyabilecekleri kahramanlara sahip edebî eserlerle yapıldığında daha etkili olacaktır.

Bu denli öneme sahip olan çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuklara verilmek istenen iletiler ve çocuklara model olarak sunulan karakterlerin nasıl ele alındığının incelenmesi ve tahlil edilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, çocuk edebiyatı alanında önemli eserler veren Mevlâna İdris'in eğitim anlayışının özellikle hikâye ve masallarındaki karakterlere ne ölçüde yansıdığını belirten kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma böyle bir ihtiyaca cevap vermeyi amaçlaması açısından önemlidir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, araştırma problemine bağlı olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45) olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinde araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla, yazılı ve görsel materyaller de araştırmaya dâhil edilebilir.

Dokümanlar, nitel araştırmalarda kullanılan önemli bilgi kaynaklarıdır. Araştırmacı, ihtiyaç duyduğu veriyi gözlem ve görüşme yapmadan elde eder. Bu da araştırmaya hem zamandan hem de paradan tasarruf sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 218). Doküman, araştırma öncesi elde mevcut olan yazılı veya görsel malzemedir (Merriam, 2015: 131). Bu malzemelerden yazılı olanlar kitaplar, dergiler, fermanlar, anılar, makaleler, layihalar, romanlar, romanlar, öyküler, şiirler, yazıtlar vb. görsel malzemeler ise, resimler, slaytlar, filmler, anıtlar, giyim-kuşam, araç gereçler, pullar, flamalar vb. olabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 84).

Araştırmada Mevlâna İdris Zengin'in masal ve hikâyelerindeki karakterlerin karakter eğitimi açısından incelenmesi ve eserlerdeki eğitsel iletilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini” kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Son dönemde yazmış olduğu masal, hikâye ve şiirlerle adından söz ettiren Mevlâna İdris Zengin'in eserleri, günümüz sorunlarını ihmal etmeyen metinler olması yönüyle de dikkat çekmektedir. Bu çalışmada Mevlâna İdris Zengin'in

çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilen hikâye ve masallarından oluşan altmış iki eseri incelenmiştir. İncelenen eserlerin tamamı Ek 1’de verilmiştir.

Bu eserler, daha önceden belirlenen kriterler çerçevesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Çalışmada yazarın yalnızca çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilen hikâye ve masal kitapları incelenmiştir. Eserlerdeki iletilerin ve karakterlerin karakter eğitimi açısından incelendiği çalışmada ölçüt, kitapların karakterler barındırmasıdır. Bu nedenle çalışmada yazarın hikâye ve masal kitapları dışındaki eserleri (şiir, deneme vb.) kapsam dışında bırakılmıştır. “Patton’a göre, amaçlı örneklem, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak vermektedir.” (Akt.: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 135). Bu sebeple, amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumda, olayların ve olguların keşfedilmesinde ve açıklanmasında faydalı olmaktadır. Bu araştırmada da amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, nitel veri analiz yaklaşımlarından olan betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Nitel verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanması aşamasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde “amaç, elde edilen bulguları düzenlemiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Bu amaçla elde edilen veriler öncelikle sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Sonra bu betimlemeler açıklanıp yorumlanır, sebep ve sonuç ilişkileri incelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Bu analizde doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

Çalışmada nitel verilerin anlamlandırılması sürecinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşımda amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine incelenir. Betimsel analiz yönteminde gözden kaçan kavram ve temalar içerik analiziyle ortaya çıkarılır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması sonra da ortaya çıkmış olan kavramların mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre verileri açıklayan temaların belirlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

Ayrıca bu araştırmada içerik analizi türlerinden kategorisel analiz kullanılmıştır. Kategorisel analiz, bir mesajın önce parçalara bölünmesini ve ardından bu parçaların belirli kriterlere göre kategoriler şeklinde gruplandırılmasına denir (Bilgin, 2006: 19).

Bu çalışmada da öncelikle Mevlâna İdris Zengin'in eserlerindeki kahramanların karakter özellikleri tespit edilmiş, ardından bu karakterlerin çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olup olmadığı belirlenmiştir. Bunun için devingen ve durağan, açık ve kapalı karakterler olmak üzere önceden belirlenmiş temalar kullanılmıştır. Bundan sonra çalışmada eserlerin iletileri tespit edilip konularına göre sınıflandırılmıştır. Böylelikle eserlerin eğitsel değeri belirlenmeye çalışılmıştır. Sınıflamada doğrudan alıntılara yer verilerek güvenilirlik sağlanmıştır.

Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacıyla geliştirilen çocuksu bir edebiyattır (Şirin, 2000: 9).

Açık Karakter: Eserde yazar tarafından hakkında geniş bilgiler verilen, inandırıcı nitelikleriyle öne çıkmış olan, okurun iyi tanıdığı karakterdir (Sever, 2012: 104).

Kapalı Karakter: Hakkında yüzeysel bilgiler olan, açık karakteri etkin hâle getirmek için ona yardımcı olan karakterdir (Sever, 2012: 104).

Devingen Karakter: Olay örgüsünde okuyucunun dikkatini çekecek şekilde kişilik ve karakter değişimi gösteren karakterdir (Sever, 2012: 105).

Durağan Karakter: Olay örgüsünde okuyucunun dikkatini çekecek şekilde kişilik ve karakter değişimi göstermeyen karakterdir (Sever, 2012: 105).

Karakter Eğitimi: Örtük veya açık program aracılığıyla, yetişen nesle temel insanı değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürmek konusunda geliştirilmiş bir programdır (Ekşi, 2003).

Eğitsel İleti: Sanatçının, yapıtı oluşturmasına neden olan, çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşüncedir (Sever, 2012).

Hikâye: Gerçek ya da gerçeğe yakın olayları belirli kişiler etrafında zaman ve mekân içerisinde ele alan anlatılardır (Aytekin, 2016: 205).

Masal: Çocuk ruhunu besleyip zenginleştirirken gerçeği dolaylı yoldan anlatan ve çocuğu geleceğe hazırlayan anlatıdır (Şimşek, 2011: 215).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi kapsamında “karakter”, “karakter eğitimi”, “özdeşim”, “eğitsel ileti”, “çocuk edebiyatı” , “masal ve hikâye” hakkında bilgiler sunulmuştur.

1.1. Karakter Nedir?

Birçok disiplinin ilgi alanına giren karakter kavramını her disiplin, ilgi ve çalışma alanına göre tanımlamıştır. Kökeni Yunanca olan karakter kelimesi “oyamak, nakşetmek, derin iz bırakmak” anlamlarına gelir (Yığittir ve Bal, 2013).

TDK'nin Türkçe sözlüğünde karakter, “bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özelliktir.” (TDK, 2011).

Karakter; insanın zihinsel, duygusal ve bedensel etkinlikler sonucunda ortaya çıkan davranışlarına çevrenin vermiş olduğu değerdir (Kiraz, 2013). Yılmaz'a göre (2016) ise karakter, insanların çok yönlü özelliklerini tanımaya yarayan davranışların tamamıdır.

Edebî eserde ise karakter, ele alınan eserde geçen bir kişiyi diğerlerinden ayıran temel özellikler ve olaylarda kişinin davranışlarına yol gösteren davranış ve tutum biçimine denir (Gökşen, 1985: 78). Başka bir deyişle karakter, sanatçının eserde yaratmış olduğu; onu duygu ve düşünce yönleriyle geliştirdiği, deneyimiyle ve kendine özgü duyarlılığı ile biçimlendirdiği kişiliktir (Sever, 2012: 78).

“Karakter doğuştan insanda bulunmaz, sosyal çevreyle birlikte sonradan kazanılır.” (Çağlayan, 2005: 95'ten akt. Yılmaz, 2016). Kişinin karakterinin oluşmasında ailenin, yaşamış olduğu çevrenin, kalıtımın ve eğitimin etkisi vardır.

1.2. Açık ve Kapalı Karakter / Devingen ve Durağan Karakter

Çocuk kitaplarındaki karakterler, çocukların özdeşim kurdukları önemli öğelerden biridir.

Çocuk edebiyatında karakter konusuna geniş yer veren Sever (2012), karakterleri açık karakter (geliştirilmiş karakter) ve kapalı karakter (geliştirilmemiş karakter); devingen (değişen) karakter ve durağan (değişmeyen)

karakter olarak sınıflandırmıştır. Açık karakter, yazar tarafından eserde tüm yönleriyle tanıtılan kişidir. Yani metnin ana kahramanlarını açık karakterler oluşturmaktadır. Yazar, açık karakter vasıtasıyla iletileri okuyucuya iletmektedir. Kapalı karakter ise eserde ana karaktere yardımcı olan kişidir. Okura yüzeysel olarak tanıtılan kapalı karakterler, genellikle kahramanın yönlendirdiği olayların sonuçlarından etkilenirler.

Bir yapıt içerisinde açık karaktere ihtiyaç olduğu kadar kapalı karaktere de ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü açık karakterin ön plana çıkabilmesi ve yüklenmiş olduğu mesajı iletebilmesi için karşıt özellik taşıyan kapalı karaktere ihtiyaç vardır. Kapalı karakter sadece karşıtlık oluşturmak için değil, kimi zaman da “yardımcı” konumda bulunabilir. Ana karakter karşılaşmış olduğu engelleri kapalı karakterin desteğiyle daha kolay aşabilir (Sever, 2012: 105).

Devingen karakter, olay örgüsünde değişim gösteren karakterdir. Durağan karakter ise olay örgüsü içerisinde değişim göstermeyen karakterdir (Sever, 2012: 104-105). Devingen ve durağan karakterler, eserin taşımış olduğu iletinin güçlendirilmesi bakımından önemlidir. Yanlış bir davranış sonucunda karakter geçirmiş olduğu tecrübe ile kendini değiştirdiğinde çocuğun iletiyi anlaması kolaylaşır. Ancak bu değişimin inandırıcı olması gerekmektedir. Birdenbire gerçekleşen değişimler inandırıcılığını yitirir ve okurda güvensizlik oluşmasına neden olabilir (Sever, 2012: 115).

Edebî yapıtlarda çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak, eserdeki karakterler; davranış ve eylemleriyle, konuşmalarıyla, fiziksel özellikleriyle, diğer karakterlerin ve yazarın yorumuyla geliştirilebilir (Sever, 2012: 95).

1.3. Karakter ve Özdeşim

Metinlerde kurulan dünyanın bir parçası hâline gelebilmek için karakterlerle özdeşim kurabilmek gerekmektedir. Özdeşim, TDK'nin Türkçe sözlüğünde “seyircinin, oyun kahramanının başına gelenleri kendi de yaşıyormuşçasına duyması” (TDK, 2011) şeklinde tanımlanmıştır.

Aslanyürek (2004: 39) ise özdeşlemeyi şu şekilde tarif etmektedir:

“Özdeşleşme, insanın kendisini, başkasının tasarladığı bir dünyada birinin yerine koyabilmesi anlamına gelir. Psikolojik anlamda, kendi ruhsal durumlarını dış dünyada algılananlara yansıtabilmektir. Estetik anlamda ise özdeşleşme, insanın kendisini bir sanat yapıtında hissetmesi, izlediği oyundaki kişilerden birinin yerine kendisini koyarak onunla özdeşleşmeyi dile getirir.”

Edebî eserde çocuğun karakterle özdeşim kurması, henüz yorumlama gücüne sahip olmayan çocuk için oldukça önemlidir. Özdeşleşme; çocuğun model aldığı anne, baba, arkadaş, öğretmen gibi kişilerle etkileşime girerek çocuğun karakterinin oluşmasında öneme sahiptir.

Özdeşimin en etkili olduğu dönem çocukluk dönemidir.

“Çocuk kişiliğin gelişiminde bir modelle kendisini özdeşleştirir. Bu model başlangıçta anne, baba ve yakın akrabayken, zamanla yerini arkadaş, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu bakımdan kitap kahramanlarının ahlaki ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özdeşleştirmesine neden olur. Bu da, çocuk kitabı yazarlarının ne denli öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.” (Yavuzer, 2015: 189).

Çocuk edebiyatında çocuklara uygun karakter sunulması büyük önem taşır. Doğru karakterize etme, kahramanın özelliklerini doğru ve gerçekçi betimleme, iyi eser yazmanın temel yapıtaşlarından. Çocuğun kitaptaki olumlu karakterle özdeşleşmesi için yazarın eserde betimlediği karakter; inandırıcı, güvenilir, günlük yaşamdaki kadar gerçekçi ve çocuğun yaş düzeyine uygun olarak oluşturulmalıdır (Şimşek, 2011: 99).

Şimşek (2011: 100), çocukların kitaplardaki karakterlerle kendini özdeşleştirebilmesi için karakterlerin taşınması gereken bazı özelliklere değinmiştir. Bu özellikler şunlardır:

- Karakterler evrensel olmalı ve ahlaki değerlere saygılı olmalıdır.
- Karakter, iyiliğin ve doğruluğun savunucusu olmalıdır.
- Karakter barışı destekleyici olmalıdır.
- Karakter, çevresini ve kültürel değerlerini koruyan olmalıdır.
- Karakter adil, çalışkan, yardımsever gibi olumlu kişilik özellikleri taşınmalıdır.

Özetlemek gerekirse, çocuk kitaplarındaki karakterler çocuğun düşsel arkadaşlarıdır. Çocuk, onlarla sorunları tanır ve çözüme ilişkin fikirler edinir. Farkına varmadan toplumsal değerleri öğrenir ve özümser. Bu sebeple eserdeki karakterleri çocuk sahiplenmeli, onda kendinden bir şeyler bulmalıdır. Bu açıdan kitap yazarları, çocuk edebiyatı eserlerinde karakter geliştirirken çok dikkatli olmalıdır.

1.4. Karakter Eğitimi

İlk uygulamalarının eski çağlara dayandığı karakter eğitimi, öncelikle din ve ahlak eğitimi gibi algılansa da esasında eğitimin en eski hâlidir. Öğrencilere belli değerlerin kazandırılması demek olan karakter eğitimi, değerler eğitimi çatısı altında yer alan bir uygulama alanıdır (Yiğittir ve Bal, 2013).

Karakter eğitimi, Ekşi'ye (2003) göre çocukların temel ahlaki ve insani değerleri anlama, bu değerlere karşı duyarlı olma ve onlarla birlikte yaşamalarına yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilen kasıtlı bir takım etkinliklerdir.

Karakter eğitimi, “çocukların ve gençlerin, sorumlu ve ilkel olmalarına yardımcı olmak için, anne baba ve toplum üyeleriyle birlikte okul personeli tarafından uygulanan kasıtlı yaklaşım”dır (Vess ve Hablur, 2003: 1).

Karakter eğitiminin verilmesinde aile, arkadaş çevresi, din, kültür, kitle iletişim araçları, gelenek ve görenekler her ne kadar etkili olsa da okullar bu eğitimin en iyi verileceği yerlerin başında gelmektedir. Bu noktada okulda öğrencilerle çokça vakit geçiren öğretmenlere önemli görevler düşmektedir (Yılmaz, 2016). Bu görevlerden biri de çocuk için kurgulanmış metinlerden faydalanarak çocuğa olumlu karakter özelliği kazandırmaktır (Karatay, Destebaşı ve Demirbaş, 2015).

Karakter eğitimi ile çocuk; yaşamında mantıklı, etkili ve sorumlulukları taşıyabilecek seçimler yapabilme imkânı sağlayacak bilgi ve becerilerle donatılır (Ryan, Bohlin, 1999'den akt. Ekşi, 2003).

Gelişim hayatın her evresinde gözlemlenmektedir. Sosyal, düşünsel, zihinsel ve ahlaki anlayışın olumlu yönde gelişmesi için ise iyi bir karakter eğitime ihtiyaç vardır (Karatay, Destebaşı ve Demirbaş, 2015).

Karakter eğitimiyle çocuk; dürüstlük, adil olma, başkalarına saygılı olma gibi önemli etik değerleri benimser. Bunun yanında çocuk, demokratik toplumda haklarını ve sorumluluklarını bilir; saygı, dürüstlük, şefkat, vatanseverlik gibi değerleri de benimser (Sılay, 2010).

Ekşi, Kiraz (2013) ile yapmış olduğu bir röportajda karakter eğitiminin amaçlarını şu şekilde sıralamıştır:

- Anlayışlı, ilgili, ahlaki değerleri olan, bu değerleri günlük yaşamında uygulayan, kendi kapasitesini bilen ve hayatın amacını anlayıp buna göre yaşayan bir çocuk/insan yetiştirmek.
- Çocuklardaki olumsuz tutum, davranış ve ön yargıları azaltmak için yardımseverliği, şefkati, doğruluğu ve sorumluluk almayı özendirmek.
- İnsanlara sevgi duyan, adaletli davranan, demokratik, toplumun birlikte yaşama başarısı için esas olan karakteri kazandırmak.

Karakter eğitimi her toplum için önemli bir ihtiyaçtır. Toplumun en küçük bireyleri olan çocuklara karakter eğitiminin erkenden verilmesi önemlidir. Bu sayede çocuklar dünyaya karşı sorumlu olmayı, topluma karşı duyarlı olmayı, hayatta karşılaşılabileceği zorluklarla baş edebilmeyi, paylaşmayı, işbirliğini öğrenir. Ayrıca karakter eğitimi sayesinde çocuklar bugününü ve yarınını güvence altına alır (Kiraz, 2013).

1.5. Çocuk Edebiyatı Nedir?

Çocuk ve edebiyat kavramlarını bir araya getiren çocuk edebiyatı, hedefi çocuk olan, çocuğu tüm yönüyle geliştirmeyi amaçlayan, onların hayal ve düşünce dünyasına hitap eden çocuksu bir edebiyattır (Şirin, 2000: 9).

Şimşek (2011: 39)'e göre çocuk edebiyatı “gelişim sürecindeki çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak onun duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyat”tır.

Çocuk edebiyatı, çocukların dil gelişimine katkı sağlayan, onların edebiyat ihtiyacını karşılayan, çocuklar için yaratılmış bir edebiyattır (Dursunoğlu, 2013: 31).

Sever (2012: 17) ise çocuk edebiyatını şu şekilde tanımlamıştır:

“Erken çocukluk döneminden başlayarak ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimini ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yücelten ürünlerin genel adıdır.”

Yapılan tanımlar incelendiğinde çocuk edebiyatının, hitap ettiği hedef kitlenin gelişimsel özelliklerine uygun olarak edebî zevk ve ihtiyaçlarını karşılayan aynı zamanda onlara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmayı amaçlayan bir alan olduğu söylenebilir.

1.6. Çocuk Edebiyatında Türler

Masal ve hikâye, çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde en sık karşımıza çıkan türlerdendir. Okuma çağı öncesinde masal, okul çağından sonra da hikâyeler çocuğun yaşantısında büyük yer edinmektedir.

1.6.1. Masal

Masal, geçmişten bu yana çocukların ilgisini çeken edebî türlerden biri olmuştur. Hayal ve özlemlerin dile getirildiği bir tür olan masal, aynı zamanda geleneğin kuşaktan kuşağa aktarılmasında da önemli bir rol üstlenmiştir.

Arapça “mesel” kelimesinden dilimize geçmiş olan “masal” kelimesinin birçok tanımı yapılmıştır (Şimşek, 2011: 163). TDK'nin Türkçe sözlüğünde masal, “genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekle yaşayan, çoğunlukla insanların, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür” (TDK, 2011) olarak tanımlanmıştır.

“Masal, kahramanlarından bazıları hayvan ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu hâlde dinleyiciler inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” (Sakaoğlu, 1973: 5).

Masal, çocuğun ruhunu besleyip zenginleştiren bir türdür (Şimşek, 2011: 215). Bu açıdan erken yaşlardan itibaren masallar, okul öncesi dönemden itibaren çocukların en çok okuduğu ve sevdiği türlerindedir.

1.6.1.1. Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri ve Önemi

Hem sözlü ve hem de yazılı gelenek içerisinde yer alan ve büyükten küçüğe herkesin severek okuduğu/dinlediği masal, olayları bilinmeyen ve hayalî bir mekânda geçen, kahramanları insan, hayvan ve olağandışı varlıklar olabilen bir edebiyat türüdür. “Evvel zaman içinde” tekerlemesiyle başlayan masallar genellikle mutlu son ile biter. Masaldaki gizemli olaylar, karakterin yaşamış olduğu serüvenler, karakterlerin olağanüstü olması masalları çocuklar açısından ilginç kılmaktadır (Şimşek, 2011).

Masalların en büyük özelliği eğlendirirken öğretiyor olmasıdır. Tamamen hayal ürünleri olan masalarda genellikle evrensel değerler vurgulanır. Değerlerin kazandırılmasında masal, gerek içerik bakımından gerek işleniş yönünden iyi bir eğitim aracıdır.

Her milletin kültüründe önemli bir yere sahip olan masallar, çocukların hayata hazırlanmasında, hayatla ilgili tecrübe kazanmalarında, gerçek ile hayal dünyasının çizgilerini fark etmelerinde önemli bir role sahiptir (Aytan, 2012: 21).

Masallar çocukların ruhunu besleyip zenginleştirirken, çocuğa gerçeği dolaylı yoldan anlatır ve onun geleceğe hazırlanmasına yardımcı olur. Masallar eğlendirici olduğu kadar eğitici bir role de sahiptir. Okuduğu ya da dinlediği masallardaki karakterle özdeşim kuran çocuk, olayların akışına göre iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış ayırt etmeyi öğrenir (Şimşek, 2011).

Masallar ana dilin kavranmasına, gelişmesine, hayal gücünün zenginleşmesine yardımcı olur. Henüz okuma yazma bilmeyen çocukların fikir ve duygularını besler (Gökşen, 1985: 62).

Eğitim ve öğretimde önemli bir yere sahip olan masalların sahip olması gereken nitelikler çok önemlidir. Ebeveynler ve öğretmenler masal seçiminde dikkatli olmak zorundadır. Gökşen (1985: 63-65) masalarda olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

- İyi bir masal çocuğu büyülemeli, çocukta güzellik duygusunun gelişmesini amaçlamalıdır.
- Masal çocukları neşelendirmeli, onların ruhunu beslemelidir.
- Bozulmuş ve aslımı kaybetmiş masallardan kaçınılmalıdır.
- Masaldaki konuların çocuklar tarafından yanlış anlaşılacak nitelikte olmamasına dikkat edilmelidir.
- Masallar değerleri çocuklara aşılabilenmelidir.

Bunlara ek olarak şu özellikleri de ekleyebiliriz (Aytan, 2012: 21):

- Masalın dili sade, anlatımı akıcı olmalıdır.
- Masallarda düğüm noktası ustaca işlenmiş olmalıdır.
- Masallarda olaylar beklenmedik biçimde sonuçlanmalıdır.
- Masallarda olaylar canlı ve hareketli olmalıdır

Şimşek'e göre (2011: 166-168) ise masalların çocuk için önemi ve çocuğa katkıları şunlardır:

- Masallar çocuğun hayal dünyasını geliştirir.
- Masallar çocuğu hayata hazırlar.
- Masallar çocuğun dinleme becerisine katkıda bulunur.

- Masallarla okuma alışkanlığının temeli atılır.
- Masallarla çocuğun kelime haznesi gelişir.
- Masallar çocuklara planlı olmayı öğretir.
- Masallar çocukların belleklerinin gelişmesine katkı sağlar.
- Masallarla çocuğun edebî zevki gelişir.
- Masallar çocuğun konuşma becerisine katkı sağlar.
- Masallar çocuğun ahlak duygusunu geliştirmesine yardımcı olur.
- Masallar kültür aktarımını sağlar.

1.6.2. Hikâye

Çocukların çok sevdiği türlerden biri olan hikâye, masal gibi ilgi çekicidir. Hikâye, yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayların yer, zaman, mekân ve kahraman gibi unsurlarla birlikte ele alınıp işlendiği bir türdür. TDK'nin Türkçe sözlüğünde “hikâye, gerçek ya da tasarlanmış olayları anlatan düz yazı” (TDK, 2011) şeklinde tanımlanmıştır.

Hikâye, “Nakletme, bir vak'a ve sergüzeşti sırasıyla anlatma, rivayet, hakiki veya uydurma ve ekseriya hisse kopmağa mahsus sergüzeşt ve vukuat. Kısaca mesel, roman” (Sami, 1987: 554'ten akt. Köse, 2011: 7) şeklinde de tanımlanmaktadır.

Hikâye, gerçek ya da gerçeğe yakın olayları belirli kişiler etrafında zaman ve mekân içerisinde ele alan anlatılardır (Aytekin, 2016: 205).

Türk halk kültüründe önemli bir yeri olan hikâyeler, uzun kış gecelerinin hem eğlencesi hem de eğitim yoluydu. Memleketin her yerinde okul olmadığı asırlarda hikâyelerin etkisi fazlaydı (Şimşek, 2011: 227).

Şimşek'e göre çocuk, 8-10 yaşlarında sona eren masal çağının ardından gerçeklik duygusunu uyandıran metinlere yönelir. Bunlar, yaşanmış ya da yaşanabilir izlenimi bırakan edebî ürünler yani hikâyelerdir (Şimşek, 2011: 227-228).

Hikâyelerin çocukların dünyasına hitap etmesi önemlidir. Onlar yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun hikâye seçmek önemlidir. Çocuk hikâyelerinde bulunması gereken nitelikler şunlardır (Şimşek, 2011: 228):

- Hikâyeler iyi kurgulanmış olmalı, çocuğu estetik yönden geliştirmelidir.
- Hikâyeler, çocukların ilgi alanlarına uygun olmalıdır.
- Hikâyeler, çocukların sosyal ve duygusal gelişimine zarar verebilecek unsurlar taşımamalıdır.
- Hikâyeler, çocukların dünyasına uygun olmalı, uzun tasvir ve karışık kelime ilişkileri olmamalıdır.
- Hikâyeler çocuğun yeni kelime öğrenmesine imkân vermelidir.
- Hikâyelerin serim, düğüm ve çözüm bölümleri mantığa uygun olmalıdır.
- Hikâyeler doğrudan öğüt verici olmamalıdır.
- Çocuk hikâyedeki olaylardan ve kahramanların özelliklerinden ders çıkarmalıdır.

Oğuzkan (2010: 111) ise çocuk hikâyelerinde bulunması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Ayrıntılar, somut ve dikkat dağıtmadan verilmelidir.
- Çocuğun anlayabileceği basit ruh çözümlmelerine yer verilmelidir.
- Aşırıya kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneye ve konuşmalara yer verilmelidir.

1.6.2.1. Çocuk Eğitiminde Hikâyenin Yeri ve Önemi

Hikâye, çocuğun dünyasına ulaşmada etkili yollardan biridir. Hikâye, birkaç sayfada çocuğa bir dünya kurar ve çocuğun kurduğu bu dünyada onun gelişimine katkıda bulunur (Tosun, 2005'ten akt. Özaslan, 2012: 29).

Hikâye, çocukların hayattaki tecrübelerini zenginleştirir ve değer yargılarının gelişmesini sağlar (Taşkiran, 2015: 52).

Masal çağından kurtulan çocuk, okuyacağı eserlerde gerçeklik arar. Hikâyelerde masallara göre daha çok somut ifadeler (yer, zaman, mekân, kişiler ve olay) yer aldığı için çocuktaki okuma isteği daha da artar ve artık hikâyeler çocuğun daha çok ilgisini çeker. Çocuk için yazılmış öyküler çocuğun kendini tanımasına, nerede nasıl davranacağına, pratik çözümler üretmesine ve problem çözmesine yardımcı olur (Köse, 2011: 11-12).

Hikâyeler çocuğun duygusal gelişimine de katkı sağlar. Hikâye dönemine geçmiş olan çocuk, yavaş yavaş gerçek hayatı tanımaya başlar ve çocuk acıma, üzülmeye, empati kurma gibi bir takım duygu ve düşünceleri hikâyeler aracılığıyla öğrenir.

Hikâyeler çocukların dil gelişimine de yardımcı olur. Çocukta dinleme, anlama ve anlatma becerileri çocuk edebiyatı yapıtlarıyla gelişir. Bu yapıtlarla karşılaşan çocuklarda okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı oluşur (Şimşek, 2011: 228). Okuyan çocuğun kelime haznesi artar.

Hikâyeler, çocuğun sosyal yönden gelişmesine de yardımcı olur. Sosyal çevreyle tanışan çocuk bu çevre için önemli olan arkadaşlık, sevilme, saygı, yardımlaşma, kendini kabul ettirme gibi temel değer ve becerileri okuyacağı hikâyelerdeki karakterler sayesinde öğrenir ve duygu ve düşüncelerine bu şekilde yön verir. Ayrıca hikâyelerdeki olay ve durumlarla birtakım toplumsal kuralları öğrenir.

1.7. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Eğitsel İletiler

Kaleme alınmış her yapıt bir amaca hizmet etmek için yazılır. Bu sebeple yazılmış olan her metnin, iletmek istediği temel bir duygu ve düşünce yani bir mesajı vardır. Yazar, okuyuculara aktarmak istediklerini önce kendi süzgecinden geçirir ve farklı bakış açıları, ince duyarlılık ve hassasiyetle okurlarına sunar (Barış, 2011: 69).

Eğitsel ileti, bireylerin yaşamları boyunca kazanması gereken değerlerin bireyde olumlu yönde davranış değişikliği getirmek amacıyla hedef kitleye vermek istediği mesajdır (Sever, 2012).

Eğitim ile karakter arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Eğitimin üstlendiği temel amaçlardan biri, iyi karaktere sahip, evrensel değerleri özümsemiş bireyler yetiştirmektir (Aktaş ve Beldağ, 2017). Bu amacın gerçekleştirilmesinde de çocuklar için yazılmış olan kitapların önemi büyüktür. Edebî metinler içerdikleri kurgusallık, olay ve karakterleriyle iletiyi yansıtır. İyi hazırlanmış bir eser; çocuğun bilgi edinmesini sağladığı gibi onun eleştirel düşünmesini, duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmesini sağlar (Arseven, 2005: 42'den akt. Gülgönül, 2014: 30).

Çocukların birtakım değerleri kazanmaları yahut yeni sistemler oluşturmaları için çocuk edebiyatı ürünleri seçilirken özenle oluşturulmuş iletilerin bulunduğu eserler tercih edilmelidir (Barış, 2011: 69). Çocuk kitaplarındaki iletiler, şu niteliklere sahip olmalıdır (Cesur ve Baş, 2015):

- Konu, dil ve anlatım gibi özellikler kendi içinde uyumlu olmalıdır.
- Eserdeki iletiler çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalıdır.
- İletiler ile konu-tema arasında ilişkinin uyumlu olmasına dikkat edilmelidir.
- İletiler eserde sadece örtük değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ya da soru şeklinde de verilmelidir.

Demirel (2011: 56) ise çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin niteliklerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Çocuk yanlış yargılara, çıkarıcılığa ya da şiddete yöneltilmemelidir.
- Kitaplarda, hata yapmayan, uslu çocuk olma, yaramazlığın kötü sonuçlar doğuracağına üzerinde durulmamalıdır.
- İletiler aracılığıyla ırkçılık, düşmanlık gibi olumsuz duygular aşılanmamalıdır.

Yazınsal nitelikli kitabın amacı, çocuğa bir şey öğretmek değil, onlarda sezgiyi ve düşünme yeteneğini geliştirmek, duyarlılık kazandırmak olmalıdır. Çocuk kitaplarında çocuklara verilmek istenen mesaj onları iyiliğe, doğruluğa, güzele yönlendirmelidir (Sever, 2012: 141).

Çocuklar için kaleme alınmış eserler onların anlama ve iletişim becerilerini geliştirirken davranışlarının şekillenmesine de katkı sağlar. Bu nedenle eserlerin çocukların seviyesine uygun olması önemlidir.

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2017) çalışkan, kararlı, azimli, eleştirel ve yaratıcı düşünen, iletişim becerisi yüksek, girişimci, araştıran, kişisel değerlere önem veren, millî ve evrensel değerlere sahip, vatanını ve milletini seven bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Bu amacın yerine getirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin özenle seçilmesinin önemi büyüktür.

1.8. Mevlâna İdris Zengin'in Hayatı

Kahramanmaraş'ın küçük bir Akdeniz kasabası olan Andırın ilçesinde 1966 yılında dünyaya gelen Mevlâna İdris Zengin, Mustafa Bey ve Şerife Hanım'ın dokuz çocuğundan üçüncüsüdür. İlkokulu öğrenimini Andırın'da tamamlayan Mevlâna İdris, ilkokulu bitirdikten sonra Kahramanmaraş'a gitmiş ve ortaokul ve lise eğitimini ise Kahramanmaraş'ta tamamlamıştır.

Yazmaya orta ikinci sınıfta başlayan Mevlâna İdris Zengin'in ilk yazısı Yeni Devir gazetesinde yayınlanmıştır. Bu ilk yayın ona yazının gücünü göstermiştir. Çünkü o gazetede yazısını gören büyükler onunla tanışmak isteyip kendi yazdıkları hakkında onun fikirlerini merak etmişlerdir. Mevlâna İdris'in edebiyatla asıl tanışması ise Maraş Lisesi'nde olmuştur. Mevlâna İdris, Maraş'ta lise eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanmış, 1989 yılında okulu bitirdiğinde avukatlık stajı için hak kazansa da bu mesleği yapmamıştır. Fakülte sonrası eğitim hayatını sürdürmek için yurtdışına gitmek istemiş fakat o yıl Suudi Arabistan ile Türkiye arasındaki kültür anlaşması iptal edilince bu hayalini gerçekleştirememiştir (Uludağ, 2012).

Son dönem çocuk edebiyatı ürünlerinin en çarpıcı ve dikkat çekici eserlerini veren Mevlâna İdris hakkında Mustafa Ruhi Şirin şu sözleri sarf eder (Şirin, 2010: 9):

“Elbette çağdaş masallar da yazılmalı. Son dönem çocuk edebiyatımıza bu türün en iyi örneklerini kazandırmış ilk önemli çağdaş masalcımız Mevlâna İdris Zengin'dir. Ne yazık ki çoğu çocuk kitabı yazarı okumamıştır Mevlâna İdris'i.”

1987 yılında geçirdiği ağır hastalık neticesinde onu “benden geriye bir ses kalsın” kaygısıyla yazmış olduğu ilk kitap “Kuş Renkli Çocukluğum” adlı şiir kitabıdır. Mevlâna İdris, yazmış olduğu bu şiir kitabı ile 1987'de Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü almıştır. Yazarın *İkinci Yazıları*, *Diriliş*, *Dergâh*, *Albatros*, *Geniş Zamanlar* ve *Gerçek Hayatlar* gibi birçok dergi ve gazetede şiir, hikâye ve denemeler yayımlanmıştır. (Uludağ, 2012).

Çocuklar için yazmaya şiirle başlayan Mevlâna İdris Zengin, zamanla modern masal ve hikâyeler de yazmaya başlamıştır. Yazmış olduğu bu eserlerden bazıları farklı dillere çevrilirken bazı kitapları da televizyonda çizgi film olarak yayınlanmıştır.

Masalları “Beyaz Kargadan Mavi Masallar” adıyla, öyküleri ise “Sufi ile Pufi” adıyla televizyonda çizgi film olarak yayınlanmıştır (Çalışkan, 2001).

Tuhaf Adamlar serisindeki 10 kitap, Almanya’da bir yayınevi tarafından 9 dünya diline (Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Arapça, Rusça, İspanyolca, Farsça ve Lehçe) çevrilmiştir. Ayrıca “İyi Geceler Bayım” adlı şiir kitabı 2006 yılında Farsçaya çevrilerek İran’da, “Dondurmalı Matematik” isimli şiir kitabı ise Arapçaya çevrilerek çeşitli Arap ülkelerinde yayımlanmıştır (Emeksiz, 2008).

Mevlâna İdris Zengin’in almış olduğu ödüller ve yapmış olduğu çalışmalar şunlardır:

- 1987 yılında “Kuş Renkli Çocukluğum” adlı şiir kitabıyla *Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülü*’nü kazanmıştır.
- 1998 yılında “Korku Dükkânı” isimli kitabı ile *Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü*’nü kazanmıştır.
- 2008 yılında Prizren’de Türkçeye katkı yapanlarla ilgili uluslararası bir ödül kazanmıştır.
- 2011 yılında da Birikim Eğitim Kurumu tarafından “*En Başarılı Çocuk Yazarı*” ödülü kazanmıştır.
- “Asla ve Daima Nuri Pakdil” isimli bir belgesel metni yazmış ve konsept danışmanlığını yapmıştır. Bu belgesel 2010 yılında TRT televizyonunda yayınlanmıştır.
- 13 Nisan 2012 yılında Diyarbakır’da Sezai Karakoç’un şiirlerinden yola çıkarak yaptığı “Gül Sesleri” isimli şiir belgeseli, Uluslararası Sezai Karakoç Sempozyumu’nda gösterilmiştir.

3 erkek çocuk babası olan Mevlâna İdris Zengin, İstanbul Fatih At Pazarı Meydanı’nda “Eski Kafa” isimli bir kafe işletmektedir ve halen Karar gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır.

1.9. Mevlâna İdris Zengin'in Edebî Kişiliği

Çağdaş çocuk edebiyatının usta kalemlerinden olan Mevlâna İdris Zengin'in eserlerini kaleme alırken ki sloganıdır “Hayaller yargılanır mı?” Aykırı, farklı üslubu ve sorun odaklı masal ve hikâyelerinin hemen hepsinde bunu görmek mümkündür.

Mevlâna İdris Zengin, çocukların dünyasının çok farklı olduğunu savunur ve çocuklar için yazmaktan zevk aldığını söyler. Mevlâna İdris, Yasa (2012: 163) ile yapmış olduğu röportajda düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: “Çocuklar için yazıyor olmaktan mutluyum. Başladığımız herhangi bir yazıyı bitirdiğiniz zaman şöyle bir mutlu olursunuz. Bu yazı çocuklar için olunca iki defa mutlu olduğumu hissediyorum.”

Mevlâna İdris'e göre çocuklar dış çevreden koparılmamalıdır. Çocuklara sadece ders çalıştırıp onları robotlaştırmamak gerektiğini savunur. Mevlâna İdris başarıyı “ders çalışmaya” değil, “kitap okumaya” bağlar. Bu nedenle okuyan çocukların yaşadığı bir dünya istemektedir. Büyüklerin çocukların hayal dünyalarına çok fazla müdahale etmemesi gerektiğini söyler. Bu düşüncelerini “Düşünen Adam” kitabında şu şekilde ifade eder: “... oynayın çocuklar oynayın, kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın. Hatta terli su için. Boş verin büyükleri, onlar sizi anlamaz ki...” (DA2, s. 11).

Mevlâna İdris'in eserleri incelendiğinde onun hitap ettiği kesimin sadece çocuklar olmadığı da görülür Hemen her kitabında çocuklar üzerinden yola çıkarak büyüklerin de düşünmesini ister. Bir röportajında şu ifadeleri kullanmıştır: “Büyüklere de yazıyorum aslında. Günlük gazete yazıları da yazdım hatta. Bunların bir kısmında mahlas kullansam da...” (Yasa, 2012: 162).

Mevlâna İdris'in eserlerinin bu kadar başarılı olmasının en büyük etkeni çocukları yakından takip etmesi ve onları yakından tanımasıdır. Çocukların karşılaştığı sorunlara göz yummamıştır. “Neden çocuklar için yazıyorsunuz ?” sorusuna şu cevabı vermiştir:

“... ben dünyanın birçok yerinde çocuklar gördüm, ülkemin birçok yerinde ve şehrimin birçok yerinde çocuklar gördüm. Yüzlerini, bakışlarını, korkunç çaresizliklerini ya da neşelerini unutamadığım çocuklar var. Kendi çocuklarım da var.” (Emeksiz, 2014).

Mevlâna İdris, günümüz çocuklarının karşılaştığı problemleri ironik şekilde ele alır. Günümüzde çocuklar, teknolojiyle içli dışlı hâle gelmiştir. Çocuklar parkta, sokakta, caddede oyun oynamak yerine zamanını bilgisayar oyunları, televizyon, telefon, ipod, tablet vb. teknolojik araçlarla geçirmektedir. Bu gelişmeler ve çocuğun dış dünyadan kopup kendi içine çekilmesi neticesinde çocuğun iç âlemi kararıp hayal dünyası olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu durum bir süre sonra önüne geçilemeyecek bir vaziyet alıp ebeveynlerin çaresiz kalmasına yol açmaktadır. Mevlâna İdris yazmış olduğu masal ve hikâyelerinde bu dramatik durumu, karşılaşılan bu problemleri İslami duyarlılıkla, işin içine mizah ve ironi katarak hem gerçek hem de gerçeküstü bir şekilde kaleme almıştır.

Mevlâna İdris, eserlerinde sıra dışı, olağanüstü, tuhaf olarak adlandırabileceğimiz tiplere yer vermektedir. Bundaki amacının da dünyanın herhangi bir yerinde bu eserleri okuyan çocukların yabancılik çekmemesi olduğunu ifade etmiştir. Mevlâna İdris, Emeksiz (2014) ile yaptığı söyleşide bu konuya şu şekilde değinmiştir:

“Normal olacak kadar anormal değilim. Çocuklar için normali tekrarlamayı anlamsız buluyorum. Kaldı ki çocukları, büyüklerin dünyasına ait normallerden biri olarak hiç düşünmüyorum. Sıra dışı bir varlık olan çocuğa sıradan bir anlatı sunmak iyi bir şey değil. Dolayısıyla masallarında da, çocuklar için yazdığım şiirlerimde de gerçeği, “normalin”, ezberin biraz dışında bir şey söylemek istiyorum. Verili dünyanın artık sıradanlaşan vandalizminin, diktasının, propagandasının, ideolojisinin, kurumsal faşizmasının, yoğun kapital dizgesinin, çok uluslu tüketim kuramlarının biraz dışında bir şey. İstiyorum ki söylemeye çalıştığım, yer yer mantık dışılıklardan da beslenerek anlatmak istediğim şeyle, biçimlenmemiş saf çocuk mantığı arasında mümkünse bir tetabukiyet oluşsun. Çok şey mi istiyorum? Hiç sanmam.”

Mizahsız hayatı çekilmez bulan Zengin, hayatın her alanında karşısına çıkan kişileri kahraman olarak seçer ve bu tipleri ironik ve mizahla karışık bir şekilde okuyucunun karşısına çıkarır.

Mevlâna İdris, eserlerinde bozulan dünyada büyüklerin ve çocukların karşılaştığı problemleri ele alır. Güncel konulardan yola çıkarak dünyadaki ızdırabı çocukların gözünden bakarak ve onlardan çözüm umarak vermeye çalışır. Eserlerinin isimlerinde de bunu yansıtır: Halepli Zeynep, Çocuk Kırmızı, Dünyayı Kurtaran Çocuk vb.

Mevlâna İdris’in kaleme almış olduğu eserler şunlardır:

- Başka Çocuklar Serisi (12 Kitap)

Sessizlik Torbası, Behram Geri Dön, Tuz, Havuç Havuç Havuç, Bir Çuval Gözlük, Sarı Telefon Sokağında Rüya, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Çocuk Kırmızı, Küçük Süpermen, Bulut Çocuk, Mavi Çocuk ve Halepli Zeynep.

- Hayvanlar İş Başında Serisi (12 Kitap)

Öğretmen Öküz, Öğrenci Eşek, Trafik Polisi Kurbağa, Doktor Tilki, Kasap Köpek, Bakkal Kaplan, Diş Hekimi Timsah, Baloncu Kirpi, Şoför Tavşan, Asker Fil, Davulcu Ayı, ve Cankurtaran Yunus Balığı.

- Acayip Hayvanlar Masal Serisi (12 Kitap)

Kirpinin Bahar Konseri, Filozof Köpek, Kuşkucu Horoz, Hipnozcu Kedi, Vejetaryen Aslan, Uçan Eşek, Kardan Tavşan, Gazoz Çeşmesi, Romantik Tilki, Dünyayı Delen Köstebek, Kuyruğu Dumanlı Kedi ve Dünyanın En Uğurböceği.

- Tuhaf Adamlar Masal Serisi (10 Kitap)

Para Dağıtan Adam, Masal Alan Adam, Saçları Dökülen Adam, Tersine Adam, Yağmurlu Şehirdeki Adam, Televizyonları Bozulan Şehir, Düşünen Adam, Kuş Adam, Profesör Haşır Huşur ve Dokuz Düğmeli Adam.

- Çınçınlı Masal Sokağı
- Kirpiller Şapka Giymez
- Ütüsüz Ayakkabılar
- Sufi ile Pufi (Hikâye)
- Kuş Renkli Çocukluğum (Şiir)
- Dondurmalı Matematik (Şiir)
- İyi Geceler Bayım (Şiir)
- Vay Canına (Deneme)
- Behram'ın Defteri (Deneme)
- Hayal Dükkanı (Duvar Yazısı)
- Korku Dükkanı (Duvar Yazısı)
- Sinir Dükkanı (Duvar Yazısı)
- İyilik Dükkanı (Duvar Yazısı)
- Tehlikeli Bir Kipat (Duvar Yazısı)

1.10. İlgili Araştırmalar

Kılınç (2014), “Mevlâna İdris Zengin’in Hikâye ve Masallarındaki İletiler ve Bu İletilerin Çocuğa Görelik Bağlamında Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında, yazara ait masal ve hikâyelerdeki iletileri çocuğa görelik bağlamında Türkçe eğitimi açısından incelemiştir. Çalışma sonucunda, yazarın masal ve hikâyelerindeki iletileri dil-üslup, konu-tema, bakış açısı ve şahıs kadrosu-kahramanlar açısından incelendiğinde, eserlerin bazılarının çocuğa göre olduğu, bazılarının da çocuğa göre olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada yazarın Türkçe dersinin kazanımlarına elverişli olan masalların bulunduğunu ancak MEB tarafından basılan Türkçe ders kitaplarında yer alan yazara ait masalların düzenlenerek aslından uzaklaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yasa (2012), “Mevlâna İdris Zengin’in Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında, yazarın 23 masal kitabındaki 42 masalı çocuk edebiyatının temel öğeleri olarak belirlenen biçimsel (büyüklük, kâğıt, kapak cilt, sayfa düzeni, harfler ve resimler) ve içerik (konu, karakterler, dil, anlatım ve iletiler) açısından incelemiştir. İnceleme sonucunda yazarın eserlerinin iç ve dış yapıya uygun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eserlerin çocuklarda edebî zevk oluşturabilecek nitelikte olduğu da tespit edilmiştir.

Kazan (2012), “Mevlâna İdris Zengin’in Masallarının Eğitsel Değeri” adlı çalışmasında, Mevlâna İdris Zengin’in masallarını içerik, felsefi dil, düşünce ve duygu eğitimi bakımından incelemiştir. İnceleme sonucunda yazarın masallarının çocuklarda mantıksal ve felsefi düşüncenin gelişmesinde olumlu katkıları olduğunu, eserlerde kullanılan üslubun çocukların zihinsel yeteneklerinin artmasına ve esnek düşünebilme kabiliyetini güçlendirmesine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

Akçay (2015), “Samed Behrengi’nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında, Behrengi’nin 17 hikâyesini eğitsel iletiler bakımından incelemiştir. Bulmuş olduğu iletileri “Sunuluş Biçimlerine Göre” ve “Amaçlarına Göre” iletiler şeklinde kategorilere ayırmıştır. Araştırma sonucunda, Samed Behrengi hikâyelerinin çocuğun kişisel gelişimine, toplumsal gelişimine, dini gelişimine, evrensel düşüncenin ve ulusal düşüncenin gelişimine

destek verici eğitsel iletiler sunduğuna, bu iletilerin aktarış biçiminin genel olarak dolaylı anlatım olduğuna ve dolaylı anlatım biçiminin anlam ya da anlamlar oluşturma sorumluluğunu çocuğa bıraktığı sonucuna ulaşmıştır.

Cesur (2015), “Mavisel Yener’in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında Yener’in 72 hikâyesindeki eğitsel iletileri belirlemiştir. Bulunan iletileri amaçlarına göre kişisel gelişimi destekleyen iletiler, toplumsal gelişimi destekleyen iletiler, ulusal gelişimi destekleyen iletiler ve evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler şeklinde kategorize etmiş; sunuluş biçimlerine göre ise doğrudan aktarılan iletiler ve dolaylı yoldan aktarılan iletiler şeklinde sınıflandırılmıştır. Sonuç kısmında Mavisel Yener’in 72 hikâyesinde bulunan iletilerin eğitsel olduğu ve eserlerin yazınsal ölçütlere uygun olarak yazıldığı tespit edilmiştir. Neticede ilkököl düzeyindeki çocukların bu hikâyelerden faydalanabileceği sonucuna varılmıştır.

Taşkıran (2015), “Mustafa Ruhi Şirin’in Masal ve Öykülerinde Eğitsel İletiler” adlı çalışmasında, Şirin’in iki masal ve iki öykü kitabında değerler aracılığıyla verilmek istenen iletileri incelemiştir. İnceleme sonucunda masalların değerler bakımından zengin olduğunu, öykülerinin değerler bakımından masallar kadar zengin olmadığını ifade etmiştir.

Yılmaz (2013), “Fatih Erdoğan’ın Eserlerinin Değerler Açısından İncelenmesi” adlı doktora çalışmasında, Fatih Erdoğan’a ait olan 6-14 yaş arası çocuklar için yazmış olduğu kitapların eğitsel değerini belirlemiştir. Çalışmanın sonucunda, Fatih Erdoğan’ın eserlerinde olumlu ve olumsuz olmak üzere pek çok değere yere verildiği ve yazarın eserlerinin çocuk edebiyatı ile ilgili pek çok noktada ufuk açıcı öneriler sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uzuner Yurt (2013), “Sevim Ak’ın Öykülerinin Eğitsel Değerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında yazarın 11 öyküsünü incelemiştir. İncelenen kitaplardaki iletiler; duygular ve duyguların ifadesine yönelik iletiler, ahlaki değerlere, bilişsel gelişime, sosyal gelişime, öz bakım becerilerine, fiziksel görünüme yönelik iletiler olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca Uzuner Yurt, belirlemiş olduğu 11 öyküyü farklı okullardan farklı sosyoekonomik gelişmişlik düzeyindeki toplam 110 öğrenciye okutarak “Okuma Tutum Ölçeği” ve “Okuduğunu Anlama Başarı Testi” uygulamıştır. Sonuç olarak düşük, orta ve

yüksek sosyoekonomik seviyeye göre okuduğunu anlama testi açısından farklılıklar olduğunu ve Sevim Ak'ın eserlerinin öğrencilerin okuma tutumlarına olumlu yönde etkisi olduğunu tespit etmiştir.

Kaplan (2012), “Eflatun Cem Güney’in Derleyip Yazdığı Masalların Çocuklarda Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada, yazarın kendine özgün masalları ve derlemelerinden oluşan 29 kitabı “masalarda etik iletiler”, “masalarda psikolojik iletiler”, “masalarda sosyolojik iletiler”, “masalarda ekonomik iletiler” ve “masalarda diğer iletiler” şeklinde kategorilere ayırarak incelemiştir. İnceleme sonucunda yazarın kaleme almış olduğu eserlerin karakter eğitimi açısından zengin iletilerle dolu olduğunu ifade etmiştir.

Yakar (2011), “Mustafa Ruhi Şirin’in Türk Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Eserlerinin Eğitsel Değeri Üzerine Bir İnceleme” adlı doktora çalışmada, Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk edebiyatındaki yerini ve eserlerinin eğitsel değerini incelemiştir. Çalışma sonucunda, Mustafa Ruhi Şirin’in çocuğu hayatının merkezine aldığı, çocuğa yönelik eserler yazarken çocuğun bakış açısına uygun bir dil kullandığı, eserlerinde önemli iletilerin yer aldığını sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, Mustafa Ruhi Şirin’in gelenekten yararlandığı ve çocuk edebiyatı yazarlarına öncülük yapan bir konumda olduğu da tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde örneklem kapsamındaki masal ve hikâyeler incelenmiş; eserlerdeki temalar, konular, karakterlerin özellikleri ile iletiler ortaya konmuştur.

Karakterler özelliklerine göre sınıflandırılırken açık karakter, kapalı karakter, devingen karakter ve durağan karakter şeklinde sınıflandırılmıştır. Devingen ve durağan karaktere açık karakter başlığı altında yer verilmiştir.

2.1. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HİKÂYE VE MASALLARINDAKİ KARAKTERLERİN İNCELENMESİ

2.1.1. Başka Çocuklar Serisi

Bu seri içerisinde toplam 12 kitap bulunmaktadır: Sessizlik Torbası, Behram Geri Dön, Tuz, Havuç Havuç Havuç, Bir Çuval Gözlük, Sarı Telefon Sokağında Rüya, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Çocuk Kırmızı, Küçük Süpermen, Bulut Çocuk, Mavi Çocuk, Halepli Zeynep.

2.1.1.1. Sessizlik Torbası Adlı Masalın İncelenmesi

İletişim teması üzerine kurulan bu eserde, dünyada sadece en güzel kelimelerin kullanılmasını isteyen bir çocuğun, ilk önce duyduğu kötü kelimeleri, daha sonra da dünyadaki bütün kelimeleri bir torbaya toplamasıyla dünyanın derin bir sessizliğe bürünmesi ve daha sonra çocuğun bu torbayı açıp dünyaya güzel kelimelerin yayılmasını sağlaması anlatılmaktadır.

Metindeki Karakterler: Çocuk ve Babil.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve eserin ana karakteri olan çocuk, eserin açık karakteridir. Çocuk karakteri, kişilik ve karakter özellikleri bakımından olay örgüsünün başından sonuna ciddi bir karakter ve kişilik değişimi yaşamadığından dolayı eserde durağan karakter özelliği göstermektedir.

Çocuk karakterin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik, karakter ve duygusal özellikleri bakımından çocuk; zeki, muhasebe yapan, kararlı, nazik, kötü söz söylemeyen, sorgulayan, araştırmayı seven, yetenekli, şarkı söylemeyi seven, iyi niyetli, argo ve kötü sözlerden kaçınan, pratik düşünen bir karakterdir.

Zeki,

“... Kimi akşamlar bazı kelimeler öylesine çok kullanılırdı ki, çocuk daha ilk harfi duyar duymaz hangi kelimeyi duyacağını anlar ve yatağında gülümserdi.” (ST, s. 9).

Muhasebe yapan,

“Akşam olduğu zaman evine dönen çocuk, yatağına uzanıp gündüz yaşadıklarını düşündü.” (ST, s. 19).

Kararlı,

“Doğrusu biraz yorulmuştu ama yaptığı işten vazgeçmeyi düşünmüyordu.” (ST, s. 11).

Nazik, kötü söz sevmeyen,

“... Bir kelime gelmişti çocuğun kulağına. Kötü bir kelime, bir küfür kelimesi.. çocuk önce kulaklarına inanmak istemedi. Bir insan nasıl olur da böyle bir kelime kullanabilirdi.” (ST, s. 11).

Sorgulayan,

“... Acaba her insan böyle şeyler yaşıyor ve bundan kimsenin haberi olmuyor muydu?” (ST, s. 18).

Araştırmayı seven,

“Ertesi gün sokağa çıkan çocuk, binlerce insanın ağzından çıkan binlerce kelimeyi dinleyerek dolaştı. Kelimelerin hiçbirini atlamamaya çalışıyordu.” (ST, s. 11).

Yetenekli,

“Çocuk, ‘O’ harfinin içinden parmağını sokup, ‘K’ harfinin sağa doğru uzayan alt bacağını tutabiliyor, üstelik bunu yaparken, ‘S’ harfini de hiç düşürmeden diğer elinin başparmağında hızla çevirebiliyordu.” (ST, s. 13).

Şarkı söylemeyi seven,

“... her zaman söylediği şarkıyı mırıldanmak istedi.” (ST, s. 19).

İyi niyetli,

“... Koyduğu kelimelerin kötü kelimeler olmasına dikkat ediyordu. Çünkü biliyordu ki kötü kelimeleri dolaşımdan kaldırdığı zaman hiç kimse o kelimeleri kullanamayacaktı.” (ST, s. 25).

Argo ve kötü kelimelerden kaçınan,

“... Aslında bu kötü kelimeleri bir defalığına da olsa kullanmaktan çok utanıyordu ama o kelimeleri torbaya koyabilmesi için bu kaçınılmaz bir şeydi. Eline bir maşa almıştı. Kötü kelimeleri bu maşayla tutuyor, eline deydirmek istemiyordu.” (ST, s. 25).

Pratik düşünen,

“Çocuk akşam evine döndüğünde aklına ilginç bir şey daha geldi. Böyle tek tek kelimelerle uğraşmak yorucu oluyordu. Kitaphıındaki kalın sözlük! Evet o! Az sonra o kalın sözlük, içindeki on binlerce kelime ile birlikte çocuğun torbasına girmişti.” (ST, s. 27).

Eserin ana karakteri olan çocuk, sahip olduğu karakter özellikleri ile çocuk okuyucuyu birçok yönden geliştirebilir. Eserde ana karakterin davranış, eylem ve kişilik özellikleri bir bütün olarak düşünüldüğünde ana karakter olan çocuk, çocukların özdeşim kurmak isteyebileceği nitelikler taşımaktadır.

Kapalı Karakterler: Babil

Eserde hakkında fazla bilgi yer almayan, okurun iyi tanımadığı, iletilmek istenen mesajda ana karaktere yardımcı konumda bulunan Babil, eserin kapalı karakteridir. Eserde kapalı karakter Babil’le ilgili çok fazla ayrıntıya yer verilmemiştir. Babil, burnu çok iyi koku alan, sokaklarda aç dolaşan, kemiği çok seven bir köpektir:

“Burnu çok iyi koku alan Babil adındaki bir köpek, sokaklarda aç aç dolaşırken çocuğun evi önünde birden durdu.” (ST, s. 38).

2.1.1.2. Behram Geri Dön Adlı Masalın İncelenmesi

Büyük sözü dinlemek teması üzerine kurulan bu eserin konusu, babası tarafından ekmek almaya gönderilen Behram adındaki çocuğun zamanda yapmış olduğu yolculuktur. Behram karakteri bu eserde kronolojik bir şekilde geriye dönüş yaparak insanlığın başlangıç noktasına kadar gider. Bu yolculukta tarihî birçok olayla karşılaşan kahraman, okuyucuyu zamanda yolculuğa çıkarır.

Metindeki Karakterler: Behram, baba, anne, yaşlı adam, asker, Çok Bağıran Adam, Fatih Sultan Mehmet, Peygamberimiz (s.a.v.), Hasan ve Hüseyin, Âdem Aleyhisselam.

Açık Karakterler: Behram.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Behram, eserde açık karakter özelliği göstermektedir. Olay örgüsünün başında sahip olduğu kişilik ve karakter özelliklerinden olay örgüsünün sonunda ciddi bir değişim yaşamayan ana karakter, eserde aynı zamanda durağan karakter özelliği göstermektedir.

Metnin açık karakteri olan Behram'ın fizikî özellikleri hakkında bir bilgi yer almamaktadır. Behram kişilik, karakter ve duygusal özellik olarak sorgulayan, akıllı, saygılı, zeki, barış yanlısı, duyarlı, saygılı, sorumluluk sahibi bir karakterdir.

Sorgulayan,

“Behram, her zamanki yoldan fırına doğru giderken babasını düşünüyordu. Babası, akşamları ekmeği kendisi getirdiği hâlde, öğle için acaba niçin kendisini gönderiyordu.” (BGD, s. 7).

Akıllı, zeki, barış yanlısı ve duyarlı,

“İkinci dünya Savaşı'nı gördüğünde savaşılan askerlere ‘niçin savaşıyorsunuz?’ dedi. ‘Bizim işimiz savaşmak’ dedi askerler. ‘Saçmalıyorsunuz’ dedi Behram. Şu attığınız atom bombasının savaşmak olduğunu söyleyemezsiniz herhâlde.” (BGD, s. 15).

Saygılı,

“Ve Behram, Âdem Aleyhisselam'ın elini öpüp büyük bir hızla geriye döndü.” (BGD, s. 21).

Eserde ana karakter olan Behram'a yüklenen özellikler, çocukların özdeşim kurabileceği niteliktedir. Tarihte kronolojik olarak yolculuk yapan Behram karakteri, çocuklarda tarih bilincinin gelişmesine ve çocuklarda tarih merakı oluşturması açısından da önemli bir rol üstlenmiştir.

Kapalı Karakterler: Baba, anne, yaşlı adam, asker, Çok Bağırın Adam, Fatih Sultan Mehmet, Peygamberimiz (S.A.V), Hasan ve Hüseyin, Âdem Aleyhisselam.

Eserde hakkında fazla bilgi yer almayan, mesajın iletilmesinde ana karakteri destekleyen karakterler kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Kapalı karakterler hakkında fazla bilgiye yer verilmemiştir. *Baba* hakkında sadece akşamları eve ekmek aldığı bilgisi vardır. *Anne* hakkında sadece mutfakta yemek hazırladığı bilgisine yer verilmiştir. *Yaşlı Adam*, oldukça yaşlı, gizemli bir karakter olarak ele alınmıştır. *Asker* savaştan, sinirli bir karakterdir. *Çok Bağırın Adam*, milliyetçi, ön yargılı bir karakter olarak ele alınmıştır. Fatih Sultan Mehmet; mutlu, savaş hazırlığında olan, sevilen bir karakter olarak ele alınmıştır. *Peygamberimiz (s.a.v.)*, gülümseyen, şefkatli, nur yüzlü karakter olarak eserde yer almıştır. *Hasan ve Hüseyin* hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Peygamberle oyun oynadığından bahsedilmiştir. *Âdem Aleyhisselam* hakkında fazla bilgiye yer verilmemiştir. Behram'la konuşmasına değinilmiştir.

“*Âdem Aleyhisselam onu gördüğü zaman, ‘sana birisi geriye dön dedi diye bu kadar da geriye dönülmez ki evladım. Haydi şimdi geriye dön!’*” (BGD, s. 21).

2.1.1.3. Tuz Adlı Masalın İncelenmesi

İyilik yapma arzusu ve kötülüklerle mücadele temaları altında kurgulanan bu eserde; annesinin, yemeklerin tadı gelsin diye tuz döktüğü sözünden yola çıkan Esra, günlük hayatında karşılaştığı olumsuzlukların üzerine tuz serperek onları düzeltmeye çalışması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Esra, anne ve baba.

Açık Karakterler: Esra.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve eserin ana karakteri olan Esra, açık karakter özelliği göstermektedir. Esra; kişilik özellikleri bakımından, olay örgüsü boyunca büyük bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Masalın ana kahramanı olan Esra, fizikî özellik bakımından; beyaz ayakkabılı, saçları çok sarı, cebinde her zaman tuzluk taşıyan bir karakterdir.

“*Beyaz ayakkabılı, sarı saçlı kızdı Esra. Cebinde her zaman tuzluk taşırdı.*” (T, s. 7).

“Saçları öylesine sarıydı ki Esra’nın, onu yolda görenler ‘sonbahar saçlı kız’ geçiyor derlerdi. (T, s. 9).

Esra, kişilik ve duygusal özellik bakımından; meraklı, sevimli, saf, dürüst, yardımsever, duyarlı, barış yanlısı bir karakterdir.

Meraklı,

“Daha beş yaşında iken bir akşam annesinin yemeğe tuz attığını görünce sormuştu: ‘Anne, niçin tuz atıyorsun?’ ‘Tadı gelsin diye kızım’ demişti annesi.” (T, s. 7).

Saf,

“Ve yine bir keresinde Amerika’nın üzerine tuz serpmek istediğinde orasının çok uzak olduğunu öğrenince atlasını açıp Amerika’yı bulmuş ve tuzu atladaki Amerika’ya serpmek zorunda kalmıştı. Tuz taneciklerinin bir kısmı başka ülkelere sıçramıştı ama n’apsın? Ülkeleri bu kadar yakın kurmasalardı.” (T, s. 18).

Duyarlı,

“Onu düşündüren tek şey tatsızlıklardı. Bu nedenle her sabah tuzluğunu iyice doldurup cebine koymadan evden çıkmıyordu.” (T, s. 10).

“... korkunç dumanlarla gökyüzünü kaplayan fabrika bacaları ve daha başka şeyler şimdilik üzerlerine tuz serpilmekten kurtulmuştu.” (T, s. 14).

Sevimli,

“Öylesine sevimliydi ki Esra...” (T, s. 15).

Dürüst,

“Birisinin yalan söylediğini anlarsa, onun üzerine tuz serpiyordu.” (T, s. 12).

Barış yanlısı,

“Okulda iki arkadaşını kavga ederken göre ‘işte bir tatsızlık’ diyor ve hemen cebinden tuzluğunu çıkartıp kavga eden arkadaşlarının üzerine serpiyordu.” (T, s. 11).

Açık karakterin özellikleri karakter eğitimi açısından değerlendirildiğinde, ana karakter olan Esra, kötülüklerle mücadele eden, tatsızlıkları gidermek için kendince yöntem geliştirmiş duyarlı bir karakterdir. Esra yapmış olduğu davranışlarla kötülüklerin yok edilebileceğini kanıtlamaya çalışmıştır. Bu açıdan

Esra'nın sahip olduğu kişilik ve karakter özellikleri olumlu özelliklerdir ve çocuğun özdeşim kurabileceği niteliktedir.

Kapalı Karakterler: Anne ve baba.

Masalın ana karakteri olan Esra'ya yardımcı konumda bulunan, eserde fazla bahsedilmeyen, okuyucu tarafından fazla ilgi çekmeyen anne ve baba karakteri masalın kapalı karakterleridir.

İki karakter de olay örgüsünde fazla yer almamaktadır. Masalın girişinde anne karakteri, sonunda ise baba karakteri olay örgüsüne dâhil olmuştur. Anne, olay örgüsünde fazla yer almamaktadır. Anneden masalın girişinde bahsedilmektedir.

“... bir akşam annesini yemeğe tuz attığını görünce sormuştu...” (T, s. 7).

Olay örgüsüne masalın sonunda dâhil olan baba hakkında fazla bilgiye yer verilmemiştir. Sadece uyurken horladığından bahsedilmiştir. Kızı üzerine tuz dökünce ona kızıp tuzluğu yasaklamıştır:

“Bir gece Esra garip bir sesle uyandı. Ses, babasının yatağından geliyordu. Merakla yatağa yaklaşan Esra, babasının uyuduğunu ve horladığını...” (T, s. 21).

“... babası Esra'nın elinden tuzluğu aldı ve 'haydi doğru yatağına! Beni tuzluk mu zannettin?' dedi.” (T, s. 21).

2.1.1.4. Havuç Havuç Havuç Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Çınçınlı Masal Sokağı” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır. Dünya barışına katkı, duyarlılık ve iyilik temaları üzerine kurulan bu eserde, annesinden aldığı havuca binerek uzaya giden bir çocuğun orada sebze meyve yetiştirip yoksul ülkelere dağıtması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Çocuk, anne, devlet başkanları ve küçük kardeş.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan masalın ana karakteri olan çocuk, açık karakter özelliği göstermektedir. Çocuk, kişilik özellikleri bakımından inandırıcı olsa bile, masal boyunca ciddi bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Çocuk karakterin fizikî özellikleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Masalın girişinde 11 yaşında olduğundan bahsedilmektedir:

“On bir yaşındaydı.” (HHH, s. 41).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından çocuk; macerayı seven, meraklı, yardımsever, akıllı, zeki, kararlı, yetenekli, duyarlı, insanları seven ve koruyan, barış yanlısı, saygılı bir karakterdir.

Macerayı seven ve meraklı,

“Oğlu mutfağa girdi ve ‘anne bana bir havuç verir misin, uzaya gideceğim’ dedi.” (HHH, s. 41).

Akıllı, zeki ve kararlı ve yetenekli,

“... üç yıl önce annemden aldığım bir havuçla dünyadan ayrıldım. Ama o havucu yemedim, uzayda bulduğum bir uyduyu bahçe haline getirip havucu o bahçeye diktim. Havucun büyümesi ve yeni havuçların çıkması çok zor oldu ama sonunda başardım.” (HHH, s. 43).

Yardımsever,

“Havucun büyümesi ve yeni havuçların çıkması çok zor oldu ama sonunda başardım. Bundan birkaç gün önce uyduyu hafifçe eğerek bir kısmını dünyaya gönderdim.” (HHH, s. 43).

Duyarlı, insanları seven ve barış yanlısı,

“Bana gönderdiğiniz mesajı aldım. Benden uyduda havuç yetiştirme formülünü istiyorsunuz. Fakat bu isteğinizi yerine getiremeyeceğim için üzgünüm. Bunun nedeni sizden korkmamdır. Sizden korkuyorum, gerçekten korkuyorum. Çünkü bu formülü size verirsem belki de siz uydularda bombalar yetiştirip onları dünyaya atarsınız. Hiçbir şeyden haberi olmayan insanların ölmesini istemiyorum.” (HHH, s. 44).

Açık karakterin masalda ele alınan çocuk karakter uzaya meraklı olması, barış yanlısı olması ve toplumsal duyarlılık sergilemesi bakımından çocukların özdeşim kurabileceği olumlu karakter özellikleri taşımaktadır.

Kapalı Karakterler: Anne, devlet başkanları, küçük kardeş.

Eserde karakter ve kişilik ve özelliklerine yüzeysel olarak değinilen, mesajın iletilmesinde ana kahramana yardımcı konumda bulunan kapalı karakterlerin özellikleri hakkında şu bilgilere yer verilmiştir:

Anne karakterinin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından ise anne; güzel yemek yapan, koruyucu bir karakter olarak ele alınmıştır.

“Yemeğin güzelini anneler yapar.” (HHH, s. 41).

Devlet başkanları, masalın bir bölümünde geçmektedir. Çocuğun havucu nasıl yetiştirdiğini öğrenmek için çalışan karakter olarak ele alınmıştır.

Küçük kardeş, masalın sonunda devreye girmiştir. Yeraltına inmek için annesinden sivribiber isteyince beklemediği bir durumla karşılaşmıştır.

“ ‘Anne bana bir sivri biber verir misin, yeraltına gideceğim.’ dedi. Anne birden döndü ve çocuğu kollarından yakalayıp kalın bir iple sandalyeye bağladı. Sivribiberi de çocuğun ağızına sürdü ve ‘otur oturduğun yerde’ dedi.” (HHH, s. 45).

2.1.1.5. Bir Çuval Gözlük Adlı Masalın İncelenmesi

Ön yargının yanlışlığı teması üzerine kurgulanan eserde, bir çocuğun her işini yapmak için gözlük icat etmesi ve sonunda o gözlükler olmadan hiçbir şey görememesi ve yapamaması anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Çocuk.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana kahramanı olan çocuk, açık karakter özelliği göstermektedir. Çocuk, kişilik ve karakter özelliği bakımından devingen özellik göstermektedir. Masalın başında her şey için gözlük icat eden çocuk, masalın sonunda yorulduğu için artık yeni şeyler görmek ve yapmak istememektedir.

Çocuğun fizikî özellikleri hakkında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından ise çocuk; sorgulayan, araştıran, becerikli, kararlı, ön yargılı bir karakterdir.

Sorgulayan,

“... çocuğun gözleri gökyüzündeki aya takıldı. ‘Benim niçin ay gözlüğüm yok’ dedi.” (BÇG, s. 8).

Araştıran,

“... bir gün meyve gözlüğü aradı bulamadı. Müzik dinlemek için ayrı bir gözlük aradı.” (BÇG, s. 11).

Becerikli,

“Bütün gözlükleri kendisi yapmak zorunda kaldı ve yaptı.” (BÇG, s. 11).

Kararlı,

“Fakat o, tutumundan vazgeçmiyordu.” (BÇG, s. 16).

Masalın ana karakteri olan çocuğa masalda yüklenen karakter özellikleri olumlu özelliklerdir. Ayrıca karakterin kendi gözlüklerini kendisinin yapması çocuklarda keşif isteği uyandırabilir. Fakat isteklerini kontrol edememesi, güzellikleri fark etmek için gerekli donanımın kendinde olduğunu fark edememesi karakterin olumsuz özellikleridir. Bu bakımdan masalda ele alınan karakterin özellikleri çocukların özdeşim kurabileceği nitelikler taşımamaktadır.

Kapalı Karakterler:

Masalda olaylar sadece çocuk üzerine kurgulandığı için kapalı karakter bulunmamaktadır.

2.1.1.6. Sarı Telefon Sokağında Rüya Adlı Masalın İncelenmesi

Her şeye güvenmemek gerektiği ve tembellik temaları üzerine kurulan bu eserde, her sabah okula geç kalmayı alışkanlık hâline getiren bir çocuğun, rüyasında gördüğü hayvanları sabah kapının önünde görmesi ve okula bu hayvanlar tarafında yetiştirilmesi, bu hayvanlardan biri olan köpeğin ise çocuğu ısırması sonucu çocuğun yaşadıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterler: Çocuk, Öğretmen, Timsah, Fil ve Köpek.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana kahramanı olan çocuk, masalda açık karakter özelliği göstermektedir. Çocuk, kişilik ve karakter özellikleri bakımından, olay örgüsünün başında her gün aynı durumları yaşayan bir karakter iken, rüyasında gördüğü hayvanların gerçek hayatta da olması ve onlar aracılığıyla okula vaktinde yetişmesi yaşamış olduğu en büyük değişimdir. Bu sebeple ana karakter olan çocuk devingen karakter özelliği de göstermektedir.

Ana kahramanın fiziksel özellikleri hakkında masalda bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından ise kahraman; tembel, uykucu, çaresiz, üzgün, korkmuş bir karakterdir.

Tembel ve uykucu,

“Sarı Telefon Sokağı’nın, çocuklarını okula götüren otobüsün koltuklarından birisi genellikle boş kalırdı. Bu koltukta oturması gereken çocuk bütün çabalarına rağmen uyanamıyor ve otobüsü kaçırmış oluyordu.” (STSR, s. 7).

“... Çocuk, ertesi gün yine geç kalmış olarak çıkıyordu öğretmenin karşısına.” (STSR, s. 8).

Çaresiz, Üzgün,

“Bu duruma çocuk da çok üzülüyordu ama n’apsın. Bir türlü erken uyanamıyordu ki...” (STSR, s. 9).

Korkmuş,

“... köpek ansızın atılarak çocuğun bacağından ısırıldı. ‘Hart Hart’. Çocuk o gün dördüncü derse yetişebildi. Çünkü daha önce hastaneye gidip bacağını tedavi ettirmesi gerekmişti. Ve o çocuk artık rüya görmek istemedi.” (STSR, s. 22).

Eseri ana karakteri olan çocuk, olumsuz karakter özellikleri barındırmaktadır. Uykuya yenik düşmesi, sorumsuz oluşu, kolaya alışması gibi özellikler çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek davranış örnekleridir.

Kapalı Karakterler: Öğretmen, timsah, fil ve köpek.

Öğretmen, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan karakterden biridir. Öğretmen, çocuk her sabah okula geç kaldığı için ona kızar:

“... okula geldiğinde birinci dersi de kaçırmış oluyordu. Ve tabii ki öğretmen ona kızıyordu.” (STSR, s. 8).

Timsah, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan diğer karakterden biridir. Olay örgüsüne bir yerde dâhil olan timsah hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Çocuğun rüyasında gördüğü, sabahleyin de kapıda karşılaştığı, çocuğu okula vaktinde yetiştiren karakterdir.

“Çocuk timsahın sırtına atladı... Az sonra okuldaydı. Timsah sayesinde ömründe ilk kez vaktinde okula yetişmişti.” (STSR, s. 11).

Fil, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan bir diğer karakterdir. Olay örgüsüne bir yerde dâhil olan filin hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Çocuğun rüyasında gördüğü, sabahleyin de kapıda karşılaştığı, çocuğu okula vaktinde yetiştiren bir diğer karakterdir.

“Okula geç kalan çocuk yine bir rüya gördü o gece. Bir fil kocaman kulaklarını sallayıp duruyor ve çocuğa gülümsüyordu. Sabahleyin uyanıp da kapıyı açtığında gülümseyerek kulaklarını sallayan fili karşısında görünce...” (STSR, s. 14).

Köpek, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan karakterden biridir. Olay örgüsüne bir yerde dâhil olan köpek hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Çocuğun rüyasında gördüğü, sabahleyin de kapıda karşılaştığı, çocuğun kendisine yaklaştığı zaman onu bacağından ısırarak karakterdir.

“Rüyasında gördüğü hayvanların üstüne binip okula vaktinde gitmeye almıştı. Bu nedenle tereddüt etmeden köpeğin üstüne binmek için yaklaştı. Ama tam da bu sırada gülüp duran köpek ansızın atılarak çocuğun bacağından ısırıldı: ‘Hart hart.’” (STSR, s. 21).

2.1.1.7. Dünyayı Kurtaran Çocuk Adlı Masalın İncelenmesi

Doğruluk teması üzerine kurulan bu eserde, gördükleri rüyaların garip bir şekilde gerçeğe dönüşmesi sonucunda çaresiz kalan insanları, yalan söylemeyen bir çocuğun kurtarması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Dünyayı Kurtaran Çocuk, Yaşlı Bilge, Bilge'nin yanına giden adam.

Açık Karakterler: Dünyayı Kurtaran Çocuk, Yaşlı Bilge.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakterleri olan çocuk ve yaşlı bilge, açık karakterdir. Çocuk karakteri masal boyunca kişilik ve karakter açısından ciddi bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Eserde, karakterin fizikî özellikler hakkında fazla bilgiden bahsedilmemiştir. Eserin bir yerinde pijama giydiğinden bahsedilir:

“Üzerinde hoş bir pijama vardı ve bir melek gibi uyuyordu.” (DKÇ, 2016: 23).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından; İstanbul'da yaşayan, dokuz yaşında, hayatında yalan söylemeyen, kitap okumayı ve denizi seyretmeyi seven, anne, baba ve patates köftesini çok seven, yardımsever bir karakterdir.

Fizikî açıdan,

"... bütün dünya tarandı ve nihayet İstanbul'da tarife uygun bir çocuk bulundu. Çocuk dokuz yaşındaydı..." (DKÇ, s. 22).

Hayatında yalan söylememiş,

"... hayatında gerçekten de hiç yalan söylememişti." (DKÇ, s. 22).

Kitap okumayı ve denizi seyretmeyi seven,

"Bütün işi gücü kitap okuma ve pencereden denize bakarken annesinin yaptığı nefis patates böreklerini yemek olan çocuk, yalan nedir bilmiyordur." (DKÇ, s. 22).

Anne, babasını ve patates köftesini seven,

"Annesini, babasını, denizi ve patates köftesini seviyordu." (DKÇ, s. 22).

Yardımsever,

"İşte bu adam yakalandı ve o hiç yalan söylemeyen çocuğun söylediği gibi bir roketle bindirilerek dünyanın dışına fırlatıldı. Sonra her şey normale döndü." (DKÇ, s. 23).

Eserin ana karakterlerinden olan çocuk, insanların sıkıntılarına duyarsız kalmamıştır. Ayrıca hayatı boyunca yalan söylememiş olması, kitap okumayı çok sevmesi gibi olumlu karakter özellikleri çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleridir. Çocuk okuyucu, kendisini bu karakterin yerine koymak isteyebilir.

Bir diğer açık karakter olan Yaşlı Bilge, kişilik özellikleri bakımından, masal boyunca durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Eserde, karakterin fizikî özellikleri hakkında fazla bilgiden bahsedilmemiştir. Yalnızca çok yaşlı olduğundan bahsedilmektedir. Kişilik, duygusal ve diğer özellikleri bakımından; İran'ın bir köyünde yaşayan, yıllardır hiç uyumayan, bilge, misafirperver, yardımsever bir karakter olarak açıklanmaktadır.

"Buna göre İran'ın bir köyünde yaşayan ve yıllardan beri hiç uyumayan yaşlı ve bilge adam vardı." (DKÇ, s. 18).

Misafirperver,

“Yillardır uyumayan yaşlı ve bilge adam, kendisine gelen adam uzun uzun dinledikten sonra “vah vah, demek öyle...” dedi ve kalkıp mutfağa giderek, içi buz gibi köpüklü ayranla dolu olan büyük bir kâse ile geri döndü.” (DKÇ, s. 18).

Eserin ana karakterlerinden olan Yaşlı Bilge, bilgi sahibi oluşuyla ve insanlara karşılıksız yardım etmesiyle olumlu karakter özellikleri taşımaktadır. Bu yönüyle karakter, çocukların sevebileceği ve özdeşim kurabileceği özelliktedir.

Kapalı Karakterler: Bilge'nin yanına giden adam.

Eserde hakkında fazla bilgi yer almayan, okuyucunun iyi tanımadığı, eserde birkaç özelliğinden bahsedilen, mesajın iletilmesinde ana karakterlere yardımcı konumda bulunan adam, kapalı karakterdir. Adamın fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından, saygılı, nazik, kibar, arayış içinde olan, şaşkın bir karakterdir.

Saygılı,

“Yaşlı ve bilge adam odaya girdiğinde, adam şiir kitabını saygıyla kapatıp ayağa kalktı.” (DKÇ, s. 20).

Arayış içinde olan,

“Kafalar yoruldu, yoruldu, yoruldu... Bir yoğun araştırma yapıldı.” (DKÇ, s. 17).

Nazik, kibar,

“Misafir, yaşlı ve bilge adama teşekkür ederek o köyden ayrıldı.” (DKÇ, s. 21).

Eserde ele alınan karakterler ve eserin konu bir bütün olarak değerlendirildiğinde, eserdeki karakterlerin ve ele alınan konunun çocukların anlayabileceği seviyede olduğu, çocuk okuyucuyu farklı olaylarla karşılaştırıp onun hayal dünyasını geliştirmesine yardımcı olabileceği tespit edilmiştir.

2.1.1.8. Çocuk Kırmızı Adlı Masalın İncelenmesi

Savaşın çirkinliği temalı bu eserde, savaşlardan olumsuz etkilenen insanlara duyarsız kalamayan bir çocuğun yaşadıkları ve tüm dünyadaki insanların adına vücudunun kanaması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Çocuk, diğer canlılar ve pilotlar.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan çocuk, masalın açık karakteridir. Çocuk karakteri, masalda ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakter, fizikî açıdan eserde pijamalı, kırmızı pantolonlu, kırmızı gömlekli, kırmızı çoraplı, kırmızı ayakkabılı, ayakkabılarının içi kan olan bir karakter olarak okuyucuya sunulmuştur:

“Uyandı bir çocuk, her çocuktan önce. Yataktan kalktı, pijamalarını çıkardı. Kırmızı pantolonu, kırmızı, gömleğini ve kırmızı çoraplarını giydi. Kırmızı ayakkabılarını ayaklarına geçirmeden önce yaptı bunları.” (ÇK, s. 6).

“Ayakkabılarının içini kanla dolduğunda durmadı.” (ÇK, s. 22).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından üzgün, dünyada yaşananlara üzülen, gelecekte umutsuz, duyarlı bir karakterdir.

Duyarlı,

“Kırmızılar giymiş çocuk, bütün bunlardan haberdar olduğunda incecik kanamaya başladı sanırım. Sonra sağ yanında biraz yukarılarda başka bir yeri daha. Sonra diz kapaklarının orada bir başka ince kan sızıntısı...” (ÇK, s. 21).

“Benim yerime kanyordu galiba. Belki senin yerine de. Kanmayan kim varsa onun yerine. Yani biraz hepimizin. O savrulup, parçalanmış biçimde toprağa düşenler dışında.” (ÇK, s. 21).

Dünyadan beklentisi kalmamış, umutsuz,

“Çakıl taşları bazen, tozlar bazen, kahverengi bir toprak bazen... Çocuk yürüdükçe geride kaldılar. Yürüyordu çocuk. Kimin yerine? Önemsiz artık.” (ÇK, s. 22).

Üzgün,

“Yürüyordu ağır. Biraz da ağlıyordu galiba. Galiba.” (ÇK, s. 22).

Eserde ele alınan ana karakter, dünyada acı çeken, öldürülen insanların durumundan etkilenip bu durum karşısında duyarsız kalmamıştır. Ana karakterin toplumsal ve güncel sorun hâline gelen savaflara duyarsız kalmaması çocuk için olumlu bir özelliktir. Fakat karakterin eserde ele alınışı bir bütün olarak

düşünüldüğünde çocukların özdeşim kurabileceği olumlu nitelikler taşımadığı görülmüştür.

Kapalı Karakterler: Diğer canlılar ve pilotlar.

Diğer canlılar, savaştan olumsuz etkilenen ve zarar gören kişilerdir. Eserde haklarında fazla bilgi verilmemiştir:

“Bütün uçakların ilk bombaları ve arkasından ikinci, üçüncü bombaları serbest bıraktı. Nereye? Nereye düşerse oraya. Kimin üstüne? Kim varsa onun üstüne. Daha yalnızca ‘anne’ ve ‘baba’ diyebilen ve o sırada yerde gördüğü bir karıncayı izlemeye çalışan bir çocuk varsa onunda mı üstüne? Onun da üstüne. Bir annenin de mi? Bir annenin de.” (ÇK, s. 17).

“Kopanlar, havaya uçanlar, yerde açılan çukurlar, yerinden büyük bir hızla savrulan ve artık asla eskisi gibi olmayacak nesnelere...” (ÇK, s. 19).

Pilotlar ise canlıların üzerlerine bomba yağdıran kişilerdir. Eserde haklarında fazla bilgi yer almamaktadır.

“Pilotlar yerlerine oturdular. Başlarını sağa sola çevirip neye baktılarsa baktılar. Grileştiler, havalandılar, uçaklar arasındaki koordinatları gözeterek hedefe doğru uçmaya başladılar.” (ÇK, s. 10).

2.1.1.9. Küçük Süpermen Adlı Masalın İncelenmesi

Yardımsızlık ve duyarlı olmak temaları üzerine kurgulanan eserde, dünyada mutsuz ve acı çeken insanlar için hiçbir şey yapılmadığını gören bir çocuğun süpermen olup insanların acılarını dindirmek ve mutsuzluklarını gidermek için yapmış olduğu mücadele anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Küçük Süpermen ve Büyük Süpermen.

Açık Karakterler: Küçük Süpermen.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Küçük Süpermen, masalın açık karakteridir. Küçük Süpermen karakteri, kişilik özellikleri bakımından, olay örgüsü içerisinde değişim yaşamıştır. İnsanların acılarına ve mutsuzluklarına duyarsız kalmayıp Süpermen olmaya karar vermesi ve bunu başarması yaşamış olduğu en büyük değişimdir. Bu sebeple Küçük Süpermen karakteri devingen karakter özelliği göstermektedir.

Masalın ana kahramanı olan Küçük Süpermen'in fizikî özelliği hakkında tek bir bilgi verilmektedir:

"Kendisine bir Süpermen elbisesi diktirdi. Artık elinde bir çantası ile dolaşıyordu. Süpermen elbisesi bu çantadaydı." (KS, s. 9).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından ise Süpermen; duyarlı, sorgulayan, araştıran, yardımsever, problem çözme becerisi olan, özgün düşünen, kararlı, lider, sabırlı ve çalışkan bir karakterdir.

Duyarlı,

"Dünyada mutsuz insanlar vardı, acı çeken insanlar vardı. Hiç kimse, hiç kimse için bir şey yapmıyordu. Ama bir gün, dünyayı bu haliyle beğenmeyen bir çocuk gözlerini gökyüzüne çevirip uzun uzun baktı ve insanların acılarını dindirme zamanının geldiğini düşündü. Bunu kimse yapmadığında göre kendisi yapmalıydı." (KS, s. 7).

Yardımsever ve problem çözme becerisi olan,

"...baktı ve insanların acılarını dindirme zamanının geldiğini düşündü. Bunu kimse yapmadığında göre kendisi yapmalıydı." (KS, s. 7).

"Acil ve tehlikeli durumlarda hemen elbiseyi giyecek, yardıma koşacaktı." (KS, s. 9).

Araştıran ve sorgulayan,

"Kararını vermişti çocuk. Süpermen olacaktı. Sinemalarda Süpermen'in nasıl Süpermen olduğunu defalarca seyretmiş..." (KS, s. 9).

"Yardıma ihtiyacı olan insanlara geç kalmadan ulaşmalıydı. Uzun araştırmalar ve geceler boyu düşünmelerden sonra bir gün nerede hata yaptığını anladı..." (KS, s. 11).

Özgün düşünen,

"Üç ay uğraştıktan sonra arkadaşlarının da yardımıyla beş bin tane pire yakaladı ve hemen bu pireleri eğitmeye başladı." (KS, s. 11).

Kararlı, sabırlı ve çalışkan

"Yedi ay sonra pireler çocuğun dediğini yapmaya başladı." (KS, s. 13)

"Aslında pirelerin beslenme ve barınma sorunları epey büyüktü ama çocuk Süpermen olmanın kolay bir şey olmadığını farkındaydı." (KS, s. 13).

"Çocuk, pirelerle olan çalışmasını aralıksız sürdürüyordu." (KS, s. 13).

Lider,

“... çevreyi kontrol ettikten sonra pirelere sordu: ‘Hazır mısınız?’ beş bin pire bir ağızdan bağırdılar: ‘Hazırız!’” (KS, s. 14).

Çocuk beş bin pireyi son defa gözden geçirdi ve aylardır heyecanla beklediği konutu verdi: ‘Zıplayın!’” (KS, s. 15).

Masalın ana karakteri olan Küçük Süpermen’in yardımsever oluşu, insanların acıları ve mutsuzlukları karşısında duyarsız kalmayıp kendince bir yöntem geliştirerek insanlara yardım etmesi gibi özellikleri onun çocuklar tarafından özdeşim kurulan olumlu bir rol model olduğunu göstermektedir. Karakter yaşamış olduğu serüvenle, çocukların hayal dünyasını zenginleştirmektedir.

Kapalı Karakterler: Büyük Süpermen.

Ana karaktere mesajı iletmede yardımcı olan, eserde hakkında fazla bilgi verilmediğinden okurun pek tanımadığı karakter olan Büyük Süpermen, kapalı karakterdir.

Masalda, çocuğun amacını dinledikten sonra onu takdir eden, çocuğa cesaret veren karakter olarak sunulmuştur:

“Küçük Süpermen Büyük Süpermen’e her şeyi anlattı. Büyük Süpermen onun anlattıklarını ilgiyle dinledikten sonra ‘sen bir harikasin’ dedi ve Küçük Süpermen’i kucığına alıp onu bir anda yedi bin metre yüksekliğe çıkardı.” (KS, s. 20).

“Hey! dedi Büyük Süpermen. ‘Dalıp gittin. Seninle yapacak bir sürü işimiz var. Ama önce gidip dondurma yiyelim. Haydi kıpırda bakalım.’” (KS, s. 23).

Büyük Süpermen karakteri, çocukla çocuk olan, Küçük Süpermen’e cesaret veren bir karakterdir. Yapıcı ve sıcakkanlı yaklaşım sergilemesi okuyucuda olumlu izlenim bırakmaktadır.

2.1.1.10. Bulut Çocuk Adlı Masalın İncelenmesi

Duyarlılık, savaşların acımasızlığı, doğa sevgisi gibi temalar üzerine kurulmuş olan eserde, dünyadaki olumsuz durumları düzeltmek isteyen bir çocuğun, uğurböceği aracılığıyla bunu gerçekleştirmesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Çocuk ve Uğurböceği.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan çocuk, eserin açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından ana karakter, yapmış olduklarıyla inandırıcı olsa da ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakterin fizikî özellikleri hakkında eserde bilgi yer almamaktadır. Ana karakter olan çocuk, kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından inceleyen, hayal gücü geniş, doğayı seven, duyarlı, barış yanlısı, mutlu, insana değer veren, sorgulayan ve iç muhasebe yapan karakter olarak ele alınmıştır.

İnceleyen,

“Bir çocuk çimlerin içine gömülmüş gökyüzüne bakıyordu. Kuşlar geçiyordu, eski zamanlar geçiyordu, bulutlar geçiyordu gökyüzünden. Çocuk bulutlara başka bir dikkatle bakıyordu.” (BÇ, s. 6).

Hayal gücü geniş,

“Çocuk bu ilginç bulutlara bakarken gökyüzünün özgür bir hayvanat bahçesi olduğunu düşündü.” (BÇ, s. 6).

Doğayı seven,

“Şu gökdelenlerin dev bir ağaca dönüşmesini istiyorum.” (BÇ, s. 9).

“Herkesin soluduğu hava temiz olsun; ırmaklar denizler kirlenmesin. Yeryüzünde yaşadığımızı her nefeste hissedelim...” (BÇ, s. 20).

“Uğurböceği boşlukta dans ederken dünyadaki değişimler hızla gerçekleşmeye başlamıştı. Kirli sanayi atıklarından çamurlaşmış, zehir saçan ırmaklar, derler ansızın pırıl pırıl akmaya başlamıştı.” (BÇ, s. 21).

Duyarlı,

“Şu gökdelenlerin dev bir ağaca dönüşmesini diliyorum.” (BÇ, s. 8).

“Savaş! Savaşların bitmesini diliyorum.” (BÇ, s. 10).

“Seller olmasın, herkesin soluduğu hava temiz olsun; ırmaklar, denizler kirlenmesin. Yeryüzünde yaşadığımız her nefeste hissedelim, içimiz her nefeste taze, dokunulmamış, berrak bir sevinçle dolsun.” (BÇ, s. 20).

“Kanser yapan yiyeceklerden bahsediyordu çocuk.” (BÇ, s. 22).

Bariş yanlısı,

“Savaş! Savaşların bitmesini diliyorum.” (BÇ, s. 10).

“... gökyüzünden büyük bir hızla geçmeye başlayan savaş malzemeleriydi: Ağır tanklar, savaş uçakları, el bombaları, makinalı silahlar, toplar, kılıçlar, tüfekler, mancınıklar, mızraklar, oklar, denizaltılar, uçak gemileri, bağırarak emir veren subaylar, irili ufaklı ordular... Hepsi büyük bir hızla kayıyor gibi gökyüzünden geçip gidiyordu. Dünyanın dışına bir yere mi? Bilmiyordu çocuk.” (BÇ, s. 10-11).

“Savaşlardan arta kalan görüntüler sönükleşti ve tamamen kayboldu.” (BÇ, s. 12).

Mutlu,

“Artık savaşız bir dünyada olduğuna inanan çocuğun akli mutlulukla yumuşamıştı.” (BÇ, s. 14).

“Dünyanın bütün sevinçleri çocuğun göğsünde toplanmıştı.” (BÇ, s. 27).

İnsana değer veren,

“Açlık! Dünyadaki açlığın bitmesini istiyorum” (BÇ, s. 15).

“Kanser yapan yiyeceklerden bahsediyordu çocuk... Çünkü arkadaşının orada gördüğü tedavi sebebiyle saçları dökülmüş ve başka bir görünüme geçmişti.” (BÇ, s. 22).

Yoksulluğun bitmesi mümkün mü?” (BÇ, s. 26).

Sorgulayan,

“Bütün bunlar ne demek oluyordu. Nereye varacaktı bu şaşırtıcı günün sonu? Bu gökdelenlerin silindiği ulu ağaçlarla kaplı geniş alan...” (BÇ, s. 19).

“Yakıt depolarına bir şey mi karıştırılmıştı? Havadaki sürtünme katsayısı mı yoğunlaştırılmıştı? Yollar mı bozulmuştu. Peki ya o gökyüzündeki üç renkli kuşağa eklenen sarı kuşak da neyin nesi oluyordu?” (BÇ, s. 19).

İç muhasebe yapan,

“Çocuk gökyüzüne bakarken bir ara kendisinin dünkü kendisi olup olmadığını düşündü. Her şey bu kadar değişmişken, kendisi kendi olarak kalabilmiş miydi acaba?” (BÇ, s. 25).

Ana karakterin eserde davranış, eylem ve karakter özellikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, çocuk okuyucunun özdeşim kurmak isteyeceği

karakter özellikleri taşıdığı görülmüştür. Zira eserdeki ana karakter olan çocuk, bir çocuğun hayalini süsleyen oyuncak, şeker, çikolata gibi istekler sunmak yerine dünyadaki olumsuzlukları düzeltmek isteyen, insana ve doğaya önem veren bir yaklaşım sergilemektedir. Bu açıdan karakterin sahip olduğu özellikler çocuğun gelişimine katkı sağlayabilir.

Kapalı Karakterler: Uğurböceği.

Eserde hakkında fazla bilgi yer almayan, okuyucunun pek tanımadığı, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan Uğurböceği, masalın kapalı karakteridir.

Uğurböceğinin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik, duygusal ve karakter özellikleri bakımından olağanüstü güçleri olan ve adaletli bir karakter olarak ele alınmıştır.

Adaletli,

“Sizler aç, sizler de tok insanlarsınız... Sorun şu: Bu besinler adaletli dağıtılmıyor. Bazı ülkeler ya da insanlar, bir ekmekle doyabilecekken yüzlerce ekmeğe sahip olmak istiyorlar ve oluyorlar. Sonra da bunların hepsini yiyemeyip çöpe döküyorlar. Ama diğer taraftaki ekmeksiz insan bu arada açlıktan ölebiliyor...” (BÇ, s. 17).

“Uğurböceği ıslık çaldı ve yiyecekler ışık hızıyla görülmeyen eller tarafından insanlara dağıtmaya başlandı. Herkese eşit miktarda bir yiyecek paketi veriliyordu.” (BÇ, s. 9).

Masalın yardımcı karakteri olan Uğurböceği, olağanüstü özellikleri olan bir karakter olarak ele alınmıştır. Dünyadaki olumsuzlukları gidermek adına üzerine düşeni yapmıştır.

Yazarın, eserde seçmiş olduğu ana karakter bir çocuktur. Dünyanın, çocukların eliyle değişebileceğine inanan yazar, eserde karakterine yüklemiş olduğu dünyanın sorunlarına duyarsız kalmama gibi önemli bir sorumluluğu çocuk karakter aracılığıyla başarmıştır. Bu yönüyle eserde ele alınan konu, çocukta yaşama dair duyarlılık oluşturabilecek niteliktedir.

2.1.1.11. Mavi Çocuk Adlı Masalın İncelenmesi

Fazla merakın zararları, savaşın kötülüğü, yaşanılabilir bir dünya gibi temalar üzerine kurgulanan eserin konusu, zeki bir çocuğun, yaşanılabilir bir dünya için yapmış olduğu icat ve yaşadıklarıdır.

Metnin Karakterleri: Çocuk, diğer insanlar ve uzay kaplumbağası.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve eserin ana karakteri olan çocuk, açık karakter özelliği göstermektedir. Kişilik ve karakter özelliği olarak, masalın başında sahip olmuş olduğu kişilik ve karakter özelliklerinden herhangi ciddi bir değişim yaşamayan karakter eserde durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakter olan çocuk kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından araştırmacı, analiz yapan, zeki, akıllı, sıra dışı, sorgulayan, gözlemci, duyarlı, çalışkan, sabırlı, iyilik yapmayı seven, barış yanlısı, mucit, meraklı bir karakter özelliklerine sahiptir.

Araştırmacı,

“... sanat ve bilimin bütün aşamalarını inceden inceye gözden geçirmiş, son olarak elektronik zamanların baş döndürücü ayrıntılarını ve artık uzaya taşan bilişim ve iletişim sistemlerini araştırıp çözümlemişti.” (MÇ, s. 6).

Analiz yapan,

“... gördüğü herhangi bir biyolojik, siyasi, felsefi, sosyal veya ekonomik olay ya da davranışı tarihsel kökenlerine kadar indirgeyip birkaç açıdan analiz edebiliyordu.” (MÇ, s. 6).

Zeki, akıllı,

“İnsanlığın bütün çağlarını okumu, uygarlığın ve gelişmenin kilometre taşlarını tek tek işaretlemiş...” (MÇ, s. 6).

“Dünyanın verili bilgi kaynaklarının hemen hepsine ulaşabiliyor...” (MÇ, s. 6).

Sıra dışı,.

“Sıradan bir çocuk değildi.” (MÇ, s. 7).

Sorgulayan,

“Biraz bekleseler zaten herkes ölmeyecek miydi?” (MÇ, s. 8).

“Nasıl oluyordu da her şey her an yok edilme tehdidi ile karşı karşıya bulunuyordu. Nasıl oluyordu da fırınlar ekmek, marketler yiyeceklerle dolu iken, bir tane değil, yüz tane değil, yüz binlerce insan açlıktan ölebiliyordu?” (MÇ, s. 10).

Gözlemci,

“İnsanları uzun uzun inceliyor, notlar alıyor, analizler yapıyor... Herkesi dikkatle inceliyordu.” (MÇ, s. 10-11).

Mucit,

“Çocuk, zorluğun içinde kolaylığı, kaosun içinde saat gibi işleyen akli buldu akliyle. Siber kumanda!” (MÇ, s. 15)

“Siber kumanda mavileştirilmiş som gümüşten yapılmıştı.” (MÇ, s. 16).

Çalışkan ve sabırlı,

“Yapmaya başladı çocuk. Sabırla ve büyük bir incelikle. Hata yapmamaya çok dikkat ederek... Çocuk, büyük bir heyecanla hiç ara vermeden bu çalışmalara devam etti.” (MÇ, s. 15).

Duyarlı, iyilik yapmayı seven,

“Çocuk mavi tuşa basınca siber kumandadan yayılan sinyaller, gezegenin her tarafında dağılmış halde bulunan sakinlik ve iyilik enerjisini toplayıp... Bir savaş uçağı bombalarını bırakacaktı, pilot birdenbire vazgeçip şarkı tutturarak üssüne geri döndü.” (MÇ, s. 17).

“Beyaz tuşa bastı... Zengin ülkeler yoksul ülkelere, zengin insanlar yoksul insanlara alabildiğine içten duygularla yardım etmeye başladı.” (MÇ, s. 18).

Meraklı,

“Neden o kadar meraklıydı?” (MÇ, s. 23).

Ana karakter eserde ele alınış itibariyle bir bütün olarak incelendiğinde karakterin akıllı, zeki, araştıran, gözlem yapan, duyarlı gibi olumlu karakter özelliklerine sahip olması, çocuk okuyucunun karaktere ilgi duymasına, o karaktere öykünmesine, özdeşim kurmasına olanak sağlamaktadır.

Masalın ana karakteri olan çocuğa yazar, yaşanılabilir bir dünya için sorumluluk yükleyip insanlık adına bir icat yaptırmıştır. Yazarın bu tutumu çocuk okuyucuda, duyarlılık ve icat yapma isteğini artırabilir.

Kapalı Karakterler: Diğer insanlar ve uzay kaplumbağası.

Diğer insanlar, eserin kapalı karakterleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Eserde savaştan, televizyona bağımlı yaşayan, birbirlerine zarar veren kişiler olarak ele alınmıştır.

“Görmüştü ki insanlar yapmaktan çok seyrediyordu. Her evde televizyon vardı.”(MÇ, s. 11).

“Ve gördü ki insanların uyumak dışında ellerinde en azla tuttıkları şeyi ne kaşık, ne ekmek, ne para, ne de kitap. Bırakılmak istenmeyen şey, kumanda idi.” (MÇ, s. 13).

Uzay Kaplumbağası, olay örgüsüne masalın sonunda dâhil olmuştur. Hakkında fazla bilgi yer almayan gizemli bir karakterdir:

“Nereden, kaç bin yılda gelmişti ki o uzay kaplumbağası çocuğun yanına.” (MÇ, s. 23).

Karakterlerin yaşanılabilir bir dünya için yapmış oldukları, okuyucuda insana ve yaşama dair duyarlılık oluşturabilecek niteliktedir.

2.1.1.12. Halepli Zeynep Adlı Masalın İncelenmesi

Savaşın çirkinliği temalı bu eserde, Halep’te yaşamaktayken savaş yüzünden ailesiyle beraber Antep’e gelmek zorunda olan yedi yaşındaki Zeynep isimindeki kızın yaşadıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Zeynep, baba, anne, tavşan, tavuk, köstebek, Suriye Başkanı, Amerika Başkanı, Rusya Başkanı ve Türkiye’nin Başkanı.

Açık Karakterler: Zeynep.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve eserin ana karakteri olan Zeynep, açık karakterdir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından masalın başından sonuna herhangi ciddi bir değişim yaşamayan Zeynep durağan karakter özelliği göstermektedir.

Eserde Zeynep’in fizikî özellikleriyle ilgili bir bilgi yer almamaktadır. Yedi yaşında olduğu ve okula yeni gittiğinden bahsedilmiştir. Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından yaşadıklarından korkmuş, çaresiz, sorgulayan, hayvanları seven, üzgün, arkadaşlarını ve okulunu özleyen, duyarlı, yardımsever, hesap soran, cesur bir karakterdir.

Korkmuş,

“Bu sesi daha önce hiç duymadığını düşündü Zeynep... Sonra evlerini sarsan ve kendisini korkutan daha büyük ve yine hiç duymadığı başka bir ses daha duydu.” (HZ, s. 7).

Çaresiz,

“Bilmiyordu bir sabah daha güneş doğmadan çok az eşyayla jiplerine binerek Halep’ten niçin ayrıldıklarını.” (HZ, s. 9).

Hayvanları seven,

“Bilmiyordu yanına aldığı tavşanı ve beyaz tavuğu niçin çok sessiz?” (HZ, s. 9).

Üzgün,

“Sonra neden kendi gözlerinden de açıklayamadığı ve tutamadığı tuzlu minik su topları inmeye başlamıştı?” (HZ, s. 29).

Arkadaşlarını ve okulunu özleyen,

“Zeynep akşama kadar kendisine sorular sorarken buluyordu kendisini? Bazı arkadaşlarını soruyordu kendisini. Bazı sokakları. Tek katlı okulunun bazı sınıflarını. Öğretmenin bazı cümlelerini...” (HZ, s. 13).

Duyarlı,

“Zeynep, Matkap ve diğer beş köstebek için altı çift paten almıştı. Köstebekler bu patenlerle Antep’ten Halep’e, Halep’ten Antep’e rüzgar gibi gidip geliyorlardı. İki şehir arasında yiyecek taşıyorlardı, umut taşıyorlardı, sevinç taşıyorlardı, ilaç taşıyorlardı.” (HZ, s. 21).

Yardımsever,

“Zeynep bir kucak dolusu ekmek getirip verdi köstebeklere...” (HZ, s. 19).

“Antep’teki küçük bahçe Halep için lojistik merkezi gibi olmuştu.” (HZ, s. 21).

Hesap soran ve cesur,

“Zeynep, uzun boylu, yeşil gözlü bu adamın yüzüne bakarak yavaşça sordu: ‘Bütün bunları neden yapıyorsun, mahalleme neden bomba yağdırıyorsun, çocukları korkutuyorsun?’ Cevap vermedi başkan.” (HZ, 2016: 26).

“Bir gün Suriye’nin başkanını istedi... Amerika’nın başkanını istedi Zeynep... Sonra Rusya başkanını istedi Zeynep... Sonra Türkiye’nin başkanını...” (HZ, s. 26-29).

Masalın ana karakteri olan Zeynep; savaşı yaşamış, çaresiz, evinden uzak bir karakterdir. Karakterin eserde ele alınışı ve karakter özellikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde çocukların özdeşim kurmak istemeyeceği bir karakterdir. Zeynep karakteri, günümüzde yaşanan mülteci olaylarını temsil etmektedir. Çocuk okuyucu, kendisini Zeynep yerine koyup yaşanan olaylara duyarlılık gösterebilir ve Zeynep gibilere yardım etmek isteyebilir. Karakter, çocukların insana ve yaşananlara dair duyarlılık oluşturabilecek niteliktedir.

Kapalı Karakterler: Baba, anne, tavşan, tavuk, köstebek, Suriye Başkanı, Amerika Başkanı, Rusya Başkanı ve Türkiye’nin Başkanı.

Baba karakteri hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Ana karaktere yardımcı konumdadır. Karakterin fiziki özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Mesleğinin avukat olduğu belirtilmiştir. Yaşadığı şehri terk etmek zorunda olduğu için üzgündür. Anne karakteri hakkında ise eserde bilgi yer almamaktadır. Tavuk ve Tavşan karakterleri, Zeynep’in hayvan arkadaşlarıdır. Haklarında bilgi yer almamaktadır.

Köstebek Matkap, Zeynep’in Halep’teki bahçelerine gelen köstebektir. Yardımsever bir karakterdir:

“Köstebekler bu patenlerle Antep’ten Halep’e, Halep’ten Antep’e rüzgar gibi gidip geliyorlardı. İki şehir arasında yiyecek taşıyorlardı, umut taşıyorlardı, sevinç taşıyorlardı, ilaç taşıyorlardı.” (HZ, s. 21).

Suriye Başkanı hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Yardımcı karakterin fiziki özellikleri uzun boylu ve yeşil gözlü olarak tarif edilmiştir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından çocukları öldüren, insanlara zulmeden bir karakter olarak eserde ele alınmıştır.

Amerika Başkanı hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Yardımcı karakterin fiziki özellikleri hakkında uzun boylu, oldukça esmer olduğundan bahsedilmiştir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından duyarsız bir karakterdir.

Rusya'nın başkanı hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Yardımcı karakterin fiziki özellikleri hakkında orta boylu, sarışın ve mavi gözlü olduğuna değinilmiştir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından duyarsız bir karakterdir.

Türkiye'nin başkanı karakteri hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Yardımcı karakterin fiziki özellikleri hakkında uzun boylu ve kumral bir karakter olduğuna değinilmiştir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından duyarlı, yumuşak kalpli, merhametli, çocukları seven, üzgün bir karakter olarak ele alınmıştır:

“Zeynep bu adama bakarak ona da bir şeyler sordu. Zeynep sorarken adamın gözlerinden iri, çok yerçekimli damlalar düşmeye başladı. Bir harita mı vardı adamın yüzünde, yoksa Zeynep'e mi öyle gelmişti. Öyle değilse neden bazı gözyaşı damlalarını Kudüs'te, Şam'da, Beyrut'ta, Kahire'de Cezayir'de görüyordu?” (HZ, s. 29).

2.1.2. Hayvanlar İş Başında Serisi

Bu seri içerisinde 12 kitap yer almaktadır. Bu kitaplar Öğretmen Öküz, Öğrenci Eşek, Trafik Polisi Kurbağa, Doktor Tilki, Kasap Köpek, Bakkal Kaplan, Diş Hekimi Timsah, Baloncu Kirpi, Şoför Tavşan, Asker Fil, Davulcu Ayı, Cankurtaran Yunus Balığı isimli kitaplardır.

2.1.2.1. Öğretmen Öküz Adlı Masalın İncelenmesi

Beklenti ve hayal kırıklığı teması üzerine kurulan bu eserin konusu, doğada başıboş dolaşan öküzün öğretmen olmaya karar verdikten sonra gittiği bir okulda başından geçenler ve yaşamış olduğu hayal kırıklığıdır.

Metindeki Karakterler: Öğretmen Öküz, gözlüklü öğrenci ve diğer öğrenciler.

Açık Karakterler: Öğretmen Öküz.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Öğretmen Öküz, eserin açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından devingen karakterdir. Sadece bir öküzken öğretmen olarak sınıfa girip ders anlatmaya çalışması yaşadığı en büyük değişimdir.

Öğretmen Öküz karakteri kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından doğada başıboş dolaşan, saman yiyip su içmekten başka bir şey yapmayan, radikal kararlar alabilen, ciddi, sinirli, bilgili, pişman ve sorgulayan bir karakterdir:

"Sürekli saman yiyen bir öküz varmış Su içer, saman yer, başka da bir şey yapmazmış." (ÖÖ, s. 7).

Radikal kararlar alan,

"Ama bir gün bu öküz durup dururken öğretmen olmaya karar vermiş." (ÖÖ, s. 7).

Ciddi,

"Çocuklar gülmüş ama öküz gülmemiş." (ÖÖ, s. 11).

"Ciddi bir sesle ders anlatmaya başlamış." (ÖÖ, s. 12).

Sinirli,

"Öküz çocukların gülmesine biraz sinirlenmiş." (ÖÖ, s. 13).

"Bütün çocuklar gülmüş. Öğretmen Öküz daha da kızmış." (ÖÖ, s. 15).

"Öğretmen Öküz bu cevaba o kadar çok kızmış ki boynuzlarıyla gözlüklü öğrencinin canını acıtmış." (ÖÖ, s. 21).

Bilgili,

"Dünya yuvarlıktır möö, su yüz derecede kaynar möö, bir hafta yedi gündür möö" diye anlatıyormuş." (ÖÖ, s. 12)

Sorgulayan, Pişman,

"Öğretmen Öküz dışarıda kalınca bir süre okula bakmış ve sonra da kendi kendine şöyle demiş: 'Tam da öğretmen olacaktım, nerede yanlış yaptım acaba mööö?'" (ÖÖ, s. 22).

Eserde ele alınmış itibariyle ve karakter özellikleri de göz önünde bulundurulduğunda, eserin ana karakteri olan Öğretmen Öküz, kendisine ait olmayan bir görevi seçerek sonunda hayal kırıklığı ve başarısızlık yaşamıştır. Yeterli donanıma sahip olmadan öğretmenlik mesleğini yapmaya kalkmış ve sonuçta öğrenciler tarafından ciddiye alınmamıştır.

Kapalı Karakterler: Gözlüklü öğrenci ve diğer öğrenciler.

Okuyucuya belli başlı özellikleriyle tanıtılan, ana karaktere yardımcı konumda bulunan gözlüklü öğrenci, eserin kapalı karakteridir.

Gözlüklü Öğrenci, ilk başta öküzü sınıfta görünce şaşırır daha sonra bu duruma gülen, öküz tarafından tahtaya kaldırıldığında onu ciddiye almayan, sorulara dalga geçerek cevap veren bir karakterdir.

"Çocuğa şöyle sormuş: 'Söyle bakalım, dünyada kaç tane insan yaşıyor mööö?'" Gözlüklü Çocuk: 'Ben nerden bileyim, saymadım ki, mööö' demiş. Bütün çocuklar gülmüş." (ÖÖ, s. 15).

"Gözlükçü Çocuk 'verirsen ver ne yapalım, sıfırdan simit yapıp yerim. mööö' demiş." (ÖÖ, s. 19).

"Öğretmen Öküz bu cevaba o kadar çok kızmış ki boynuzlarıyla gözlüklü çocuğun canını acıtmış." (ÖÖ, s. 21).

Yardımcı karakter olan Gözlüklü Çocuk, davranış, eylemleriyle ve karakter özellikleriyle bir bütün olarak değerlendirildiğinde çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleri taşımamaktadır. Karşısındaki kişiyle dalga geçmek, onu aşağılayıcı davranışlarla küçük düşürmek hoş bir davranış değildir.

Diğer öğrenciler haklarında ayrıntılı bilgi yer almamaktadır. Sadece yaşananlar karşısında şaşırır daha sonra bu duruma gülen karakterlerdir.

"Sınıftaki çocuklar karşılarında kocaman bir öküz görünce çok şaşırılmışlar." (ÖÖ, s. 9).

" '... bir hafta yedi gündür mööö' diye anlatıyormuş. Çocuklar ise bu duruma kahkaha ile gülüyormuş." (ÖÖ, s. 12).

2.1.2.2. Öğrenci Eşek Adlı Masalın İncelenmesi

Beklenti ve hayal kırıklığı temalı bu eserde, bir eşeğin öğrenci olmaya karar verip okul için gerekli kıyafet, araç ve gereçleri aldıktan sonra bir sınıfa girmesiyle başından geçenler anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Öğrenci Eşek, öğretmen ve öğrenciler.

Açık Karakterler: Öğrenci Eşek.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Öğrenci Eşek, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından devingen bir karakterdir. Normal bir eşek olarak yaşarken öğrenci olmaya karar vermesi yaşadığı en büyük değişimdir.

Öğrenci Eşek karakterinin fizikî özellikleri hakkında eserde şu bilgilere yer verilmiştir:

"Bir varmış bir yokmuş. Uzun kulaklı bir eşek varmış. Bu eşek bir gün gezerken yerde bir önlük bulmuş. Hemen önlüğü giymiş ve aynaya bakmış." (ÖE, s. 7).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından radikal kararlar alan, neşeli, üzgün, sinirli, hayal kırıklığı yaşayan bir karakter olduğu vurgulanmıştır.

Radikal karar alabilen,

"Hemen önlüğü giymiş ve aynaya bakmış. Aynada kendisini çok beğenmiş. Bir dükkâna gidip kendisine bir de çanta, defter ve kalem almış. Sonra da okulun yolunu tutmuş. Okulun yeni başlayan çocukların ders yaptığı sınıfa şarkı söyleyerek neşeyle girmiş." (ÖE, s. 11).

Neşeli,

"Okulun yeni başlayan çocukların ders yaptığı sınıfa şarkı söyleyerek neşeyle girmiş." (ÖE, s. 11).

Üzgün,

"Eşek "lütfen benimle böyle konuşmayınız öğretmenim ai ai ai" demiş." (ÖE, s. 15).

Sinirli,

"Sonra da oturduğu sıradan kalkarak bir sürü rakamın yazılı olduğu karatahtaya gümmm diye bir çift atmış." (ÖE, s. 17).

Hayal kırıklığı yaşayan,

"Teneffüs bitince zil yeniden çalmış ve herkes sınıfa girmiş. Fakat eşek öğrenci sınıfa gelmemiş. Gitmiş eşek. Çook uzaklara. Ondan geriye sadece karatahtadaki hafif nal izi kalmış." (ÖE, s. 21).

Masalın ana karakteri olan Öğrenci Eşek, kendisine ait olmayan bir görevi seçerek sonunda hayal kırıklığı yaşamıştır. Eşeğin kendi benliğini bir kenara bırakıp öğrenci olmaya karar vermesi büyük bir cesaret göstergesi olsa da doğru değildir. Öğrenci Eşek karakteri bu sebeple çocukların özdeşim kurabileceği nitelikler taşımamaktadır.

Kapalı Karakterler: Öğretmen ve öğrenciler.

Öğretmen karakteri, masalda olay örgüsüne fazla dâhil olmamıştır. Masalda hakkında fazla bilgi verilmeyen, okuyucunun iyi tanımadığı, ana karaktere yardımcı konumda bulunan öğretmen karakteri, kapalı karakter özelliği göstermektedir. Eserde öğretmen, eşeğe soru soran ve eşek sorulara cevap veremeyince kızan bir karakter olarak sunulmuştur:

"Öğretmen eşeğe sormuş: 'Söyle bakalım eşek efendi, iki iki daha kaç eder?' Eşek 'ai ai ai' diye cevap vermiş. Sınıftaki çocuklar gülmeye başlamış. Öğretmen ise gülmemiş ve: 'Peki söyle bakalım, üç kere üç kaç eder?' diye yeni bir soru sormuş. Eşek yine 'ai ai ai' diye cevap vermiş. Çocuklar yine gülmüş. Öğretmen ise yine gülmemiş ve kızgın bir sesle: 'Yahu sen benim başıma bela mısın eşekoğlu eşek' demiş." (ÖE, s. 13-15).

Öğretmen karakteri eserde sorular soran, sorulara cevap alamayınca kırıcı bir dille kızan bir karakter olarak okuyucuya sunulmuştur.

Öğrenciler; eşek sınıfa girdiğinde şaşırın, eşek sorulara "ai ai ai" diye cevap verince eşeğe gülen karakterler olarak eserde yer almaktadır:

"Çocuklar şarkı söyleyen, önlüklü ve elinde çanta olan bu eşeğe şaşkın şaşkın bakmışlar." (ÖE, s. 11).

"... Eşek 'ai ai ai' diye cevap vermiş. Sınıftaki çocuklar gülmeye başlamış." (ÖE, s. 14).

Eserin bir diğer yardımcı karakterleri olan öğrenciler, birinci sınıfa giden, öğrenci eşeğin cevaplarına gülen karakter olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin yapmış oldukları davranış sonunda eşek sınıftakilere kırılmış ve tekrar derse gelmemiştir. Sınıf içinde veya başka bir ortamda, kişilerin bilmediği bir şey için onları utandırmak doğru bir davranış değildir. Bu sebeple eserde yer verilen çocuk karakterleri çocukların özdeşim kurabileceği özellikler taşımamaktadır.

2.1.2.3. Trafik Polisi Kurbağa Adlı Masalın İncelenmesi

Vazgeçmemek ve yeterli donanıma sahip olma temaları üzerine kurgulanan bu masalda, rüyasında trafik polisi olduğunu gören bir kurbağanın, uyanınca rüyasını gerçekleştirmek için alışveriş yapması ve trafik polisliği yaparken kazada ölmesi; bu olaya şahit olan başka bir kurbağanın hayalini gerçekleştirmekten vazgeçmesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Trafik Polisi Kurbağa, şehirdeki insanlar, başka bir kurbağa.

Açık Karakterler: Trafik Polisi Kurbağa.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olması bakımından Trafik Polisi Kurbağa, masalın açık karakteridir. Dere kenarında yaşayan bir kurbağa iken, gördüğü bir rüya sonrası trafik polisi olmaya karar vermesi yaşamış olduğu en büyük değişim olduğu için masalda devingen karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakter olan Trafik Polisi Kurbağa karakteri, fizikî özellik bakımından kafasında beyaz şapka, elinde bir çift eldiven ve bir de düdüğü olan karakter olarak tanıtılmıştır:

"Uyanınca arkadaşlarıyla vedalaşıp hemen şehre gitmiş. Kendisine bir beyaz şapka, bir çift eldiven, bir de düdük almış. Sonra gidip bir caddenin ortasında durmuş..." (TPK, s. 9).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından cesur, neşeli, işini ciddiye alan, sevilen, kibar, zavallı bir karakter olarak masalda ele alınmıştır.

Cesur,

"Sonra gidip bir caddenin ortasında durmuş ve rüyasında gördüğü gibi trafik polisliği yapmaya başlamış." (TPK, s. 9).

Neşeli,

"Düdüğünü dürrrrtt dürrrrtt diye neşeyle çalıyormuş." (TPK, s. 10).

"Yağmurlu günlerde kurbağa minik şemsiyesini açıyormuş. Yağmur damlaları şemsiyenin üzerine pıt pıt düştükçe kurbağa sevinçle şarkılar söylüyormuş." (TPK, s. 13).

İşini ciddiye alan,

"Büyük bir ciddiyetle arabalara yön veriyormuş." (TPK, s. 10).

Sevilen,

"Şehirdeki sürücüler trafik polisliği yapan kurbağayı çok sevmişler. Herkes onu birbirine anlatıyormuş. Çocuklar ona yiyecek getiriyormuş." (TPK, s. 11).

Kibar,

"Kurbağa da sevinçle vıraklayarak yiyecek getiren çocuklara teşekkür ediyormuş." (TPK, s. 11).

Zavallı,

"... Sonra araba takla atmış ve küçük kurbağanın üzerine düşmüş. Zavallı kurbağacık o anda hayata gözlerini kapatmış." (TPK, s. 15).

Masalın ana kahramanı olan Trafik Polisi Kurbağa karakteri, hayallerinden vazgeçmemesi, kısa sürede kendini sevdirmesi gibi olumlu davranışları ve karakter özellikleri çocukların özdeşim kurmak isteyebileceği niteliktedir. Ana karakter kurbağanın asıl görevinin farklı olması ve neticesinde kötü bir sonuçla karşılaşması ise olumsuz bir durumdur.

Kapalı Karakterler: Şehirdeki insanlar, başka bir kurbağa.

Masalda, şehirdeki insanlar hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Ana karakter olan Trafik Polisi Kurbağa'ya yardımcı konumda bulunan şehirde yaşayan insanlar masalın kapalı karakterleridir.

Şehirdeki insanların fizikî özellikleriyle ilgili bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal bakımdan yardımsever, üzgün, vefalı karakterler olarak masalda yer almaktadır.

Yardımsever,

"Çocuklar ona yiyecek getiriyormuş." (TPK, s. 11).

Üzgün,

"Zavallı kurbağacık o anda hayata gözlerini kapatmış. Olayı duyan bütün şehir halkı çok üzülmüş." (TPK, s. 16-17).

Vefalı,

"Trafik kazasının olduğu yere çiçeklerle gelmişler ve kurbağanın yattığı yerin etrafını çiçeklerle doldurmuşlar." (TPK, s. 17).

"Sonra küçük kurbağa için çok güzel minik bir tabut yaparak, onu yaşadığı derenin kenarında özel bir mezara koymuşlardır. Çiçekler serpilen mezarının başında küçük kurbağanın beyaz şapkasını ve düdüğünü bırakmışlardır." (TPK, s. 19).

"... küçük kurbağanın trafik polisliği yaptığı yere, onun anısına minik bir anıt dikmişler." (TPK, s. 21).

Şehirdeki insanların karakter özellikleri incelendiğinde, çocuğun kişilik ve karakter gelişimini destekleyici özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Muhtemelen çocuk da bu şehirde yaşayan insanlardan biri olmak isteyecektir.

Başka bir kurbağa; masala olay örgüsünün sonunda dâhil olan, hakkında fazla bilgi yer almayan, verilmek istenen mesajda ana karaktere yardımcı olan bir karakterdir. Bu yönüyle eserde kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Başka bir kurbağanın fizikî özelliklerinden bahsedilmemiştir. Masalda, gördüğü bir rüya neticesinde hayallerini gerçekleştirmekten vazgeçmesi anlatılmaktadır:

"... dere kenarında yaşayan başka bir kurbağa bir rüya görmüş. Uyanınca küçük kurbağanın çiçeklerle kaplı mezarına bakmış ve sonra yorganını başına çekip uykusuna devam etmiş." (TPK, s. 23).

Başka bir kurbağa karakteri, karşılaştığı olumsuz durumdan etkilenerek hayallerini gerçekleştirmekten vazgeçmiştir. Denemeden başarısızlığı kabullenmesi olumlu bir karakter özelliği değildir.

2.1.2.4. Doktor Tilki Adlı Masalın İncelenmesi

Bir işte yetkin olmanın gerekliliği ve zaafılara yenik düşmemek temaları üzerine kurgulanan bu eserde; kurnaz bir tilkinin, doktoraların çok para kazandığını duyduktan sonra doktor olmaya karar vermesi ve muayenehane açıp hastalarını tedavi ederken muayeneye gelen üç tavuğu dayanamayıp yemesi anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Doktor Tilki, hasta hayvanlar (keçi, aslan, geyik tavşan ve kurt) ve tavuklar.

Açık Karakterler: Doktor Tilki.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Doktor Tilki karakteri, açık karakterdir. Masalda tilki olarak yaşamaktayken, muayenehane açıp doktor olmasına rağmen inandırıcı bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği taşımaktadır.

Doktor Tilki karakterinin fizikî özellikleri hakkında masalda bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından kurnaz, paragöz, radikal kararlar alabilen, akıllı, zengin, zaaflarına ve hırsına yenik düşen bir karakterdir.

Kurnaz,

"Bir varmış bir yokmuş. Çok kurnaz bir tilki varmış." (DT, s. 7).

Radikal kararlar alabilen,

"Bu tilki doktorların çok para kazandığını duyunca doktor olmaya karar vermiş. Bir muayenehane açmış..." (DT, s. 9).

Akıllı,

"Tabelada şöyle yazıyormuş: Doktor Tilki Cankurtaran- Her Hastalığınızı Yok Eder. Bu yazıyı gören hastalar tilki doktora gelmeye başlamış." (DT, s. 9).

Paragöz,

"Doktor tilki keçiye masaj yapmış ve onun parasını almış." (DT, s. 10).

"Doktor tilki aslana şifalı bir ot vermiş ve onun da parasını almış." (DT, s. 11).

"Doktor tilki geyiğe bir gözlük takmış ve tabii yine parasını almış." (DT, s. 11).

Zengin,

"Doktor tilkinin çok parası olmuş. Doktor tilki artık zengin biriymiş." (DT, s. 14).

Zaaflarına ve hırsına yenik düşen,

"... Doktor tilki 'bana biraz yaklaşın' demiş. Tavuklar yaklaşmış. 'Biraz daha yaklaşın' demiş doktor tilki. Ve tavuklar biraz daha yaklaşmış. Tilkinin gözleri iyice parlıyormuş. Ve... Tavuklar biraz daha yaklaşınca... Ham hum şaralop..." (DT, s. 21).

Masalın ana karakteri olan Doktor Tilki'nin davranışları ve karakter özellikleri bütün olarak düşünüldüğünde, bu karakterin çocukların özdeşim kurabileceği nitelikler taşımadığı tespit edilmiştir. Eserde tilkinin hırs ve zaaflarına yenik düşmesi, o görevde yetkinliği olmamasına rağmen para için doktor olduğunu söylemesi olumlu karakter özellikleri değildir.

Kapalı Karakterler: Hasta hayvanlar (keçi, aslan, geyik tavşan, kurt) ve tavuklar.

Masalda haklarında fazla bilgi yer almayan, ana karaktere yardımcı pozisyonda bulunan hastalar, kapalı karakterlerdir. Hasta hayvanlar, şifa bulmak için Doktor Tilki'nin muayenehanesine gelen ve tedavi karşılığında para ödeyen karakterlerdir.

"Bu keçinin başı ağrıyormuş. Doktor tilkiye masaj yapmış ve onun parasını almış." (DT, s. 10).

"Aslanın karnı ağrıyormuş. Doktor tilki aslana şifalı bir ot vermiş ve onun da parasını almış." (DT, s. 11).

"Başka bir gün gözleri ağrıyan ve sulanan bir geyik gelmiş. Doktor tilki geyiğe bir gözlük takmış ve tabii yine parasını almış." (DT, s. 11).

"Tavşanın ayakları ağrıyormuş. Bu sebeple hızlı koşamıyormuş..." (DT, s. 12).

"Ve... Tavuklar biraz daha yaklaşıncaya... Ham hum şaralop..." (DT, s. 21).

2.1.2.5. Kasap Köpek Adlı Masalın İncelenmesi

Zaafalara yenik düşmek, beklenti, hayal kırıklığı ve yanlış seçim temaları etrafında şekillenen masalda, çok akıllı bir köpeğin kasapları seyrederek kasaplığı öğrenmesi ve dükkâna müşteri gelmeyince kendini tutamayıp, kendi dükkânındaki tüm etleri yemesi sonucu yaşadığı hayal kırıklığı anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Kasap Köpek, müşteriler.

Açık Karakterler: Kasap Köpek.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ne masalın ana karakteri olan Kasap Köpek, masalın açık karakteridir. Masalda köpek; özgür, diğer köpekler gibi yaşayan bir karakterken, kasaplığa merak salar ve bir dükkân açar. Bu durum onun eserde yaşadığı değişimdir. Bu sebeple Kasap Köpek devingen karakter özelliği göstermektedir.

Kasap Köpek karakterinin fizikî özellikleri hakkında eserde bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından olay örgüsü içerisinde akıllı, girişken, gözlem yapan, kibar, canı sıkılan, zaaflarına yenik düşen, mutlu, hüznü ve pişman bir karakter olarak ele alınmıştır.

Akıllı,

“Bir varmış bir yokmuş. Çok akıllı bir köpek varmış. Bu köpek o kadar akıllıymış ki...” (KK, s. 7).

Gözlem yapan,

“... kasaplığı seyrede seyrede kasaplığı öğrenmiş.” (KK, s. 7).

Girişken,

“... kasaplığı seyrede seyrede kasaplığı öğrenmiş ve bir kasap dükkanı açmaya karar vermiş.” (KK, s. 7).

“Dükkanı açmış, buzdolabını her çeşit etlerle doldurmuş, sonra da müşteri beklemeye başlamış.” (KK, s. 9).

Kibar,

“Yaşlı bir kadın gelmiş ve bir kilo kuşbaşı istemiş. Köpek, “tabi efendim hemen yapıyorum hav hav demiş.” (KK, s. 11).

“Adam yarım kilo pirzola ile dükkândan çıkarken, ‘güle güle efendim. Yine bekleriz, afiyet olsun hav hav’ demiş.” (KK, s. 13).

Canı sıkılan,

“Sonra... Aaa, sonra kimse gelmemiş. Köpeğin canı sıkılmaya başlamış. Dükkanda bir öte bir beri dolaşmaya başlamış.” (KK, s. 15).

Zaaflarına yenik düşen,

“Sonra ne yaptığının kendisi bile farkında olmadan buzdolabını açıp bir parça bifteği ağzıyla kapmış... ve bir parça daha biftek alıp onu da afiyetle yemiş. Sonra bir parça pirzola yemiş.” (KK, s. 16-17).

“... ve o porsiyon köfteyi mideye indirmiş.” (KK, s. 17).

“... Kuyruğunu iştahla ve mutlulukla sallayarak buzdolabındaki tavukları da yemiş. Sonra da kıymaları yemiş... Sonra buzdolabında kalan son parçaları da yemiş.” (KK, s. 18-19).

Mutlu,

“Artık çok mutluymuş.” (KK, s. 19).

Hüzünlü ve pişman,

“Sonra dışarı çıkmış ve artık bomboş olan kasap dükkânına hüznle bakmış. Bir gün bile sürmeyen kasaplığını düşünerek ‘köpekler asla kasap olmamalı asla, hav hav’ diye kendi kendine konuşmuş.” (KK, s. 20).

Kasap Köpek karakterinin masalda ele alınan karakter özellikleri incelendiğinde; kendisi için doğru olan işi seçmemesi, zaaflarına yenik düşmesi olumsuzdur. Fakat akıllı, girişimci, gözlemci olması gibi olumlu özellikler de taşımaktadır. Bu olumlu karakter özellikleri çocuğun gelişimine olumlu katkı sağlayabilir.

Kapalı Karakterler: Müşteriler.

Masalın olay örgüsünde sadece bir yerde geçen, hakkında bilgi verilmeyen, yardımcı karakterlerdir. Masalda, köpekten alışveriş yapmışlardır.

“Yaşlı bir kadın gelmiş ve bir kilo kuşbaşı istemiş.” (KK, s. 11).

“Sonra bir adam gelmiş ve yarım kilo pirzola istemiş.” (KK, s. 13).

2.1.2.6. Bakkal Kaplan Adlı Masalın İncelenmesi

Açgözlülük ve zorbalık teması etrafında şekillenen masalda, açgözlü bir kaplanın, bir bakkal dükkânını zorla ele geçirmesi ve bu dükkânda yaşadıkları ve yaşattıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Bakkal Kaplan, dükkân sahibi, müşteriler ve avcı.

Açık Karakterler: Bakkal Kaplan.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Bakkal Kaplan, masalın açık karakteridir. Bakkal Kaplan karakteri, olay örgüsü içerisinde ormanda gezen bir kaplan iken, zorla bakkal dükkânını el geçirince bakkal olmuştur. Bu değişim onun açgözlü olmasına bağlandığından kaplan karakteri durağan bir karakter özelliği göstermektedir.

Bakkal Kaplan karakterinin fizikî özellikleri hakkında eserde tek bir bilgi yer almaktadır:

“Kaplan yine kızgın ızgın kükremiş ve pençelerini kaldırarak...” (BK1, s. 13).

“Kadın, kaplanın pençelerinden ve sesinden korktuğu için ...” (BK1, s. 14).

Kişilik, karakter ve duygusal özellikleri bakımından açgözlü, zorba, insanları korkutan, kaba ve korkak bir karakterdir.

Açgözlü,

“Bir varmış bir yokmuş. Açgözlü bir kaplan varmış.” (BK1, s. 7).

Zorba,

“Bu açgözlü kaplan bir gün bir bakkalı “seni yerim ha!” diye korkutarak onun dükkânını ele geçirmiş.” (BK1, s. 10).

İnsanları korkutan,

“Çocuk, kaplan bakkala on lira vermiş ve paranın üzerini beklemeye başlamış... Kaplan kızgın kızgın kükremiş: ‘Para üzeri de neymiş, tamam işte hırrr’ demiş. Çocuk, kaplanın kükremesinden korkmuş...” (BK1, s. 12).

“Kapan kadına bakarak... kızgın kızgın kükremiş ve pençelerini kaldırarak ‘para üzeri filan yok, her şey tamam’ demiş.” (BK1, s. 13).

Kaba,

“Kapan: ‘şşt, babalık, sen ne bekliyorsun bakalım burada’ demiş.” (BK1, s. 15).

“... yaşlı adama ‘ne parası be, hadi toz ol’ diye bağırılmış.” (BK1, s. 15).

Korkak,

“Kapan öylece kalmış. Çünkü tüfeğin ne olduğunu çok iyi biliyormuş.” (BK, s. 19).

Masalın ana karakteri olan Bakkal Kapan, açgözlülüğünden dolayı zorla bir bakkal dükkânını ele geçirmiştir. Gelen müşterileri korkutmuş ve onlara kötü davranmıştır. Bakkal Kapan’ın karakter ve kişilik özellikleri ile olay örgüsündeki davranış ve eylemleri incelendiğinde çocukların özdeşim kurabileceği nitelikler taşımadığı görülmektedir.

Kapalı Karakterler: Dükkân sahibi, müşteriler ve avcı.

Dükkân sahibi; eserde hakkında fazla bilgi olmayan, ana karaktere yardımcı olan karakterdir. Eserde kaplan tarafından bakkal dükkânı zorla ele geçirilen karakterdir. Karakter özellikleri; korkak ve çaresi olarak betimlenmiştir.

““Bu açgözlü kaplan bir gün bir bakkalı “seni yerim ha!” diye korkutarak onun dükkânını ele geçirmiş.” (BK, s. 10).

“Artık bakkal dükkânında kaplan duruyormuş. Bakkalın gerçek sahibi ise korktuğu için hiç kimseye bir şey söyleyemiyor, dükkânını uzaktan seyrediyormuş.” (BK, s. 9).

Sevinen,

“Bakkalın gerçek sahibi bu olanlara çok sevinmiş ve dükkânına geçerek yerine oturmuş.” (BK, s. 21).

Müşteriler; eserde hakkında fazla bilgi verilmeyen, ana karakterin mesajı iletmesinde yardımcı olan karakterlerdir. Bakkala alışveriş yapmak için gelen müşteriler para üstü beklerken, kaplanın korkutucu muamelesine maruz kalmışlardır:

“Kaplan çocuğa bakarak: ‘şşt, sen ne bekliyorsun bakalım hırrr’ diye sormuş. Çocuk, ‘paramın üzerini bekliyorum kaplan amca’ demiş. Kaplan kızgın kızgın kükremiş: ‘Para üzeri de neymiş, tamam işte hırrr’ demiş.” (BK, s. 12).

“... Kadın: ‘ay ne bekleyeceğim, verdiğim paranın üzeri bekliyorum’ demiş. Kaplan yine kızgın kızgın kükremiş ve pençelerini kaldırarak ‘para üzeri filan yok, her şey tamam demiş.” (BK, s. 13).

Avcı, bir diğer yardımcı karakterdir. Bakkal dükkânına müşteri olarak gelen, kaplan para üstü vermemek isteyince onu silahıyla etkisiz hâle getirip ormana götüreren karakterdir. Eserde vurgulanan karakter özellikleri cesur ve kahraman olmasıdır.

“Kaplan yine kızgın kızgın kükremiş, kuyruğunu yere vurmuş ve pençelerini göstermiş. Sonra da bağırmuş: “Para üstü mara üstü yok, her şey tamam, hadi git” demiş. Fakat adam gitmemiş. Hiç korkmamış da. Çünkü bu adam bir avcıymış. Sessizce tüfeğini çıkarmış...” (BK, s. 18).

“Kaplan öylece kalmış. Çünkü tüfeğin ne olduğunu çok iyi biliyormuş. Sonra avcı, açgözlü kaplanı dışarı çıkarmış ve kafesli jipine koyarak ormana götürmek üzere yola çıkmış.” (BK, s. 19).

2.1.2.7. Diş Hekimi Timsah Adlı Masalın İncelenmesi

Yetkinlik, zaaflarına yenik düşmek, beklenti ve hayal kırıklığı temaları etrafında şekillenen masalda, dişi ağrıyan timsahın dişçiye gittikten sonra dişçi olmaya karar vermesi ve dişçiyi açtıktan sonra yaşadıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Diş Hekimi Timsah, Tavşan.

Açık Karakterler: Diş Hekimi Timsah.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin

taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Diş Hekimi Timsah karakteri masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından incelendiğinde, diş doktoru olmaya karar verip muayenehane açması yaşadığı değişimi göstermektedir. Bu değişim çok para kazanmak gibi bir sebebe bağlanmasına rağmen, timsahın bilinen özelliklerinde bir değişim olmamıştır. Bu sebeple Diş Hekimi Timsah karakteri durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Diş Hekimi Timsah karakterinin fizikî özellikleri hakkında sadece ağzının çok büyük olduğuna değinilmiştir:

“Timsah yine beğenmemiş ve kendi ağzını kocaman açarak ‘bak tavşan kardeş, işte böyle açacaksın’ demiş.” (DHT, s. 17).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından işsiz, paragöz, becerikli, kibar ve zaaflarına yenik düşen karakter olarak ele alınmıştır.

İşsiz,

“Bir varmış bir yokmuş. İşsiz bir timsah varmış.” (DHT, s. 7).

Paragöz,

“Timsah, ‘ben de diş hekimi olabilirim, bir sürü para kazanabilirim’ diye düşünmüş.” (DHT, s. 11).

Becerikli,

“Sonra hemen kendisine otlardan bir kulübe yapmış.” (DHT, s. 11).

Kibar,

“Timsah, ‘buyrun tavşan kardeş, şu koltuğa oturunuz.’ ” (DHT, s. 15).

“Ağzınızı biraz açar mısınız?” (DHT, s. 17).

Zaaflarına yenik düşen,

“... timsah ağzını kocaman açmış ve birden gözleri parlamış. Çünkü ağzını böyle kocaman açınca aç olduğunu hissetmiş. Tavşana kötü kötü bakarak onu yemeyi düşünmüş.” (DHT, s. 19).

Hayal kırıklığı yaşayan,

“Tavşanı dinledikten sonra hiç kimse dişini çektirmek için timsaha gitmemiş. Timsah, hiç kimse gelmeyince iflas etmiş ve işyerini kapatmış.” (DHT, s. 23).

Masalın ana karakteri olan Diş Hekimi Timsah, davranış, eylem ve karakter özellikleriyle değerlendirildiğinde çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleri taşımamaktadır.

Kapalı Karakterler: Tavşan.

Masalda hakkında fazla bilgi verilmeyen, okurun iyi tanımadığı, ana karaktere yardımcı konumda bulunan tavşan karakteri kapalı karakterdir.

Eserde tavşanın fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından incelendiğinde; dişi ağrıdığı için timsahın muayenehanesine giden, orada timsahın kendini yiyeceğini anlayınca korkup kaçan, yaşadıklarını diğer hayvanlara anlatan karakter olarak karşımıza çıkmaktadır:

“Bir tavşanın dişi ağrıyormuş. Bu yazıyı görünce çok sevinmiş ve hemen kulübeden içeri girmiş.” (DHT, s. 13).

“Bu sırada timsah ağzını daha da kocaman açmış ve birden gözleri parlamış. Çünkü ağzını böyle kocaman açınca aç olduğunu anlamış. Tavşana kötü kötü bakarak onu yemeyi düşünmüştü.” (DHT, s. 19).

“Ama tavşan, timsahın tehlikeli bakışların anlamış ve vinnnn diye oradan kaçmış. Sonra bu olayı herkese anlatmış.” (DHT, s. 21).

Eserde verilmek istenen mesaj, timsah karakteri üzerinden masalın geneline dağıtılmıştır. Karakterin paragöz olması, hırs ve zaaflarına yenik düşmesi olumsuz karakter özellikleridir. Çocuk, masalı okuyunca muhtemelen ana karakter olan Diş Hekimi Timsah’ı değil, yardımcı karakter olan tavşan’ı destekleyecektir. Eserde tavşan masumdur. Timsahın elinden son anda kurtulmuştur.

2.1.2.8. Baloncu Kirpi Adlı Masalın İncelenmesi

Bir işte yetkinlik teması üzerine kurgulanan masalda limonatayı çok seven bir kirpinin kendi limonatasını yapmaya karar vermesi ve buzdolabı için gerekli parayı bulabilmesi için balon satmaya başlaması ve sırtındaki okları yüzünden tüm balonlarının patlaması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Baloncu Kirpi, Kirpi’nin arkadaşları, küçük kız.

Açık Karakterler: Baloncu Kirpi.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin

taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Baloncu Kirpi, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri olarak masalın başından sonuna herhangi ciddi bir yaşamayan Baloncu Kirpi, masalda durağan karakter özelliği göstermektedir.

Masalın ana karakteri olan Baloncu Kirpi'nin fizikî özellikleriyle ilgili olarak sadece oklarından bahsedilmiştir:

"Çünkü kendi okunun balonlardan birini patlattığını görmüş." (BK2, s. 16).

Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından Baloncu Kirpi; kendi hâlinde yaşayan, limonata seven, girişimci, akıllı, zeki, takdir edilen, üzgün, hayal kırıklığı yaşayan, iyi kalpli ve mutlu bir karakterdir.

Kendi halinde yaşayan,

"Bir varmış bir yokmuş. Küçük bir şehirde kendi halinde bir kirpi varmış." (BK2, s. 7).

Limonata seven,

"Bu kirpi soğuk limonataya bayılmış." (BK2, s. 8).

Girişimci,

"Bir gün bu kirpi evine bir buzdolabı almaya karar vermiş. Çünkü artık limonatasını kendisi yapıp içmek istiyormuş." (BK2, s. 9).

"Bunun üzerine çalışıp buzdolabı parası kazanmaya karar vermiş. Nasıl bir iş yapayım diye düşünürken aklına harika bir fikir gelmiş: Balon satmak." (BK2, s. 10).

Akıllı ve zeki,

"Şehir küçükmiş ama caddelerinde, sokaklarında çok çocuk varmış. Kirpi, bu çocuklara balon satıp para kazanabileceğini düşünmüş." (BK2, s. 11).

Takdir edilen,

"Kirpinin balonlarını gören arkadaşları sincap, kedi, köpek, martı ve horoz onu kutlamış." (BK2, s. 13).

Üzgün,

"Kendi okunun balonlardan birini patlattığını görmüş. Üzgün bir şekilde yoluna devam etmiş... Az sonra yine pat! Kirpi yine üzülmüş." (BK2, s. 16-18).

Hayal kırıklığı yaşayan,

"Kirpi ana caddeye doğru yürürken pat! pat! pat! sesleri devam etmiş. Kirpi artık bu seslere dönüp bakmıyormuş bile. Çünkü ne olduğunu biliyormuş... kirpinin balon demetinde sadece bir tane kırmızı balon varmış." (BK2, s. 19-20).

İyi kalpli,

"Tek sağlam balon olan kırmızı balonu çekip almış. Sonra bu balonu yolda annesiyle yürüyen küçük bir kız çocuğuna gülümseyerek hediye etmiş." (BK2, s. 20-21).

Mutlu,

"Küçük kız çok mutlu olmuş. Kirpi daha da mutlu olmuş." (BK2, s. 21).

Masalın ana karakteri olan Baloncu Kirpi'nin girişimci olması, hazıra konmayı düşünmeyip çaba göstermesi, akıllı, zeki olması ve küçük bir çocuğu sevindirmesi gibi özellikleri olumlu karakter özellikleridir. Bu özellikler, çocukların özdeşim kurmak isteyebilecekleri olumlu özelliklerdir. Kirpinin kendisine uygun olan işi seçmeyip sonunda hayal kırıklığı yaşamaması üzücü olsa da girişimcilik adına yapmış olduğu işler, çocuk okuyucuya cesaret vermesi açısından önemlidir. Bir diğer dikkate değer nokta, işinde başarısız olmasına rağmen moralini bozmaması ve küçük bir kız çocuğunu sevindirmek için ona hediye vermesidir.

Kapalı Karakterler: Kirpinin arkadaşları ve küçük kız.

Kirpinin arkadaşları; masalda olay örgüsünde aktif yer almayan, hakkında fazla bilgi bulunmayan, mesajın verilmesinde ana karaktere yardımcı konumda bulunan karakterlerdir. Bunlar bu yönüyle kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Karakterlerin fizikî özellikleri hakkında eserde bilgi yer almamaktadır. Bu karakterler, Baloncu Kirpi'ye destek ve moral veren kişilerdir:

"Kirpinin balonlarını gören arkadaşları sincap, kedi, köpek, martı ve horoz onu kutlamış." (BK2, s. 13).

Küçük kız, masalda olay örgüsünde aktif yer almayan, hakkında masalda fazla bilgi yer almayan, mesajın verilmesinde ana karaktere yardımcı konumda olduğundan kapalı karakter özelliği göstermektedir. Karakterin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Bir yerde kirpinin hediyesinden dolayı mutlu olduğuna değinilmiştir:

"Küçük kız çok mutlu olmuş. Kirpi daha da mutlu olmuş." (BK2, s. 21).

2.1.2.9. Şoför Tavşan Adlı Masalın İncelenmesi

Hayvan sevgisi teması üzerine kurgulanan masalda, çocukları çok seven ve servis şoförlüğü yapan bir tavşanın, çocuklardan para yerine havuç alırken bir gün bir çocuğun havuç yerine tavşanın hiç sevmediği turpu getirmesi ve bunun üzerine tavşanın bu olayı unutmaması için servis şoförlüğünü bırakması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Şoför Tavşan ve Çocuklar.

Açık Karakterler: Şoför Tavşan.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Şoför Tavşan, açık karakter özelliği göstermektedir. Kişilik ve karakter özellikleri olarak masalın başından sonuna okuyucunun dikkatini çekecek kadar ciddi bir değişim yaşamayan Şoför Tavşan, durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakterin fizikî özellikleri hakkında eserde bahsedilen husus, uzun kulaklarıdır:

"Mutluluk tavşanın uzun kulaklarından başlıyor..." (ŞT, s. 15).

Kişilik, karakter ve duygusal özellikleri bakımından çocukları seven, neşeli, mutlu, havucu çok seven, turp sevmeyen, üzgün ve kırgın bir karakter olarak anlatılmaktadır:

Çocukları seven,

"Bir varmış bir yokmuş. Çocukları çok seven bir tavşan varmış." (ŞT, s. 7).

"Çocuklar tavşanı, tavşan da çocukları çok seviyormuş." (ŞT, s. 7).

"Kâğıtta şöyle yazıyormuş: 'Sizleri her zaman çok sevdim...'" (ŞT, s. 21).

Neşeli, mutlu,

"Okula gelip giderken yollarda çok neşeli şarkılar söylüyorlarmış." (ŞT, s. 9).

"Tavşan da bu havuçları neşeyle ktır ktır yiyormuş." (ŞT, s. 13).

"Günler böyle neşeyle gelip geçiyormuş. Tavşan mutluymuş, çocuklar mutluymuş. Mutluluk tavşanın uzun kulaklarında başlıyor..." (ŞT, s. 15).

Havucu çok seven,

"Tavşan havucu çok seviyormuş. Bunun için servis ücreti olarak para yerine havuç alıyormuş. Kısa mesafe bir havuç, uzun mesafe iki havuç." (ŞT, s. 10-11).

Turp sevmeyen,

"Tavşan çocuğun elindeki turpu görünce gözlerine inanamamış. Çünkü turpu hiç ama hiç sevmemiş." (ŞT, s. 18).

Üzgün ve kırılgan,

"... Uzaklaşırken çok üzgün olduğu her halinden anlaşılıyormuş." (ŞT, s. 20).

"Kâğıtta şunlar yazıyormuş: "Sizleri her zaman çok sevdim. Ama ben bir turp görmeye dayanamam. Bu olayı unutuncaya kadar aranızda olamayacağım. Beni affediniz. Sevgiler. Sizin her zamanki tavşanınız..." (ŞT, s. 21).

Masalın ana karakteri olan Şoför Tavşan, eserde çocukları seven bir karakter olarak ele alınmıştır. Aynı şekilde çocuklar da onu sevmektedir. Şoför Tavşan'ın karakter özellikleri ve eserdeki davranış ve eylemleri birlikte değerlendirildiğinde çocukların sevebileceği ve ondan bir şeyler öğrenebileceği özellikler taşıdığı görülmektedir.

Kapalı Karakterler: Çocuklar.

Masalda hakkında fazla bilgi yer almayan, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı konumda bulunan çocuklar, masalın kapalı karakterleridir.

Çocukların fizikî özellikleri hakkında eserde bilgi yer almamaktadır. Kişilik, karakter ve duygusal özellikler bakımından neşeli, mutlu, üzgün, birlikte hareket eden ve umutlu karakterler olarak ele alınmıştır.

Neşeli ve mutlu,

"Okula gelip giderken yollarda çok neşeli şarkılar söylüyorlarmış. Tavşan çocuklara değişik orman şarkıları öğretiyor, bazen de onlara ilginç masallar anlatıyormuş." (ŞT, s. 9).

"Günler böyle neşeye gelip geçiyormuş. Tavşan mutluymuş, çocuklar mutluymuş." (ŞT, s. 15).

"Mutluluk tavşanın uzun kulaklarından başlıyor, çocukların küçük ayaklarının serçe parmağına kadar uzuyormuş." (ŞT, s. 17).

Üzgün,

"... Çocuklar da çok üzgünmüş." (ŞT, s. 21).

"Bu notu gören çocuklar daha da üzülmüşler." (ŞT, s. 23).

Birlikte hareket eden,

" O servisteki çocuklar, o gün bir karar almışlar. Artık okullarına servisler değil yürüyerek gidip gelmeye başlamışlar." (ŞT, s. 23).

Umutlu,

"Sevgili tavşanlarının turp olayını unutup, bir gün aniden çıkıp geleceğine hepsi de inanıyormuş." (ŞT, s. 23).

2.1.2.10. Asker Fil Adlı Masalın İncelenmesi

Savaşın çirkinliği, barışın güzelliği ve duyarlılık teması üzerine kurgulanan eserde, savaşları sevmeyen bir filin asker olmaya karar vermesi ve savaşları tamamen bitirmek için mücadele etmesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Asker Fil ve savaşan insanlar.

Açık Karakterler: Asker Fil.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Asker Fil, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından, doğada kendi hâlinde yaşayan bir fil iken, savaşları sevmeyip asker olmaya karar vermesi ve barış için çabalaması karakterin yaşamış olduğu değişimdir. Bu sebeple Asker Fil, eserde devingen karakter özelliği göstermektedir.

Masalın ana karakteri olan Asker Fil'in fizikî özellikleri kocaman gövdeli, kocaman dişli ve kocaman kulaklı olarak ele alınmıştır:

"Çünkü kocamana gövdesi varmış. Çünkü kocaman dişleri varmış." (AF, s. 9).

"Filin kulakları kocaman yelken gibi olduğu için..." (AF, s. 13).

Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından güçlü, savaşları sevmeyen, barışsever, yorgun, sorgulayan, akıllı, zeki ve duyarlı bir karakterdir.

Güçlü,

"Bir varmış bir yokmuş. Güçlü kuvvetli bir fil varmış." (AF, s. 7).

"Fil asker kocaman kulaklarını biraz daha da hızlı sallarsa kasırğa çıkıyormuş." (AF, s. 17).

Savaşları sevmeyen, duyarlı,

“Bu fil savaşları hiç sevmemiş. Nerede bir savaş görse ters ters bakarmış.” (AF, s. 7).

“Savaşan birini görünce hemen oraya koşuyor ve savaşanları korkutuyormuş.” (AF, s. 9).

Yorgun,

“Barış için savaşan fil asker çok yoruluyormuş.” (AF, s. 11).

Sorgulayan,

“Kendi kendine ‘ne yapсам da savaşları tamamen ortadan kaldırsam’ diye düşünüyormuş.” (AF, s. 12).

Akıllı ve zeki,

“Sonra barışçı filin aklına daha iyi bir fikir gelmiş. Silah fabrikalarının olduğu yere gitmiş ve kulaklarını sallamaya başlamış... Silah fabrikaları çıkan şiddetli kasırgaya dayanamayıp çatır çutur dağılmış. Bütün silahlar, bombalar bozulmuş.” (AF, s. 19).

Ana karakter olan filin barış yanlısı olması, savaşların bitmesi için duyarsız kalmayıp çabalaması, akıllı ve zeki olması gibi olumlu karakter özellikleri çocuğun özdeşim kurmak isteyeceği özelliklerdir.

Kapalı Karakterler: Savaşan insanlar.

Masalda hakkında fazla bilgi yer almayan, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan savaşan insanlar, kapalı karakterlerdir.

Yardımcı karakterlerin fizikî özellikleri hakkında eserde bilgi yer almamaktadır. Karakterler sürekli savaşan, filin rüzgârından hasta olan, Asker Fil’in kullanılamaz hâle getirdiği silah ve bombaları tekrar yapan insanlar olarak ele alınmıştır:

“Barış için çalışan fil asker çok yoruluyormuş. Çünkü her yerde durmadan savaş çıkıyormuş.” (AF, s. 11).

“Bir gün yine bir yerde savaş çıktığını...” (AF, s. 12).

“Bu rüzgâr savaşan insanları üşütüyor ve hasta ediyormuş. Üşütüp öksürmeye başlayan insanlar birbirleriyle savaşmak yerine gidip yataklarında yatmak istiyormuş.” (AF, s. 15).

“Ama insanlar... Ah insanlar... Sonra her şeyi yeniden eskisi yapmışlar.”
(AF, s. 23).

Eserde yardımcı karakter konumunda olan savaşı insanları; kişisel çıkarları için savaşan, canlılara zarar veren, kötü ve duyarsız karakterler olarak ele alınmıştır. Bu karakterler eserde olumsuz özellikleriyle ön plana çıkmaktadır.

2.1.2.11. Davulcu Ayı Adlı Masalın İncelenmesi

Aşırıya kaçmamak, ölçülü olmak teması üzerine kurgulanan bu eserde, kuzenin gönderdiği davulla ormandaki hayvanları eğlendirirken bunu abartan ayının başından geçenler anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Davulcu Ayı, Kuzen Ayı, ormandaki hayvanlar ve kaplan.

Açık Karakterler: Davulcu Ayı.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Davulcu Ayı, aynı zamanda masalın açık karakteridir. Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından incelendiğinde Davulcu Ayı, masalın başından sonuna herhangi ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamamıştır. Bu sebeple Davulcu Ayı karakteri masalda durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakterin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kendi hâlinde yaşayan, sakin, iyimser, neşeli, yaşadıklarından ders almayı bilen bir karakter olarak anlatılmıştır:

Kendi hâlinde yaşayan,

"Bir varmış bir yokmuş. Ormanda kendi halinde yaşayan bir ayı varmış."

(DA1, s. 7).

Sakin,

"Ama ayı gayet sakin biçimde davulu omzuna asmış." (DA1, s. 9).

Neşeli,

"Hayvanlar ayıyı alkışlamış. Ayı da neşelenip davula çalmaya devam etmiş." (DA1, s. 9).

İyimser,

"Davulcu ayı olup bitenlerin farkında değilmiş. O, herkesin davul sesini çok sevdiğini düşünüyormuş." (DA1, s. 11).

"Kısa süre sonra zebra da davul sesine dayanamayıp uzaklara kaçmış. Davulcu ayı şöyle düşünmüş: 'Belki de onu annesi çağırmıştır.' " (DA1, s. 14).

"Ama on dakika olmadan tavşan topraktaki yuvasına kaçmış ve kapısını da sımsıkı kapatmış. Davulcu ayı şöyle düşünmüş: 'Belki de yemek vakti gelmiştir, tavşanlar açlığa dayanamaz.' " (DA1, s. 15).

Yaşadıklarından ders almayı bilen,

"Davulcu ayı kafasındaki parçalanmış davulla mağarasına doğru giderken şöyle düşünüyormuş: kutuptaki kuzenime telefon edeyim de bana yeni bir şey göndersin. Ama bu kesinlikle bir davul olmamalı. Kesinlikle..." (DA1, s. 23).

Masalın ana kahramanı olan Davulcu Ayı, eserde yapılan işte aşırıya kaçılmaması gerektiğini, ölçülü olmayı bilmek gerektiğini anlatmaya çalışmıştır. Bunu yaparken karaktere yüklenen özellikler göz önüne alındığında her ne kadar masum olsa da ölçüyü ayarlayamayıp insanları rahatsız etmesi hoş bir davranış değildir. Çocuk okuyucu, Davulcu Ayı karakterini masum bulabilir ama ayının kişileri rahatsız etmesi, bu konuda düşüncesiz davranması çocukların karakterle özdeşim kurmasını zorlaştıracaktır.

Kapalı Karakterler: Kuzen Ayı, ormandaki hayvanlar ve kaplan.

Kuzen ayı, masalın girişinde olay örgüsüne katılan, hakkında bilgi yer almayan yardımcı karakterdir. Davulcu Ayı'ya davul göndermiştir:

"Paketi gönderen ise ayının kuzeni olan kutup ayısıymış." (DA1, s. 7).

Ormandaki hayvanlar, haklarında fazla bilgi yer almayan, verilmek istenen mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan kapalı karakterlerdir. Bu hayvanlar (maymun, zebra, tavşan ve karıncalar) davulun sesinden rahatsız olup kaçan karakterler olarak masalda yerini almışlardır:

"Önceleri herkese bu davul sesi hoş gelmiş. Ama zaman geçtikçe bu duygu kızgınlığa dönüşmeye başlamış." (DA1, s. 10).

"Maymun seslere dayanamayıp ağaçtan ağaca atlayarak gözden kaybolmuş." (DA1, s. 12).

"Zebra da davul sesine dayanamayıp uzaklara kaçmış." (DA1, s. 14).

"Ama on dakika olmadan tavşan topraktaki yuvasına kaçmış ve kapısını da sımsıkı kapatmış." (DA1, s. 15).

" Ama karınca sürüsü davul sesine dayanamayıp yuvalarına kaçmış." (DA1, s. 16).

Yardımcı karakterler olan hayvanlar, ayının sorumsuz ve düşüncesizce davranışlarına maruz kalmışlar ve tepkilerini kaçarak göstermişlerdir.

Kaplan, masalın bir diğer kapalı karakteridir. Hakkında yüzeysel bilgiler vardır. Fiziksel özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Uyrurken rahatsız edilmekten hoşlanmayan kaplan; şaşkın, kızgın, hızlı, ayıya ders veren karakter olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır:

"Acaba ne oluyor diye etrafına bakınca davulcu ayıyı görmüş ve çok kızmış. Çünkü uyandırılmaktan hiç hoşlanmazmış." (DA1, s. 18).

Hızlı,

"Ama kaplan daha fazla dayanamamış ve birdenbire ayının davulunu kapmış." (DA1, s. 19).

"Sonra ayıyı etkisiz hâle getirerek elinden çomak ve çubuğu da almış." (DA1, s. 20).

Ayıya ders veren,

"Kaplan ayının kulağının dibinde davul çalmaya başlamış... Beş dakika sonra ayı davul sesine dayanamayıp kulaklarına kapatmak istemiş. Ama elleri bağlı olduğu için bunu yapamamış. On dakika sonra davulun sesi ayıya işkence gibi gelmeye başlamış. Ayı 'yapmaaaa yeter' diye bağırılmış. Kaplan davulu ayının başına geçirmiş." (DA1, s. 22).

2.1.2.12. Cankurtaran Yunus Balığı Adlı Masalın İncelenmesi

Dostluk, arkadaşlık teması üzerine kurgulanan bu eserde, denizde yüzen bir çocuğu, köpek balığı saldırısından cankurtaran yunus balığı ve arkadaşlarının kurtarması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Cankurtaran Yunus Balığı, çocuklar, canı kurtulan çocuk ve köpekbalığı.

Açık Karakterler: Cankurtaran Yunus Balığı.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Cankurtaran Yunus Balığı, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından olay

örgüsünün başından sonuna ciddi bir değişim yaşamamıştır. Karakter, bu yönüyle durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakter olan Cankurtaran Yunus Balığı'nın fizikî özellikleri hakkında eserde bilgi yer almamaktadır. Kişilik, karakter ve duygusal özellikleri bakımından ise arkadaş ve dost canlısı, hızlı yüzen, sevilen, misafirperver, kitap okumayı seven, eğlenceli, dikkatli ve kahraman bir karakter olarak masalda ele alınmıştır.

Hızlı yüzen,

"Yüzen çocuklardan birisi bir tehlikeyle karşı karşıya kalırsa yunus balığı yıldırım gibi yüzerek çocuğu kurtarmış." (CYB, s. 9).

Sevilen,

"Bütün çocuklar cankurtaran yunus balığını çok severmiş." (CYB, s. 10).

Arkadaş ve dost canlısı,

"Bazen çocuklarla birlikte denizde şarkı söylemiş." (CYB, s. 10).

"Bazen çocuklara hiç bilmedikleri yüzme biçimleri gösterirmiş. Bazen de su ile oyunlar yaparak çocukları eğlendirmiş." (CYB, s. 11).

Misafirperver,

"Evinin üç odası varmış. Birisi misafir odası..." (CYB, s. 12).

"Bazen de iyi yüzme bilen çocuklarla denizin altındaki evine giderlermiş. Yunus balığı ... çay ve bisküvi ikram edermiş." (CYB, 2015: 13).

Kitap okumayı seven,

"Yunus balığı denizin dibindeki evinde çocuklara masal kitabı okur..." (CYB, s. 13).

Dikkatli,

"Yunus balığı her zamanki gibi yüzen çocukları dikkatle izlerken..." (CYB, s. 15).

Kahraman,

"... hemen yerinden fırlamış ve bir taraftan da 'köpekbalığı var, köpekbalığı var' diye bağırmaya başlamış." (CYB, s. 16).

Masalın ana karakteri olan Cankurtaran Yunus Balığı ile yazar; arkadaşlık, dostluk ve birlikten kuvvet doğar mesajını çocuk okuyucuya vermek istemiştir. Bunu yaparken karakterine; arkadaş yanlısı, sevilen, misafirperver, kahraman gibi

olumlu karakter özellikleri yüklemiştir. Ana karakter olan Cankurtaran Yunus Balığı karakteri, masalda davranış, eylem ve karakter özellikleriyle çocuğun özdeşim kurmak isteyebileceği karakter özellikleri taşımaktadır.

Kapalı Karakterler: Çocuklar, canı kurtulan çocuk ve köpekbalığı.

Masalda haklarında yüzeysel bilgi yer alan, ana karaktere yardımcı olan çocuklar, kapalı karakterlerdir. Bu karakterler; yüzmeyi seven, cankurtaran yunus balığı ve arkadaşlarıyla iyi iletişim kuran, masal dinlemeyi seven, işbirliği içinde olan karakterler olarak ele alınmıştır:

"Yunus balığı denizin dibindeki evinde çocuklara masal kitabı okur..." (CYB, s. 13).

"Çok iyi yüzmeye bilen çocuklar hemen yunus balığının peşinden ilerlemeye başlamışlar... Yunus balığı ve çocuklar, köpekbalığına hızla ve çaktırmadan iyice yaklaşmışlar. Sonra da kuvvetli bir uyuşturucu bulunan zıpkını köpekbalığına atmışlar." (CYB, s. 17-18):

"Hep beraber el ele tutuşup neşeli şarkılar söylemişler." (CYB, s. 20).

Masalın yardımcı karakteri olan çocuklar, arkadaşlığın önemini anlatan karakterlerdir. Bu yönüyle çocukların özdeşim kurmak isteyebileceği karakterlerdir.

Canı kurtulan çocuk, masalda hakkında yüzeysel bilgi yer alan, ana karaktere yardımcı olan karakterdir. Eserin kapalı karakteridir. Masalda köpekbalığı tarafından yenilmek üzereyken, arkadaşları ve Cankurtaran Yunus Balığı tarafından kurtarılmıştır.

"Yunus balığı ve çocuklar, köpekbalığına hızla ve çaktırmadan iyice yaklaşmışlar. Sonra da kuvvetli bir uyuşturucu bulunan zıpkını köpekbalığına atmışlar. Köpekbalığı tam çocuğa yaklaştığı sırada zıpkınla vurulunca birdenbire uyuşmuş." (CYB, s. 18-19).

"Ertesi gün, canı kurtulan çocuk elinde kocaman bir çilekli pasta ile gelmiş... canı kurtulan çocuk, bir dilim çilekli pastayı denize atmış ve şöyle bağırmış: 'Köpekbalığı! Bir daha çocukları yeme, al bu pastayı ye!...' " (CYB, s. 22).

Köpekbalığı, olay örgüsüne masalın sonlarında dâhil olan, okuyucunun hakkında fazla bilgi sahibi olmadığı yardımcı karakterdir. Bu açıdan masalın

kapalı karakteridir. Masalda, bir çocuğa saldırmak üzereyken uyuşturucu iğneyle bayıltıldığından bahsedilmektedir:

"Yunus balığı ve çocuklar, köpekbalığına hızla ve çaktırmadan iyice yaklaşmışlar. Sonra da kuvvetli bir uyuşturucu bulunan zıpkını köpekbalığına atmışlar. Köpekbalığı tam çocuğa yaklaştığı sırada zıpkınla vurulunca birdenbire uyumuş." (CYB, s. 18-19).

2.1.3. Acayip Hayvanlar Serisi

Birbirinden ilginç hayvanların konu alındığı seri, 12 kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplar Kirpinin Bahar Konseri, Filozof Köpek, Kuşkucu Horoz, Hipnozcu Kedi, Vejetaryen Aslan, Uçan Eşek, Kardan Tavşan, Gazoz Çeşmesi, Romantik Tilki, Dünyayı Delen Köstebek, Kuyruğu Dumanlı Kedi, Dünyanın En Uğur Böceği isimli eserlerdir.

2.1.3.1. Kirpinin Bahar Konseri Adlı Masalın İncelenmesi

İletişim teması üzerine kurgulanan bu eserde, sesini çok beğenen bir kirpinin, ormanda bahar konseri vermek istemesi ve konseri verirken karşılaşmış olduğu durum anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Kirpi, aslan ve diğer hayvanlar.

Açık Karakter: Kirpi.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Kirpi, açık karakterdir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından ciddi bir değişim yaşamadığından durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakter olan Kirpi'nin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından keyifli, mutlu, sesini çok seven, heyecanlı, kendine güvenen, sosyal, girişken bir karakter olarak tanıtılmaktadır:

Sesini çok seven,

"... sözünü ettiğimiz kirpi sesini çok severdi." (KBK, s. 11).

Sosyal ve girişken,

" 'Artık orman halkına konser vermeliyim' diye düşündü." (KBK, s. 11).

“Üç Nisan’da büyük çınar ağacının altındaki muhteşem bahar konserime hepimizi bekliyorum. Saygılarımla.” (KBK, s. 11).

Heyecanlı,

“Sabahleyin yatağından kalkan kirpi elini kalbine götürünce değişik sesler duydu. Çok heyecanlıydı.” (KBK, s. 12).

Kendine güvenen,

“Kirpi, hayvanların arasından geçerek ortadaki boş alana geldi ve orada kendisi için hazırlanmış olan taşın üzerine çıkıp bütün hayvanları selamladı.” (KBK, s. 12).

Kirpi’nin sahip olduğu karakter özellikleri olumlu karakter özellikleridir. Fakat masalı bir bütün olarak değerlendirdiğimizde Kirpi, çocukların özdeşim kurabilecekleri olumlu nitelikler taşımamaktadır.

Kapalı Karakter: Aslan ve diğer hayvanlar.

Aslan; gür sesli, kesin bakışlı bir karakter olarak karşımız çıkmaktadır. Kirpice bildiği için kirpiye çevirmenlik yapmıştır. Mesajın iletilmesinde yardımcı rol oynamaktadır.

Eserde diğer hayvanlar hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Bu hayvanlar, kirpinin şarkısından bir şey anlamamışlar, aslanın bakışlarından ve sesinden korktukları için kaçmışlardır. Mesajın iletilmesinde yardımcı rol oynamaktadırlar.

2.1.3.2. Filozof Köpek Adlı Masalın İncelenmesi

Kıskançlık teması üzerine kurgulanan eserde, geceleyin eve dönen iki kardeşe saldırmak isteyen köpeğin kafasına ansiklopediyle vurulunca, ansiklopedideki bilgilerin köpeğin hafızasına geçmesi anlatılmaktadır. Ardından bunu çekemeyen kıskanç bir çocuğun bilgisayardaki tüm bilgileri kendi köpeğine geçsin diye kafasına vurunca köpeğini öldürmesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: İki kardeş, filozof köpek, kıskanç çocuk, zengin baba, sisi.

Açık Karakterler: Filozof Köpek, kıskanç çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakterleri olan Filozof Köpek ve kıskanç çocuk, masalın açık karakterleridir. Filozof Köpek; kişilik özellikleri bakımından

önceleri sokakta dolaşan sıradan bir köpek iken, başına vurulan ansiklopediden sonra bilgin olmuştur. Yaşamış olduğu bu değişimden dolayı köpek, devingen karakter özelliği göstermektedir.

Filozof Köpek'in fiziksel özellikleri şöyle tarif edilmiştir:

"Işık çocukların üzerine doğru hızla geliyordu... Bu bir köpekti ve iki kardeşin yıldız zannettikleri şey köpeğin dişleriydi." (FK, s. 5).

Filozof Köpek, kişilik ve duygusal özellikleri bakımından, yardımsever, bilgin, ciddiyeti koruyan, sevilen, vefalı bir karakter olarak ele alınmıştır.

Yardımsever,

"Okula giden çocukların ev ödevlerine tek yardımcı artık oydu." (FK, s. 13).

Bilgin,

"Köpek öyle çok şey biliyordu ki anlattıkları bilgiler kocaman bir gemiyi doldurabilirdi." (FK, s. 9).

"Kısa bir süre sonra köpek mahallenin tek bilgini haline gelmişti." (FK, s. 13).

Ciddiyetini koruyabilen,

"Köpek bütün sorulara büyük bir ciddiyetle cevap veriyor ve bir bilim adamı gibi davranıyordu." (FK, s. 12).

Sevilen,

"Bütün çocuklar bilgin köpeği çok sevmişlerdi." (FK, s. 13).

Vefalı,

"Bilgin köpek kısa bir konuşma yaptı ve Sisi'yi asla unutmayacaklarını söyledi." (FK, s. 22).

Masalın açık karakteri olan Filozof Köpek'in yardımsever ve çevresi tarafından sevilen bir karakter olması, çocuğun gelişimini destekleyecek türdendir.

Bir diğer açık karakter olan kıskanç çocuk, kişilik özellikleri bakımından ciddi bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği sergilemektedir. Fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilmeyen çocuk, kişilik ve duygusal özellikler bakımından kıskanç, hırsına yenik düşen, her istediği yapılan, zengin, bencil, pişman ve üzgün bir karakter olarak belirtilmiştir.

Kıskanç,

“Günün birinde başka bir mahallede oturan kıskanç bir çocuk bilgin köpeğin varlığını duyup onu görmeye gitti.” (FK, s. 14).

Hırsına yenik düşen,

“Çocuk, önünde duran Sisi’ye dikkatle bakıyordu. Ve... Elinde tuttuğu süper bilgisayarı ansızın Sisi’nin kafasına indirdi. Sisi’nin önce gözleri, sonra da bütün dünyası karardı ve olduğu yere yığılıp kaldı. Ölmüştü.” (FK, s. 19).

Zengin ve her istediği yapılan,

“Çocuğun her istediğini yapan zengin bir babası vardı. Çocuk, babasından dünyanın en süper bilgisayarını isteyince babası hiç düşünmeden bu bilgisayarı aldı.” (FK, s. 15).

“Çocuk daha sonra dünyanın en iyi bilgisayar uzmanlarını getirtip...” (FK, s. 16).

Bencil,

“Oysa Sisi bilgisayarı kafasına yediğinde birazcık dayanabilseydi, dünyanın tüm bilgileri kafasına geçecek ve Sisi, dünyanın en akıllı köpeği olacaktı.” (FK, s. 21).

Pişman ve üzgün,

“Çocuğun içini büyük bir üzüntü kapladı... Sisi yoktu artık...” (FK, s. 21).

“Çocuklar gelirken çiçek toplamışlardı. Bu çiçekleri Sisi’nin küçük mezarına serperken Sisi’nin sahibi olan çocuk gözyaşlarını daha fazla tutamadı ve hıçkırarak ağlamaya başladı.” (FK, s. 23).

“Ben... Ben böyle olmasını istemiyordum. Her şey bu bilgisayarın yüzünden oldu.” (FK, s. 23).

Kıskanç çocuk karakteri, hırsına yenik düşüp çok sevdiği köpeğini kaybetmiştir. Sahip olduğu olumsuz karakter özellikleri sebebiyle çocukların özdeşim kurmak istemeyeceği bir karakterdir.

Kapalı Karakterler: İki kardeş, zengin baba ve Sisi.

İki kardeş, masalda haklarında fazla bilgi verilmeyen, ana kahramanın vermek istediği mesajı iletmeye yardımcı olan karakterlerdir. İki kardeşin fiziksel özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Eserde iki kardeş hakkında ders çalışmayı sevdiğine değinilmiştir:

“Gece iki kardeş evlerine dönüyorlardı. Birisinin elinde ansiklopedi vardı. Arkadaşlarının evinde ders çalışmışlar ve epeyce yorulmuşlardı.” (FK, s. 5).

İki kardeş karakterleri, kardeşliğin güzelliğini, kardeş olmanın birbirine sahip çıkmayı gerektireceğini okuyucuya hissettirmektedir. Çocuklar bu karakterlerle özdeşim kurabilir.

Zengin baba, masalda belli başlı özellikleriyle tanıtılan, ana karakterlere yardımcı olan karakterdir. Eserde, kapalı karakter özelliği sergilemektedir. Olay örgüsü içerisinde fazla yer almamıştır. Karakterin fiziksel özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından zengin, oğlunun her istediğini sorgusuz yapan bir karakter olarak anlatılmıştır:

“Çocuğun her istediğini yapan zengin bir babası vardı. Çocuk, babasından dünyanın en süper bilgisayarını isteyince babası hiç düşünmeden bu bilgisayarı aldı.” (FK, s. 15).

Zengin baba karakteri, sorumsuz babayı simgeler. Ailelerin çocuklarının isteklerini yerine getirirken daha sorumlu davranmaları gerekir. Baba karakterinin çocuğun her istediğini sorgusuz yapması olumsuz bir özelliktir.

Sisi karakteri masalın bir diğer kapalı karakteridir. Masalda, fiziksel özellik bakımından kuyruğunun kısa ve adımlarının zarif olmasına değinilmiştir:

“Çağrıldığını duyunca küçük kuyruğunu sallayarak zarif adımlarla çocuğa doğru gidip onun önünde durdu.” (FK, s. 18).

Sisi, kişilik ve duygusal özellik bakımından başına geleceklerden habersiz, saf, sevimli bir karakterdir.

Başına geleceklerden habersiz,

“Her şeyden habersiz her zamanki yerinde uzanmış yatıyordu.” (FK, s. 18).

Sevimli,

“Sevimli köpeği Sisi artık yoktu.” (FK, s. 20).

Sisi, masalda saflığı temsil etmektedir. Çocuklar, Sisi karakteri aracılığıyla hayvanlara sevgi duyulabilir.

2.1.3.3. Dünyayı Delen Köstebek Adlı Masalın İncelenmesi

Yaşanılabilir bir dünya teması üzerine kurgulanan eserde, bir sabah uyandığında yeryüzünde kötü bir koku olduğunu fark eden köstebeğin, bu kokudan uzaklaşmak için evinin altını kaza kaza Güney Yarım Küre'ye varması anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Dünyayı Delen Köstebek, penguenler.

Açık Karakterler: Dünyayı Delen Köstebek.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Dünyayı Delen Köstebek, açık karakter özelliği göstermektedir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından, masalın başından sonuna okuyucunun dikkatini çekecek kadar ciddi bir değişim yaşamayan Dünyayı Delen Köstebek, durağan karakter özelliği göstermektedir.

Açık karakterin fizikî özellikleri hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Eserin bir yerinde pençelerinden bahsedilmektedir:

“Toprağa son pençesini vurup elini geriye savurduğunda birden...”
(DDK, s. 29).

6Kişilik, karakter ve duygusal özellikleri bakımından şakacı, huzursuz, araştıran, sorgulayan, iç muhasebe yapan, yorgun, akıllı, tedirgin, şaşkın, kararsız bir karakter olarak tarif edilmiştir.

Şakacı,

“... yeryüzüne çıkıp istediği kadar geziyor, dostlarıyla şakalaşıyordu.”
(DDK, s. 8).

Huzursuz,

“Fakat yuvasında pek rahat edemedi. Yatağında biraz sağa biraz sola dönüp uyumaya çalışması da işe yaramadı. Dünyada sabah olmuştu ve köstebek ilk defa, bir sabahı canının istediği gibi yaşayamıyordu.” (DDK, s. 10).

Araştıran ve sorgulayan,

“Hemen yuvasına döndü, kapıyı sınıksıkı kapattı ve düşünmeye başladı: Ne yapacaktı? Düşündü, düşündü, düşündü...” (DDK, s. 12).

“Şimdi ne yapmalıydı? Buraya mı yerleşseydi acaba? Penguenlerle anlaşılabilir miydi peki? Ya o kuzey yarımkürede, yuvasından başını çıkardığında duyduğu o berbat koku?” (DDK, s. 32).

Tedirgin,

“Biraz tedirgindi. Ya o koku duruyorsa!” (DDK, s. 12).

İç muhasebe yapan,

“Kimim ben? Bir köstebek. Neredeyim? Yuvamda. Yuva nerede? Dünyada. Bugün günlerden ne? Çarşamba. Sevdiğim yemek? Patates kızartması ve cacık. Kim yapacak? Kim aşçıysa o.” (DDK, s. 18).

Düşünceli,

“Peki kapatsa mıydı kuzey yarımküreyi güney yarımküreye bağlayan bu tüneli. Bir penguen bu tünele girip ilerleyerek kuzey yarımküreye vardığında orada zatürre olursa ne olacaktı?” (DDK, s. 35).

Akıllı, zeki,

“... kafasında küçük bir ampül yandı... yani yeryüzün çıkamadığına göre pekâlâ aşağı doğru inebilirdi.” (DDK, s. 14).

Yorgun,

“Akşam olup yatağına uzandığında kendisini çok yorgun hissetti.” (DDK, s. 16).

“Rüyasında aşırı yorgunluktan uyuduğunu gördü.” (DDK, s. 21).

Şaşkın,

“... güneş ışığıyla karşılaştı. Önce gözleri kamaştı, sonra da akli. Bu ne demek oluyordu? Karşısında şaşkın bir penguen vardı. Ama köstebek de o anda pek akli başında sayılmazdı.” (DDK, s. 29).

Kararsız,

“Şimdi ne yapmalıydı? Buraya mı yerleşmeliydi acaba... Başka sorular da geldi köstebeğin aklına” (DDK, s. 32-37).

“Dünyanın tam ortasında durdu ve kafasını bir sağa bir sola, bir sağa bir sola çevirmeye başladı. Bunu yaparken, bir güney yarımküreye, bakıyordu bir kuzey yarımküreye, güney yarımküreye bakıyordu, bir kuzey yarımküreye...” (DDK, s. 39).

Eserin ana karakteri olan köstebek, çocukların özdeşim kuracağı karakter özellikleri taşımamaktadır.

Kapalı Karakterler: Diğer hayvanlar.

Masalda hakkında fazla bilgi yer almayan, verilmek istenen mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan hayvanlar, masalın kapalı karakterleridir. Eserde adı geçen hayvanlar sincap, penguenler ve kutup ayılarıdır. Penguenler hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Sincap ve kutup ayılarının ise masalda sadece adları geçmektedir.

2.1.3.4. Kuyruğu Dumanlı Kedi Adlı Masalın İncelenmesi

Bencillik teması üzerine kurgulanan eserde, canı sıkılan bir kedinin, kırık ayna çerçevesinin içine girip evdekileri korkutması sonucunda başına gelenler anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Kuyruğu Dumanlı Kedi, evin küçük oğlu, evin hanımı, itfaiyeciler.

Açık Karakter: Kuyruğu Dumanlı Kedi.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan kahraman, Kuyruğu Dumanlı Kedi'dir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından kedi, masalın başından sonuna herhangi ciddi bir değişim göstermediği için durağan karakter özelliği göstermektedir. Fizikî özellikleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Sadece beyaz olduğundan bahsedilmiştir:

“Beyaz bir kedinin öğleye doğru sıkılmaya başladı.” (KDK, s. 43).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından; canı sıkılan, yaşamayı seven, yaramaz, kendini düşünen bir karakter olarak ele alınmıştır.

Canı sıkılan,

“Beyaz bir kedinin öğleye doğru sıkılmaya başladı.” (KDK, s. 43).

“Bildiği bütün renkleri düşündü. Hayır, hayır can sıkıntısı geçmiyordu.” (KDK, s. 43).

“Beyaz kedinin kuyruğunun yarısı yanmıştı. Fakat şu can sıkıntısı denen şey yok mu? O hale devam ediyordu...” (KDK, s. 43).

Yaramaz,

“... gaz yağı şişesini görünce kuyruğunu şişenin içine sokup yarısına kadar gaz yağı batırdı.” (KDK, s. 43).

“... kuyruğunun ucunu yavaşça mavi aleve değdirdi.” (KDK, s. 43).

Bencil, kendini düşünen,

“Az sonra evin küçük oğlu yatak odasına geldi... aynaya baktığında saçlarının yerine gülümseyen bir kedi görünce ‘aaa’ dedi ve bayılmadan odayı terk etti. Beyaz kedinin mutluluğu artmıştı.” (KDK, s. 45).

“Beyaz kedinin keyfine diyecek yoktu. Kahkahalar atıyordu.” (KDK, s. 45).

Yaşamayı seven,

“Beyaz kedi sevinçle zıplayarak çerçevenin içine geçip yerleşti. Orada öylece durdu. Artık canı sıkılmıyordu. ‘Ben cansız bir çerçeve içinde canlı bir kediyim’ dedi. Gülümsedi.” (KDK, s. 45).

Açık karakter olan kuyruğu dumanlı kedinin karakter özellikleri, olumsuzdur. Kendi mutluluğu için başkalarını mağdur etmesi doğru bir davranış değildir. Ayrıca tüple oynaması yanlış bir davranıştır. Bu sebeple ana karakter, çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleri taşımamaktadır.

Kapalı Karakter: Evin küçük oğlu, evin hanımı, itfaiyeciler.

Masalda kapalı karakterler hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Evin küçük oğlu, karşısında kuyruğu dumanlı kediyi görünce korkudan odadan kaçmıştır. Bunun dışında evin hanımının, aynadan gülümseyen kediyi görünce korkup çığlık attığından bahsedilmektedir.

Kapalı karakterler olan evin hanımı ve evin küçük oğlunun fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik olarak ikisi de kediyi aynanın içinde görünce korkmuşlardır. Eserde neden korktukları şu sözlerle açıklanır:

“Gülümseyip duran ve kuyruğunda dumanlar çıkan bir kedi karşısında başka ne yapabilirdi ki?” (KDK, s. 45).

2.1.3.5. Kuşkucu Horoz Adlı Masalın İncelenmesi

Kuşku teması üzerine kurgulanan eserde, gördüğü ve duyduğu her şeyden kuşkulanan horozun, duyduğu bir konuşmadan sonra dünyanın döndüğünü gözleriyle görmek için uzaya yaptığı yolculuk anlatılmaktadır.

Eserin Karakterleri: Kuşkucu Horoz ve iki tavuk.

Açık Karakterler: Kuşkucu Horoz

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Kuşkucu Horoz, eserin açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından olay örgüsü içerisinde ciddi bir değişim yaşamayan Kuşkucu Horoz, durağan karakter özelliği göstermektedir.

Kuşkucu Horoz'un fizikî özellikleriyle ilgili bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından kuşkucu, sorgulayan, araştıran, meraklı, felsefi düşünen, akıllı, zeki bir karakter olarak tanımlanmıştır:

Kuşkucu,

“Her şeyden kuşkulanan bir horoz vardı.” (KH, s. 17).

Sorgulayan,

“Sabah doğan güneşin bir portakal olduğundan kuşkulaniyor, sonra da bu düşüncesinden de kuşkuya düşüp ‘belki de hiçbir şey görmüyorum’ diyordu.” (KH, s. 17).

Düşünceli,

“Sürekli kuşku içinde olduğu için, hep düşüncel bir halde dolaşıyordu.” (KH, s. 17).

Araştıran,

“Dünya dönüyorsa bunun görünmesi gerekti. Bulabildiği en yüksek ağacın tepesine çıktı ve oradan dünyaya baktı. Dünyanın döndüğü falan yoktu.” (KH, s. 17-18).

Felsefi düşünen,

“Tavukların tavuk olduğundan, ağaçların ağaç olduğundan ve kendisinin bir horoz olduğundan kuşkulaniyordu.” (KH, s. 18).

Akıllı ve zeki,

“Horoz, roketin parlak metal rengini görünce hiç düşünmeden kendisini de aynı renge boyadı. Böylece, hem kimse tarafından fark edilmemesini sağlamış, hem de süper hız yüzünden düşme tehlikesini önlemişti.” (KH, s. 18).

Masalın ana karakteri olan Kuşkucu Horoz’un eserdeki özellikleri çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleridir. Fakat eser bir bütün olarak değerlendirildiğinde karakterin fazla kuşkucu olması, çocukların özdeşim kurabileceği bir özellik değildir.

Kapalı Karakterler: İki tavuk

Masalda ana karaktere yardımcı konumda bulunan, hakkında fazla bilgi yer almayan iki tavuk, kapalı karakterlerdir. Masalda, iki tavuğun kendi arasında dünyanın döndüğünü konuşmalarından bahsedilmiştir.

2.1.3.6. Hipnozcu Kedi Adlı Masalın İncelenmesi

Masalda hipnoz yeteneği olan bir kedinin rüyasında kendisini korkutan buldog cinsi köpeği ve daha sonra karşısına çıkan diğer hayvanları hipnotize etmesi fakat cırcır böceğini hipnotize edememesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Hipnozcu Kedi, cırcırböceği ve diğer hayvanlar.

Açık Karakterler: Hipnozcu Kedi.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Hipnozcu Kedi, açık karakter özelliği göstermektedir. Kişilik özellikleri bakımından, olay örgüsünün başından sonuna kadar ciddi bir değişim yaşamayan Hipnozcu Kedi, aynı zamanda durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Ana kahramanın fizikî özellikleri hakkında siyah renkli, kuyruğu normalden biraz uzun, kulakları normalden biraz dik, geniş adımlı, tüyleri pırlıl pırlıl, pençeleri sivri bir karakter olduğundan bahsedilmektedir:

“Değişik bir karakediydi. Kuyruğu normalden biraz uzun, kulakları da normalden biraz daha dikti.” (HK, s. 7).

“Kimseyi umursamayan bir yürüyüşü vardı. Kendisine özel geniş adımları atarken... Tüyleri her zaman pırlıl pırlıl, pençeleri her zaman sivriydi.” (HK, s. 8).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından çalışkan, yetenekli, müzik yeteneği olan, kendini beğenmiş bir karakter olarak ele alınmıştır:

“Müthiş bir hipnoz yeteneği vardı. Dedesinden öğrendiği hipnoz tekniğini yeteneğiyle birleştirerek devamlı geliştirmiş ve zaman içinde usta bir hipnozcu olmuştu.” (HK, s. 9).

“... ‘galiba biraz da müzik yeteneğim’ var diye düşündü.” (HK, s. 25).

Masalın açık karakteri olan hipnozcu kedinin, eserde sahip olduğu karakter özellikleri incelendiğinde olumsuz karakter özellikleri barındırdığı görülmektedir. Karakter, çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Cırcırböceği ve diğer hayvanlar.

Cırcırböceği, eserde hakkında fazla bilgi verilmeyen, okuyucunun fazla tanımadığı, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan bir karakterdir. Bu sebeple eserde kapalı karakter özelliği göstermektedir. Eserde, ayaklarını birbirine sürterek keskin bir ses çıkartan, umursamaz, kedi tarafından hipnoz edilemeyen ve sonunda Hipnozcu Kedi’yi pes ettiren bir karakter olarak tanımlanmıştır:

“Ama cırcırböceğinden aynı sesler aynı süreklilikle yükselmeye devam etti. Hipnozcu kedi çıldırmak üzere olduğunu hissetti. Böyle bir yenilgiyi hiç yaşamamıştı.” (HK, s. 36).

Eserde hakkında fazla bilgi verilmeyen, okuyucunun fazla tanımadığı, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan diğer hayvanlar, kapalı karakter özelliği sergilemektedirler. Her bir hayvanın bir veya birkaç özelliğinden bahsedilmiştir. Bu karakterler; Buldog cinsi köpek, zürafa, ayı, şaşkın penguen, şakacı bir maymun, neşeli eşek, kurnaz tilki, evini dolaştıran kaplumbağa, vızıldayan arı ve fildir.

2.1.3.7. Vejetaryen Aslan Adlı Masalın İncelenmesi

Sevgi ve barış temaları çerçevesinde kurgulanan eserde, ormanın kralı olan aslanın, hayvanların birbirlerini yemesini yasaklaması ve bunun sonucunda ormanda sevgi, saygı ve huzur oluşturması ardından da bu düzenin avcılar tarafından bozulmaya çalışılması fakat başarılabilmesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Vejetaryen Aslan, ormandaki diğer canlılar ve avcılar.

Açık Karakterler: Vejetaryen Aslan.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Vejetaryen Aslan masalın açık

karakteridir. Kişilik özellikleri bakımından, başta etle beslenen bir hayvan iken, verdiği emirle vejetaryen olan aslan, kişilik ve karakter özellikleri bakımından değişim yaşamıştır. Bu sebeple Vejetaryen Aslan devingen karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakter olan Vejetaryen Aslan, ormanların kralı, lider, adaletli, güçlü, sakin, sesi gür, hoşgörülü, vejetaryen, koruyan-kollayan, kurallara uyan, akıllı ve cesur bir karakter olarak eserde ele alınmıştır.

Kral, lider

“Aslanın ilan ettiği her şey bir kanun gibi algılanırdı ve herkes ona uymak zorundaydı.” (VA, s. 6).

“Böyle düşünen avcı tüfeğini her şeyden habersiz tavşana doğrulttu ve nişan aldı ama daha tetiğe basmadan yere yıkıldı. Çünkü başından beri avcıyı gizlice takip eden Aslan aniden avcının üzerine atılarak onu etkisiz hâle getirmişti.” (VA, s. 21).

“Atların arkasından ise dört gorilin taşıdığı muhteşem bir taht üzerinde bütün heybetiyle Aslan geliyordu.” (VA, s. 30).

Güçlü, cesur,

“Büyük ormanın güçlü kralı Aslan bir gün sakin sakin dolaşırken...” (VA, s. 6).

“Ve aslan kükredi: ‘Buyrun, yiğin bakalım.’ Avcıların başka seçeneği yoktu. Zaten çoğunun korkudan dizlerini bağı çözülmüştü.” (VA, s. 36).

“Çünkü başından beri avcıyı gizlice takip eden Aslan aniden avcının üzerine atılarak onu etkisiz hâle getirmişti.” (VA, s. 21).

Sesi gür,

“... ormanın ortasında herkesi titreten sesiyle kükredi.” (VA, s. 6).

Hoşgörülü,

“Bu ormanda yaşayan bir köstebek doğuştan sağır olduğu için hiçbir emri veya yasağı duyamazdı. Bu yüzden sorumsuzdu. Aslan, doğuştan sağır olan bu köstebeğe hiçbir ceza vermez, onu hoşgörürdü.” (VA, s. 8).

Adaletli, kurallara uyan,

“Bu günden sonra ormanda hayvanların birbirini yemesi yasaktır! Ben kralınız olarak artık hiçbir hayvanı yemeyeceğim. İçinizden birisi de başka birini

yemeyecek. Başka bir hayvanı yiyen olursa, onu kendi ellerimle cezalandıracağım.” (VA, s. 8).

“... ormanda et yemeyi, dolayısıyla hayvanların birbirlerini öldürmesini yasaklayan kraldı. Koyduğu yasağa ilk uyan kendisiydi.” (VA, s. 24).

Akıllı,

“Aslan açlığa karşı değişik bir çözüm bulmuştu. Sırtında kırmızı bir heybe taşıyordu artık. Heybenin bir gözünde çeşitli otlar ve meyveler, diğer gözünde ise her türlü kuruyemiş vardı. Aslan acıktıkça elini heybenin bir gözüne atıyor...” (VA, s. 14).

“İşte kendi koyduğu kurala sonuna kadar uyan bu akıllı ve cesur kral bir süre sonra çok sayıda avcının ormana geleceğini tahmin etmişti.” (VA, s. 24).

Masalın ana karakteri olan aslan karakterinin adaletli oluşu, lider, zeki, güçlü gibi olumlu karakter özelliklerinin yanı sıra ormanda mutluluğu sağlaması, sevginin ve saygının güvencesi olması, okuyucunun örnek alabileceği karakter özelliği taşımaktadır.

Kapalı Karakterler: Ormandaki diğer canlılar ve avcılar.

Masalda belli başlı özellikleriyle ele alınan, hakkında fazla bilgi sahibi olunmayan, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan ormandaki diğer canlılar kapalı karakterlerdir. Ormandaki diğer canlılar; toplu yaşayan, itiraz hakkı olmayan, kurallara uymak zorunda olan, taklit eden, işbirlikçi, mutlu, sevgi ve saygılı karakterler olarak ele alınmıştır.

“Diğer hayvanlar, yani kral olmayan sincap, tavşan, tilki, ayı, kurt, kaplan, zebra, fare, zürafa, maymun gibi hayvanlar ise canlarının istediğini söyleyemezler.” (VA, s. 6).

“Aslanın ilan ettiği her şey kanun gibi algılanırdı ve herkes ona uymak zorundaydı. Hayvanların ‘bu emri duymadım’ gibi bir cümle ile kendilerini savunması imkânsızdı.” (VA, s. 6).

Huzur içinde, mutlu yaşayan,

“Artık hiçbir hayvan diğerini avlamıyordu. Kuşlar, maymunlar, yılanlar, geyikler, tavşanlar, tilkiler, sincaplar, ayılar, kirpiller, kurtlar... Hepsi de güven içinde ormanda dolaşıyor, şarkı söylüyor, dans ediyordu.” (VA, s. 13).

“Her şey iyi gidiyordu. Mutluydular.” (VA, s. 17).

“Gece yıldızlara, gündüz şelaleye bakarak şarkılar söylüyordu hayvanlar.” (VA, s. 18).

Sevgi ve saygılı,

“Birbirini yemeden geçen aylardan sonra, değişik bir şey keşfetmişlerdi: Birbirlerine saygı ve sevgi...” (VA, s. 17).

“... bir kurt, önceleri parçalayıp yemek için can attığı bir tavşana şöyle diyordu: ‘Sayın Tavşan, sizinle birlikte çiçek toplamak için bana izin verir misiniz acaba?’” (VA, s. 17).

“Bu gidişle kardeşliğin dibini bulacaklardı.” (VA, s. 18).

İşbirlikçi,

“Aslanın işaretini alan Puhu kuşu, özel bir ses çıkararak hazır bekleyen tavşan grubunu haberdar etti.” (VA, s. 24).

Masalın yardımcı karakteri olan hayvanlar; kurallara uyan, kardeşçe yaşamayı başarabilmiş, dayanışma içinde bulunan olumlu karakter özellikleri taşımaktadır. Bu hayvanlardaki özellikler, çocukların örnek almak isteyebileceği olumlu karakter özellikleridir.

Masalda belli başlı özellikleriyle ele alınan, hakkında fazla bilgi sahibi olunmayan, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan avcılar, kapalı karakterlerdir. Avcılar, ormandaki hayvanların kaçmadıklarını ve sayıca çok olduklarını öğrenince, bunu fırsata çevirmeye çalışan ve sonunda hayvanların oyununa yenik düşen karakterlerdir.

“Bir gün nereden geldiyse ormana bir avcı geldi. Her türlü hayvanın sakin ve hatta beraber şarkı söyleyerek gezdiğini görünce çok şaşırıldı. Üstelik her türlü hayvandan ne kadar çok vardı böyle. Bu nasıl bir ormandı böyle, neden hiç kaçmıyordu bu hayvanlar? Böyle düşünen avcı tüfeğini her şeyden habersiz tavşana doğrulttu ve nişan aldı.” (VA, s. 21).

“Avcılar, ormandaki hayvanların çokluğunu ve hiç kaçmadığını öğrenince hemen gidip o hayvanlardan birkaçını avlamak istedi.” (VA, s. 23).

“Avcılar, sofradan kalkıp geldikleri yöne doğru yürümeye başladılar. Hepsinin kırık tüfeği boynundaydı.” (VA, s. 38).

Masalın bir diğerk yardımcı karakteri olan avcılar; kötü kalpli, hayvanları öldüren, fırsatçı tiplerdir. Okuyucunun örnek almak isteyeceği karakter özellikleri taşımamaktadır.

2.1.3.8. Uçan Eşek Adlı Masalın İncelenmesi

Kendini tanıma/farkındalık teması üzerine kurgulanan eserde hayatın anlamını ararken kuş olmaya karar veren, kuşların yardımıyla hedefini başarınca bunu kötüye kullanan eşeğin yaşadıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Uçan Eşek, kuşlar ve uçan at.

Açık Karakterler: Uçan Eşek.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan uçan eşek, eserin açık karakteridir. Kişilik özellikleri bakımından incelendiğinde, normal bir eşekken, uçmayı başarması yaşamış olduğu en büyük değişimdir. Bundan dolayı bu karakter, devingen karakter özelliği göstermektedir.

Açık karakter, normal bir eşek olarak yaşamaktayken ilerleyen zamanlarda kuşlar tarafından iki kanat takılan bir kuşa dönüşmüştür:

“Eşeğin biri bütün eşekler gibi yaşayıp giderken...” (UE, s. 4).

“... sekiz yüz sekiz telekten oluşan bu büyük kanadı eşeğin iki yanına yapıştırdılar.” (UE, s. 14).

Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından masalın başında sorgulayan, acı çeken, pişman olan, umutlu, arayış içinde olan, sabırlı, üzgün; hayatın anlamını bulduktan sonra mutlu, heyecanlı, yaramaz, sorumsuz ve zavallı bir karakter olarak ele alınmıştır.

Sorgulayan,

“Eşeğin biri bütün eşekler gibi yaşayıp giderken günün birinde hayatın anlamını düşünmek istedi. Ve üç gün üç gece, durmadan hayatının anlamını düşününce içinin anlatılmaz bir boşlukta...” (UE, s. 4).

Acı çeken,

“...düşününce içinin anlatılmaz bir boşlukta olduğunu fark edip sarsılarak anırmaya başladı.” (UE, s. 4).

Pişman,

“Şimdiye kadar geçen ömrü hiçlerle doluydu.” (UE, s. 4).

“Artık geçmiş için bir şey yapılması imkânsızdı.” (UE, s. 4).

Umutlu ve arayış içinde olan,

“Yine de yollara düşüp hayatının anlamını aramalı ve bulmalıydı...”

Umutla aramaya başladı eşek...” (UE, s. 5).

“Hayatının anlamını arayan bir eşek için dünya ne kadar acımasızdı.”

(UE, s. 5).

Sabırlı,

“Geniş ovaları, yüksek dağları, derin uçurumları, sonsuz denizleri, hiç bitmeyecekmiş gibi gelen çölleri geçti korkunç bir sabırla.” (UE, s. 7).

Üzgün,

“Yeryüzü bitmişti! Ama hayatının anlamını bulamamıştı. Başını kederle öne eğdi. Nefis çayırın, buz gibi suların ve hatta özgürlüğün bile çekici bir yanı kalmamıştı.” (UE, s. 7).

Uçan eşek, hayatın anlamını bulduktan sonra mutlu, heyecanlı, yaramaz, sorumsuz ve zavallı bir karakter olarak ele alınmıştır.

Mutlu,

“Ve o anda yüzü sevinçle aydınlanıp “uçmak” diye haykırdı.” (UE, s. 8).

Heyecanlı,

“... artık kanatlı bir eşekti ve kalbi küt küt atıyordu.” (UE, s. 15).

“... eşek kendinden geçmiş bir halde gözlerini kapatıp müthiş bir heyecanla kanatlarını çırpmaya başladı.” (UE, s. 15).

Yaramaz ve sorumsuz,

“... havada rastladığı kuşlara çifte atmaya başlamıştı. Kimi zaman da yolcu uçaklarının önüne çıkıp ‘Bööö!’ diyerek pilotu ve yolcuları korkutuyordu.” (UE, s. 18).

“Bazı geceler eşeğin çılginca anırdığı duyuluyor, o zaman küçük çocuklar yataklarından korkuyla sıçrayıp annelerine sarılıyor...” (UE, s. 18).

“Uçan eşek artık göklerin dehşet saçan sorumsuz eşeği olmuştu.” (UE, s. 18).

Zavallı,

“*Fakat kuşlar bu zavallı hayvana başlarını çevirip bakmazlar bile.*” (UE, s. 24).

Ana karakter olan Uçan Eşek, kendisi için mümkün olmayan bir şey olan uçmayı istemiş ve bunu kuşların yardımıyla başarmıştır. Burada eşeğin göstermiş olduğu kararlılık ve sabır olumlu karakter özelliğidir. Fakat kendisi için uygun olmayan bir eylemi seçmiştir. Sabır ve kararlılık sonunda başarmış olduğu uçmayı kötüye kullanınca ceza olarak kanatları sökülmüş ve normal hâline dönmüştür. Kendisine yapılan iyiliği hazmedememiş ve sonunda cezasını çekmiştir. Eşeğin tüm karakter özellikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde yapmış olduğu yanlış seçim ve davranışlardan dolayı çocukların özdeşim kurabileceği karakter olmadığı söylenebilir.

Kapalı Karakterler: Kuşlar ve uçan at.

Eserde ana karaktere yardımcı konumda bulunan, okura belli başlı özellikleriyle tanıtılan kuşlar, kapalı karakter özelliği göstermektedirler. Eserde kuşlar hakkında toplu gezen, demokratik ve yardımsever gibi özelliklerden bahsedilmiştir.

Toplu gezen,

“*Bir gün su içen sekiz kuşa rastlayınca...*” (UE, s. 10).

Yardımsever,

“*Eşeğin uçuşu için ellerinden geleni yapacaklarını söylemek zorunda kaldılar.*” (UE, s. 11).

“*... her kuş kendi kanadından bir tane telek koparıp...*” (UE, s. 14).

Demokratik,

“*Ve sekiz kuş uçup ormandaki sekiz yüz kuşa haber verdiler. Kuşlar hemen toplanıp eşeğin durumunu görüştüler ve sonuçta birkaç kuşun karşı çıkmasına rağmen eşeği uçurma kararı aldılar...*” (UE, s. 12).

“*Sekiz yüz sekiz kuş ormanda yeniden toplanarak bu işi sona erdirme kararı aldılar.*” (UE, s. 20).

Yardımcı karakter olan kuşlar, demokratik davranışları, işbirliği içinde olmaları ve yardımseverlikleri ile dikkat çekmektedir. Çocuk, bu olumlu karakter özellikleriyle kendini özdeşleştirebilir.

Uçan at karakteri, eserin sonunda ortaya çıkan, eşeği yaptıklarından dolayı yeryüzüne indiren karakter olarak sunulmuştur. Hakkında fazla bilgi yer almayan uçan at karakteri kapalı karakterdir. Eşeği gökyüzünden indirmesi için ona da iki kanat yapılmıştır:

“Kuşlar, hiç vakit kaybetmeden kanatlarından ikişer tane telek kopartarak eşeğin kanadından iki misli büyük bir kanat daha yaptılar ve bu kanadı bri atın iki yanına yapıştırdılar.” (UE, s. 22).

“Ve sonra at, tıpkı eşek gibi uçarak gökyüzüne yükseldi ve iki saat içinde eşeği yakalayarak yeryüzüne indirdi.” (UE, s. 23).

Uçan at karakteri, çocukların özdeşim kurabileceği karakter değildir. O da tıpkı Uçan Eşek gibi kendisine ait olmayan bir özelliği kullanmaktadır.

2.1.3.9. Kardan Tavşan Adlı Masalın İncelenmesi

Doğa sevgisi ve iyilik temalı bu eserde, karla oynamak için sokağa çıkan çocukların kardan tavşan yaptıktan sonra, yapmış oldukları kardan tavşanın canlanması ve çocukların bu tavşanı mutlu etmek için yaptıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Kardan Tavşan ve çocuklar.

Açık Karakterler: Kardan Tavşan ve çocuklar.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Kardan Tavşan, masalın açık karakterlerinden biridir. Kişilik ve karakter özelliği özellikleri bakımından, olay örgüsü boyunca büyük bir değişim yaşamadığından durağan karakter özelliği göstermektedirler.

Kahramanın eserde bahsedilen fizikî özellikleri; dört ayaklı, iki kulaklı, kocaman, zeytinden gözleri olan, minik burunlu olarak belirtilmiştir:

“Karlar karlara eklendi ve bir tavşan yapacak kadar kar topladıklarında durdular. Kaç ayağı vardı tavşanın? Dört. İyi... Dört tane ayak yaptılar. Kaç kulağı vardı tavşanın? İki. İyi... İki de uzun kulak yaptılar. Gövdesiz tavşan olur mu? Olmaz. Gövdesini de yaptılar. Ne oldu? Tavşan oldu.” (KT, s. 9).

“Çocuklardan biri kırmızı montunun cebinden iki zeytin çıkardı. Bunlar da gözleri oldu tavşanın.” (KT, s. 10).

“Kocamandı kardan tavşan.” (KT, s. 10).

“... kardan tavşan, minik burnunu, uzun kulaklarını oynatarak. Zeytinden gözlerini kıpır kıpır kıpırdatarak...” (KT, s. 11).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından ise; mutlu bir karakterdir.

Mutlu,

“Çok sevindi kardan tavşan, kardan tavşan havucu kıtır kıtır yerken iki zeytin gözünü kırptı da kırptı sevinçten.” (KT, s. 11).

“Daha çok, daha çok mutlu oldu kardan tavşan.” (KT, s. 12).

Eserdeki karakterlerin özellikleri karakter eğitimi açısından değerlendirildiğinde Kardan Tavşan, çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kardan Tavşan gibi davranış ve eylemleriyle geliştirilen, eserde birçok özelliğiyle tanıtılan, okuyucunun iyi bildiği ve verilmek istenen mesajı iletmede kardan tavşanla beraber sorumluluğu üstlenen çocuklar, masalın diğer açık karakterleridir. Kişilik özellikleri bakımından, olay örgüsü boyunca büyük bir değişimi yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedirler.

Çocukların fizikî özelliklerine dair eserde bir bilgiye rastlanmamıştır. Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından ise yaratıcı, özgün düşünen, işbirlikçi, paylaşmayı, iyilik yapmayı, doğayı seven, mutlu karakterler olarak tanıtılmıştır.

Yaratıcı ve özgün düşünen,

“Kardan adam yapacaklardı, bu kaçınılmazdı. Ama içlerinden biri başka bir şey söyledi. Çok başka. ‘Kardan tavşan yapalım.’ dedi. Herkes başka oldu bunu duyunca. Herkes kardan tavşan yapmanın çok iyi olacağını düşündü.” (KT, s. 8).

“Başka bir çocuk kardan havuç yaptı.” (KT, s. 11).

“Çocuklar kardan tavşanın sevincini çoğaltmak istedi. Kardan bir ağaç daha, bir ağaç daha...” (KT, s. 11).

“Kardan küçük mağaralar, kardan şelaleler, kardan çiçekler, kardan küçük düzlükler, kardan hafif tümsekler, kardan sarmaşıklar yaptılar.” (KT, s. 12).

İşbirlikçi ve paylaşmayı seven,

“Kar toplamaya başladılar.” (KT, s. 9).

“Çocuklardan biri kırmızı montunun cebinden iki zeytin çıkardı. Bunlar gözleri oldu tavşanın. Başka bir çocuk kardan bir ağaç yaptı tavşanın yanı başına. Başka bir çocuk kardan havuç yaptı.” (KT, s. 10-11).

İyilik yapmayı seven,

“Çocuklar kardan tavşanın sevincini çoğaltmak istediler.” (KT, s. 11).

“Ve çocuklar sürdürmeye kararlıydı kardan tavşanın mutluluğunu.” (KT, s. 14).

Doğayı seven,

“... Sonra yüzlerce, sonra milyonlarcası, yavaş yavaş, yumuşacık uçarak, savrulurak düştüler, düştüler, düştüler. Sabah pencereden bakan çocukların gözleri parladı.” (KT, s. 4).

“Kardan ağaçları biraz daha çoğaltıp kardan ormanı biraz daha büyüttü çocuklar. Kardan küçük mağaralar, kardan şelaleler, kardan çiçekler, kardan küçük düzlükler, kardan hafif tümsekler, kardan sarmaşıklar yaptılar.” (KT, s. 12).

“Kardan ay, kardan yıldızlar...” (KT, s. 14).

“Sonra kardan güneş yaptılar bir çocuk.” (KT, s. 18).

Masalın bir diğer ana karakteri olan çocuklar, okuyucunun özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadırlar. Çocukların özgün ve yaratıcı düşünceleri, okuyucunun hayal dünyasını genişletmesine, çok yönlü düşünmesine yardımcı olabilir. Ayrıca karakterlere yüklenen doğa sevgisi okuyucuda doğaya karşı duyarlılık oluşturabilir.

Kapalı Karakterler: Şehirdeki diğer insanlar.

Şehirdeki diğer insanlar hakkında eserde fazla bilgi yer almamaktadır. Masalın girişinde tüm şehrin uyuduğundan ve masalın sonunda kardan ormanda kaybolan çocukları fark etmemelerinden bahsedilmiştir.

“Kediler, çocuklar, babalar ve anneler uykudayken gökten ilk kar taneleri sessizce düşmeye başladı yeryüzüne.” (KT, s. 4).

“Şehrin içindeki kardan ormanın içindeydiler. Kimse fark etmiyordu onları.” (KT, s. 16).

2.1.3.10. Gazoz Çeşmesi Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Kırpılar Şapka Giymez” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır.

Sevgi teması çerçevesinde kurgulanan bu eserde çocukları çok seven yavru filin, annesinin elektrik faturasını yatırmak için verdiği parayla gazoz ve sütlü kahve alıp okuldan çıkan çocuklara vermesi anlatılmaktadır. Bu masalda çocukların hayvan sevgisine değinilmiştir.

Masalın Karakterleri: Yavru fil, çocuklar, anne fil.

Açık Karakterler: Yavru fil.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan yavru fil, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter bakımından incelendiğinde, masalın başından sonuna herhangi bir değişim yaşamayan Yavru Fil, durağan karakter özelliği göstermektedir.

Yavru filin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından çocukları ve iyilik yapmayı seven, yaramaz, sakin bir karakterdir.

Çocukları seven,

“Biliyorum çok kızacaksın ama ne yapayım çocukları öyle çok seviyorum ki.” (GÇ, s. 29).

İyilik yapmayı seven,

“Bugün filin hortumundan gazoz yerine sütlü kahve fişkırdı. Çocuklar bu değişikliğe çok sevindiler.” (GÇ, s. 29).

Yaramaz,

“Elektrik faturasını yatırmam için verdiğin parayla gazoz ve sütlü kahve alıp çocuklara dağıttım.” (GÇ, s. 29).

Sakin,

“Fil sakindi...” (GÇ, s. 25).

Yardımcı karakter olan çocuklar, filin verdiği ödüle çok sevinen, karşılarında fil gördüğünde şaşırان karakterlerdir.

“Okuldan çıkan çocuklar küçük bir korku ve büyük bir şaşkınlık içinde yavaş yavaş file yaklaştırmaya...” (GÇ, s. 25)

“Bugün filin hortumundan gazoz yerine sütlü kahve fışkırıyordu. Çocuklar bu değişikliğe çok sevindiler.” (GÇ, s. 29).

Yavru fil karakterinin barındırmış olduğu karakter özellikleri olumlu karakter özellikleridir. Yavru filin çocukları sevmesi, onlara iyilik yapması olumlu bir davranıştır. Karakterin özellikleri çocukların özdeşim kurabileceği niteliktedir.

Kapalı Karakterler: Çocuklar ve anne fil.

Çocuklar, filin verdiği ödüle çok sevinen ve karşılarında fili gördüğünde şaşırarak karakterlerdir. Anne fil, iki gündür yavrusunu göremediği için paniklemiştir:

“Demek buradasın ha! İki gündür seni aramaktan mahvoldum.” (GÇ, s. 29).

2.1.3.11. Romantik Tilki Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Kirpiller Şapka Giymez” adlı masal kitabında “Yarım Kalan Masal” adı altında yer almaktadır. İnceleme kaynağı bu masal kitabıdır.

Zaaflarına yenik düşmek teması çerçevesinde kurgulanan eserde, her gece ormandaki çok sevdiği menekşeye masal anlatan tilkinin, menekşeyi bir çocuğun koparıp eve götürmesinden sonra menekşenin peşinden giden tilkinin isteklerine yenik düşmesi ve toplum tarafında dışlanması anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Romantik Tilki, küçük menekşe, köydeki insanlar ve hayvanlar.

Açık Karakterler: Romantik Tilki

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan Romantik Tilki, masalın açık karakteridir. Romantik Tilki, kişilik özelliği olarak durağan bir karakterdir.

Açık karakterin fizikî özellikleriyle ilgili eserde bilgi verilmemiştir. Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından romantik, sevgi besleyen, değer veren, güzel masal anlatan, vazgeçmeyen bir karakterdir. Masalın sonunda ise zaaflarına yenik düşmüştür.

Masalın başında sevgi besleyen ve değer veren,

“Küçük çocuklar menekşeyi kopartmıştılar. Tilkinin gözünden iki damla yaş aktı.” (RT, s. 5).

Güzel masal anlatan,

“Herkes tilkinin maslarına bayılıyor ve bir an önce gecenin gelmesini diliyordu.” (RT, s. 8).

Masalın sonunda zaaflarına yenik düşen,

“Bir ara tilkinin gözleri, dinleyiciler arasında kendinden geçmiş bir halde masalı dinleyen tavuğa takıldı. Tilki dayanabildiği kadar dayandı ve birden tavuğu kaparak oradan toz oldu.” (RT, s. 9).

Metindeki ana karakter olan Romantik Tilki, sevgiye ve arkadaşına değer veren, saygılı, nezaketli bir kahraman olarak çocukların özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadır. Fakat masalın sonunda zaaflarına yenik düşmesi okuyucuda hayal kırıklığı yaratmıştır.

Kapalı Karakterler: Küçük menekşe, köydeki insanlar ve hayvanlar.

Küçük menekşe, köydeki insanlar ve hayvanlar masalda ana karakterin mesajı iletmesine yardımcı olan karakterlerdir. Haklarında fazla bilgi yer almamaktadır.

Yardımcı karakterler olan küçük menekşe ve köylüler hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Küçük menekşenin tilkiyi ve masal dinlemeyi sevdiğinden bahsedilmektedir. Fizikî özellik olarak boyunun kısalığından bahsedilmektedir.

2.1.3.12. Dünyanın En Uğurböceği Adlı Masalın İncelenmesi

Yaşanılabilir bir dünya teması üzerine kurgulanan eserde, canı sıkılan bir uğurböceğinin dilekleri gerçekleştirmek için uçarken bir çocukla karşılaşması ve savaşta yakınlarını kaybeden bu çocuğun umutsuzluğu anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Uğurböceği, çocuk, hayvanlar, diğer uğurböceği.

Açık Karakterler: Uğurböceği ve çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan uğurböceği, eserin açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından olay örgüsü içerisinde

dikkat çekici bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Eserde uğurböceğinin fizikî özellikleri olarak kırmızı kanatlı ve siyah benekli olmasına değinilmiştir:

“... kırmızı kanatlarının üzerinde siyah benekler olan...” (DEU, s. 8).

Kişilik, karakter ve duygusal özellikler bakımından canı sıkılan, sorgulayan, iyi kalpli, anlayışlı bir karakter olmasına değinilmiştir.

Canı sıkılan,

“Uğurböceğinin de canı sıkılmış mıdır hiç? Sıkılmıyorsa küçük ormandaki uğurböceği sabahtan bu yana durmadan niçin uçuyor?” (DEU, s. 8).

Sorgulayan,

“Ayrıca tilki dünyanın bütün tavuklarını yiyebilir miydi? Midesi ve ömrü buna yeter miydi?” (DEU, s. 9).

İyi kalpli,

“Bir yanlışlık yapabilir ve tavşanın istediğinden az veya fazla sayıda havuç getirebilirdi. Olmaz ki... Bir tavşanı yanlış sayıda havuçla üzemezdi...” (DEU, s. 15).

Anlayışlı,

“Kaplan, yavrularına uzun atlamayı öğretmekle meşguldü. Onları rahatsız etmek istemedi. Sonra bir baykuş gördü. Bir ağacın dalında ters durumda asılmış olarak uyuyordu. Onu da rahatsız etmek istemedi.” (DEU, s. 18).

Ana karakter olan uğurböceğine eserde yüklenen özellikler anlayışlı ve iyi kalpli olmasıdır. Bu özellikler, çocukların özdeşim kurmak isteyebileceği karakter özellikleridir.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, eserde birçok yönüyle ele alınan, okuyucunun iyi tanıdığı, verilmek istenen iletinin sorumluluğunu üstlenen ve ana karakterlerden biri olan çocuk, eserin diğer açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından ele alınış itibariyle dikkat çekici bir değişim yaşamadığından durağan karakter özelliği göstermektedir.

Eserde fizikî olarak uzun saçlı, ince boyunlu ve siyah gözlü oluşuna değinilmiştir.

“Saçları biraz uzamıştı çocuğun. Boynu da biraz inceydi. Gözlerine gelince... siyaha yakın koyulukta, ama biraz dalgın gözlerdi bu gözler.” (DEU, s. 21).

Kişilik, karakter ve duygusal özellikler bakımından dalgın, sorgulayan, mutsuz, umutsuz, üzgün bir karakter olarak ele alınmıştır.

Dalgın,

“... dalgın dalgın yürüyen küçük bir çocuk...” (DEU, s. 21).

Sorgulayan,

“Seviyor musun dilekleri yerine getirmeyi?”, “Mutlu musun yaşamaktan?”, “Biliyor musun, bir bomba bir evin üstüne düşünce ne olur?” (DEU, s. 25).

Mutsuz,

“ ‘Mutlu musun yaşamaktan?’ ‘Şey elbette.’ Dedi uğurböceği. ‘Bende olmak isterdim.’ dedi çocuk.” (DEU, s. 25).

Üzgün ve umutsuz,

“Çocuğun siyaha yakın koyu gözlerinden kocaman bir damlanın yanaklarından hızla yuvarlanarak dudaklara doğru gittiğini gördü.” (DEU, s. 25).

“Çünkü çok sevdiğin biri kurşunla, bir bombayla, ya da başka bir şekilde gidince yeryüzü bomboş kalıyor.” (DEU, s. 27).

“ ‘Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar.’ Çocuğun içinde kaç çiçek vardı acaba? Altı, dokuz, yirmi bir, belki de bir çiçek bahçesi... Kim bilir?” (DEU, s. 29).

Bir diğer ana karakter olan çocuk, eserde ele alınış itibarıyla ve karakter özellikleriyle birlikte değerlendirildiğinde savaşta yakınlarını kaybetmiş, üzgün ve umutsuz bir karakter olarak ele alınmıştır. Çocuk okuyucu bu karakteri kendine yakın hissedebilir.

Kapalı Karakterler: Hayvanlar.

Eserde uğurböceğinin karşılaştığı hayvanlardan bahsedilmektedir. Bu hayvanlar tilki, ayı, eşek, tavşan ve diğer uğurböceğidir. Bu hayvanlar mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı konumda bulunmaktadır.

2.1.4. Tuhaf Adamlar Serisi

Sıra dışı adamların yer adlığı bu seri 10 kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplar Para Dağıtan Adam, Masal Alan Adam, Saçları Dökülen Adam, Tersine Adam, Yağmurlu Şehirdeki Adam, Televizyonları Bozulan Şehir, Düşünen Adam, Kuş Adam, Profesör Haşır Huşur, Dokuz Düğmeli Adam adlı kitaplardır.

2.1.4.1. Para Dağıtan Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Ütüsüz Ayakkabılar” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır. “Para saadet getirmez.” teması üzerine kurgulanan eserde, paranın geçerli olmadığı bir dünyada insanların neler yapabileceği ve gerçek mutluluk kaynağının para olmadığı anlatılmaktadır.

Metindeki Karakterler: Siyah kaşkollu adam, sağır adam, diğer insanlar.

Açık Karakterler: Siyah kaşkollu adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan, verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan ve masalın ana karakteri olan siyah kaşkollu adam eserde açık karakter özelliği göstermektedir. Açık karakter eserin başından sonuna herhangi ciddi bir değişim yaşamadığından durağan karakter özelliği göstermektedir.

Siyah kaşkollu adamın fizikî özellikleriyle ilgili fazla bilgi yer almamaktadır. Sadece, siyah kaşkol taktığına yer verilmiştir:

“ Çok büyük bir şehrin meydanında yıllardır boş duran iki katlı eve siyah kaşkollu bir adam taşındığı zaman kimse bir şey fark etmemişti.” (PDA, s. 55).

Kişilik ve duygusal özellik olarak eserde gizemli, gözlem yapan, yalnız yaşayan, çok zengin, sakin, dağıttığı paralarla insanları sınavan bir karakter olarak ele alınmıştır.

Gizemli,

“Beyaz perdeleri vardı iki katlı evin ve siyah kaşkollu adam, gözlerini kırpmadan beyaz perdelerin arasından aylarca kalabalık meydanı izledi.” (PDA, s. 56).

Gözlem yapan,

“İki katlı eve taşınan siyah kaşkollu adam, aylarca evinden hiç çıkmadan şehrin meydanındaki kalabalığı izledi”. (PDA, s. 55).

“Siyah kaşkollu adam, önünden akıp giden kalabalığın içindeki insanları tek tek izledi.” (PDA, s. 56).

Sakin ve çok zengin,

“Siyah kaşkollu adam, sakın bir yüzle sırası gelen herkese para verdi. Herkese ve çok fazla...” (PDA, s. 59).

Eserin ana karakteri olan siyah kaşkollu adam, sahip olduğu karakter özellikleriyle çocuğun gündelik hayatında karşılaşılabileceği bir karakter değildir. Bu sebeple karakter çocuğun özdeşim kurabileceği bir konumda değildir.

Kapalı Karakterler: Sağır adam, diğer insanlar.

Sağır adam, olaylarla doğrudan ilişkisi olmamasına rağmen olayların çözümünde rol oynayan kişidir. Hakkında fazla bilgi yer almayan sağır adam, eserin kapalı karakteridir. Sağır adamın fizikî özellikleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Eserde kulakları duymayan, paraya önem vermeyen bir karakter olarak tarif edilmiştir:

“Siyah kaşkollu adam para veriyor, sağır adam yırtıyordu.” (PDA, s. 68).

Yardımcı karakter olan sağır adam, paraya önem vermemesi, hakkı olmadan verilen parayı kabul etmemesi bakımından çocuğa rol model olabilir.

2.1.4.2. Masal Alan Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Çınçınlı Masal Sokağı” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır. Kültürel değerlere sahip çıkma teması üzerine kurgulanan eserde, elinde biri boş biri dolu iki torbayla bir köye gelen gizemli adamın, boş torbaya anlatılan masal karşılığında altın vermesi sonucu topladığı masallarla ortadan kaybolması ve köylünün anlatacak masalı kalmaması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Masal Alan Adam ve köylüler.

Açık Karakterler: Masal Alan Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Masal Alan Adam karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından durağan karakter özelliği göstermektedir. Masalın başında gizemli bir karakter olarak ortaya çıkmış ve sonunda gizemli bir şekilde ortadan kaybolmuştur. Olay örgüsünde ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamamıştır.

Açık karakter olan Masal Alan Adam'ın fizikî özellikleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Köye, elinde iki torbayla girdiğinden bahsedilmektedir:

“Bir gün bu köye elinde iki torba bulunan bir adam geldi.” (MAA, s. 67).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından, gizemli, insanlardan para karşılığında masal toplayan bir karakter olarak tarif edilmiştir.

Gizemli ve masal alan,

“Bir gün bu köye elinde iki torba olan bir adam geldi.” (MAA, s. 67).

“Ama köydeki hiç kimse dolu torbada ne olduğunu ve boş torbaya ne doldurulacağını bilmiyordu.” (MAA, s. 67).

“... boş torbasındaki masalları saydı. Torbanın ağzını bir pile bağladı ve köyden ayrıldı.” (MAA, s. 68).

“O yabancı adam köydeki masalları almış ve gitmişti.” (MAA, s. 68).

“Yabancı adam torbasındaki binüçyüzyetmişsekiz masalla nereye gitti? O masalları ne yaptı? Bunu bilmiyoruz.” (MAA, s. 69).

Masal Alan Adam karakteri, eserde gizemli bir karakter olarak ele alınmıştır. Yazar, bu karakter aracılığıyla okuyucuda merak uyandırmaya çalışmıştır. Eserde masalın niçin toplandığı ve masalların nereye gittiği okuyucuda yanıtı olmayan gizemli bir soru olarak kalmıştır. Ele alınan bu karakter, çocuğun gerçek dünyada karşılaşabileceği bir karakter değildir. Bu sebeple Masal Alan Adam karakteri çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Köylüler.

Masalda belli başlı özellikleri ile ele alınan, hakkında fazla bilgi yer almayan, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan köylüler, kapalı karakterdirler.

Köylüler, kişilik ve duygusal özellik bakımından, paranın cazibesine kanan, zahmetsizce para kazandıkları için mutlu olan, daha sonraları yaptıklarından pişman olan kişiler olarak tanıtılmıştır.

Mutlu,

“Seksenüç eve binlerce ağaçtan oluşa bir köyde mutlu insanlar yaşıyordu.” (MAA, s. 67).

Masal bilen,

“Bildiği iki masal vardı. Bu masalları anlattı...” (MAA, s. 68).

“Masallar dolu torbaya anlatılıyor ve altınla dolu torbadan alınıyordu.”
(MAA, s. 68).

“Yabancı adam bütün evleri dolaştıktan sonra, boş torbasındaki masalları saydı. Biniçyüzyetmişsekiz masal vardı.” (MAA, s. 68).

Olanlara anlam veremeyen,

“Köydekiler olanlara bir anlam verememişti ama pek üzerinde durmadılar.” (MAA, s. 68).

Paranın cazibesine kanan,

“Kadın, boş bir torbaya masal anlatıp üç altın almanın fena bir şey olmadığını düşündü.” (MAA, s. 68).

“Kapıyı açan ev sahibi üç masal biliyordu. Tabii ki o da büyük bir memnuniyetle bu masalları boş torbaya anlattı ve dokuz altın kazandı.” (MAA, s. 68).

“Köydekiler olanlara bir anlam verememişlerdi ama pek üzerinde durmadılar. Nasıl olsa zahmetsizce kazandıkları altınlar ceplerinde şingirdayıp duruyordu.” (MAA, s. 68).

Pişman olan ve yaşadıklarından ders alan,

“Ama o kış masalız kalan köy halkı, baharda komşu köye giderek yeni masallar öğrendiler ve bu masallar için binlerce altın verilse de kesinlikle satmayacaklarına dair kendi kendilerine söz verdiler.” (MAA, s. 69).

Köylüler; kültürel değer olan masalları, altın için satan, daha sonra yaptıklarından pişman olan karakterlerdir. Karakterlerin altının cazibesine kapılıp değerlerini kaybetmesi olumlu bir durum değildir.

2.1.4.3. Saçları Dökülen Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Kirpiler Şapka Giymez” adlı kitabın içinde yer almaktadır. Kadere razı olmak teması üzerine kurulan eserde; saçları dökülen ve buna çok üzülen adamın, saçlarının dökülmesine sebep olan şeyin yerçekimi olduğunu anlayınca, yerçekimini yok etme girişiminin hüsrarla sonuçlanması anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Saçları Dökülen Adam

Açık Karakterler: Saçları Dökülen Adam

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Saçları Dökülen Adam karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik özellikleri bakımından durağan bir karakterdir. Eserin başından sonuna kadar ciddi bir değişim yaşamamıştır.

Açık karakterin fizikî özellikleriyle ilgili fazla bilgi yer almamaktadır. Sadece saçlarının çok döküldüğüne değinilmiştir:

“Saçları dökülen bir adam vardı. Kafasını birazcık sallasa, hemen birkaç tel saç dökülürdü.” (SDA, s. 57).

Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından çaresiz, arayış içinde olan, kararlı bir karakterdir.

Üzgün,

“Saçları böyle yaprak gibi döküldüğü için çok üzülüyordu.” (SDA, s. 57).

Çaresiz,

“Birçok doktora gitti ve birkaç çuval ilaç aldı. Ama saçları dökülmeye devam etti.” (SDA, s. 57).

Arayış içinde olan,

“Üzüm, çilek, erik, domates yedi... Faydasızdı.” (SDA, s. 57).

Kararlı,

Eserde karakter, her şeyi denemiş olmasına rağmen vazgeçmez. Bu onun kararlı olduğunu göstermektedir.

Dikkatsiz,

“... elinde kerpeteniyle yerçekimine doğru koşarken, yolunun üzerindeki derin kuyuyu fark etmemişti. Adam o kuyuya düştü ve bir daha çıkamadı.” (SDA, s. 59).

Masalın ana karakteri olan Saçları Dökülen Adam, tüm olumsuzluklara rağmen vazgeçmeyip problemin çözüm yolunda kararlılık göstermiştir. Bu olumlu bir karakter özelliğidir.

Kapalı Karakterler:

Bu masalda olaylar tek bir karakter etrafında gelişmiştir. Bu sebeple metinde kapalı karakter bulunmamaktadır.

2.1.4.4. Tersine Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Ütüsüz Ayakkabılar” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır. Anne şefkati teması üzerine kurgulanan eserde hayatını tersten yaşayan bir adamın yaşantısı ele alınmıştır.

Metindeki Karakterler: Tersine Adam, baba, anne.

Açık Karakter: Tersine Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Tersine Adam karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından incelendiğinde devingen karakter özelliği göstermektedir. Yaşlı biri olarak doğup yıllar geçtikçe gençleşmesi yaşamış olduğu en büyük değişimdir.

Açık karakter olan Tersine Adam’ın fizikî özellikleriyle ilgili fazla bilgiye yer verilmemiştir. Eserde sadece 60 yaşında doğduğundan bahsedilmiştir. Kişilik ve duygusal özellik olarak eserde, ilginç, bilgili, her şeyi tersten yapan, ilginç istekleri olan bir karakter olarak ele alınmıştır.

Her şeyi tersten yapan,

“Günleri tersine yaşıyordu. Pazar, Cumartesi, Cuma, Perşembe, Çarşamba, Salı, Pazartesi olarak. Ayları da öyle... Haziran, Mayıs, Nisan Mart...” (TA, s. 30).

Kar yağarken tişörtle dolaşiyor, sıcak havalarda kaşkol ve palto kullanıyordu.” (TA, s. 31).

Bilgili ve tecrübeli,

“ 60 yaşındaki bir adamın bütün bilgi ve tecrübe birikimine sahip olan Tersine Adam, kaçınılmaz olarak zamanı tersine yaşamaya başladı.” (TA, s. 30).

İlginç istekleri olan,

“ ... farelerin kendisini kovalamasını istedi ve bu nedenle fareler de evi terk etti.” (TA, s. 31).

Tersine Adam adlı eserde ana karakterin hayatı ilgi çekici bir dille anlatılmıştır. Bununla birlikte karakter, çocukların özdeşim kurabileceği özellikler taşımamaktadır.

Kapalı Karakterler: Baba ve anne.

Kapalı karakterler hakkına fazla bilgiye yer verilmemiştir. Baba, yaşadıklarına anlam veremeyen, şaşkın bir karakterdir. Anne ise evlat sevgisiyle dolu, şefkatli bir karakterdir.

2.1.4.5. Yağmurlu Şehirdeki Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Kırpılar Şapka Giymez” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır. Farklılıklara saygı teması üzerine kurgulanan eserde, bütün bildiği iki kelimeden ibaret olan, elli iki yaşındaki bir adamın bu özelliğinden dolayı dışlanıp şehirli tarafından şehirden kovulması anlatılmaktadır.

Metindeki Karakterler: Yağmurlu şehirdeki adam, şehirdeki diğer insanlar.

Açık Karakterler: Yağmurlu Şehirdeki Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Yağmurlu Şehirdeki Adam, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından durağan bir karakterdir. Eserde ciddi bir değişim yaşamamıştır.

Eserde açık karakterin fizikî özelliklerinden fazla bahsedilmemiştir. Sadece 52 yaşında olduğuna değinilmiştir:

“Çok yağmur yağan bir şehirde elli iki yaşında bir adam yaşıyordu.” (YŞA, s. 71).

Yağmurlu Şehirdeki Adam, kişilik ve karakter özelliği olarak hayata pozitif bakan, yağmuru seven, tüm bildikleri iki cümleden ibaret olan, bilgiyi paylaşmayı seven, gizemli bir karakter şeklinde tanımlanmıştır.

Hayata pozitif bakan,

“... hayatın hiç de şikayet edilecek kadar kötü olmadığına inanırdı.” (YŞA, s. 71).

Yağmuru seven,

“Şehrin en çok ıslanan adamı oydu. Yağmuru seviyordu.” (YŞA, s. 71).

Tüm bildikleri iki cümle olan,

“Gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum.” (YŞA, s. 71).

Bilgiyi paylaşmayı seven,

“Rastladığı kişilere bu iki şeyi hemen anlatmaya başlıyor ...” (YŞA, s. 71).

Eserin açık karakteri olan Yağmurlu Şehirdeki Adam’ın bilgiyi paylaşmayı sevmesi olumlu bir karakter özelliğidir. Buna rağmen eserde bütün olarak düşünüldüğünde çocukları özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Şehirdeki diğer insanlar.

Şehirdeki insanlar hakkında ayrıntılı bilgi yer almamaktadır.

2.1.4.6. Televizyonları Bozulan Şehir Adlı Masalın İncelenmesi

Bu masal “Kırpılar Şapka Giymez” adlı masal kitabının içinde yer almaktadır. İnceleme kaynağı bu masal kitabıdır. Teknolojinin yanlış kullanımına vurgu yapan masalda, günlerini televizyon seyrederek geçiren bir şehirdeki insanların, televizyonlarının bozulmasına sebep olan sinirli adamı şehirlerinden çıkarmak istemeleri ancak bunu başaramamaları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Sinirli Yaşlı Adam, şehirde yaşayan insanlar.

Açık Karakter: Sinirli Yaşlı Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Yaşlı Sinirli Adam, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından durağan karakter özelliği sergilemektedir. Eserin başından sonuna kadar ciddi bir değişim yaşamamıştır. Masalın başında karşımıza sinirli bir karakter olarak çıkmış ve masalın sonunda bu özelliğinden dolayı yalnız kalmıştır.

Masalın açık karakteri olan Sinirli Yaşlı Adam’ın fizikî özellikleriyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Sadece yaşlı olduğundan bahsedilmektedir. Açık karakter olan Sinirli ve Yaşlı Adam, kişilik özellikleri açısından neye sinirlendiği bilinmeyen, asi, kaba, umursamaz bir insan olarak ele alınmıştır.

Yalnız yaşayan,

“Televizyonların bozulmasına sebep, bir evde yalnız başına oturan yaşlı bir adamdı.” (TBS, s. 39).

Neye sinirlendiği bilinmeyen,

“Aşırı sinir sebebiyle yaşlı adamın beyinde sürekli patlamalar oluyor ve bu patlamalardan çıkan yoğun sinir dalgaları yaklaşık otuz kilometreye yayılıyordu.” (TBŞ, s. 39).

“... yaşlı adamın beyninden yayılan sinir dalgaları, şehirdeki ses ve görüntü dalgalarını etkisiz hale getirip yok ediyordu.” (TBŞ, s. 39).

Asi ve kaba,

“... çekip gidin evimden, özel hayatıma karışmaya ne hakkınız var...” (TBŞ, s. 39).

Masalda ana karakter olan Yaşlı Sinirli Adam, uzlaşmacı olmayan, neye sinirlendiği bilinmeyen, diyalog kurulamayan bir karakter olarak sunulmuştur. Barındırmış olduğu olumsuz özellikleri çocukların özdeşim kurabileceği türden değildir.

Kapalı Karakter: Şehirde yaşayan insanlar.

Kapalı karakterler hakkında eserde bir bilgi yer almamaktadır. Sadece hayatının merkezine televizyonu koyan şehirdeki insanların, televizyon bağımlılığından bahsedilmiştir.

2.1.4.7. Düşünen Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Çok düşünüp az söylemenin önemini vurgulayan masalda, sesli düşündüğünün farkında olmayan bir adamın etrafındaki insanlar tarafından terk edilmesi anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Düşünen Adam ve diğer insanlar.

Açık Karakterler: Düşünen Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Düşünen Adam, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından, masalın başında sahip olduğu kişilik ve karakter özelliklerinden masalın sonunda değişen bir şey olmamaktadır. Masalın başında sesli düşünmesinden bahsedilen karakter, masalın sonunda yalnız kalmıştır. Karakter ele almış itibarıyla inandırıcı olsa bile ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Eserde karakterin fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Eserin girişinde altmış yaşında olduğundan bahsedilmiştir.

“Takvimler doğruysa adam altmış yaşındaydı.” (DA2, s. 5).

Kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından düşünen, tuhaf, ön yargılı, çocukluğun kıymetini bilen, kaba, yalnız bir karakterdir.

Düşünen,

“Son zamanlarda biraz yoğunlaşmıştı düşünceleri. Özellikle yıldızlar ve yaşlılık üzerine çok düşünüyordu.” (DA2, s. 7).

Tuhaf,

“Düşünüyordu adam, ama düşünürken hiç farkında olmadığı bir değişim vardı: sesli düşünme!” (DA2, s. 8).

Ön yargılı,

“Kasaba giriyordu adam. ‘Şimdi yine bana yağlı ve kokmuş parçaları verecek bu eşek, üstelik bir ton para alacak’ diye düşünüyordu.” (DA2, s. 11).

Çocukluğun kıymetini bilen,

“Bir gün gelecek siz de benim gibi ihtiyarlayacaksınız, oynayın çocuklar oynayın, kimseyi dinlemeyin. İçinizden geldiği gibi oynayın. Hatta terli terli su için. Boş verin büyükleri, onlar sizi anlamaz ki...” (DA2, s. 11).

Kaba,

“Yürürken kalabalıkta birisi kendisine çarptığında “düpedüz hayvanlık yapıyor, yürümesini bile öğrenememiş.” (DA2, s. 12).

Açık sözlü ve yalnız,

“... bu fazla açık sözlü sesli düşünceleri duydukça birer birer kendilerini ve dostluklarını çektikleri için, adam her gün biraz daha yalnızlaşıyordu. Sonraları tek başına kaldı adam.” (DA2, s. 12).

Eserin ana karakteri olan Düşünen Adam, davranışı, eylemleri ve karakter özellikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Diğer insanlar.

Eserin yardımcı karakterleridir. Eserde haklarında fazla bilgi yer almamaktadır. Mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı konumdadırlar. Diğer

insanlar, düşünen adamın düşüncelerinden rahatsız olan ve zamanlar onun yanından uzaklaşan karakterlerdir.

2.1.4.8. Kuş Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Farklılıklara saygı temalı bu eserde, hayatındaki sıradanlıktan sıkılan bir adamın yaşantısında değişiklik yapmaya karar verip kuş olması ve karşılaştığı sorunlar anlatılmaktadır.

Metnin Karakterler: Kuş Adam, diğer insanlar.

Açık Karakterler: Kuş Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Kuş Adam, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından, olay örgüsünün başında monoton bir hayat yaşayan bir karakterken kuş olmaya karar verip uçmaya başlaması yaşamış olduğu büyük değişimdir. Bu sebeple ana karakter eserde devingen karakter özelliği göstermektedir.

Açık karakterin fizikî özellikleri hakkında eserde bir bilgi verilmemiştir. Kuş Adam, kişilik ve duygusal özellik bakımından ise sıkılğan, değişim arayan, düşünceli, araştıran, gözlem yapan, radikal kararlar alan, kararlı, hayata pozitif bakabilen ve muhasebe yapan bir karakterdir.

Sıkılğan,

“Adam gazeteyi okumaya başladı. Dünde okumuştun bugün de, geçen yılda... her gün gazete okumuştun adam. Televizyon seyretmek de böyleydi... Üff... Sıkıcıydı yani.” (KA, s. 5).

“Sıkıntudan patlayacaktı ama patlamadı.” (KA, s. 5).

Değişim arayan,

“Değişemez miydi bazı şeyler. Mesela yeni pijamalar alsan, daha büyük bir çöp bidonu, gazetesini değiştirse... Yine sıkılacaktı. Daha büyük, daha ciddi daha köklü bir değişim yapmalıydı.” (KA, s. 5).

Düşünceli,

“Uzun uzun düşündü adam.” (KA, s. 5).

Araştıran ve Gözlem yapan,

“Etrafındaki her şeyi incelemeye başladı... Arabalara baktı, hepsi tekerler üzerinde gidiyordu, yolun dışına çıkmazdı. Kedilere baktı, miyav ciğeri miyav mama, miyav miyav, başka bir şey yok... Aynıydı hep.” (KA, s. 5-7).

Radikal kararlar alan,

“Kuş olabilir miydi adam? Olabilirdi. Kuş olunca sıkıntıları geçer, her şeyi değiştirebilir miydi? Değişebilirdi. Baktı kuşlara uzun uzun. Sonra da gerçekten karar verdi kuş olmaya.” (KA, s. 8).

Kararlı,

“Önce elbiselerini çıkarıp attı. Yoktu ki kuşun elbiselerini. Ayakkabılarını çıkardı sonra. Saatini de, gözlüğünü de.” (KA, s. 10).

“Gagaları vardı kuşların. Adam burnunu biraz çekiştirerek uzatmaya çalıştı.” (KA, s. 14).

Hayata pozitif bakabilen,

“Kanadı yoktu ve bu sebeple hiç uçamıyordu adam. Ama uçamayan kuşlar da yok muydu sanki? Vardı tabi. Adam uçamayışını dert etmedi.” (KA, s. 17).

Muhasebe yapan,

“Ve bir gün bir ağaca tırmanıp, sağlam bir dalın üzerinde epeyce değişen hayatını gözden geçirdi.” (KA, s. 19).

Eserin ana karakteri olan Kuş Adam, karakter özellikleri ve eserde ele alınışı bir bütün olarak değerlendirildiğinde çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Diğer insanlar.

Eserde yardımcı karakter olan diğer insanlar hakkında fazla bilgi yer almamaktadır.

2.1.4.9. Profesör Haşır Huşur Adlı Masalın İncelenmesi

Eserde çalışkan, dalgın, dağınık ve unutkan bir profesörün hayvanları kopyalamayı başarması, ardından kopyalanan bazı hayvanların birçok canlıyı kopyalayıp dünyayı kaosa sürüklemesi neticesinde yaşananlar anlatılmaktadır. “Kaosu Sona Erdirme Timi”nin kopya canlıları dünyanın dışına göndermesi dünyadaki kaosun sona ermesini sağlamıştır.

Metnin Karakterleri: Profesör Haşır Huşur, Üçlü Ekip (Kopya Profesör, Kopya Timsah ve Kopya Sansar), Dörtlü Ekip (Karıncı, Geyik, Kedi ve Çocuk).

Açık Karakterler: Profesör Haşır Huşur.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Profesör Haşır Huşur karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özellikleri bakımından olay örgüsünün başında sahip olduğu karakter özelliklerinde herhangi bir değişim yaşanmadığı için durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Ana karakterin fizikî özellikleri hakkında kıyafetlerinin kâğıttan olduğu ve bu kıyafetlerde not yazdığına ve gözlüklerinin olduğuna değinilmiştir:

“Profesör Haşır Huşur’un kağıttan elbiseleri...” (PHH, s. 5).

“Profesör Haşır Huşur, burnunun ucuna kadar inen gözlüklerinin...” (PHH, s. 10).

Profesör; kişilik, karakter ve duygusal özellik bakımından çalışkan, dalgın, dağınık, unutkan, başarılı ve sıra dışı bir karakterdir.

Dalgın ve dağınık,

“Dağınık bir adamdı Profesör Haşır Huşur. Biraz dalgındı ayrıca. Dışarıda yağmur yağarken içeride şemsiye açtığı oluyordu.” (PHH, s. 5).

Çalışkan ve başarılı,

“ Çalışıyordu Profesör Haşır Huşur çalışıyordu. Günleri günlere, haftaları haftalara, formülleri formüllere ekliyordu.” (PHH, s. 7).

“Profesör Haşır Huşur, burnunun ucuna kadar inen gözlüklerinin üstünden bu iki pireye baktı. Birisi gerçek, diğeri kopya iki pire.” (PHH, s. 10).

Masalın ana karakteri olan Profesör Haşır Huşur, bilimle uğraşan bir karakterdir. Ana karakter, bilimle uğraşması yönünden çocukların özdeşim kurmak isteyeceği bir karakterdir fakat unutkanlığı ve dalgınlığı olumsuz özellikleridir.

Kapalı Karakterler: Üçlü Ekip (Kopya Profesör, Kopya Timsah ve Kopya Sansar), Dörtlü Ekip (Karıncı, Geyik, Kedi ve Çocuk).

Üçlü Ekip (Kopya Profesör, Kopya Timsah ve Kopya Sansar): Eserde mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan karakterlerdir.

Bu karakterlerden timsah, profesörü izleyerek kopyalamayı öğrenir ve yanına kopya profesör ve sansar yaparak çok sayıda kopya yapar. Bu

kahramanların sorumsuz davranışları dünyanın kaosa sürüklenmesine sebep olmuştur.

Dörtlü Ekip (Karıncı, Geyik, Kedi ve Çocuk): Eserde mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan karakterlerdir.

Bu karakterler dünyadaki kaosa duyarsız kalmayıp doksan dokuz hayvandan oluşan bir kurtarma ekibi kurarlar. Bu ekip, tüm kopyaları kendilerinin kopyalamış olduğu kopya dünyaya göndererek dünyadaki kaosu sona erdirmiştir.

2.1.4.10. Dokuz Düğmeli Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Sevgi teması üzerine kurulan Dokuz Düğmeli Adam adlı eserde, parka gelen bir adamın tişörtündeki düğmeleri tek tek açtığında parkta çocukların en çok sevdiği şeylerin gerçekleşmesi ve adamın dokuzuncu düğmeyi açtığında çocukların vefat eden yakınlarının gelmesi, düğmeleri kapattığında tüm bunların kaybolması anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Dokuz Düğmeli Adam ve parktaki çocuklar.

Açık Karakterler: Dokuz Düğmeli Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını Dokuz Düğmeli Adam karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından incelendiğinde, masalın başında sahip olduğu kişilik ve karakter özelliklerinde, olay örgüsü içerisinde ciddi bir değişim olmadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Ana karakterin fizikî özelliği hakkında sadece tişörtünün dokuz düğmesi olduğundan bahsedilmiştir:

“Adamın dokuz düğmeli bir tişörtü vardı.” (DDA, s. 5).

Masalın ana karakteri olan Dokuz Düğmeli Adam, tişörtünde dokuz düğmesi olan, tişörtündeki her düğmeyi açtığında parktaki çocuklara olağandışı deneyimler yaşatan, düğmeleri kapattıktan sonra değişimleri ortadan kaldırtan gizemli, sıra dışı bir karakterdir:

“Sonra parka bir adam geldi. Kimse dikkat etmedi adama... Sonra ağır ağır tişörtünün en üst düğmesini çözdü. Düğme çözülür çözülmez, parkta garip bir hareketlenme oldu ve ortaya çocukların şaşkın bakışları arasında atlar çıktı!” (DDA, s. 5-7).

“Adam tişörtünü ikinci düğmesini çözdü ve yine inanılmaz bir şey oldu; kar yağmaya başladı.” (DDA, s. 9).

“Tişörtünün üçüncü düğmesini açtı adam. Aaa! Parkı her yerinde inanılmaz güzellikte yemekler belirdi... Dördüncü düğmeyi açtı. Ve birden harika bir müzik doldurdu parkı.... Beşinci düğmeyi açtığına bir parça mavi deniz geldi parkın ortasına... Altıncı düğmeyi açtı adam. Ve parkın her yerinden muhteşem içecekler fişkırmaya başladı... Yedinci düğmeyi açtı adam.. Gül kokuları, yasemin, amber, karanfil, menekşe, nergis, lavanta, sümbül kokuları... sekizinci düğmesini açınca şaşkınlık patlaması oldu. Yüzlerce değişik kuş...” (DDA, s. 11-20).

Masalın ana karakteri olan Dokuz Düğmeli Adam’ın sahip olduğu olağanüstü özellikler, okuyucunun gerçek hayatta karşılaşılabileceği türden olmadığı için çocukların özdeşim kurması mümkün değildir.

Kapalı Karakterler: Parktaki Çocuklar.

Masalda mesajın verilmesinde ana karaktere yardımcı olan çocuklar, kapalı karakterlerdir.

Çocuklar, parkta kendi hâllerinde oynamaktayken yaşadıkları değişim karşısında önce şaşırıp sonra doyasıya eğlenen, dokuzuncu düğmenin açılmasıyla ölmüş yakınlarını görüp onlarla hasret gideren, düğmenin kapanmasıyla yakınlarının kaybolması karşısında üzülen karakterlerdir.

“... çocukların şaşkın bakışları arasında atlar çıktı.” (DDA, s. 7).

“Çocuklar müziğin ritmiyle oynamaya başladılar ve bir süre sora müzikle tamamen bütünleşerek kendilerinin ötesine geçtiler.” (DDA, s. 13).

“Dokuzuncu düğme! İnanamadı çocuklar... Kaybettikleri yakınları parkta gülümseyerek geziniyordu işte.” (DDA, s. 21).

“Şu küçük çocuk, parktaki bütün çocukların çok sevdiği ve fakat daha geçen ay trafik kazasında kaybettikleri arkadaşlarıydı. Rüya mıydı bunlar? Rüya değildi. Parktaki çocuklar, büyük bir sevinçle koşup bu kaybettikleri yakınlarına sarıldılar.” (DDA, s. 21-22).

“Çocuklar kaybettiği yakınlarının bir tüy gibi ellerinden kayıp gittiğini hissediyorlardı.” (DDA, s. 25).

2.1.5. Çinçinli Masal Sokağı Adlı Masal Kitabı

Bu masal kitabının içinde yer alan masallar Göçmen Kedi, Çinçü, Denize Yazılan Yazı, Güneşin Uyuduğu Yer, Duvardaki Resim, Çin'de İki Fincan adlı masallardır. Diğer masallar yazar tarafından başka bir seri altında tekrar yayınlanmıştır. O masallar ilgili serilerin altında incelenmiştir.

2.1.5.1. Göçmen Kedi Adlı Masalın İncelenmesi

Kendini tanıma temalı bu eserde, kendisinin kuş olduğunu iddia eden kedinin başına gelenler anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Siyah kedi

Açık Karakterler: Siyah Kedi.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Siyah Kedi karakteri, masalın açık karakteridir. Kedi, eserde radikal bir karar almış, kendisinin kuş olduğunu düşünüp kuşlar gibi uçmaya çalışmıştır. Yaşamış olduğu değişim bakımından devingen karakter özelliği göstermektedir.

Siyah Kedi; düşünceli, radikal karar alabilen, gözlem yapan bir karakterdir.

Düşünceli,

“Siyah kedi kuşların arkasından uzun baktı; sonra düşünceli bir şekilde gözlerini yere indirdi...” (GK, s. 5).

Gözlem yapan,

“Siyah kedi bir evin saçağına çıkıp oturdu ve akşama kadar hiç gözlerini kırpmadan, uzaklara giden kuşları seyretti.” (GK, s. 5).

Radikal karar alabilen,

“Siyah kedi kendisinin kuş olduğuna karar vermişti. Ben kesinlikle bir kuşum diyordu...” (GK, s. 7).

Benliğini bilmeyen,

“ ‘Sıcak ülkeler beni bekliyor, uçmalıyım’ diyerek kanatlarını çırpmaya başladı. Tabi ki kanat diye çırpıtığı şey ön ayaklarıydı.” (GK, s. 7).

“ ‘Sevgili vatanım, kuş kardeşlerim işte geliyorum’ diyerek kendini boşluğa bıraktı.” (GK, s. 7).

Masalın ana kahramanı olan Siyah Kedi, barındırmış olduğu karakter özellikleri olumlu nitelikler taşımamaktadır. Hayatta bazen radikal kararlar almak gerekebilir. Fakat bu kararları alırken kendimizi iyi tanımamız gereklidir. Masalın geneli düşünüldüğünde verdiği mesaj anlamlı olmasına rağmen, kedi karakteri çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler:

Masalda olaylar sadece Siyah Kedi üzerine kurgulandığı için kapalı karakter bulunmamaktadır.

2.1.5.2. Çinçü Adlı Masalın İncelenmesi

Bu eserde, Çinçü adındaki bir yıldızın ve arkadaşlarının yeryüzüne inip orada yapmış oldukları yaramazlık anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Çinçü, arkadaşları ve bekçi.

Açık Karakterler: Çinçü

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Çinçü karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik özellikleri bakımından, masalın başından sonuna herhangi bir değişim yaşamadığı için durağan karakter özelliği göstermektedir.

Açık karakterin fizikî özelliklerine eserde değinilmemiştir. Bununla birlikte kişilik ve duygusal özellik olarak yaramaz, sosyal, meraklı, cesur, deli dolu, mutlu, masal anlatmayı ve dinlemeyi seven bir karakter olarak ele alınmıştır.

Sosyal,

“Birbirlerini müthiş severler ve gece olup da yataklarından kalktıkları zaman hemen bir araya gelip bir yandan dünyayı seyrederken bir yandan da sırayla masal anlatırlardı.” (Ç, s. 31).

Meraklı,

“Merakla onu izlemeye başladılar.” (Ç, s. 31).

Cesur, deli dolu,

“Deliydi şu Çinçü.” (Ç, s. 31).

Yaramaz,

“Çinçü süratle bekçinin bulunduğu sokağa dalıp bekçinin kafasındaki şapkayı almış ve göz açıp kapayıncaya kadar arkadaşlarının yanına geri dönmüştü.” (Ç, s. 32).

Açık karakter olan Çinçü, çocukların özdeşim kurmak isteyebileceği bir karakter değildir. Yaramaz olması, kendi eğlencesi için başkalarını mağdur etmesi olumsuz karakter özellikleridir.

Kapalı Karakterler: Çinçü'nün arkadaşları ve bekçi.

Masalda mesajın verilmesini destekleyen ve yardımcı karakterler olan Çinçü'nün arkadaşları ve bekçi, kapalı karakter konumundadırlar. Çinçü'nün arkadaşları masal anlatmayı ve dinlemeyi seven, yaramaz karakterlerdir. Bekçi, başına geleceklerden habersiz görevini yapan, başından olaylar geçtikten sonra korku ve paniğe kapılan bir karakterdir.

2.1.5.3. Denize Yazılan Yazı Adlı Masalın İncelenmesi

Sevgi temalı bu eserde; denizcilerin, denizin üzerinde görmüş oldukları gizemli yazıların kim tarafından yazıldığını araştırmaları ve bu süreçte meydana gelen olaylar anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Mürekkep Balığı, denizciler, uzak ülkenin insanları, sinirli ihtiyar, beyaz at gemisinin kaptanı ve martı.

Açık Karakterler: Mürekkep balıkları.

Masalın başında gizemli olan, sonunda ise gizemi ortaya çıkan mürekkep balıkları, her ne kadar eserde aktif olarak yer almamış olsa da olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren ve mesajın iletilmesinde rol üstlenen konumda olduklarından açık karakterlerdir. Kişilik özellikleri bakımından değişim yaşamadıkları için durağan karakter özelliği sergilemektedirler.

Masalda mürekkep balıkları, okuma yazma bilen, denizcileri seven, kültürlü, bilgili karakterlerdir.

Denizcileri seven,

“Denizin ortasında bir yazı vardı: ‘Denizciler sizi seviyorum.’” (DYY, s. 53).

Okuma ve yazma bilen,

“Denizin ortasında bir yazı vardı.” (DYY, s. 53).

“Her yerde yazılardan vardı.” (DYY, s. 55).

Kültürlü ve bilgili,

“Ama bir gün denizin üzerinde basılmış bir gazete gördüklerinde yeniden şaşırdılar. Gazete tek sayfalıktı ve adı Deniz’di.” (DYY, s. 57).

Gizemli,

“Acaba mürekkep balıkları okuma yazmayı nerede öğrenmişlerdi.” (DYY, s. 57).

“Martının anlattıklarına göre bu işi yapanlar mürekkep balıklarıydı.” (DYY, s. 57).

Masalın ana karakteri olan mürekkep balığı, okuma yazma bilen, kültürlü, bilgili, sevgi dolu bir karakterdir. Bu olumlu özellikler çocuğun gelişimine katkı sağlayabilecek niteliktedir. Fakat ana karakterin bir deniz canlısı olması çocukların özdeşim kurmasını zorlaştırmaktadır.

Kapalı Karakterler: Denizciler, uzak ülkenin insanları, sinirli ihtiyar, beyaz at gemisinin kaptanı ve martı.

Kapalı karakter olan denizciler, denizde gördükleri karşısında şaşıran, gördüklerini insanlara inandırmak için uğraşan karakterlerdir.

“Denizciler şaşkınlıkla birbirine baktılar.” (DYY, s. 53).

“Karaya ayak basar basmaz, uzak ülkenin insanlarına denizde gördükleri yazıyı anlattılar ve onları düşüncelerini sordular.” (DYY, s. 54).

Uzak ülkenin insanları, denizcilerin anlattıklarına inanmayan, anlatılanları kabullenmekte zorlanan karakterler olarak ele alınmışlardır:

“Uzak ülkenin insanların düşünceyi çok açtı: Dalga geçecek insanlar arıyorsanız bu ülkeyi derhal terk edin.” (DYY, s. 54).

Sinirli ihtiyar, sinirli ve anlatılanların doğruluğunu gözleriyle görmek isteyen bir karakterdir:

“Zaten sinirli ihtiyar, denizcilerin anlattıklarına çok sinirlenmiş ve bu işi kesin olarak anlamak üzere bir grup denizciyle denizlere açılmıştı bile...” (DYY, s. 54).

Beyaz at gemisinin kaptanı, gizemi ortadan kaldıran karakterdir. Martıdan aldığı bilgiler doğrultusunda öğrendiklerini diğer insanlara anlatmıştır:

“Bir martı, Beyaz At gemisin kaptanına bildiklerini anlatmasaydı her şey karanlıkta kalacaktı... Beyaz At gemisinin kaptanı, martıdan duyduklarını diğer denizcilere anlattığı zaman, herkes ona hak verdi.” (DYY, s. 57).

Martı eserde, denize yazıyı yazanı gören ve gördüklerini kaptana anlatan, daha sonra da ortadan kaybolan karakterdir:

“Bir martı, Beyaz At gemisin kaptanına bildiklerini anlatmasaydı...”(DYY, s. 57).

2.1.5.4. Güneşin Uyuduğu Yer Adlı Masalın İncelenmesi

Sevgi temalı bu eserde, sayısız defa doğup batmaktan yorulan güneşin dinlenmek için kendisine oyun oynayan küçük bir kızın kalbini seçmesi anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Güneş, çocuk, deniz ve bulut.

Açık Karakterler: Güneş ve çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Güneş ve çocuk karakterleri masalın açık karakterleridir. Masalın başından sonuna herhangi bir değişim yaşamayan güneş ve çocuk, durağan karakter özelliği göstermektedir.

Masalın açık karakteri olan Güneş, sayısız defa doğup batmaktan yorulmuş, çok sıcak, kibar bir karakterdir.

Yorgun,

“Güneş sayısız defa doğup batmaktan yorulmuştu.” (GUY, s. 59).

“Gökyüzünde uyuyacak bir yer yoktu.” (GUY, s. 59).

Çok sıcak,

“... üzerimde uyumanızı isterdim ama öylesine sıcak öylesine sıcaksınız ki...” (GUY, s. 59).

“Siz üzerime yatarsanız, yağmur damlaları buhar olup uçuverir.” (GUY, s. 60).

Kibar,

“Afedersiniz, öyle çok yorulduğum ki... Biraz uyumazsam bitkinlikten mahvolacağım. Acaba üzerinizde uyuyabilir miyim?” (GUY, s. 59).

“Kısa bir süre için benim yatağım olur musunuz?” (GUY, s. 59).

Güneş, çocukların özdeşim kurabileceği olumlu özellikler taşımaktadır. Fakat karakterin bir gök cismi olması sebebiyle güneş karakteri, çocukların model alabileceği türden bir karakter değildir.

Masalın bir diğer açık karakteri olan çocuk; sevgi ve şefkat dolu, mutlu, yardımsever ve iyi kalpli bir karakterdir. Yorgun ve bitkin olan güneşe, hiç düşünmeden kollarını açıp onun kalbinin üzerinde uyumasına izin vermiştir:

“‘Hey, baksana’ dedi güneş. Çocuk, başını papatyadan kaldırıp, yüzünü güneşe çevirdi ve gözleri kırıştırdı sordu: ‘Bana mı diyorsunuz? Evet dedi güneş. Çok yorgunum ve uyuma istiyorum. Beni uyutacak yerin var mı? Çocuk sevinçle ellerini çırparak ‘ah, tabii var gelsene’ dedi ve kollarını iki yana açtı.” (GUY, s. 60).

“ ‘Sen ne kadar da yorulmuşsun böyle’ dedi. Ve sonra uyuması için güneşi kalbine yatırdı.” (GUY, s. 61).

Allah’ın vermiş olduğu sonsuz sevginin inançlı ve sevgi dolu bir kalbe sığabileceği ve yardıma ihtiyacı olana beklenti içine girmeden yardım etmek gerektiğinin vurgulandığı masaldaki karakterler, çocuk okuyucunun model almak isteyeceği özellikler taşımaktadır.

Kapalı Karakterler: Deniz ve bulut.

Mesajı iletmede ana karaktere yardımcı olan deniz ve bulut karakterleri, kapalı karakterlerdir. Okuyucuya yüzeysel olarak tanıtılmıştır.

Deniz karakteri, sorumluluk sahibi, duyarlı bir karakterdir. Güneşin üzerinde uyuma teklifini, kendi içinde barındırdığı canlıları düşünmek zorunda olduğu için reddetmiştir:

“Deniz, bu yorulmuş güneşe baktı ve : ‘üzerimde uyumanızı isterdim ama öylesine sıcak öylesine sıcaksınız ki, üzerime yattığınızda ben kuruyuverir giderim. Ama ben kurursam balıklar nereye gider sonra hepsi de ölürler’ dedi.” (GUY, s. 59).

Bulut karakteri, sorumluluk sahibi ve duyarlı bir karakterdir. Güneşin teklifini ihtiyacı olanlara yağmur taşıdığı için kabul etmemiştir:

“Yağmur yüklü bulut: ‘İsterdim ama susuzluk çeken bir ülkeye yağmurlarımı boşaltmaya gidiyorum. Oradaki insanlar kaç haftadır beni bekliyorlar. Siz üzerime yatarsanız, yağmur damlaları buhar olup uçuverir. Peki

insanlar! Lütfen bağışlayın. Bu insanların yağmura ihtiyacı var. Gitmem gerekiyor” dedi ve gitti.” (GUY, s. 60).

Deniz ve Bulut karakterlerinin sorumluluk sahibi olması ve duyarlılık göstermeleri olumlu karakter özellikleridir.

2.1.5.5. Duvardaki Resim Adlı Masalın İncelenmesi

Özlem temalı bu eserde, resimde gülümseyen çocuğun gerçek olduğunu düşünen sineklerin başına gelenler ve ihtiyar bir adamın gençliğine duyduğu özlem anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: İhtiyar Adam ve sinekler.

Açık Karakterler: İhtiyar Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan İhtiyar Adam karakteri, masalın açık karakterleridir. Masalın başından sonuna herhangi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamayan karakter, durağan karakter özelliği göstermektedir.

İhtiyarın adamın fizikî özellikleri hakkında masalda bilgi yer almamaktadır. İhtiyar Adam kişilik ve karakter özellikleri bakımından; eskiye özlem duyan, bıkkın bir karakterdir.

Eskiye özlem duyan,

“ ‘Ah bir zamanlar ne kadar güzelmişim, nasıl da gülümsermişim.’”

(GUY, s. 65).

Bıkkın,

“Ellibeş yıldır bu resmin altından bayılmış sinek toplamaktan bıktım...”

(GUY, s. 65).

İhtiyar Adam karakterinin gençliğine duyduğu özlem, okuyucuya gençliğin kıymetinin bilinmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kapalı Karakterler: Sinekler.

Eserde ana karaktere yardımcı olan, olayların çözümünde rol oynayan kişi olan sinek, kapalı karakterdir.

Sinekler, özgür, kapalı yer sevmeyen, açık havada dolaşan, saf, yaramaz karakterlerdir.

Özgür,

“Özgür olmayı seçmiş bir sinek vardı.” (GUY, s. 63).

Kapalı yer sevmeyen,

“Kapalı yerlere girmekten hiç hoşlanmazdı.” (GUY, s. 63).

Açık havada dolaşmayı seven,

“Sürekli açık havada dolaşır, her gün kilometrelerce uçuş yapardı.”

(GUY, s. 63).

Saf ve yaramaz,

“Resimde bir çocuk ağzını açmış gülüyordu. Sinek, bunun bir resim olduğunu anlamadı.” (GUY, s. 63).

“ ‘Bu çocuk ağzını niye açmış, şunun ağzına bir gireyim de görsün’ dedi ve havada üç tur atıp çocuğun ağzına hızla dalışa geçti.” (GUY, s. 63).

2.1.5.6. Çin’de İki Fincan Adlı Masalın İncelenmesi

Savaşın kötülüğünü anlatan bu eserde, Çinli bir usta tarafından üzerine gülen kuş resmi çizilen fincanın Japonya’ya iki defa atom bombası atılmasıyla fincanın üzüntüden kırılması ve bombanın olumsuz etkileri anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Çinli Usta, Sarı Fincandaki Kuş, Çinli Oğul ve Siyah Fincandaki Kuş.

Açık Karakterler: Çinli Oğul ve Sarı Fincandaki Kuş.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Çinli Oğul ve Sarı Fincandaki Kuş karakterleri masalın açık karakterleridir. Açık karakter olan Çinli Oğul, kişilik özellikleri bakımından masalın başından sonuna ciddi bir değişim yaşamadığından durağan karakter özelliği göstermektedir.

Çinli Oğul’un fizikî özellikleriyle ilgili bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından sorgulayan, üzgün, yetenekli bir karakter olarak tanıtılmıştır.

Sorgulayan,

“Çinli sokağa çıktı. Hep kuşu düşünüyordu. Kuş niçin gülmüyordu. Kuşa ne olmuştu?” (ÇİF, s. 71).

“Kendiliğinden, durup dururken kırılmamıştı fincan. Peki ama neden?”
(ÇİF, s. 72).

Üzgün,

“Üzüntüyle sokağa çıkan Çinli fincanın neden kırıldığını da anladı.” (ÇİF, s. 72).

“Çinli akşam yine evine döndü. Üzüntüsü geçmemişti.” (ÇİF, s. 72).

Yetenekli,

“Çinli o akşam uğraşmaya başladı ve binlerce yıl önceki dedesinin yaptığı gibi kendisine bir fincan yaptı. Sonra fincanın üzerine bir kuş deseni işledi: üzgün bir kuş.” (ÇİF, s. 72).

Masalda yer alan karakterlerin özellikleri incelendiğinde Çinli Oğul karakteri, Japonya’ya atılmış olan atom bombasından dolayı üzgündür. Karakterin fiziki, kişilik ve duygusal özellikleri birlikte değerlendirildiğinde yetenekli olması ve olayları sorgulaması olumlu özelliklerdir.

Çinli usta tarafından yapılmış olan, olayların akışında aktif yer alan, verilmek istenen mesajın taşınmasında Çinli Oğul ile beraber sorumluluk üstlenen Sarı Fincandaki Kuş, masalın diğer açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından; dünyada yaşanan olumsuz durumlardan haberdar olup etkilenen ve tepkisini üzümlere ve çatlayıp kırılarak gösteren Sarı Fincandaki Kuş karakteri, yaşamış olduğu değişimden dolayı devingen karakter özelliği göstermektedir

Fizikî özellik olarak eserde, sarı renk fincan üzerinde gülen bir karakter olarak sunulmuştur:

“Çinli bir usta çay içmek için kendisine bir fincan yaptı. Sarı renkli bir fincandı bu. Sonra bardağın üzerine bir kuş deseni işledi: Gülen bir kuş.” (ÇİF, s. 70).

Kişilik ve duygusal özellik bakımından Sarı Fincandaki Kuş, olay örgüsü içerisinde; başlangıçta gülen, sonra üzülen ve en son yaşananlara dayanamayıp çatlayan, duyarlı bir karakterdir.

Gülen,

“Sonra bardağın üzerine bir kuş deseni işledi: Gülen bir kuş.” (ÇİF, s. 70).

Üzülen,

“... Kuş gülmüyordu. Yalnızca gülmese iyi. Suratı da asıktı.” (ÇİF, s. 71).

Duyarlı, yaşananlara dayanamayıp çatlayan,

“Kuş nasıl gülümsesin, yeryüzü acıyla sarsılmıştı o sabah.” (ÇİF, s. 71).

“Üzüntüyle sokağa çıkan Çinli fincanın neden kırıldığını anladı. Aynı devlet yeryüzüne ikinci atom bombasını atmıştı. On binlerce insan daha bir anda ölmüş...” (ÇİF, s. 72).

Bir diğer ana karakter olan Sarı Fincandaki Kuş karakteri masalda, dünya üzerinde yaşanan olumsuz durumlardan haberdar olup etkilenen, hissetmiş olduğu acılara daha fazla dayanamayıp kendince tepkisini ortaya koyup çatlayan, duyarlı bir karakter olarak ele alınmıştır. Savaşlara, bombalara karşı tepki göstermesi, canlılara değer vermesi, çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleridir.

Kapalı Karakterler: Çinli Usta, Siyah Fincandaki Kuş.

Masalın girişinde yer verilen Çinli Usta karakteri, çay içmek amacıyla kendisine sarı bir fincan yapmış ve üzerine gülen kuş deseni işlemiştir. Olay örgüsünde aktif yer almayan, açık karakterlere yardımcı konumda bulunan Çinli Usta, kapalı karakter özelliği sergilemektedir.

“Çinli bir usta çay içmek için kendisine bir fincan yaptı. Sarı renkli bir fincandı bu. Sonra bardağın üzerine bir kuş deseni işledi: Gülen bir kuş.” (ÇİF, s. 70).

Olay örgüsünde aktif olarak yer almayan, mesajı iletmede açık karakterlere yardımcı konumda bulunan Siyah Fincandaki Kuş, kapalı karakter özelliği sergilemektedir.

“Çinli o akşam uğraşmaya başladı ve binlerce yıl önceki dedesinin yaptığı gibi kendisine bir fincan yaptı. Sonra fincanın üzerine bir kuş deseni işledi: üzgün bir kuş.” (ÇİF, s. 72).

Yardımcı karakterlerden olan Çinli Usta ve Siyah Fincandaki Kuş karakterleri, verilmek istenen iletiyi destekleyen olayların akışına yön veren karakterlerdir. Eserde haklarında fazla bilgi yer almamaktadır.

2.1.6. Kirpiler Şapka Giymez Adlı Masal Kitabı

İçinde birden fazla masalın yer aldığı bu kitabın içinde Kanat Çırpan Uçurtma, Miyavlayan Tavşan, Sarı Kuş, Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz, Gökyüzündeki Dost, Şehir ve Çocuk ve Saat adlı masallar incelenmiştir. Diğer masallar yazar tarafından başka bir seri altında tekrar yayınlanmıştır. O masallar ilgili serilerin altında incelenmiştir.

2.1.6.1. Kanat Çırpan Uçurtma Adlı Masalın İncelenmesi

Hile temalı bu eserde, bir pazar günü yapılacak olan uçurtma yarışmasında hile yapan bir çocuğun başına gelenler anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Uçurtmanın sahibi çocuk, diğer çocuklar.

Açık Karakterler: Uçurtmanın sahibi çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan uçurtmanın sahibi çocuk, masalın açık karakteridir. Olay örgüsü içerisinde ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamayan çocuk, eserde durağan karakter özelliği göstermektedir.

Masalda çocuğun fizikî özelliklerinden bahsedilmemektedir. Kişilik ve duygusal özellik bakımından hile yapan ve bunun sonunda zor duruma düşen, kurallara uymayan bir karakter olarak ele alınmıştır.

“Çünkü sabahleyin erkenden uyanmış ve bir ağaçta uyumakta olan kuşlardan ikisini yakalayıp, beyaz uçurtmanın kenarlarına bağlamıştı. İşte, beyaz uçurtmanın böylesine hızlı yükselmesinin sebebi bu kuşlardı.” (KÇU, s. 25).

Eserde açık karakter olan beyaz uçurtmanın sahibi çocuk, kurallara uymayan, hileye başvuran bir karakterdir. Bu yönüyle çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Diğer çocuklar.

Eserde haklarında fazla bilgi yer almayan, olayların çözümünde rol oynayan, mesajın iletilmesinde ana karaktere yardımcı olan diğer çocuk karakterleri kapalı karakter özelliği göstermektedir. Yarışmanın ödülünü duyunca heyecanlanan, zor duruma düşen arkadaşlarına yardım etmek isteyen karakterlerdir.

Kapalı karakterler, kendi hayatlarını hiçe sayarak arkadaşlarına yardım etmek isteyen karakterlerdir. Açık karaktere göre daha olumlu karakter özelliği taşımaktadırlar. Karakterlerden birinin cebinde çakı taşıması ise uygun bir davranış değildir. Çocuklara olumsuz örnek oluşturabilir.

2.1.6.2. Miyavlayan Tavşan Adlı Masalın İncelemesi

Hayvan sevgisi temalı bu eserde, söz dinlediği için babası tarafından kızına hediye olarak alınan tavşanın aslında kedi olması anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Küçük kız, miyavlayan tavşan, anne ve baba, çocuk, diğer insanlar.

Açık Karakterler: Küçük kız.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan küçük kız, masalın açık karakteridir. Aynı zamanda durağan karakter özelliği sergilemektedir. Çünkü masalın başından sonuna ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamamıştır.

Küçük kızın fizikî özellikleri hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Sadece söz dinlediği için boyunun dört santimetre uzadığından bahsedilmektedir. Yazar, karaktere söz dinlediği için fiziksel bir değişim yaşatmıştır. Çocuk okuyucusunun saflığıyla beraber söz dinlemenin önemi üzerinde durulmuştur.

Küçük kız; söz dinleyen, hayvanları seven, saf bir karakterdir.

Söz dinleyen,

“Küçük kız, anne ve babasının bütün sözlerini dinlediği için...” (MT, s. 29).

Hayvanları seven,

“Akşam olunca küçük kız sevgili tavşanı ile birlikte uyudu.” (MT, s. 29).

Saf,

“Çocuk küçük kıza sordu:

Senin tavşanın sesi nasıl çıkıyor?

‘Nasıl olacak, miyav diye çıkıyor’ dedi küçük kız.” (MT, s. 31).

Açık karakter olan küçük kızın özellikleri olumlu karakter özellikleridir. Çocukların gelişimine katkı sağlayabilir.

Kapalı Karakterler: Anne ve baba, çocuk, diğer insanlar, miyavlayan tavşan.

Miyavlayan tavşan; aslında kedi olduğu için havuç sevmeyen ve durmadan miyavlayan bir karakterdir. Anne hakkında masalda bilgi yer almamaktadır. Baba ise olumlu davranışı ödüllendiren, saf bir karakterdir. Çocuk, araştırmayı seven bir karakterdir. Masalda tavşanın kedi olduğunu ortaya çıkaran kişidir. Diğer insanlar da meraklı, hayvanları seven, saf karakterlerdir.

Kapalı karakterler de gerçek yaşamda karşılaşılması güç karakterler olduğundan çocuğun özdeşim kurmak isteyebileceği karakterler değildir.

2.1.6.3. Sarı Kuş Adlı Masalın İncelenmesi

Yardımsızlık ve hayvan sevgisi temalarını ele alan bu eserde, gözleri görmeyen bir kuş ve o kuşa yardım eden bir çocuğun yaşadıkları anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Sarı Kuş, çocuk, gözlükçü ve diğer kuşlar.

Açık Karakterler: Sarı Kuş ve çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Sarı Kuş ve çocuk, masalın açık karakterleridir. Masalın başından sonuna herhangi bir değişim yaşamadıkları için durağan karakter özelliği gösterirler.

Sarı Kuş, fizikî özellikler bakımından, tüyleri sarı, gözleri görmeyen ve gözlüğü takacak kulakları da olmayan bir karakterdir.

Gözleri görmeyen,

“Sarı kuşun gözleri bozulmuştu.” (SK, s. 33).

Gözlüğü takacak kulağı olmayan,

“Ama sarı kuşun gözlüğü takacak kulakları yoktu. Kulağı olmadığı için de gözlüğün sapı boşlukta kalıyordu.” (SK, s. 34).

Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından; gazete ve kitap okumayı seven, kibar, çaresiz, üzgün, özgür ve mutlu bir karakterdir.

Gazete ve kitap okumayı seven,

“Gazete ve kitapları da eskisi gibi okuyamıyordu.” (SK, s. 33).

Kibar,

“bakar mısınız, bir gözlük istiyorum.” (SK, s. 33).

Çaresiz,

“... çaresizce oturup mırıldanmaya başladı. ‘Allah’ım, ben artık gözlükçü dükkânını bulamayacak kadar gözleri bozulmuş bir kuşum...” (SK, s. 34).

Üzgün,

“Çocuk ve sarı kuş üzgün bir halde gözlükçüden ayrıldılar.” (SK, s. 35).

Özgür,

“Pencere açtı ve kafes yoktu. Sarı kuş dilerse uyuyor, dilerse uçuyor...” (SK, s. 35).

Mutlu,

“Çocuk mutluydu ve sarı kuş mutluydu.” (SK, s. 35).

Sarı Kuş karakterinin, sahip olduğu özellikler, olumlu karakter özellikleridir. Bu özellikler çocuğun gelişimine katkı sağlayabilir. Eserde, kuşun doktora gitmeden rastgele gözlükçüye gidip gözlük istemesi doğru bir davranış değildir.

Bir diğer açık karakter olan çocuk karakterinin fizikî özellikleri hakkında eserde bir bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellik bakımından ise çocuk; yardımsever, hayvanları seven ve üzgün bir karakterdir.

Yardımsever,

“... bir çocuk onun bütün konuşmalarını dinlemiş ve ona yardım etmeye karar vermişti.” (SK, s. 34).

Hayvanları seven,

“Benimle birlikte kalır mısın? Sana kafes yaptırmam ve dilediğin zaman kitap, gazete okurum. Ne dersin?” (SK, s. 35).

Çocuk karakteri, yardımsever olması, hayvanları sevmesi gibi olumlu karakter özellikleri barındırdığı için çocukların özdeşim kurabileceği bir karakterdir.

Kapalı Karakterler: Gözlükçü ve diğer kuşlar.

Gözlükçü karakteri, yardımcı karakterdir. Olay örgüsünün bir yerinde masala dâhil olur. Diğer kuşlar da yardımcı karakterlerdir. Olay örgüsüne masalın başında dâhil olmuşlardır.

2.1.6.4. Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz Adlı Masalın İncelenmesi

Eserde, kaybolmasını istediği varlıkların ismini dokuz defa söyleyince o varlığın kaybolduğunu fark eden bir çocuğun, dünyada beğenmediği şeyleri yok etmesini, daha sonra bu özeliğini kaybetmesi anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Çocuk.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan çocuk karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından ise devingen karakter özelliği gösterir. Yaşamış olduğu en büyük değişim, istemediği şeyleri kaybedip tekrar geri getirebilme gibi bir özelliğinin olması ve bunu kullanmasıdır.

Ana karakterin fizikî özellikleriyle ilgili bilgi verilmemiştir. Kişilik ve duygusal özellik bakımından; korkan, şaşkın, meraklı, duyarlı, fırsatçı, iyiliksever ve hayvanları seven bir karakterdir.

Korkan,

“Yalnız Akasya sokağında bir çocuk, üç gündür korku içinde dolaşıyordu.” (B, s. 47).

Şaşkın ve meraklı,

“Ama korkuyla dolaşması olanları anlamasına yetmedi ve giderek korkusu şaşkınlığa, şaşkınlıkta meraka dönüştü. Gerçekten her şeyi kaybedebiliyor muydu? Bunu anlamalıydı.” (B, s. 47).

Fırsatçı,

“Babası kimi anlarda çok kızgın olur ve bu kızgınlık anında hiç de hoş olmayan şeyler yapardı. Babasının kızgınlığını kaybetmeliydi.” (B, s. 48).

Hayvanları seven,

“Heykelin yerinde rüzgar şarkı söylüyordu. Kuşlar daha özgür uçmaya başlamıştı.” (B, s. 48).

İyilik yapmayı seven,

“... bütün hastalar yataklarından gülererek evlerine gittiler.” (B, s. 48).

Duyarlı,

“Evlerinin önünde birikmiş çöp vardı. Dokuz defa ‘çöp’ dedi ve çöpün kaybolduğunu gördü.” (B, s. 47).

“Büyük caddede, bellerinde silah ve uzun bir sopa taşıyan adamlar dolaşıyordu ve hiç kimse de onlara bir şey demiyordu. Çocuk dokuz defa ‘silah’ ve ‘sopa’ dedi. Adamların bellerinde kemerden başka bir şey kalmamıştı.” (B, s. 49).

Masalda, ana karakter olan çocuğa yüklenen özellikler, olumlu karakter özellikleridir. Çocuğun kötülüklerle mücadele etmesi, çevresine karşı duyarlı davranması, elindeki gücü kötüye kullanmayıp iyilik için mücadele etmesi gibi özellikleri çocukların özdeşim kurabileceği olumlu özelliklerdir.

Kapalı Karakterler:

Eserde kapalı karakter bulunmamaktadır.

2.1.6.5. Gökyüzündeki Dost Adlı Masalın İncelenmesi

Dostluk temalı bu eserde bir çocuk ile yağmur damlasının dostluğu anlatılmaktadır.

Masalın Karakterleri: Küçük yağmur damlası, çocuk, diğer yağmur damlaları.

Açık Karakterler: Küçük yağmur damlası ve çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan küçük yağmur damlası ve çocuk karakterleri, masalın açık karakterleridir. Küçük yağmur damlası ve çocuk karakterleri, masalda ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamadıkları için durağan karakter özelliği göstermektedirler.

Küçük yağmur damlası, ilk defa yeryüzüne ineceği için heyecanlı, neşeli ve arkadaş canlısı bir karakterdir.

Heyecanlı,

“... yeryüzüne ilk defa ineceği için kalbi küt küt atıyordu.” (GD, s. 53).

Arkadaş canlısı,

“Çocuğun kulağın fısıldadı: ‘Güneş bizi çağırıyor. Gitmemiz gerek. Ama merak etme tekrar geleceğim’” (GD, s. 55).

Çocuk ise; arkadaşlığı seven bir karakterdir:

“Çocuk gözlerini kapatıp ‘haydi git, seni beklediğimi unutma’ dedi.”
(GD, s. 55).

Masalın ana kahramanı olan küçük yağmur damlası ve çocuk; neşeleri, heyecanları, mutlulukları ve dostlukları ile çocukların özdeşim kurabileceği karakterlerdir. Çocuklar bu karakterler aracılığıyla doğayla dost olabilirler ve tabiata ilgi duymaya başlayabilirler.

Kapalı Karakterler: Diğer yağmur damlaları.

Diğer yağmur damlaları, heyecanlı olan küçük yağmur damlasına moral veren, coşkulu, şarkılar söyleyen karakterlerdir. Ana iletinin verilmesinde yardımcı konumundadır.

2.1.6.6. Şehir ve Çocuk ve Saat Adlı Masalın İncelenmesi

Bencilik temalı bu eserde, bir şehirdeki çocuğun saatiyle oynarken zamanı da değiştirdiğini fark edince insanlara yaşattıkları anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Çocuk ve şehirdeki insanlar.

Açık Karakterler: Çocuk.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan çocuk karakteri masalın açık karakteridir. Çocuk, masalın başından sonuna ciddi bir kişilik ve karakter değişimi yaşamadığından durağan karakter özelliği göstermektedir.

Çocuk karakterinin fizikî özellikleri hakkında masalda bir bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından yaramaz bir karakter olarak ele alınmıştır:

“Çocuk bu oyunu çok sevmişti. Saatinin koluna durmadan ileri geri çeviriyor ve şehrin şaşkınlığını seyrediyordu.” (ŞÇS, s. 67).

Masalın ana karakteri olan çocuğun, kendi eğlencesi için diğer insanları mağdur etmesi hoş bir davranış değildir. Karakterin masalda gelişimi de göz önüne alındığında çocuk okuyucuların özdeşim kurabileceği karakter özellikleri taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kapalı Karakterler: Şehirdeki insanlar.

Masalın yardımcı karakterleri olan şehirdeki insanlar kapalı karakterlerdir. Mesajın iletilmesi için ana karaktere yardımcı konumdadırlar.

Şehirdeki insanların fizikî özellikleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Kişilik ve duygusal özellikleri bakımından, olanlara anlam veremeyen, şaşırılmış ve çaresiz karakterler olarak ele alınmışlardır.

2.1.7. Ütüsüz Ayakkabılar Adlı Masal Kitabı

İçinde birden fazla masal bulunan bu kitabın içinde incelenen masallar Dünyanın En Güzel Bombası, Trenleri Seven Adam, Mutluluk Doktoru adlı masallardır. Diğer masallar yazar tarafından başka bir seri altında tekrar yayınlanmıştır. O masallar ilgili serilerin altında incelenmiştir.

2.1.7.1. Dünyanın En Güzel Bombası Adlı Masalın İncelenmesi

Fedakârlık temalı bu eserde, ormana gizlice konulan bir bombanın, patlatıldığında insanlara ve çevresine büyük zararlar vereceğinin farkına varıp kimsenin zarar görmemesi için kendini patlatması anlatılmaktadır.

Metindeki Karakterler: Dünyanın En Güzel Bombası, çocuklar.

Açık Karakterler: Dünyanın En Güzel Bombası.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Dünyanın En Güzel Bombası, masalın açık karakteridir. Dünyanın En Güzel Bombası, devingen karakter özelliği taşımaktadır. Başkalarının hayatı için kendisini patlatması yaşamış olduğu en büyük değişimdir.

Açık karakter olan Dünyanın En Güzel Bombası; son teknolojiyle donatılmış, güçlü ve uzaktan kumanda edilebilen bir bombadır:

“Onu yapan mühendis ve işçiler, yapımının her aşamasında büyük bir titizlik göstermişler, yapımı tamamlandığında ise gözleri parlayarak ‘bu müthiş bir bomba oldu. Herhangi bir yere atılması halinde korkunç bir etki yapacağı daha şimdiden belli’ diye kendi aralarında konuşmuşlardı.” (DEGB, s. 41).

Bunun dışında eserde fedakâr, korumacı, sorgulayan, iyi kalpli, acıma duygusu baskın bir karakter olarak ele alınmıştır.

Sorgulayan,

“ İnsanların kendisini neden patlattıklarını düşünmeye çalıştı. Neden acaba? Patlarken çıkardıkları ses, insanların hoşuna giden bir şey olabilir miydi?” (DEGB, s. 42).

İyi kalpli, fedakâr, korumacı, radikal kararlar alabilen,

“Gecenin ortasında büyük bir patlama duyulduğunda kimse buna anlam verememişti. Ama sabah olduğunda herkes, ormanda gizli bir bombanın kendi kendine patladığını öğrenince çok şaşırılmıştı.” (DEGB, s. 50).

Acıma duygusu baskın,

“Bomba bir an annenin gözyaşlarıyla ıslandığını hissetti ve o anda müthiş bir karar verdi...” (DEGB, s. 50).

“Sonra çocukların annesini gördü. Korkunç ağlıyordu. Elinde çocukların resim defteri vardı ve açık bir kurşun kalemle çizilmiş bir kuzu bütün saflığıyla duruyordu. Bombalar resimdeki kuzuları öldürmezdi ve anne korkunç ağlıyordu.” (DEGB, s. 49).

Eserin ana karakteri olan Dünyanın En Güzel Bombası, sahip olduğu karakter özellikleriyle çocukta insana ve yaşama ait duyarlılık oluşturabilecek bir karakterdir. Karakterin olumlu özellikleri (fedakâr, iyi kalpli, korumacı, insanı ve doğayı seven) çocukların özdeşim kurabileceği niteliktedir.

Kapalı Karakterler: Çocuklar.

Kapalı karakter olan çocuklar hakkında masalda fazla bilgi yer almamaktadır. Masalda, çocukların ormanda gezerken kendi aralarındaki konuşmalarından bahsedilmektedir.

2.1.7.2. Trenleri Seven Adam Adlı Masalın İncelenmesi

Kötülük temalı bu eserde, berberde her gün tıraş olduğu halde, bir sonraki gün sanki tıraş olmamış gibi sakalları uzayan trenleri seven adamın, şehrin berberlerine yaşatmış olduğu korku ve trenleri seven adamın başına gelenler anlatılmaktadır.

Metnin Karakterleri: Trenleri seven adam ve şehrin berberleri.

Açık Karakterler: Trenleri Seven Adam.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin

taşıyıcılığını yapan Trenleri Seven Adam karakteri, masalın açık karakteridir. Kişilik ve karakter özelliği bakımından durağan karakter özelliği gösterir. Eserin başında gizemli bir şekilde ortaya çıkar ve eserin sonunda da gizemli bir şekilde ortadan kaybolur.

Açık karakterin fizikî özelliklerinden fazla bahsedilmemiştir. Sadece her gün sakalları uzayan bir karakter olduğundan bahsedilmiştir. Kişilik ve duygusal özellik bakımından ise olağanüstü özellikleri olan, gizemli, sıra dışı, kibar bir karakter olarak ele alınmıştır.

Kibar,

“... ‘beni tıraş eder misiniz?’ dedi.” (TSA, s. 74).

Sakin,

“Trenleri seven adam hiçbir şey olmamış gibi on altı berbere baktı. Hepsini tanıyordu. Sonra ellerindeki bıçaklara baktı.. Bir şey söylemedi, baktı...” (TSA, s. 82).

Sıra dışı, olağanüstü özellikleri olan,

“... Çünkü adam, yine uzamış sakallarıyla gelmiş ve berberlerden birinin dükkânından içeri girerek “bayım, beni tıraş edebilir misiniz?” demişti.” (TSA, s. 84).

“Ve ertesi gün trenleri düşünen adam, ayakları tamam olarak yeniden geldi.” (TSA, s. 85).

Eserin ana karakteri olan Trenleri Seven Adam’ın başından geçenler, şiddet ögesi içerdiğinden çocuklar için uygun değildir. Bu sebeple sözü geçen karakter, çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Şehrin berberleri.

Eserde on yedi berberden söz edilmektedir. Berberler, karşılaştıkları durumla nasıl baş edeceğini bilemeyen, öldürmekten çekinmeyen, olayların sonuna doğru tip adına iyi bir şey yaptıklarını düşünen insanlardır.

“...bütün berberler fenalık geçirmişler, sinirleri bozulmuştu. Artık şehirdeki bütün berberler kapanmıştı.” (TSA, s. 80).

Öldürmekten çekinmeyen,

“Ve sonra berberler, trenleri seven adamı öldürdüler.” (TSA, s. 82).

Yardımcı karakter olan berberler, işlemiş oldukları cinayetlerden dolayı – her ne kadar tıp adına iyilik yaptıklarını düşünseler de- çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleri taşımamaktadır.

Ana karakter ve yardımcı karakterlerin eserde ele alınış şekli, henüz somut düşünme çağında olan bir çocuğun olumsuz etkilenmesine sebep olabilir.

2.1.7.3. Mutluluk Doktoru Adlı Masalın İncelenmesi

Mutluluk temalı bu eserde, herkesin bir şeylerden rahatsız olduğu bir şehirde hastalarını ilaçsız tedavi eden bir doktorun yaşamış oldukları anlatılmaktadır.

Metindeki Karakterler: Mutluluk Doktoru, bir şeylerden rahatsız olan insanlar.

Açık Karakterler: Mutluluk Doktoru.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Mutluluk Doktoru karakteri masalın açık karakteridir. Doktor, kişilik özellikleri bakımından durağan karakter özelliği sergilemektedir.

Açık karakter olan doktorun fizikî özelliklerinden fazla bahsedilmemiştir. Sadece boynunda anahtar olduğuna değinilmiştir. Doktor kişilik ve duygusal özellikler bakımından ilginç, gizemli, kendinden emin, yardımsever, işini seven, sabırlı ve sevilen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlginç,

“... şehirde ilginç bir doktor vardı. Tabelasında şöyle yazıyordu: Mutluluk Doktoru.” (MD, s. 109).

Gizemli,

“Bu büyük kilidi açacak olan anahtar hep bir zincirle doktorun boynunda asılıydı ve doktorun anahtarı başka birine verdiği hiç görülmemiştir.” (MD, s. 109).

Kendinden emin,

“ ‘Ben hiçbir hastama ilaç kullanmam’ dedi doktor.” (MD, s. 110).

“Kaç yaşında olduğunuzu söyleyin ve gerisini bana bırakın. Üç hafta sonra yeniden gelin, görüşelim.” (MD, s. 110).

Yardımsever,

“Hepsini mutlu etti doktor. İlaç kullanmadan.” (MD, s. 112).

Sabırlı,

“*Ve doktor, gülümseyerek, sabırla, kendisine başvuran bütün hastalarını ilaç kullanmadan tedavi etti.*” (MD, s. 113).

Mutluluk Doktoru'nun sahip olduğu olumlu karakter özellikleri, çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleridir.

Kapalı Karakterler: Bir şeylerden rahatsız olan insanlar.

Bu karakterler hakkında fazla bilgi yer almamaktadır. Sürekli çevrelerindeki bir şeylerden rahatsız olup doktorun yanına gelmelerinden bahsedilmektedir.

2.1.8. Sufi İle Pufi Adlı Hikâyenin İncelenmesi

Ayça ismindeki altı yaşında bir kızın ikiz ağabeyleri olan Sufi ile Pufi'nin birbiriyle yapmış oldukları yarışmanın anlatıldığı bu hikâyede doğa sevgisi, hayvan sevgisi, özgürlük, anne sevgisi gibi temalar işlenmiştir. Hikâyede Sufi dürüstlüğü, Pufi ise hilekârlığı ve açığözlülüğü temsil etmektedir.

Metnin Karakterleri: Ayça, Sufi ile Pufi, baba, anne, Ümit, taksici, doktor ve muhtar.

Açık Karakterler: Ayça, Sufi ile Pufi.

Davranış ve eylemleriyle geliştirilen, olayları sürükleyen, duygu ve düşüncelere yön veren, birçok özelliğiyle ele alınan ve verilmek istenen iletinin taşıyıcılığını yapan Ayça, Sufi ve Pufi karakterleri masalın açık karakterleridir. Açık karakterler, eserde okuyucunun dikkatini çekecek kadar kişilik ve karakter değişimi yaşamadıklarından dolayı durağan karakter özelliği göstermektedirler.

Ayça karakterinin eserde 6 yaşında olduğuna değinilmiştir:

“*Adım Ayça. Altı yaşındayım.*” (SP, s. 11).

Kişilik, karakter ve duygusal özellikler bakımından ise sorgulayan, meraklı, heyecanlı, canı sıkılan, duyarlı, akıllı ve kibar bir karakter olarak ele alınmıştır.

Sorgulayan,

“*Gecenin mi yoksa gündüzün mü daha güzel olduğu sorusunun içinden çıkamadım.*” (s. 31).

“Pakette gökyüzü mü vardı, hangi dükkândan alınmıştı, pahalı mıydı, babam gökyüzünü taşıyacak kadar güçlü müydü, gökyüzü evimize kadar gelebiliyorsa uzay roketlerine ne gerek vardı?” (SP, s. 46).

“Dünyayı dolaşırken kaç ayakkabı eskitirim acaba?” (SP, s. 60).

Heyecanlı,

“Yine sıra bana geldiğinde heyecanlanmışım.” (SP, s. 49).

Meraklı,

“Hangisinin daha fazla uyuduğunu bende merak etmeye başlamışım.”
(SP, s. 34).

Canı sıkılan,

“Müthiş canım sıkılıyordu.” (SP, s. 136).

Duyarlı,

“Varlığını onaylamadığım akvaryumlardan birisi de bizim evde!” (SP, s. 78).

Kibar,

“Ama benim için bu kadar zahmet edip yorulan adamın yanağına minik bir öpücük kondurmadan edemedim ve ‘hoşça kal belgeci amca’ deyip küçük odadan ayrıldım.” (SP, s.141).

Ana karakterlerden biri olan Ayça, çocukça düşünen ve yaşına göre akıllı bir karakterdir. Bu yönüyle çocukların özdeşim kurabileceği karakter özellikleri taşımaktadır.

Asıl adı Suat alan Sufi ile asıl adı Fuat olan Pufi ikizdir. 11 yaşlarında olan Sufi ve Pufi'nin giymiş oldukları çoraplar dışında her şeyleri aynıdır. Sufi beyaz renk çorap, Pufi ise kırmızı çorap giymektedir:

“Sufi ile Pufi. Asında adları Suat ile Fuat. İkisi de şeker çocuktur ama herkes onları karıştırır. İkizdirler çünkü. Sesleri, dudakları, gözleri, her şeyleri birbirine benzer. Yaşları toplamı yirmi ikidir. İlkokul son sınıfta okuyor ve beni çok seviyorlar.” (SP, s. 12-13).

Sufi ile Pufi zıt karakterlerdir. Sufi; okumayı seven, dürüst, akıllı ve çalışkan bir karakter; Pufi ise haylaz, hileci ve açığız bir karakterdir.

“Yemek hazırlanmış, babamın gelmesini bekliyorduk. Bu arada Sufi bir masal kitabı okuyor, Pufi ise benimle uğraşıp duruyordu.” (SP, s. 22).

Bu açıdan Sufi, eserde çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter olarak yansıtılmışken Pufi, olumsuz özelliklerinden dolayı çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter değildir.

Kapalı Karakterler: Baba, anne, Ümit, Taksici, Doktor ve Muhtar.

Eserde haklarında fazla bilgi yer almayan, mesajın iletilmesinde ve olayların çözümlenmesinde yardımcı rol oynayan karakterler eserin kapalı karakterleridir.

Baba karakterinin adı Nedim Bey'dir ve mesleği avukatlıktır. Nedim Bey, çocuklarını değişik yarışlarla ödüllendiren biridir. Anne karakterinin adı Meryem Hanım'dır ve mesleği ev hanımıdır. Eserde güzel yemek yaptığından bahsedilmektedir. Ümit, Sufi ile Pufi'nin arkadaşıdır. Ümit, üçüzdür. Yarışta Sufi ile Pufi'nin yaptığı planının aynısından yapıp kardeşleriyle değişmeli olarak yarışarak yarışı kazanmıştır. Taksici karakteri, Pufi'nin hızlı git demesinden etkilenip kaza yapan karakter olarak ele alınmıştır. Doktor, Pufi'yi tedavi eden karakterdir. Muhtar, eserin sonunda Ayça'ya 'Bu kız canavardır!' belgesi düzenleyen ve bu belgeye mühür vuran karakter olarak ele alınmıştır.

2.2. MEVLÂNA İDRİS ZENGİN'İN HİKÂYE VE MASALLARINDA YER ALAN EĞİTSEL İLETİLER

Kaleme alınmış her yazınsal yapıt bünyesinde bir mesaj barındırır. Bu mesaj kimi zaman doğrudan verilirken kimi zaman da dolaylı olarak verilir.

Bu bölümde Mevlâna İdris Zengin'in masal ve hikâyelerindeki iletiler, aşağıdaki kategorilere göre sınıflandırılarak ele alınmıştır.

2.2.1. Duygu ve Düşüncelerin İfadesine Yönelik İletiler

2.2.1.1. Anne Babaya Sevgi, Övgü ve Şefkat

Çocuğun doğumdan itibaren en fazla vakit geçirdiği ortam aile ortamıdır. Anne ve baba, çocuk için her şey demektir. Bu sebeple anne baba konulu kitaplar çocukların her zaman ilgisini çekmiştir. Mevlâna İdris Zengin de birçok eserinde anne baba sevgisini ve şefkatini kaleme almıştır.

“Çınçınlı Masal Sokağı” adlı kitapta yer alan “Havuç Havuç Havuç” adlı eserin giriş cümlesi anneye övgüyle başlamaktadır:

“Yemeğin güzelini anneler yapar.” (HHH, s. 43).

Doğduğunda altmış yaşında olan, yıllar geçtikçe yaşı küçülen ilginç bir adamı konu alan “Tersine Adam” adlı eserde, yaşanan tüm garipliklere rağmen uzun bir süre sonra ilk defa oğlunu gören bir annenin şefkati işlenmiştir:

“Kapıyı açan anne bir çığlık attı: ‘Oğlum! Şimdiye kadar neredeydin? Şunun haline bak. Siz şimdi açsınızdır da...’ (HHH, s. 36).

“Behram Geri Dön” adlı eserde baba sevgisi ve babaya saygı işlenmiştir.

“Herhâlde bir bildiği vardı babasının. Çünkü ne zaman babasının isteklerini aksine hareket etse, başına garip bir şey gelirdi.” (BGD, s. 7)

“Dünyanın En Uğurböceği” adlı eserde ailesini savaşta kaybeden bir çocuğun anne sevgisine değinilmiştir:

“Peki, bilir misin, bir anne artık hiç olmayacak, bu ne demek?” (DEU, s. 25).

“Dokuz Düğmeli Adam” adlı eserde vefat etmiş babasını gören çocuğun babasına duyduğu sevgiye değinilmiştir:

“Bir çocuk da babasıyla kucaklaştı sessizce. Babası çok sarıldı çocuğa. Çok.” (DDA, s. 22).

“Sufi ile Pufi” adlı hikâyede, anneye övgü yer almaktadır. Ayça karakteri, annesinin güzel yemeklerini övmektedir. Ayrıca hikâyenin bir bölümü anneye sevgiye ayrılmıştır:

“Ellerim hiçbir soruya cevap vermiyor anne. Bir tarafa gökyüzünü koyuyorum. Bir tarafa seni. Bir tarafa ellerimi. Sonra geriye çekilip bakıyorum. Senin olduğun yerde karanfillerden başka ir şey yok. Nerdesin. İşte ordasın. Ben arkamı dönünce kaybolma ne olur. sen kaybolunca seninle birlikte ne çok şey kayboluyor bilemezsin.” (SP, s. 130).

2.2.1.2. Arkadaşlık ve Arkadaş Sevgisi

“Başka Çocuklar” adlı seride yer alan “Bulut Çocuk” adlı eserde kanser olan arkadaşını hastanede ziyarete giden çocuğun yaşamış olduğu üzüntü, arkadaş sevgisini göstermektedir.

“Acayip Hayvanlar” serisinde yer alan “Cankurtaran Yunus Balığı” adı eserde, yunus balığının çocuklarla arkadaşlığı, birbirlerini çok sevmeleri ve zor durumda olan arkadaşlarına birlikte yardım etmelerine değinilmiştir:

“Çocuk, köpekbalığının hain saldırısından bir yara almadan kurtulduğu için herkes çok sevinmiş. Hep beraber el ele tutuşup neşeli bir şarkı söylemişler.” (CYB, s. 20).

“Acayip Hayvanlar” serisinin bir diğer kitabı olan “Şoför Tavşan” isimli masal kitabında da tavşanın çocuklarla arkadaşlığına değinilmiştir.

“Romantik Tilki” adlı eserde tilki ile bir çiçeğin arkadaşlığından bahsedilmektedir.

Arkadaş sevgisinin işlendiği bir başka eser “Dünyanın En Uğurböceği” adlı eserdir. Bu eserde ailesini ve arkadaşlarını kaybetmiş bir çocuğun üzüntüsüne yer verilmiştir. Çocuk, uğurböceğine arkadaşını asla bırakmaması gerektiğini öğütlemektedir:

“Senin hiç arkadaşın oldu mu? ... Olursa askın bırakma, ne pahasına olursa olsun bırakma!” (DEU, s. 26).

“Halepli Zeynep” adlı eserde savaş yüzünden ülkesini terk etmek zorunda kalan Zeynep’in geride bırakmak zorunda kaldığı arkadaşlarına duyduğu özlem dile getirilmiştir. Arkadaşlarının çektiği sıkıntıyı düşünen Zeynep, elinden geldiğince onlara yardım etmektedir.

“Dokuz Düğmeli Adam” adlı eserde de arkadaş sevgisine değinilmiştir:

“Şu küçük çocuk, parktaki bütün çocukların çok sevdiği ve fakat daha geçen ay bir trafik kazasında kaybettikleri arkadaşlarıydı.” (DDA, s. 21-22).

“Sufi ile Pufi” adlı eserde arkadaşlık ve arkadaş sevgisine değinilmiştir:

“İkinci akşam yemekten sonra bahçemiz bir şenlik yerine dönüşmüştü. Sufi ile Pufi’nin arkadaşlarından oluşan on beş-yirmi kişilik bir çocuk grubu, bir yandan annemin sunduğu çayları içiyor, bir yandan da sırayla teleskopun başına geçip gökyüzüne bakıyor, bir yandan da neşeyle bağırıp çağırıyorlardı.” (SP, s. 53).

2.2.1.3. Hayvan Sevgisi

Çocuklar hemen her şeye sevgi besleyebilirler. Bu, bazen cansız bir nesne bazen de bir hayvan olabilir. Mevlâna İdris, çocuklara hayvan sevgisini aşıl原因an birçok eser kaleme almıştır.

“Çinçinli Masal Sokağı” adlı kitapta yer alan “Denize Yazılan Yazı” adlı masalda mürekkep balığının denizcilere duyduğu sevgi anlatılmıştır.

“Kirpiller Şapka Giymez” adlı masal kitabı içinde yer alan “Miyavlayan Tavşan” adlı eserde, Esra’nın kendisine hediye olarak alınan tavşana duyduğu sevgiye yer verilmiştir:

“Akşam olunca küçük kız tavşanıyla birlikte uyudu.” (MT, s. 29).

“Tavşanı ellerine alıp seviyorlar...” (MT, s. 29).

“Kirpiller Şapka Giymez” adlı masal kitabında hayvan sevgisini konu alan bir diğer masal “Sarı Kuş”tur. Eserde gözleri artık görmeyen bir kuşa, bir çocuğun yardım etmesi işlenmiştir:

“... bir çocuk onun bütün konuşmalarını dinlemiş ve ona yardım etmeye karar vermişti.” (KŞG, s. 34).

Başka Çocuklar serisi içerisinde yer alan “Çocuk Kırmızı” adlı eserde, bir çocuğun kedisine duyduğu sevgiye değinilmiştir.

Hayvanlar İş Başında adlı seri içerisinde yer alan “Şoför Tavşan”, “Trafik Polisi Kurbağa” ve “Cankurtaran Yunus Balığı” adlı masal kitaplarında çocukların ve hayvanların birbirlerine duyduğu sevgiye yer verilmiştir:

“Çocuklar tavşanı, tavşan da çocukları çok seviyormuş.” (ŞT, s. 7).

“Şehirdeki sürücüler trafik polisliği yapan bu kurbağayı çok sevmişler... Çocuklar ona yiyecek getiriyormuş.” (TPK, s. 11).

“Bütün çocuklar cankurtaran yunus balığını çok severmiş.” (CYB, s. 10).

“Vejetaryen Aslan” adlı masal kitabında, ormanların kralı olan aslanın ormanda hayvanların birbirini yemesini yasaklamasından sonra ormanda sevgi ve saygı ortamı oluşmuştur. Ayrıca hayvanları eğlence için öldüren insanlar eleştirilerek hayvan sevgisine vurgu yapılmıştır:

“Birbirini yemeden geçen aylardan sonra değişik bir şey keşfetmişlerdi: Birbirlerine saygı ve sevgi...” (VA, s. 17).

“Mavi Çocuk” adlı eserde çocuğun yapmış olduğu siber kumandadan sonra avcıların hayvanları avlamayı bırakıp tüfeklerini duvara asmalarına değinilmiş ve hayvanların öldürülmemesi gerektiği mesajı verilmiştir.

“Halepli Zeynep” adlı eserde savaştan kaçarken bile hayvanlarını yanına alan küçük Zeynep’in hayvan sevgisi anlatılmaktadır. Ayrıca eserde yardımcı karakter olan köstebeğin Halep’teki insanlara yardım etmesi hayvan sevgisini pekiştirmektedir.

“Filozof Köpek” adlı masalda köpeğin kafasına ansiklopedi çarpınca ansiklopedilerdeki tüm bilgilerin kafasına geçmesi ve bu köpeğin tüm çocuklar tarafından sevilmesi anlatılmaktadır. Bu yönüyle eser, hayvan sevgisinin işlendiği eserlerden biridir.

“Dünyanın En Uğurböceği” adlı eserde çocuk dışında diğer karakterlerin hayvanlardan seçilmesi çocukta hayvan sevgisi oluşmasına yardımcı olmaktadır.

“Sufi ile Pufi” adlı hikâyede de hayvan sevgisine vurgu yapılmaktadır:

“Varlığımı onaylamadığım akvaryumlardan birisi de bizim evde! Fırsat kolluyorum, evimizi su basar basmaz bu akvaryumu kıracağım. Rüzgâr, rüzgârı buluyorsa, su da suyu bulur. Böylece bu akvaryumdaki on üç balık kurtulmuş olur.” (SP, s. 78).

“Eski bir atasözü der ne der? ‘Tavşanlar gelince dünyanın kaderine bırak ve tavşanlara bak. Kim bu atasözüne inanmıyor, önce onların icabına bak.’” (SP, s. 93).

2.2.1.4. Doğa Sevgisi

Masalın başından sonuna kadar doğa sevgisinin işlendiği “Kardan Tavşan” adlı masal kitabı, doğaya karşı ilgi ve sevgi oluşturabilecek çok güzel cümleleri içermektedir. Eserin girişinde çocuklara kar yağışının güzelliğinden bahseden yazar, ilerleyen bölümlerde onlara kardan ağaç ve orman yaptırarak onlarda doğa sevgisini uyandırmıştır.

“Çınçınlı Masal Sokağı” adlı masal kitabında yer alan “Güneşin Uyuduğu Yer” adlı masalda da çok yorulan güneşin bir çocuğun kucağında uyuması Allah’ın vermiş olduğu sevgi duygusunun sonsuz olduğunu vurgulamaktadır. Bu eserde güneşe duyulan sevgi çocukta doğa sevgisi oluşmasına yardımcı olabilir.

Çınçınlı Masal Sokağı adlı masal kitabında yer alan “Göçmen Kedi” adlı masalın girişinde sonbaharın gelişinin betimlenmesi çocukta doğaya karşı sevgi oluşmasını sağlayabilecek niteliktedir:

“Önce yaprakları sarardı ağaçların... Ve yapraklar son şarkılarını sessizce söyleyerek yeryüzüne birer birer düşmeye başladılar.” (GK, s. 5).

“Dünyanın En Uğurböceği” adlı masalda doğadaki canlı ve cansız varlıkların güzelliğinden bahsedilmesi çocukta, doğaya karşı ilgi, sevgi ve duyarlılık oluşturabilecek niteliktedir:

“Canımız sıkıldığında kırlara gidersek renkli şeyler görürüz. Yeşil çimenler, büyük ağaçlar, küçük ve neşeli dereceler, mavi gökler, çeşitli kuşlar, kertenkeleler, durmadan vıraklayan ama ne dediğini anlamadığımız kurbağalar, belki bir tavşan, mor bir kelebek...” (DEU, s. 7).

“Sessizlik Torbası” adlı eserde yağmurun yağışının çok güzel tasvir edilmesi, bir doğa olayı olan yağmurun yağışının güzelliğini çocuğa sevdirebilecek niteliktedir:

“Kimi akşamlar yağmur yağardı. O zaman yalnızca yağmurun sesini dinlerdi çocuk. Kelimeler hiç yağmurun sesinden daha ilginç olmamıştı. Çocuk en güzel rüyalarını yağmurdan sonra uyurken gördü.” (ST, s. 9).

“Ütüsüz Ayakkabılar” masal kitabında yer alan “Dünyanın En Güzel Bombası” adlı eserde mevsimsel değişimin güzelliğinden bahsedilerek doğanın güzelliğine dikkat çekilmiştir:

“Mevsim değişti, karlar eridi... Ormandaki hayat yeniden canlandı...”
(DEGB, s. 45).

“Bulut Çocuk” adlı eserde doğanın katledilmesi, kirletilmesi ve çarpık yerleşmenin doğaya verdiği zarar karşısında çocuğun uğurböceğinden bu olumsuz durumları düzeltmesini istemesi doğa sevgisini vurgulamaktadır.

“Mavi Çocuk” adlı eserde bozulan iklim dengesine değinilmiştir:

“Sarı tuşa bastı çocuk. Dünyanın bozulan iklim dengesinin yavaş yavaş değiştiği görüldü.” (MÇ, s. 20).

“Sufi ile Pufi” adlı eserde çarpık kentleşme ve evlerin bahçelerinin olmaması ve doğanın tahrip edilmesi eleştirilmiştir:

“Çevremizde bizimki dışında tek katlı ve bahçeli ev yok, diğer evlerin niçin bahçesiz ve dokuz on katlı yapıldığını anlamış değilim.” (SP, s. 15).

“Hep bu bahçenin içinde olacağımı bilmek beni küçük ve mutlu bir canavar yapıyor. Bahçesi olmayan büyük ve mutsuz canavarları çok iyi anlıyorum.” (SP, s. 16).

“Yediğimiz ne varsa toprak yetiştiğini söylüyorlar, sonra da toprağı yok edip yerine asfalt döküyor ve aptal binalar yapıyorlar... şimdi bahçeden maydanoz toplayıp yiyebilirsiniz. Ama asfalta ne ekilebilir ki? Hiç eker, hiç yersiniz.” (SP, s.21)

2.2.1.5. Sanat Sevgisi

“Kirpiler şapka Giymez” adlı masal kitabında yer alan “Kirpinin Bahar Konseri” adlı masalda, kirpinin sesini çok beğenmesinden dolayı ormandaki hayvanlara konser vermek istemesi sanat sevgisinin işlendiğini göstermektedir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde sanat ve estetiğe değinilmiştir. Çocuğun yaptığı kumandadaki turuncu tuş, sanatı, estetiği ve güzelliği vurgulamaktadır:

“... çirkin müzikler, çirkin heykeller, çirkin sözler bir el değmiş gibi yeniden biçimleniyor, güzelleşiyordu.” (MÇ, s. 20).

2.2.1.6. İnsan Sevgisi

Mevlâna İdris, eserlerinde insana verilen önemi ve insan sevgisini de işlemiştir.

“Ütüsüz Ayakkabılar” adlı masal kitabında yer alan “Dünyanın En Güzel Bombası” adlı masalda bombanın insanlara zarar vermek istemeyip kendini patlatması, sevgi temasıyla ilişkilendirilebilir.

“Behram Geri Dön” adlı eserde Behram karakterinin savaşan askerlerden birine savaşların sadece insanların ölmesine sebep olduğunu ve onlara savaşmamaları gerektiğini anlatması insan sevgisine örnek verilebilir.

“Bulut Çocuk” adlı eserde ana karakter olan çocuğun uğurböceğinden savaşların ve yoksulluğun bitmesini istemesi insan sevgisinin işlendiği bir başka eserdir.

2.2.1.7. Yaşama Sevinci

“Kirpiler Şapka Giymez” adlı masal kitabının içine yer alan “Kuyruğu Dumanlı Kedi” adlı masalda yaramaz bir kedinin yaşama sevincine değinilmiştir:

“Beyaz bir kedi sevinçle zıplayarak çerçevenin içine geçip yerleşti. Orada öylece durdu. Artık canı sıkılmıyordu.” (KDK, s. 45).

Kirpiler Şapka Giymez adlı masal kitabının içine yer alan “Yağmurlu Şehirdeki Adam” adlı masal kitabında yaşlı bir adamın hayatından şikâyetçi olmamasına değinilmiştir:

“... hayatın hiç de şikayet edilecek kadar kötü olmadığına inanırdı.” (YŞA, s. 71).

2.2.1.8. Beklenti ve Hayal Kırıklığı

Mevlâna İdris Zengin’in 12 masaldan oluşan “Hayvanlar İş Başında” serisinin 7 kitabı bu tema üzerine kurulmuştur.

“Öğretmen Öküz” adlı masal kitabında hayatında radikal bir karar alan öküzün öğretmen olmaya verince yakınındaki bir okulda derse girip ders anlatmaya başlaması ve sonunda hayal kırıklığına uğrayıp başarısız olması anlatılmaktadır.

“Öğrenci Eşek” adlı masal kitabında yolda bulduğu önlüğü giyen eşeğin kendisini çok beğenip öğrenci olmak için bir okula gidip ders dinlemesi ve sonunda yaşamış olduğu hayal kırıklığına değinilmiştir.

“Baloncu Kirpi” adlı masal kitabında, soğuk limonatayı çok seven kirpinin kendi limonatasını yapıp soğutmak için buzdolabına ihtiyaç duyması ve buzdolabı alabilmek için balon satmaya karar vermesi sonucunda, kendi dikenlerinin balonları patlatınca yaşamış olduğu hayal kırıklığına yer verilmiştir.

“Doktor Tilki” adlı masal kitabında doktor olmaya karar veren tilkinin zaaflarına yenik düşüp bu hayalinin yarıda kalmasına değinilmiştir.

“Diş Hekimi Timsah” adlı masal kitabında para kazanmak için dişçi muayenehanesi açan timsahın tavşanı yemeyi düşünmesi ve tavşanın bunu herkese anlatınca muayenehanesi batan timsahın yaşamış olduğu hayal kırıklığına değinilmiştir.

“Kasap Köpek” adlı masal kitabında köpeğin kasap dükkânını işletebileceğini düşünmesi ve sonunda dayanamayıp etleri yiyince kasapçılık hayalinin yarıda kalmasına değinilmiştir.

“Şoför Tavşan” adlı masal kitabında, çocukları çok seven tavşana, bir çocuk tarafından tavşana kırıcı bir hareket yapılmasından sonra tavşanın yaşamış olduğu hayal kırıklığı anlatılmaktadır.

2.2.1.9. Mutluluk

“Baloncu Kirpi” adlı masal kitabında kirpinin kalan son balonunu yolda gördüğü küçük bir kız çocuğuna vermesi ve bu sayede kız çocuğunun yaşadığı mutluluk işlenmiştir.

“Mutluluk Doktoru” adlı masal kitabında mutluluk konusuna değinilmiştir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde canlılara yaşanılabilir bir ortam sunulduğunda herkesin mutlu olacağına değinilmiştir.

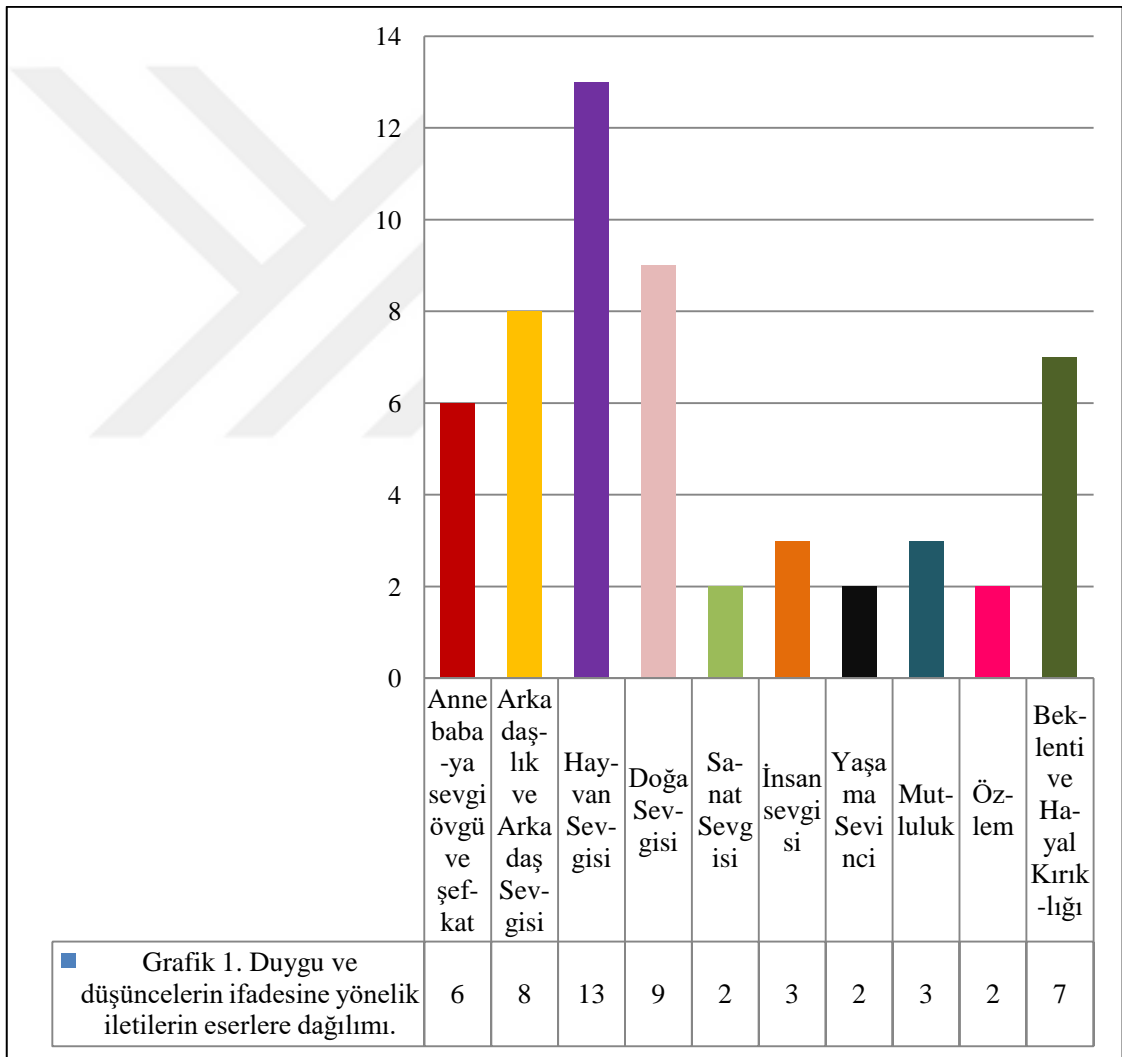
“Kuşlar uçuyor, çiçekler büyüyor, çocuklar şarkı söylüyor...” (MÇ, s. 21).

2.2.1.10. Özlem

“Duvardaki Resim” adlı eserde yaşlı bir adamın gençliğine duyduğu özlem dile getirilmiştir. Burada yaşanan zamanın kıymetinin bilinmesi mesajı verilmek istenmiştir.

“Halepli Zeynep” adlı eserde savaş yüzünden ülkesini terk etmek zorunda kalan Zeynep isimindeki kızın ülkesine duyduğu özlem dile getirilmiştir.

Duygu ve düşüncelerin ifadesine yönelik iletilerin eserlere dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir:

2.2.2. Ahlaki Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler

Çocuk, içinde yaşadığı toplumun kültür ve değerleriyle yoğrulur. Yaşamış olduğu toplumun gelenek ve göreneklerini, yaşayış biçimlerini, değer yargılarını içselleştirerek kendi kimlik ve değerlerini oluşturur. Çocukları muhatap alan eserlerde de bu tür olumlu değerlere yer verilmesi, verilen değerlerin de çocukta olumlu değer yargısı oluşturması beklenir. Mevlâna İdris Zengin'in birçok eserinde çocuğun ahlaki gelişimini destekleyici iletilere rastlanmıştır. Bu iletiler tematik olarak ele alınıp aşağıdaki başlıklar hâlinde sınıflandırılmıştır:

2.2.2.1. Yardımseverlik

Toplumun temel değerlerinden olan yardımseverlik, toplumda kaynaşmayı ve kişiler arasında sevgi ve saygıyı oluşturması açısından önemlidir. Çocuk için yazılmış olan eserlerde yardımseverlik temasının işlenmesi önemlidir. Mevlâna İdris Zengin, yazmış olduğu birçok eserde bu konuya değinmiştir.

“Sarı Kuş” adlı masalda, gözleri görmeyen kuşa bir çocuğun yardım etmesi konu edilmiştir.

“Küçük Süpermen” adlı eserde, dünyada acı çeken insanlara kimsenin yardım etmediği gören bir çocuğun, süpermen olup insanlara yardım etmek istemesi anlatılmaktadır:

“Ama bir gün, dünyayı bu haliyle beğenmeyen bir çocuk gözlerini gökyüzüne çevirip uzun uzun baktı ve insanların acılarını dindirme zamanının geldiğini düşündü. Bunu kimse yapmadığına göre kendisi yapmalıydı.” (DKÇ, s. 7).

“Dünyayı Kurtaran Çocuk” adlı eserde, gördükleri rüyaların garip bir şekilde gerçeğe dönüşmesi sonucunda çaresiz kalan insanlara, yalan söylemeyen bir çocuğun yardım etmesine değinilmiştir.

“Güneşin Uyuduğu Yer” adlı masalda, yorgun düşen güneşin uyuması için ona küçücük kalbini açan çocuğun, güneşe yapmış olduğu yardıma değinilmiştir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde çocuk kumandayla dünyayı değiştirdikten sonra dünyada beliren yardımseverliğe değinilmiştir:

“Zengin ülkeler yoksul ülkelere, zengin insanlar yoksul insanlara alabildiğine içten duygularla kardeşçesine yardım etmeye başladı.” (MÇ, s. 18).

2.2.2.2. Ön Yargının Yanlılığı

Mevlâna İdris, birkaç eserinde ön yargının yanlılığına değinmiştir.

“Bir Çuval Gözlük” adlı eserde çocuğun gördüğü her şey için gözlük yapması anlatılmaktadır. Yazar burada her şeye ön yargıyla bakmamak gerektiğini, güzellikleri görmek için gerekli olan donanımın kişinin kendisinde olduğu iletisini vermek istemiştir.

“Trenleri Seven Adam” adlı masalda, her gün tıraş olduğu hâlde, bir sonraki gün sanki tıraş olmamış gibi görünen bir adama, şehirdeki berberlerin ön yargılı yaklaşım onu öldürmeleri konu alınmıştır. Burada ön yargının yanlı olduğu iletisi verilmektedir.

2.2.2.3. Sorumluluk

İnsan, topluma karşı sorumlu olmak zorundadır. Sadece kendisini düşünmemeli, dünya üzerinde karşılaştığı olumsuz durumlar karşısında üzerine düşeni yapmalıdır. Mevlâna İdris bu konuyu birçok eserinde yer yer eleştirel bir üslupla işlemiştir.

“Çocuk Kırmızı” adlı eserde, savaşı yaşayan insanların durumuna duyarsız kalmayıp tüm insanlık adına vücudunun her yeri kanayan bir çocuğun yaşadıklarına değinilmiştir. Yazar, savaşta zarar gören insanlara diğer insanların duyarsız kalmasını, üzerlerine düşen görevi yerine getirmemelerini eleştirel bir dille anlatmıştır.

“Asker Fil” adlı eserde, savaşları sevmeyen bir filin savaşları bitirmek için kendi başına verdiği mücadele konu alınmıştır. Yazar bu eserde, file savaşlar karşısında sorumluluk yükleyip, elinden geldiğince savaşları bitirmeye çalışmıştır. Yazarın vermek istediği ileti, diğer insanların savaşlar konusunda daha duyarlı olmaları ve savaşların olmaması için ellerinden geldiğince mücadele etmeleri gerektiğidir.

“Bulut Çocuk” adlı eserde toplumun yaşadığı sıkıntılara duyarsız kalmayan bir çocuğun sorumlu davranıp insanlığa yapmış olduğu iyilikler konu edilmiştir.

“Yağmurları Seven Adam” adlı eserde ana karakter, bilgiyi paylaşma sorumluluğunu yerine getirmiştir.

2.2.2.4. Bencillik

Bencillik, insanı yöneten kötü bir duygudur. Kişi, sadece kendisini düşünmemeli, çevresindeki kişiler karşısında da duyarlı olmalıdır. Bu davranışın olumsuz bir davranış olduğu çocuğa verilmelidir.

Mevlâna İdris bu konuyu birçok eserinde işlemiştir. “Kuyruğu Dumanlı Kedi” adlı masalda, kendi eğlencesi için başkalarını zor durma düşüren bencil bir kedi anlatılmıştır. Yazar bu eserde bencil insanların eninde sonunda cezasını bulacağını anlatmak istemiştir.

Aynı tema üzerine kurulan “Çocuk ve Şehir ve Saat” adlı masalda, zamanı değiştirebildiğini fark eden bir çocuğun, bencil davranıp bu saati kendisini eğlendirmek için kullanması anlatılmaktadır. Masalın ana karakteri olan çocuk, bencil davranmasının cezasını saatinin kırılmasıyla ödemiştir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde bencilliğin kötü bir davranış olduğu anlatılmaktadır. Çocuk yapmış olduğu siber kumandanın beyaz tuşuna basarak bencilik duygusunu yok etmiştir:

“Zengin ülkeler yoksul ülkelere, zengin insanlar yoksul insanlara... yardım etmeye başladı.” (MÇ, s.18).

“Çocuk Kırmızı” adlı eserde yazar, savaş karşısında bencil davranan komutanları eleştirmektedir. Eserde, kişisel çıkarlar için birçok kişinin canını hiçe saymanın doğru bir davranış olmadığı mesajı verilmektedir:

“Uçakların tekrar dönüşü. Göklerin yeniden bölünüşü. Merkezde durum değerlendirmesi. Yeni bir puronun ateşlenmesi. Bir emir daha. Sonra tamamdır herhâlde.” (ÇK, s. 19).

“Filozof Köpek” adlı masalda kıskanç bir çocuğun bencillik yapıp hırsına yenik düşmesi sonucu çok sevdiği köpeğini kaybetmesi anlatılmaktadır.

2.2.2.5. Hırs ve Kıskançlığın Zararları

Hırs ve kıskançlık, istenmeyen davranışlardır. Kişi kendisine hâkim olamadığı zaman geri dönüşü olmayan bir yola girebilir. Hırsının ve kıskançlığının cezasını ya sevdikleri tarafından dışlanarak ya da çok sevdiği kişileri kaybederek öder.

Bu tema üzerine kurulmuş eserlerden olan “Filozof Köpek”te, Filozof Köpek’i kıskanan bir çocuğun kendi köpeğini de filozof yapabilmek için kafasına dünyanın tüm bilgilerinin yüklü olduğu bir bilgisayarla vurması sonucu köpeğini öldürmesi anlatılmaktadır. Yazar bu eserinde fazla hırsın kişiye zarar vereceğini anlatmak istemiştir.

“Romantik Tilki” ve “Doktor Tilki” adlı masalarda hırsına yenik düşüp tavukları yiyen tilkinin toplumdan dışlanması anlatılmaktadır. Burada yazar, hırsına yenik düşmenin zararını anlatmaktadır:

“Bir ara tilkinin gözleri, dinleyiciler arasında kendinden geçmiş bir halde masalı dinleyen tavuğa takıldı. Tilki dayanabildiği kadar dayandı ve birden tavuğu kaparak oradan toz oldu... Fakat ne yazık ki tilkiler masalarını o geceden beri yalnızca tavuklara anlatıyorlar.” (RT, s. 9).

2.2.2.6. Büyük Sözü Dinlemek

“Behram Geri Dön” adlı eserde, büyük sözü dinlemek teması üzerinde durulmuştur. Babası tarafından ekmek almaya gönderilen Behram, babasının kısa yoldan değil de caddeden gitmesi gerektiğini söylemesine rağmen kısa yolu seçince bu yolda başına gelenler, okuyucuya baba sözü dinlemek gerektiği mesajını vermektedir. Masalın girişinde de Behram’ın babasının sözünü dinlemediğinde başına bir şeyler geldiğinden bahsetmektedir:

“... Çünkü ne zaman babasının isteklerinin aksine hareket etse, garip bir şey gelirdi.” (BGD, s. 7).

2.2.2.7. İyilik

İyilik, hem yapını hem de yapılanı mutlu eden bir davranıştır. Bu davranışın küçük yaştan itibaren kazandırılması son derece önemlidir. Bu davranışı kazandırmanın yollarından biri de bu konunun çocuk kitaplarında işlenmesidir.

“Tuz” adlı eserde karşılaştığı olumsuzlukları tuz dökerek ortadan kaldırdığını düşünen bir çocuğun, insanlara iyilik yapmasından bahsedilmektedir.

“Gazoz Çeşmesi” adlı masalda çocukları çok seven yavru filin, çocukları mutlu etmek için yapmış olduğu iyiliğe değinilmiştir. Yavru fil, annesinin elektrik faturasını ödemesi için verdiği parayı çocukları mutlu etmek için kullanmıştır.

“Küçük Süpermen” adlı eserde iyilik yapma isteği işlenmiştir. Küçük Süpermen’in, dünyada acı çeken insanlar karşısında duyarsız kalmayıp onlara iyilik yapmak istemesine değinilmiştir.

“Sarı Kuş” adlı masalda hayvanlara yapılan iyiliğe değinilmiştir. Bir çocuğun gözleri görmeyen bir kuşa iyilik yapmasının anlatıldığı eserde tüm hayvanlara iyilik yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

İyilik temasının işlendiği bir başka eser olan “Uçan Eşek” adlı eserde, eşeğe yardım eden kuşların yardımseverliğine değinilmiştir:

“Eşeğin uçması için ellerinden geleni yapacaklarını söylemek zorunda kaldılar.” (UE, s. 11).

“... her kuş kendi kanadından bir tane telek koparıp...” (UE, s. 14).

“Mavi Çocuk” adlı eserde kumandanın mavi tuşu dünyaya iyiliğin yayılmasını sağlamıştır.

“Baloncu Kirpi” adlı masalda para kazanmak için balon satmaya karar veren kirpinin bir balon hariç diğerlerinin patlaması sonucunda elinde kalan son balonu yolda gördüğü küçük kıza vererek yapmış olduğu iyilik anlatılmıştır.

“Vejetaryen Aslan” adlı masal kitabında iyiliğin kazanıp kötülüğün kaybetmesine değinilmiştir. Eserde ormanların kralı aslanın, kendisini öldürmeye gelen avcılara meyve ve sebze ikram ederek onları avcılık düşüncesinden vazgeçirmesi anlatılmıştır.

“Havuç Havuç Havuç” adlı masal kitabında, bir havuca atlayarak uzaya giden ve burada yetiştirdiği meyve ve sebzeleri ihtiyacı olan ülkelerin üzerine yağdıran yardımsever bir çocuğun insanlara yapmış olduğu iyiliğe değinilmiştir:

“Havucun büyümesi ve yeni havuçların çıkması çok zor oldu ama sonunda başardım. Bundan birkaç gün önce uyduyu hafifçe eğerek bir kısmını dünyaya gönderdim.” (HHH, s. 43).

“Kardan Tavşan” adlı masal kitabında, kardan tavşan yapan çocukların, tavşanın mutlu olması için yapmış oldukları iyilikler anlatılmaktadır. Çocuklar, kardan tavşanın mutlu olduğunu gördükçe tavşana iyilik yapma arzusu artmıştır. Havuç yapmakla başlayan iyilik kardan orman ve kardan geceyle devam etmiştir.

Mevlâna İdris, bazı eserlerinde kötülük yapanın kaybedeceğini, iyiliğin kazanacağını vurgulamaktadır.

Bu tema üzerine kurulan “Uçan Eşek” adlı masal kitabında kötülük yapan eşeğin ceza olarak uçmak için yapılan kanatlarının sökülmesinden bahsedilmektedir.

“Trenleri Seven Adam” adlı eserde her gün tıraş olmasına rağmen sakalları hiç kesilmemiş gibi bir sonraki gün tekrar berbere giden adamı, bir süre sonra berberlerin öldürüp organlarını ihtiyaç sahiplerine vermesi neticesinde yaşananlar anlatılmıştır. Yazar bu eserinde, yapılan kötülüğün mutlaka cezasının olacağını anlatmaktadır.

“Dünyayı Kurtaran Çocuk” adlı eserde kötülük yapan adama verilen cezaya değinilmiştir. Eserde insanların rüyasında gördüklerini gerçekleştiren adamın yakalanıp uzaya gönderilmesi anlatılmıştır.

“Bakkal Kaplan” adlı masal kitabında yaptığı kötülük karşısında cezalandırılan kaplan anlatılmaktadır.

“Cankurtaran Yunus Balığı” ve Vejetaryen Aslan” adlı masal kitaplarında kötülüğün kaybedip iyiliğin kazanmasına değinilmiştir.

“Yağmurlu Şehirdeki Adam” adlı masalda yapılan kötülüğün kişiye geri döneceğine değinilmiştir. Şehirde sürekli olarak aynı cümleyi söyleyen adama artık tahammül edemeyen şehirlinin, bu adamı zorla şehirden attıktan sonra tüm şehirlinin bu adam gibi aynı cümleyi söylemeye başlaması eserde anlatılmaktadır. Yazar bu eserinde kötülük edenin kötülük bulacağına değinmiştir.

“Profesör Haşır Huşur” adlı eserde bilimi kötüye kullanan hayvanların dünyanın dışına kovulmasına değinilmiştir. Eserde kötülük her zaman kaybeder mesajı verilmektedir.

2.2.2.8. Sabır

Başarıya ulaşmanın yollarından biri de yapılan çalışmada kararlı ve sabırlı olmaktır. “Küçük Süpermen” adlı eserde, çocuğun sabırla çalışıp pireleri eğitmesi sonucunda zıplamayı başarmasına değinilmiştir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde de çocuğun sabırla çalışması başarıya ulaşmasını sağlamıştır.

2.2.2.9. Pişmanlık

Kişi hata yapabilir. Önemli olan hatasının farkına varıp pişman olmasıdır. Ama unutmamalıdır ki, son pişmanlık fayda etmemektedir. Mevlâna İdris Zengin birkaç eserinde pişmanlık temasına değinmiştir. Eserlerinde genellikle son pişmanlığın fayda vermeyeceği mesajını vermiştir.

“Filozof Köpek” adlı eserde son pişmanlığın fayda etmeyeceğine değinilmiştir. Hırsına yenik düşen çocuğun, köpeğinin zeki olması için dünyanın tüm bilgilerinin içinde bulunduğu bilgisayarı köpeğinin kafasına vurarak öldürmesi sonucunda, mezarının başında pişman olup ağlaması anlatılmıştır.

“Uçan Eşek” adlı masalda kuşlar tarafından kanat takılarak uçmayı başaran eşeğin, insanları huzursuz ettiği için kuşlar tarafından tekrar kanatlarının sökülmesi sonunda pişman olması ve acınacak duruma düşmesine değinilmiştir.

“Masal Alan Adam” adlı eserde altın karşılığında masallarını anlatıp daha sonra bu masalları unutan köylünün pişmanlığına değinilmiştir. Köylüler hatasının farkına varıp bir daha kendileri için önemli kültürel değer olan masalları satmaması gerektiğini anlamışlardır:

“O kış masalsız kalan köy halkı, baharda komşu köye giderek yeni masallar öğrendiler ve bu masallar için binlerce altın verilse de kesinlikle satmayacaklarına dair kendi kendilerine söz verdiler.” (MAA, s. 69).

“Şoför Tavşan” adlı masal kitabında çocuklardan birinin hata yapması sonucu çok sevdiği tavşanlarını kaybetmesinin pişmanlığına değinilmiştir.

“Kasap Köpek” adlı masalda zaaflarına yenik düşen köpeğin, kasaptaki tüm etlerini yiyip en son pişman olmasına değinilmiştir:

“Köpeklerden asla kasap olmamalı asla, hav hav...” (KK, s. 20).

2.2.2.10. Dürüstlük- Doğruluk

Evrensel değerler sisteminde yer alan doğruluk ve dürüstlük, çocuklara erken yaşlardan itibaren kazandırılmalıdır.

“Başka Çocuklar” serisinde yer alan “Tuz” adlı masalda dürüstlüğe ve doğruluğa değinilmiştir:

“Birisinin yalan söylediğini anlarsa, onun üzerine tuz serpiyordu.” (T, s. 12).

Dürüstlük ve doğruluğun işlendiği bir başka eser “Dünyayı Kurtaran Çocuk” adlı eserdir. Masalda, şehirlerin birinde olağanüstü şeyler olmaktadır. Ve bunun tek çözümü hayatında yalan söylemeyen bir çocuğun dediklerini yapmaktır. Yazar bu eserinde yalan söylemeyi dürist olmanın her zaman kazandırdığına değinmiştir.

“Kanat Çırpan Uçurtma” adlı masalda insanları kandırmanın hoş bir davranış olmadığına değinilmiştir. Eserde yarışmaya katılan bir çocuğun uçurtmasının kenarlarına kuş bağlayıp yarışı kazanmayı amaçlaması ve sonucunda başına gelen olumsuz durumlar anlatılmaktadır.

2.2.2.11. Fedakârlık

Dünyada yaşanan olumsuzluklar karşısında kişi üzerine düşeni yapmalıdır. Bu görev bazen bir fedakârlık olabilir. Fedakârlık teması üzerine kurulan “Dünyanın En Güzel Bombası” adlı eserde bomba, birçok insanın canını kurtarmak için kendisini feda ederek patlatmıştır.

2.2.2.12. Farklılıklara Saygı

Yaşadığımız dünya içerisinde birbirinden farklı kişisel özelliklere sahip insanlar bulunabilir. Bu tür insanları dışlamak yerine, onları olduğu gibi kabullenmek gerekir.

Mevlâna İdris, Tuhaf Adamlar serisi içerisinde yer alan birkaç eserinden farklı insanların dışlanmaması gerektiği ve onları oldukları gibi kabul etmek gerektiği mesajlarını vermektedir.

“Yağmurlu Şehirdeki Adam” adlı masalda sadece “*Gazete okurken öksürüyorum ve bir de ormanın derinliklerinden gelen bir geyik sesi duyuyorum.*” (YŞA, s. 71) cümlesini söyleyen bir adamın bu sözünden bıkan şehirlinin adamı dışlayıp oradan gitmeye zorlaması anlatılmaktadır.

“Trenleri Seven Adam” adlı eserde yazar okuyucunun karşısına diğer insanlardan farklı bir karakter çıkarmıştır. Oradaki insanlar bu farklılığı kabullenemediklerinden dolayı bu karaktere kötülük yapmışlardır.

Tamamen sıra dışı bir insanı konu alan “Tersine Adam” adlı eserde 60 yaşında doğan ve her yıl yaşı aşağıya düşen bir karakter konu edilmiştir. Yazarın bu eserlerde anlatmak istediği, değişik ve farklı insanlarla her zaman karşılaşma

olasılığının var olduğu, bu insanların toplumda kabul görmesi için onlara saygı duyulması gerektiğidir.

“Kuş Adam” adlı eserde hayatındaki sıradanlıktan sıkılan bir adamın kuş olmaya karar vermesi ve insanlarla problem yaşamasına değinilmiştir. Hayatta farklı ve ilginç düşüncedeki kişilerle karşılaşmak mümkündür. Bize düşen görev bu insanlara saygı duymaktır. Bu eserde de vurgulanmak istenen düşünce, kişinin seçimleri her ne kadar ilginç de olsa bize düşen onların seçimine saygı duymaktır.

2.2.2.13. Kötü Sözden Kaçınma

Çocuklara kazandırılması gereken davranışlardan biri de argo ve kötü söz kullanmamaktır. Ahlak eğitiminde önemli bir yeri olan kötü sözlerden kaçınmak çocuğa daha küçük yaştan itibaren kazandırılması gereken önemi bir davranıştır.

Mevlâna İdris Zengin, bu konudaki hassasiyetini “Sessizlik Torbası” adlı eserinde işlemiştir.

“Bir kelime gelmişti çocuğun kulağına. Kötü bir kelime, bir küfür kelimesi... çocuk önce kulaklarına inanmak istemedi. Bir insan nasıl olur da böyle bir kelimeyi kullanabilirdi. Bu kelimeyi hiç duymamış gibi yaşamaya devam etmek istedi. Ama yapamadı...” (ST, s. 11).

Masalın devamında bu kelimededen kurtulmaya çalışan çocuk çareyi kötü kelimeleri bir torbanın içine doldurmakta bulacaktır. Yazar çocuk karakter aracılığıyla okuyucusuna, argo ve kötü sözlerin utanç verici olduğunu ve bu tür çirkin kelimelerden uzak durulması gerektiğini anlatmaktadır.

2.2.2.14. Vefa

TDK'nin Türkçe sözlüğünde vefa, “sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı” (TDK, 2011) olarak tanımlanmıştır.

Mevlâna İdris, “Trafik Polisi Kurbağa” adlı masal kitabında bu konuya değinmiştir. Şehirde yaşayan insanlar ve çocuklar tarafından çok sevilen trafik polisi kurbağanın ölmesinden sonra, onu sevenler vefa görevlerini yerine getirerek güzel bir cenaze merasimi yapıp gömmüşler ve onun adına anıt yaptırmışlardır.

2.2.2.15. Güven

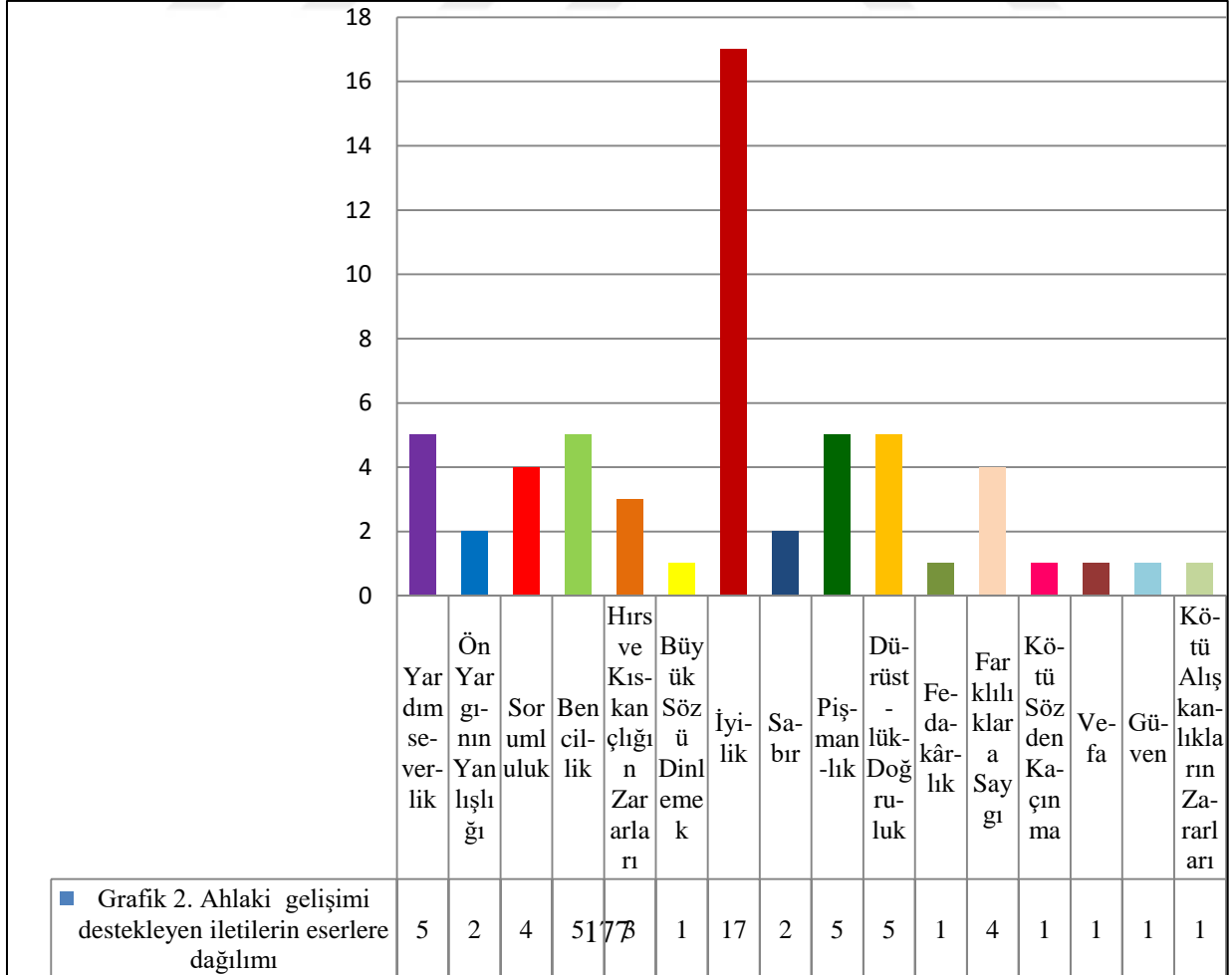
Güven, kişiler arası iletişimde önemli bir duygudur. Güvenilecek kişinin iyi seçilmesi, herkese veya her şeye güvenilmemesi gereklidir.

“Sarı Telefon Sokağı” adlı eserde yazar, hayatta her şeye güvenilmemesi gerektiğine değinmiştir. Okula sürekli geç kalan çocuk, her gece rüyasında gördüğü farklı hayvanlarla okula gitmektedir. Çocuk artık okula geç kalmamaktadır. İçinde bulunduğu durumu garipsese de okula vaktinde vardığı için üzerinde fazla durmamaktadır. Bu duruma alışan çocuk bir gece rüyasında köpekle okula gittiğini görür. Sabah olduğunda köpeğin diğer hayvanlar gibi onu okula götüreceğini düşünürken köpek onu ısırıştır.

2.2.2.16. Kötü Alışkanlıkların Zararları

“Trafik Polisi Kurbağa” adlı masalda çok sevilen bir kurbağanın, alkollü bir sürücünün yaptığı kaza sonucu ölmesi anlatılmaktadır. Yazar bu eserinde alkollü araç kullanmamak gerektiğini anlatmak istemiştir.

Ahlaki gelişimi desteklemeye yönelik iletilerin eserlere dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir:

2.2.3. Sosyal Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler

Çocuğun sosyal gelişimi ilk önce ailede başlar, daha sonra arkadaş çevresi, okul çevresi ve diğer çevrelerle etkileşimle devam eder. Bu kısımda yazarın eserlerinde yer verdiği, çocuğun sosyal gelişimini destekleyen iletilere yer verilmiştir.

2.2.3.1. İletişim

İletişim, sosyal hayatın başlangıç noktasıdır. Kişiler, duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarmak için iletişim kurarlar. Toplumun en küçük bireyleri olan çocuklarla kurulacak olan iletişim de son derece önemlidir. Çocuğun sadece sosyal değil yer yönden gelişmesini sağlayan iletişimde yapıcı bir dil kullanmak gereklidir.

2.2.3.1.1. Anne, Baba ve Çocukla İletişim

Aile, toplumun temelidir. Bu temelin en önemli unsurlarından olan çocuğun gelişmesinde anne ve babanın rolü oldukça fazladır. Çocuğun iyi bir insan olarak yetişmesi, sorumluluk sahibi, vatansever olması gibi birçok özellikleri kendisine model aldığı anne ve babasından öğrenmektedir. Bu sebeple anne ve babanın birbiriyle uyumlu olması çocuğun gelişiminde oldukça önemlidir.

“Behram Geri Dön” adlı eserde çocuk baba ilişkisine değinilmiştir. Akşam ekmeğini babası alırken öğle yemeği için ekmeği almak sorumluluğu Behram’a aittir.

“Gazoz Çeşmesi” adlı eserde anne çocuk ilişkisine değinilmiştir. Anne filin elektrik faturasını ödemek için verdiği parayı çocukları sevindirmek için harcayan file annesi kızmamıştır. Burada iyilik davranışı, anne filin yavru file kızmamasıyla olumlanmıştır.

“Miyavlayan Tavşan” adlı masalda anne, baba ve çocuk ilişkisine değinilmiştir. Anne ve babasının sözünden çıkmayan çocuğa hediye olarak tavşan alınmıştır. Burada büyük sözü dinlemek ve sözünde durmak vurgulanmıştır.

“Sufi ile Pufi” adlı eserde de anne, baba ve çocuk ilişkisine değinilmiştir:

“Yemek dendiğinde benim aklım hep akşam yemekleri geliyor. Başka evleri bilmem ama bizim evde akşam yemekleri hep neşeli geçer. Beş kişilik

sofrada birimizin suratı asık olsa, yemeklere de bir şey olur, yiyemeyiz.” (SP, s. 22).

2.2.3.1.2. Aile Büyükleriyle İletişim

Çocuğun gelişiminde anne baba kadar aile büyüklerinin de rolü vardır. “Çocuk Kırmızı” adlı eserde aile büyükleriyle iletişime değinilmiştir:

“Ve nedir büyükannelerin, büyük babaların kendi büyükanne ve büyük babalarından duydukları, gördükleri şeyleri çocuklarına, torunlarına kutsal bir emanet aktarır gibi aktarmasının huzurunu bozan şey...” (ÇK, s. 14).

2.2.3.1.3. Okul Çevresi İle İletişim

Belirli bir yaşa gelen çocuk, vaktinin büyük bir kısmını okulda geçirmektedir. Çocuk bu çevrede birçok yaşantı geçirerek gelişimini devam ettirir.

“Sarı Telefon Sokağında” adlı eserde okul çocuk ilişkisine değinilmiştir. Yazar eserinde çocukların okula gitmeme gibi bir hakkının olmadığını vurgulayarak olay örgüsüne giriş yapar. Eserde çocuk ne yaparsa yapsın bir türlü uyanıp erken kalkmamaktadır. Derse geç kaldığı için de sürekli öğretmeni tarafından azarlanmaktadır.

“Tersine Adam” adlı eserde yazar, okulda öğretmenlerin dayak attığına değinmiştir. Ana karakterle baba arasında geçen konuşmada bu konuya eleştirel bir dille yaklaşmıştır:

“60 yaşına doğan çocuklarınız, eğer okula gitmek isterse 54 yaşında okula başlamaları gerekir ve sanıyorum 25-30 yaşlarında olması gereken öğretmenler onlara asla sopa filan atamazlar ve hatta öğrencilerine karşı kendilerini korkuyla karışık bir saygı duymak zorunda hissederler.” (TA, s. 35).

“Gazoz Çeşmesi” adlı eserde de çocukların okulda geçirdikleri zamana değinilmiştir.

“Çocuk Kırmızı” adlı eserde çocukların okulda yaşadıklarına yer verilmiştir:

“Okulda dünyanın yarıçapını, bir sayının karekökünü, bir üçgenin iç açılarını, bir oyunu terlerine ekleyen çocuklar vardı. Bir dil bilgisi kuralını dalgınlıkla laboratuvardaki bir deney tüpünü içine boşaltan kara gözlü çocuklar...” (ÇK, s. 12).

2.2.3.1.4. Diğer Çevre

“Çocuk Kırmızı” adlı eserde bir şehrin yok olmadan önce, orada yaşayan insanların arasındaki iletişime değinilmiştir:

“İlk bomba düşmeden önce. Vardı bir şehir, vardı bir şeyler. Çocuğun vardı bir annesi. Annenin de vardı bir çocuğu. Vardı bir kedileri. Bir okul, bir bahçe, içinde doğdukları bir ev, evin önünde bir sokak. Köşede bir fırın. Ekmekte bir buğu. Akşam eve sevinçle dönüp çocuklarına sarılmak isteyen bir baba.” (ÇK, s. 11).

“Düşünen Adam” adlı eserde sesli düşündüğü için çevresindeki insanlar tarafından dışlanan adamın iletişim kuramayacak kimsesinin kalmaması anlatılmaktadır. Eserde çevremizde iletişim kurabilecek kimsenin olması için çok düşünüp az konuşmak gerektiği mesajı verilmektedir.

2.2.3.1.5. İletişim Kopukluğu

Sağlıklı bir iletişim, kişinin kendisini iyi ifade edebilmesiyle gerçekleşir. Bu mesaj üzerine kurulmuş eserlerden biri “Kirpinin Bahar Konseri” adlı masaldır. Bu masalda ormandaki hayvanlara konser vermek isteyen bir kirpinin konserinin diğer hayvanlar tarafından anlaşılması anlatılmaktadır. Yazar bu eserde iletişim kurmak için ortak dil kullanmanın önemine değinmiştir.

“Televizyonları Bozulan Şehir” adlı masalda sinirli bir adamla iletişim kuramayan şehirlinin çareyi şehri terk etmekte bulmalarına değinir.

“Yağmurlu Şehirdeki Adam” adlı masalda sadece iki cümle bilen bir adamla şehirlinin iletişim kuramaması sonucu şehirlilerin bu adamı şehrin dışına atmaları anlatılmaktadır.

İletişimde kelimelerin ne kadar çok önemli olduğu, kelimeleri hayattan çıkardığında iletişimin sıfırlanmasına değinilen “Sessizlik Torbası” adlı eserde yazar, insanlar arasındaki iletişimin dil ile kurulduğunu, dilin unsuru olan harfler ve kelimeler kullanılmadığında iletişimin gerçekleşmeyeceğini vurgulamaktadır.

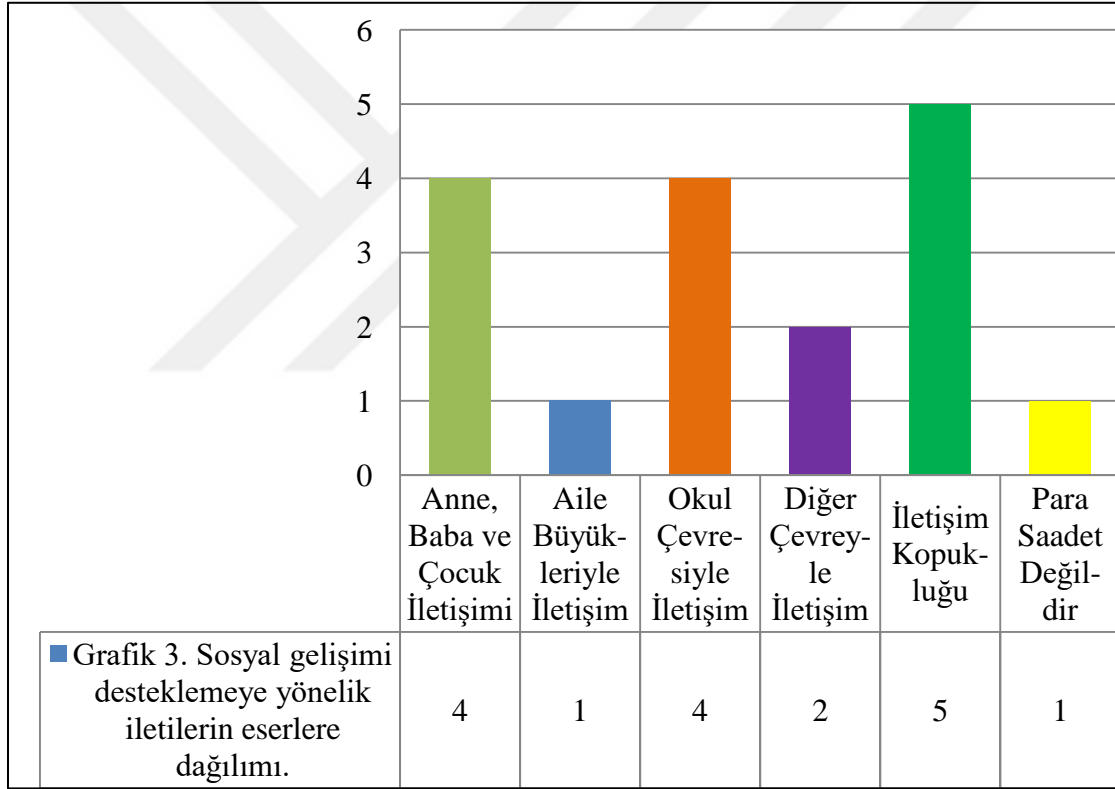
“Düşünen Adam” adlı eserde toplumun bireyleri arasındaki iletişim kopukluğuna değinilmiştir:

“Üç kişilik çorba pişiren kaç kişi bu çorbayı beraber içebilecek üç kişi bulabilir hepimiz hepimize bu kadar yabancılaşmasak olmaz mıydı?” (DA, s. 16).

2.2.3.2. Para Saadet Değildir

“Para Dağıtan Adam” adlı eserde paranın çok önemli görüldüğü anlatılmaktadır. Yazar, bu eserde paranın her şey olmadığını, paradan daha önemli ve değerli şeylerin olduğunu, paranın kölesi olunmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sosyal gelişimi desteklemeye yönelik iletilerin eserlere göre dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir:

2.2.4. Evrensel ve Toplumsal Değerlere Yönelik İletiler

2.2.4.1. Yaşanılabilir Bir Dünya

Mevlâna İdris Zengin, eserlerinin neredeyse tamamında yaşanılabilir güzel bir dünyadan bahsetmektedir. Bu hayalini çocuklara kurdurmasında çocuğun dünyasında kötülüğün olmaması, çocuğun saf ve temiz oluşu yatmaktadır. Yazar

savaşların olmadığı, insanların dışlanmadığı, doğanın yok edilmediği bir dünya hayal etmektedir. Bunu eserlerinin neredeyse tamamında vurgulamaktadır.

Doğanın katledilmemesi gerektiğini, doğaya sahip çıkılması gerektiğini, nasıl bir doğa hayal ettiğini “Dünyanın En Uğurböceği” adlı eserinde açıklamıştır:

“... kırlara gidersek renkli şeyler görürüz. Yeşil çimenler, büyük ağaçlar, küçük ve neşeli dereler, mavi gökler, çeşitli kuşlar, kertenkeleler, durmadan vıraklayan ama ne dediklerini anlamadığımız kurbağalar...” (DEU, s. 7).

Yazar, “Kardan Tavşan” adlı eserinde, yaşanılabilir dünyayı çocuklara inşa ettirmiş; onlara hiç bozulmayan kardan orman, kardan ay, kardan gece yaptırmıştır.

Yazar, “Havuç Havuç Havuç” adlı eserinde uzaya gidip meyve ve sebze yetiştiren bir çocuğa sorumluluk yükleyerek açlık çeken ülkelerdeki insanlar için güzel bir dünya tasarlamıştır.

“Dünyayı Delen Köstebek” adlı eserde yaşanılmaz hâle gelen Kuzey Yarımküre’de kirpinin yaşamak için Güney Kutbu’na gitmesi anlatılmaktadır. Burada anlatılmak istenen, dünya sadece insanların değildir. Güzel yaşamak hayvanların da hakkıdır.

“Birikiüçdörbeşaltıyedisekizdokuz” adlı eserde kirlenen çevrede yaşamanın zorluğuna ve çarpık kentleşmeye değinilmiştir:

“Evlerinin önünde birikmiş çöp vardı. Dokuz defa “çöp” dedi ve çöpün kaybolduğunu gördü.” (B, s. 47).

“Şehrin meydanında büyük bir heykel vardı. Hem çok büyük hem de çok biçimsizdi...” (B, s. 48).

“Mavi Çocuk” adlı eserin geneli, yaşanılabilir bir dünya için yapılması gerekenleri anlatmaktadır. Yaşanılabilir dünya için insanların ellerinden ne geliyorsa yapmaları gerektiği vurgulanmaktadır.

Mevlâna İdris, savaşlarda hayatları mahvolmuş insanlara daha güzel bir dünya verilmesi gerektiğini, ayrıca savaşların olmaması gerektiğini “Çocuk Kırmızı, Dünyanın En Uğurböceği, Asker Fil, Havuç Havuç Havuç, Çin’de İki Fincan, Küçük Süpermen, Dünyanın En Güzel Bombası, Behram Geri Dön, Bulut Çocuk ve Halepli Zeynep adlı eserlerinde işlemiştir. Bu eserler savaşın çirkinliği, barışın güzelliğini vurgulamaktadır.

2.2.4.2. Barışın Güzelliği, Savaşın Çirkinliği

Mevlâna İdris, masallarında genellikle güncel konular işlemektedir. Günümüz dünyasında basının çok fazla bahsetmediği acı bir gerçek olan savaşlar, birçok kişinin hayatının mahvolmasına neden olmaktadır. Yazar, bu olaylar karşısında duyarsız kalmamış ve eserlerinde çocukların eliyle dünyayı kurtarmaya çalışmıştır.

“Çin’de İki Fincan” adlı masal kitabında yazar, savaşların sebep olduğu kıyımlara değinmiştir. İkinci Dünya Savaşı’nda atom bombası atılan Japonya’da tükenen hayatı tekrar gözler önüne sermiştir.

“Dünyanın En Güzeli Bombası” adlı eserde, yazar patlayan bir bombanın yaratmış olduğu acıları gözler önüne sermiştir.

“Behram Geri Dön” adlı eserde geçmişe yolculuk yapan yazar, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları’nı hatırlatmış, yaşananları günümüz bakış açısıyla yorumlamıştır. Yazar eserde savaşların ölüm, zulüm ve yokluk getirdiğini anlatmaya çalışmıştır.

“Bulut Çocuk” adlı eserde yazar, eleştirel bir dille savaşın kötülüğüne, barışın güzelliğine değinmiştir:

“Savaşlardaki ölüm haberleri alınmadan geçen gün sayısı çok fazla değildi dünyada.” (BÇ, s. 15).

“Anneler, babalar, çocuklar ve herkes rahat uyuyabilirdi bu gece. Savaşsız bir gün ve ardından savaşsız bir gece. Bombalarla sarsılmayan evler, şehirler ve beyinler.” (BÇ, s. 15).

Yazar, savaşı tüm çıplaklığıyla anlatan “Çocuk Kırmızı” adlı eserinde insanların yaşamış olduğu drama değinmiştir. Eserde insanların savaşlara duyarsız kalmasına da eleştiri vardır. Bombalardan sonra insanların kopan organlarını açık açık anlatan yazar, bu tutumuyla esere gerçeklik katmaktadır. Fakat çocuk kitaplarında bunları açık açık işlemesi doğru değildir.

“Ve gerçeğin parçalanmaya, öğrenilen her şeyin parçalanmaya başlaması. Kopanlar, havaya uçanlar, yerde açılan çukurlar, yerinden büyük bir hızla savrulan ve artık asla eskisi gibi olmayacak nesnelere...” (ÇK, s. 19).

“Asker Fil” adlı eserde savaşları sevmeyen, nerede bir savaş görse o savaşı yok etmeye çalışan bir filin çabası anlatılmaktadır. Eserde, savaşların bitirilmesi için herkesin üzerine düşeni yapması gerektiği mesajı verilmiştir.

“Havuç Havuç Havuç” adlı eserde, uzayda meyve ve sebze yetiştirmeyi başaran bir çocuğun bunu nasıl başardığını devlet büyüklerine anlatmaması, çünkü öğrenirlerse uzaydan insanların üzerlerine bomba yağdırabileceklerini anlatılmaktadır. Yazar bu eserinde savaşların kötülüğünü, icatların iyilik için kullanılması gerektiğine değinmiştir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde savaşın anlamsız olduğuna ve kişisel çıkarlar için yapıldığına değinilmiştir. Ayrıca insanların barıştan söz edip savaşmalarına da eleştiri getirilmiştir. Eserde kumandayla savaşlar yok edildikten sonra barışın güzelliği anlatılmıştır.

“Dünyanın En Uğurböceği” adlı eserde, savaşlarda ailesini ve arkadaşlarını kaybetmiş bir çocuğun yaşadığı üzüntü ve ümitsizlik konu edilmiştir. Yazar, savaşların sadece yıkım getirdiğini, geride gözü yaşlı insanlar bıraktığını, masum çocukların hiç suçu olmadığını anlatmaya çalışmıştır. Ayrıca insanların bu konuda duyarsız olmamaları gerektiği mesajını da vurgulamıştır:

“Çünkü çok sevdiğin birini bir kurşunla, bir bombayla, ya da başka bir şekilde kaybedince yeryüzü bomboş kalıyor?” (DEU, s. 27).

“Halepli Zeynep” adlı eserde savaşı yaşayan bir kızın zorunlu göçü ve savaşın vrmış olduğu yıkım gözler önüne serilmiştir.

“Vejetaryen Aslan” adlı masal kitabında barışın güzelliği anlatılmaktadır. Eserde ormanların kralı aslanın, ormandaki tüm canlıların birbirlerini yemesini yasaklamasıyla ormanda başlayan barış havası anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca yazar, bu eserinde barış içinde yaşamının mümkün olduğunu vurgulamaktadır.

“Profesör Haşır Huşur” adlı eserde kötü insanların neler yapabileceğine değinilmiştir. Burada barışın güzelliğine vurgu yapılmaktadır:

“Karanlık adamların büyük organizasyonu ile kopya adamlar dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir şekilde belirip, birer ölüm makinesi olarak çalışmaya başlıyor, kendi halinde yaşayıp giden insanları kendi halinde kalamayan cesetlere dönüştürüyorlardı. Şok ve dehşet! Her yer şoj ve dehşetti.” (PHH, s. 27).

2.2.4.3. Teknolojinin Yanlış Kullanılması

Günümüz hayatını kolaylaştıran teknolojinin yanlış kullanılmasına değinen yazar, “Televizyonları Bozulan Şehir” adlı eserde televizyonu amacı dışında kullanan insanların hayatlarını anlatmıştır. Tüm günü sabah işe gitmek, akşam televizyon izleyip yatmak şeklinde geçen bir şehirde, televizyonun bozulmasının yarattığı çaresizliğin anlatıldığı eserde çaresiz kalan halk o şehri terk etmiştir. Yazar burada teknolojiye aşırı bağımlı olmanın doğurduğu olumsuz sonuçlara değinmiştir.

“Dünyanın En Güzel Bombası” adlı eserde teknolojinin gelişmesiyle son model bir bomba yapılıp patlatılmak istenmektedir. Bu eserde, teknolojinin öldürmek için değil yaşatmak için kullanılması gerekliliğine değinilmiştir.

“Mavi Çocuk” adlı eserde insanların bir şeyler üretmek yerine televizyon seyretmeleri eleştirilmiştir. Eserde insanların televizyonun karşısında fazla vakit geçirmesinin doğru olmadığı vurgulanmıştır.

2.2.4.4. Duyarlılık

Birey yaşadığı çevreye ve dünyaya karşı duyarlı olmak zorundadır. Bu sebeple duyarlı bireyler yetiştirmeye küçük yaşlardan başlamak gereklidir. Duyarlılık sadece insanlara karşı değil, toplumda yaşananlara, hayvanlara ve çevreye karşı da olmalıdır.

“Tuz” adlı eserde, karakter çevresinde gördüğü olumsuzluklara karşı duyarsız kalmayıp kendince bir çözüm yolu üretmiştir:

“Onu düşündüren tek şey tatsızlıklardı. Bu nedenle her sabah tuzluğunu iyice öldürüp cebine koymadan evden dışarı çıkmıyordu.” (T, s. 10).

“Havuç Havuç Havuç” adlı masal kitabında karakterin duyarlı davranmasına değinilmiştir:

“... bu formülü size verirsem belki de siz uydularda bombalar yetiştirip onları dünyaya atarsınız. Hiçbir şeyden habersiz insanların ölmesini istemiyorum.” (HHH, s. 44).

“Çin’de İki Fincan” adlı masal kitabında atom bombası atılınca insanların ölmesine duyarsız kalamayan bir fincanın tepkisini kendisini çatlatarak vermesi anlatılmaktadır.

“Asker Fil” adlı masal kitabında savaşları sevmeyen bir filin bu konuda duyarsız kalmayıp barış için kendince bir çözüm bulması ve sonunda savaşları bitirmek için asker olmaya karar vermesi anlatılmaktadır.

“Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz” adlı masal kitabında her şeyi değiştirebildiğini fark eden bir çocuğun kuşların özgürlüğünü engelleyen heykeller karşısında duyarsız kalmayıp onları ortadan kaldırması anlatılmaktadır.

“Halepli Zeynep” adlı eserde Halep’ten Antep’e göçen Zeynep’in Halep’teki arkadaşlarına duyarsız kalmayıp onlara tünel aracılığıyla yiyecek ve ilaç göndermesine değinilmiştir. Aynı eserde Suriye, Amerika ve Rusya başkanlarının duyarsızlıkları da eleştirilmiştir.

“Dünyanın En Uğurböceği” adlı eserde çocuk, uğurböceğine üzgün ve çaresiz bir insanla karşılaştığında onlara karşı duyarsız kalmayıp neler yapılması gerektiğini öğütlemiştir:

“Birisini şarkı söylerken duyduğunda dur ve dile. Birisi seni çağırıp bir şey istediğinde dur ve dinle. Birisi sığınacak bir yer arıyorsa ona yardım et. Birisi yalnız yürüyorsa onun ayaklarına bak, gözlerine bak ve ona eşlik et, azalt yalnızlığını. Birisinin yalnızlığını azaltırsan ne olur biliyor musun? Birisinin yalnızlığını azaltırsan kalbinde üç çiçek açar.” (DEU, s. 27).

“Küçük Süpermen” adlı eserde dünyada mutsuz ve acı çeken insanlara duyarsız kalmayıp yardım etmek için Süpermen olmaya karar veren çocuğun yaptıkları anlatılmıştır:

“... dünyayı bu haliyle beğenmeyen bir çocuk gözlerini gökyüzüne çevirip uzun uzun baktı ve insanların acılarını dindirme zamanının geldiğini düşündü. Bunu kimse yapmadığına göre kendisi yapmalıydı.” (KS, s. 7).

“Dünyanın En Güzel Bombası” adlı eserde kendi yüzünden insanların öleceğini anlayan ve buna duyarsız kalmayıp kendisini patlatan bomba anlatılmıştır.

Duyarlılık temasının işlendiği bir diğer eser “Mavi Çocuk” adlı eserdir. Bu eserde toplumdaki bozukluklara duyarsız kalmayan bir çocuğun, siber kumanda icat ederek kusursuz bir dünya oluşturmasına değinilmiştir:

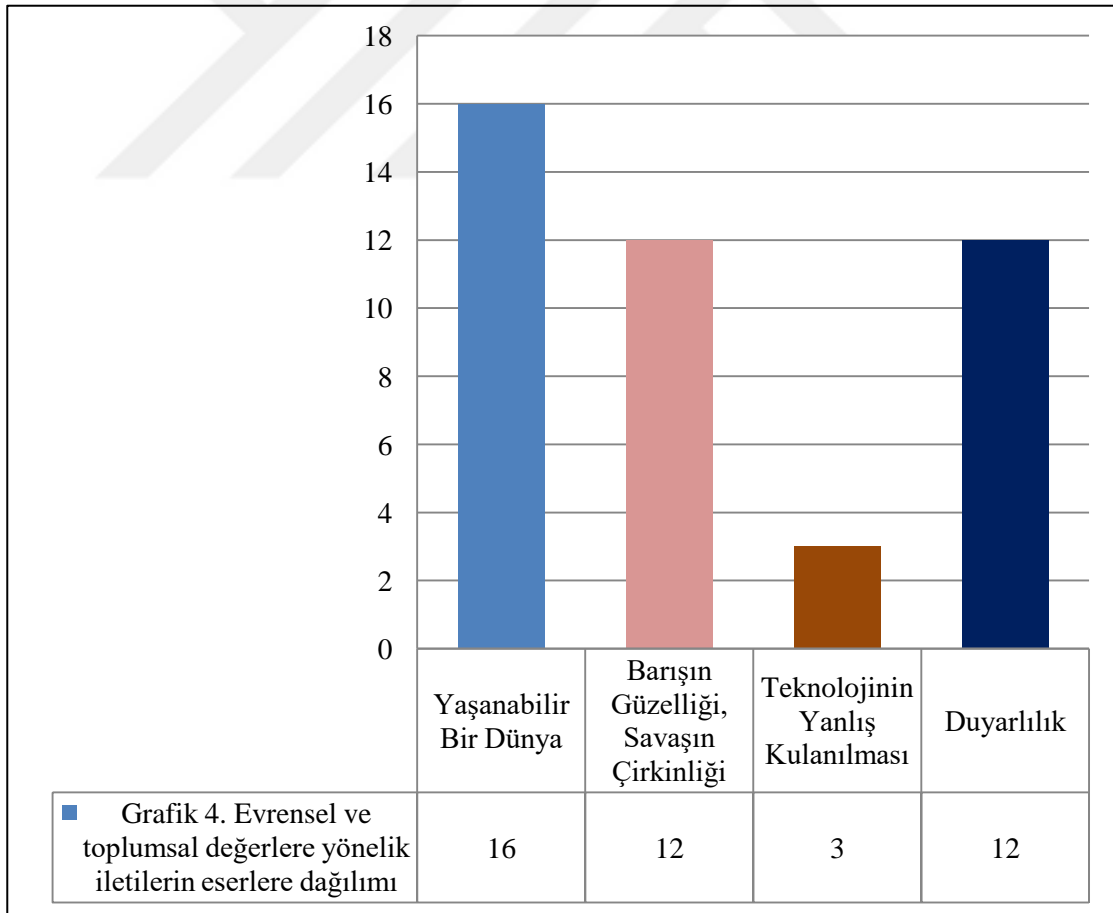
“... kimsesiz çocukların başı okşanıp ihtiyaçları karşılanıyor, ihtiyarlar ziyaret edilip yalnızlıkları azaltılıyordu.” (MÇ, s. 19).

“Sorun neydi? Bir insan kendi çıkarları ve istekleri dışında bir başkasına gözlerini, kalbini ve her şeyini nasıl kapatabiliyordu? Çocuk, bütün bildiklerinin ışığında bu sorulara cevap arıyordu.” (MÇ, s. 10).

“Bulut Çocuk” adlı eserde bir çocuğun dileğinin uğurböceği aracılığıyla gerçekleşmesi anlatılır. Eserin ana karakteri olan çocuğun doğanın kirletilmesine duyarsız kalmayıp onun güzelleşmesi için dilekte bulunması, yoksulluğun, savaşların ve açlığın bitmesini istemesi, yaşanan olumsuzluklar karşısında duyarlılık gösterilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

“Çocuk Kırmızı” adlı eserde insanların duyarsız kaldığı savaşa, bir çocuğun duyarsız kalmayıp tüm insanlık adına vücudunun her yanının kanamasına değinilmiştir.

Evrensel ve toplumsal değerlere yönelik iletilerin eserlere dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir:

2.2.5. Kişisel Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler

2.2.5.1. Kendini Tanıma/Farkındalık

Bireyin kendi benliğini tanıması gereklidir. Kendi benliğini bilmeyen kişilerin başına olumsuz şeylerin gelmesi kaçınılmazdır. Bu mesaj üzerine kurulan eserlerden “Göçmen Kedi” adlı masalda, kendisinin kuş olduğunu düşünen kedinin uçmak için çıktığı ağaçtan düştükten sonra ölmesi konu alınmıştır.

“Uçan Eşek” adlı masalda, hayatın anlamını arayan eşeğin, uçmaya karar vermesi, sonunda uçmayı başarması fakat kendisine verilen bu şansı değerlendiremeyip kaybetmesi anlatılmaktadır. Eserde kişinin kendisini iyi tanıması gerektiği ve her canlının niteliklerinin farklı olduğu mesajı verilmektedir.

2.2.5.2. Ulaşılabilir Hedef ve Bir İşte Yetkinlik

Başarıya ulaşmak için kişi kendisine uygun hedef koymalıdır ve bu hedef çerçevesinde işler yapmalıdır.

“Baloncu Kirpi” adlı masalda balon satmaya karar veren kirpi, kendisi için uygun olmayan işi seçerek bu işte başarısız olmuştur.

“Doktor Tilki” adlı masalda, para kazanmak için doktor olmaya karar veren tilkinin kendine hâkim olmayıp tavukları yemesi ve bir daha bu mesleği yapamayacak olması anlatılmaktadır.

“Öğrenci Eşek” adlı masalda öğrenci olmaya karar veren eşek, kendisi için uygun olmayan işi seçmiş ve sonunda başarısız olmuştur.

“Öğretmen Öküz” adlı masalda yeterli yetkinliğe sahip olmadan öğretmen olmaya karar veren öküzün yaşamış olduğu başarısızlık anlatılmıştır.

“Kasap Köpek” adlı masalda kendisi için uygun olmayan kasaplık mesleğini seçen köpeğin başarısızlığı anlatılmıştır.

“Diş Hekimi Timsah” adlı masalda para kazanmak için diş hekimi olan timsahın yaşadığı başarısızlık anlatılmıştır.

2.2.5.3. Özgürlük

Yaşadığımız dünyada bazen kendi özgürlüğümüzü bazen de diğer canlıların özgürlüğünü kısıtlamaktayız. Özgür yaşamak her bireyin en doğal hakkıdır. Bu hakkı yaşarken başkalarının hakkını ihlal etmemeye özen göstermeliyiz.

Mevlâna İdris, insanların yaşamak için oluşturduğu alanların, diğer canlıların hayatlarını kısıtladığını hatırlatmak için bazı eserler kaleme almıştır.

“Birikiüçdörbeşaltıyedissekizdokuz” adlı masalda yüksek heykellerden dolayı kuşların özgürlüğünün kısıtlandığına değinilmiştir.

“Sarı Kuş” adlı masalda artık eskisi gibi göremeyen bir kuşa, çocuğun kendi evinde özgür yaşama hakkı vermesine değinmiştir.

“Sufi ile Pufi” adlı eserde balıkların akvaryumda özgürlüklerinin kısıtlandığına vurgu yapmıştır:

“Varlığını onaylamadığım akvaryumlardan birisi de bizim evde! Fırsat kolluyorum, evimizi su basar basmaz bu akvaryumu kıracağım. Rüzgâr, rüzgârı buluyorsa, su da suyu bulur. Böylece bu akvaryumdaki on üç balık kurtulmuş olur.” (SP, s. 78).

2.2.5.4. Girişimcilik

Çocuk kitaplarında ele alınan karakterler, çocukta girişimciliği destekleyici şekilde ele alınmalıdır.

“Hayvanlar İş Başında” adlı masal serisinde yer alan birçok eserde girişimcilik üzerinde durulmuştur.

“Baloncu Kirpi” adlı masal kitabında buzdolabı almak için balon satmaya başlayan kirpi girişimci bir karakterdir.

“Doktor Tilki” ve “Diş Hekimi Timsah” adlı masalarda kahramanların doktorluk mesleğine atılmaları girişimciliğe örnek verilebilir.

“Kasap Köpek” adlı masal kitabında kasap dükkânı açan köpek girişimcidir.

Bu karakterlerin ortak özellikleri giriştikleri işte başarısız olmalarıdır. Ancak kahramanların başaramama korkusunu yenip bu işleri yapmaya karar vermeleri, çocuk okuyucuyu girişimcilik açısından cesaretlendirebilir.

2.2.5.5. Adalet

Herkesin hakkını eşit olarak vermek olarak tanımlanan adalet vurgusuna Mevlâna İdris birkaç eserinde yer vermiştir.

“Bulut Çocuk” adlı eserde uğurböceğinin açlığı bitirmek için dünyadaki besin kaynaklarını tüm insanlara eşit olarak dağıtmasına değinilmiştir.

“Tuz” adlı eserde kızın bazen kendisi hata yaptığında kendisine de tuz dökmesi adaletli davrandığını göstermektedir.

“Vejetaryen Aslan” adlı masalda aslanın kendisi de dâhil diğer hayvanları yemeyi yasaklaması ve buna uymayanları cezalandıracağını söylemesi adaletli olduğunu göstermektedir:

“Bu günden sonra ormanda hayvanların birbirini yemesi yasaktır! Ben kralınız olarak artık hiçbir hayvanı yemeyeceğim. İçinizden birisi de başka birini yemeyecek. Başka bir hayvanı yiyen olursa, onu kendi ellerimle cezalandıracağım.” (VA, s. 8).

“Mavi Çocuk” adlı eserde adalet kavramı üzerinde durulmuştur. Dünya güzelleştikten sonra her şeyin adaletli yapıldığından bahsedilmiştir:

“Adalet mükemmeldi, kimseye haksızlık edilmiyordu.” (MÇ, s. 20).

2.2.5.6. Kişisel Zaafın Doğurduğu Sonuç

Kişi zaaflarını iyi bilmeli ve onu kontrol altında tutabilmelidir. Eğer tutamazsa toplum tarafından dışlanır. Yazar, birkaç eserinde bu iletiden bahsetmektedir.

“Romantik Tilki” adlı masalda herkes tarafından sevilen tilkinin, masal anlatırken kendine hâkim olamayıp, kendisini dinleyen tavukları yemesinden bahsedilmektedir. Zaaflarına hâkim olamayan tilkiye insanlar o günden sonra güvenmemiştir. Tilki zaafına yenik düşmesinin cezasını sevdiklerinden uzak kalarak çekmiştir.

“Doktor Tilki” adlı masalda ana karakter olan tilki, muayenehanesine gelen tavukları zaafına yenik düşüp yemiştir. Tilki ceza olarak hem dışlanmış hem de doktorculuk hayali sona ermiştir.

“Kasap Köpek” adlı masalda zeki bir köpeğin kasap açıp canı sıkılınca kasabındaki tüm etleri yemesi anlatılmaktadır. Eserde köpek, zaafına yenik düşüğünü itiraf ederek kasaplığın kendisine uygun olmadığını “köpekten kasap olmamalı” sözleriyle dile getirmiştir.

“Diş Hekimi Timsah” adlı masalda timsahın muayenehanesine gelen diş ağrıyan bir tavşanı yemeyi düşünmesi ve bu olaydan sonra iflas etmesi anlatılmaktadır. Zafiyetine yenik düşen timsahın hayali erkenden sona ermiştir.

2.2.5.7. Olumsuzluk Karşısından Pes Etmeme

Mevlâna İdris, hayatta karşılaşılan olumsuzluklar karşısında vazgeçmeyip hayalleri ertelememek gerektiğine birkaç eserinde yer vermiştir.

“Trafik Polisi Kurbağa” adlı masal kitabında ana karakter kurbağanın başına gelenleri görünce, başka bir kurbağanın hayalini gerçekleştirmekten vazgeçmesine değinilmiştir.

“Hipnozcu Kedi” adlı masal kitabında rüyasında kendisini korkutan köpeği hipnoz ettikten sonra, cırcırböceğini de hipnoz etmek isterken sese dayanamaması ve bu olaydan sonra bir daha rüya görmek istememesine değinilmiştir. Bu durum mücadeleyi değil pes etmeyi ön plana çıkarmaktadır.

2.2.5.8. Bireysel Haklarla İlgili İletiler

Kişiyi güvence altına alan hak ve hürriyetler anayasalarla belirlenmiştir. Vatandaşlara düşen görev, bir başkasının hakkını gasp etmeden kendi haklarını bilmesi ve kullanmasıdır. Mevlâna İdris, birkaç eserinde bu konuya değinmiştir.

“Televizyonları Bozulan Şehir” adlı masalda haklarını bilen sinirli bir adamdan bahsedilmektedir. Şehirliler bu adamı şehirden çıkarmak istemektedirler ama adam onların buna haklarının olmadığını ifade etmiştir:

“Yaşlı adam bir türlü sakinleşmiyordu. Sakinleşmek bir yana, kızgınlığı daha da artmış ve ‘çekip gidin evimden, özel hayatıma karışmaya ne hakkınız var, şurada canımın istediği gibi sinirlenemeyecek miyim yani?’ diye bağırmıştı.” (TBS, s. 39).

Yazar burada özel hayata saygı duyulması gerektiğini de vurgulamaktadır:

“... bu şehirde oturmak benim yasal hakkımdır ve hiçbir yere gitmek istemiyorum...” (TBS, s. 41).

Burada da yazar, istediği yerde yaşama hakkının olduğunu vurgulamaktadır.

Mevlâna İdris’in savaş temalı bütün eserleri esasen bakıldığında yaşama hakkını vurgulamaktadır. Bu eserlerde vurgulanan temel ileti şudur: Her bireyin yaşama hakkı vardır.

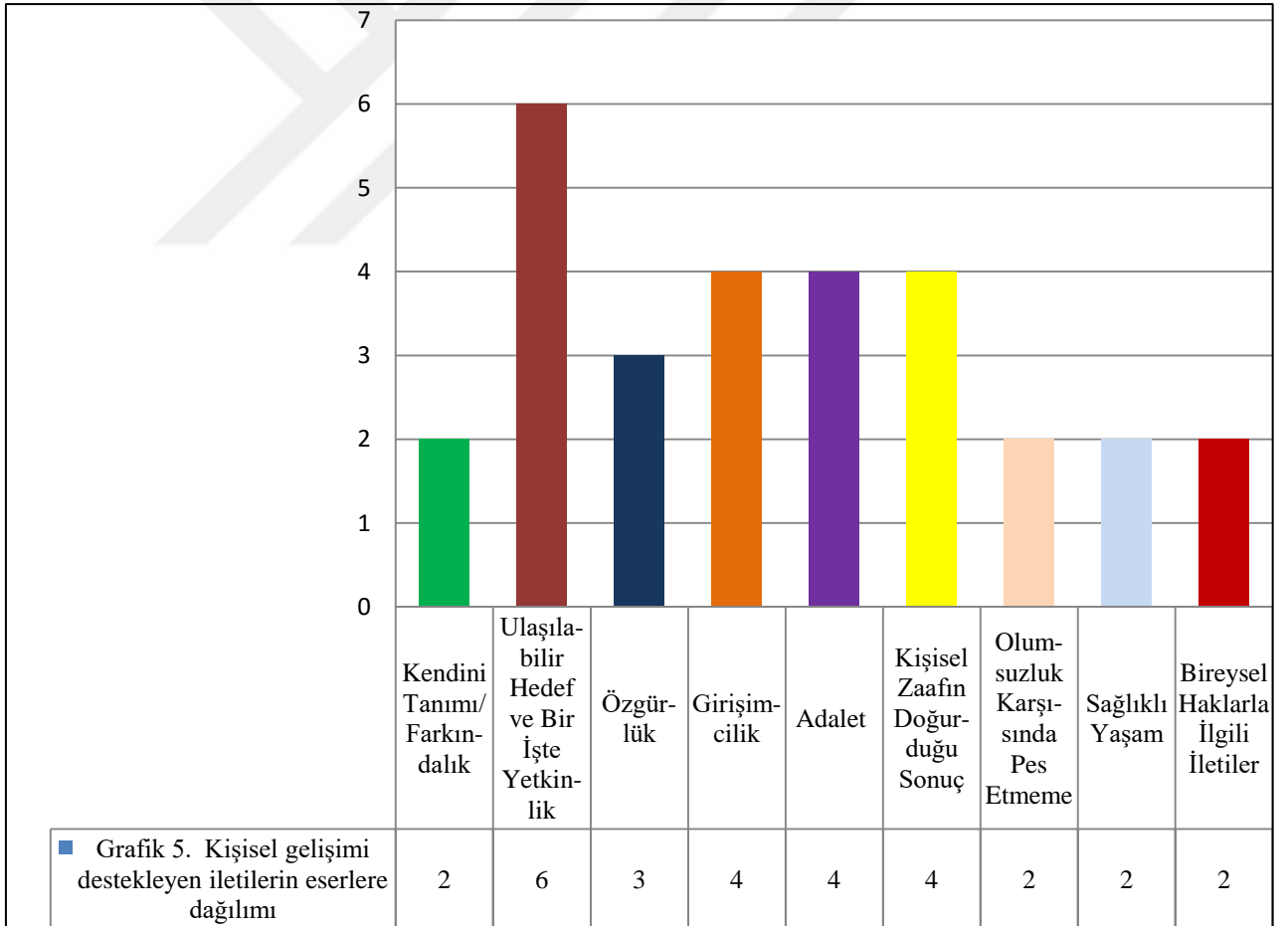
2.2.5.9. Sağlıklı Yaşam

“Mavi Çocuk” adlı eserde siber kumanda yapan çocuğun eflatun tuşa basmasıyla genleriyle oynanan ve hormonlarla anormalleştirilen meyve ve sebzelerin yerine doğal meyve sebzelerin yetişmesini sağlaması anlatılmaktadır. Böylelikle eserde sağlıklı beslenmenin önemine vurgu yapılmaktadır.

“Sufi ile Pufi” adlı eserde yürüyüş yapmanın önemine değinilmiştir:

“Yürümenin neyi var anlamıyorum. Sürekli arabalı bir hayat, ayaksız bir hayat bence. İnsanlar arabaları alıp karşılığında ayaklarını verirken niçin sevinirler.” (SP, s.62).

Kişisel gelişimi destekleyen iletilerin eserlere dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

2.2.6. Dinî ve Kültürel Değerlere Yönelik İletiler

2.2.6.1. Dinî Değerler

Mevlâna İdris, bazı eserlerinde dinî ve kültürel değerlerin önemine değinmiştir.

“Sessizlik Torbası” adlı eserde argo ve kötü sözlerden rahatsız olan çocuğun bu kelimeleri bir torbaya doldurup o kelimelerin yerine dünyaya “bismillah, aşk ve merhamet” kelimelerini salmasına değinilmiştir.

“Tersine Adam” adlı eserde beklentilerin karşılığının yalnızca Allah’tan geleceği vurgulanmıştır:

“15 yıl sonra sen 60 yaşında olacaksın, bense 30. Sen belki 60 yaşında öleceksin. Ölürsen cennete gitmeni ve beni orada beklemeni isterim. Çünkü sanıyorum ki ben çocuk olarak öleceğim için doğrudan cennete gideceğim. Cennette her şeyi yeniden konuşabiliriz baba. Biliyorsun Allah için hiçbir şey zor değil. O isterse olur.” (TA, s. 34).

“Sarı Kuş” adlı eserde ise çaresiz kaldığında sığınılacak kişinin Yaratıcı olduğu vurgulanmaktadır:

“Allah’ım, ben artık gözlükçü dükkânını dahi bulamayacak kadar gözleri bozulmuş bir kuşum...” (SK, s. 34).

“Güneşin Uyuduğu Yer” adlı masal kitabında Allah’ın insanlara vermiş olduğu sevgisinin sonsuz ve sınırsız olduğu anlatılmaktadır. Eserde, yorulan güneş dinlenmek için yer ararken, kendisine küçük bir kızın kalbini dinlenme yeri olarak seçmiştir. Burada kız, sevginin sonsuzluğunu temsil etmektedir.

Yazarın okuyucuyu tarihî bir geziye çıkardığı “Behram Geri Dön” adlı eserde birçok yerde İslâmî öge ve ifadeler rastlanmaktadır. Behram, eserde Fatih Sulatan Mehmet’le görüşmüş ve onunla beraber abdest alıp namaz kılmıştır. Eserin devamında Behram Peygamberi rüyasında görmüş ve O’nun torunlarına gösterdiği şefkate tanık olmuştur. Yazar burada Peygamber’in şefkatli olduğuna değinmiştir. Eserin devamında ise yazar insanlığın başlangıcına gitmiş ve ana karakter Behram’ı Hz. Âdem (a.s.) ile görüştürmüştür.

“Bulut Çocuk” adlı eserde yer yer şükür ifadelerine rastlanmaktadır:

“... Sonra gökyüzüne baktı uğurböceği. Eğildi. Şükür anlamında bir şeyler söyledi.” (BÇ, s. 30).

“Saçları Dökülen Adam” adlı masal kitabında kadere razı olmak gerektiği vurgulanmaktadır. Eserde saçları sürekli dökülen adamın yaşadıkları anlatılmaktadır. Kaderine razı olmayıp saçlarının dökülmesinin sebebini yerçekimine bağlayan adam, yerçekimini sökmeye giderken derin bir çukura düşer.

“Düşünen Adam” adlı eserde her şey sesli düşünen adamın yaşamış olduğu sıkıntı konu alınmıştır. Bu eserde, içinden düşünme yetisinin Allah tarafından verilen bir lütuf olduğuna değinilmiştir. Eserin sonunda merhamet ve vicdan duygusuna vurgu yapılmıştır. Kişide merhamet duygusu ve vicdan olmazsa o kişi toplum tarafından kabul edilemeyecek kötü şeylere başvurabilir:

“Kötülerin nasıl bu kadar rahat yaşadığını anlamadım ama önemsiz, bu dünya onlara da kalmaz” diyordu.” (DA1, s. 16).

“Düşünen Adam” adlı eserde ölümün hak olduğuna ve herkesin bir gün öleceğine ithafta bulunulmuştur:

“ ‘Herkes ölecek’ diyordu. ‘Bakın ben ölüyorum, benden öncekiler gibi’ diyordu.” (DA1, s. 16).

“Mavi Çocuk” adlı eserde merhamete vurgu yapılmıştır. Tüm canlılara karşı merhametli olunması mesajı verilmiştir:

“Yeşil tuşa basınca merhamet enerjisi yayılmıştı bütün yeryüzüne.” (MÇ, s. 18).

2.2.6.2. Kültürel Değerler

Kültürel değerlerin önemin vurgulandığı “Masal Alan Adam” adlı masalda, altın karşılığında masallarını anlattıktan sonra bu masalları unutan şehirlinin pişmanlığı anlatılmaktadır. Yazar bu eserinde kültürel değerlerden biri olan masalların korunmasının ve bunlara sahip çıkmanın vatandaşlık görevi olduğunu vurgulamaktadır.

“Behram Geri Dön” adlı eserde karakterin kronolojik olarak tarihî yolculuğa çıkması, okuyucuda tarih bilinci ve tarih sevgisi oluşturmaktadır. Ana karakter olan Behram, bulunduğu zamandan dünya savaşlarına, Fransız İhtilali’ne gitmiş, Fatih Sultan Mehmet ile konuşmuş, Peygamberi ve en son ilk insan Hz. Âdem (a.s.)’i görmüştür. Bu durum, çocukta tarih bilincinin gelişmesi ve tarihî şahsiyetlere ilgi duymayı teşvik açısından önemlidir.

Çinçinli Masal Sokağı adlı masal kitabında yer alan “Çin’de İki Fincan” adlı masalda Japonya’ya atılan atom bombasının yarattığı felaket anlatılarak tarih bilinci oluşturulmaya çalışılmıştır.

2.2.7. Diğer İletiler

2.2.7.1. Felsefi Düşünceye Yönelik İletiler

Yazar birkaç eserinde felsefi düşüncenin unsurlarından olan kuşku, benliği sorgulama gibi hususlara yer vermiştir.

Felsefi düşüncenin en baskın olduğu eser her şeyden kuşkulanan “Kuşkucu Horoz”dur. Kuşkucu Horoz karşılaştığı her şeyi sorgular:

“Tavukların tavuk olduğundan, ağaçların ağaç olduğundan ve kendisinin bir horoz olduğundan kuşkulanıyordu.” (KH, s. 17).

Bir gün dünyanın döndüğünü duyan horoz, bunu gözüyle görmek için uzaya çıkmaya karar verir. Her şey bundan sonra başlar:

“... bunu anlamanın en sağlıklı yolu dünyanın dışına çıkmak ve dünyaya oradan bakmaktı. Kuşkucu horoz hiç de haksız sayılmazdı. Bir şeyi görmenin yolu o şeyi görebilecek uzaklıkta olmayı gerektirir. Karpuz çekirdekleri karpuzu göremezler...” (KH, s. 18).

Yazar bu eserinde her şeyi körü körüne kabul etmemek gerektiğini, bazen olaylara eleştirel yaklaşmak gerektiğini anlatmak istemiştir. Fakat bunu yaparken aşırıya kaçmamak gerektiğini de vurgulamaktadır.

“Uçan Eşek” adlı eserde hayatın anlamını arayan eşekten bahsedilmektedir. Hayatın anlamını aramak felsefi düşünceye örnek verilebilir.

“Televizyonları Bozulan Şehir” adlı eserin giriş cümlesi felsefi bir düşünceyi ifade etmektedir.

“İnsanlar mutlu olmak için sürekli değişiklikler yaparlar. Hiçbir şeyi değiştirmeyen insanlar kendi kendini değiştirirler.” (TBŞ, s. 37).

“Bulut Çocuk” adlı eserde çocuk, yaşadığı değişimden sonra kendi kendini sorgulamaktadır:

“Çocuk gökyüzüne bakarken bir ara kendisinin çünkü kendisi olup olmadığını düşündü. Her şey bu kadar değişmişken, kendisi kendisi olarak kalabilmiş miydi acaba?. Bunu ölçebilecek bir şey yoktu.” (BÇ, s. 25).

2.2.7.2. İdeolojik Düşünce Belirten İletiler

Mevlâna İdris, Amerika ile ilgili olumlu ya da olumsuz düşüncelerini eserlerinde işlemiştir.

“Tuz” adlı eserinde olumsuzlukları düzeltmek için olumsuzlukların üzerine tuz döken çocuk, Amerika kıtasının uzak olduğunu öğrenince atlastan Amerika’yı bulup atlasın üzerine tuz dökmüştür.

“Çin’de İki Fincan” adlı masal kitabında Japonya’ya iki defa atom bombası atan Amerika eleştirilmiştir:

“Gökten yağmamıştı atom bombası. Onu dünyadaki bir devlet yapmış ve atmıştı, üstelik bu atom bombası bir denize ya da bir çöle atılmamış, bir şehre atılmıştı. On binlerce insan ölmüştü bir anda. Çocuklar ölmüştü, kuşlar ölmüştü. Ağaçlar yanmış, ırmakların rengi değişmişti.” (ÇİF, s. 71).

Atom bombasının atılmasının eleştirildiği bir başka eser “Behram Geri Dön” adlı eserdir:

“Şu attığınız atom bombasının savaşmak olduğunu söyleyemezsiniz herhâlde.” (BGD, s. 13).

“Halepli Zeynep” adlı eserde Halep’te çıkan savaş için bir şey yapmayan Amerika ve Rusya eleştirilmektedir. Aynı eserde karakter, Türkiye’den bir şey yapmalarını beklemektedir. Türkiye başkanının olaylara duyarsız kalmayıp gözyaşı dökmesine de değinilen eserde verilmek istenen mesaj, Müslüman devletlerin umudu Türkiye’dir ve bu devletler Türkiye’den yardım beklemektedirler.

2.2.7.3. Pozitif Bilimler İle İlgili İletiler

“Dünyayı Kurtaran Çocuk” adlı eserde Hindistan’ın Bombay şehrinin ekonomik durumuyla ilgili bilgi verilmiştir:

“Bir bakıyordunuz, Hindistan’ın Bombay şehrindeki bir sokakta yüzlerce yoksul adam...” (DKÇ, s. 16).

“Tersine Adam” adlı eserde Avustralya’da kanguruların olduğuna değinilmiştir:

“Avustralya’yı pek az insan gördüğü hâlde, oralardaki yüksek binalardan ve uçsuz bucaksız topraklarda zıplayarak dolaşan kangurulardan söz açan on binlerce insan vardır.” (TA, s. 29).

“Dünyayı Delen Köstebek” adlı eserde yerin altına kazan köstebeğin gittikçe sıcaklığın arttığından bahsetmesi yerin altındaki magma tabakasına işaret etmektedir. Aynı eserde Kuzey Yarım Küre ve Güney Yarım Küre’den bahsedilmektedir. Güney Yarım Küre’de penguenlerin yaşadığından bahsedilmiştir.

“Gazoz Çeşmesi” adlı eserde fillerin Afrika kıtasında yaşadığı mesajı verilmiştir:

“Afrika çok uzaktı ve yakınlarda bir orman yoktu. Öyleyse bu fil nereden gelmişti?” (GÇ, s. 25).

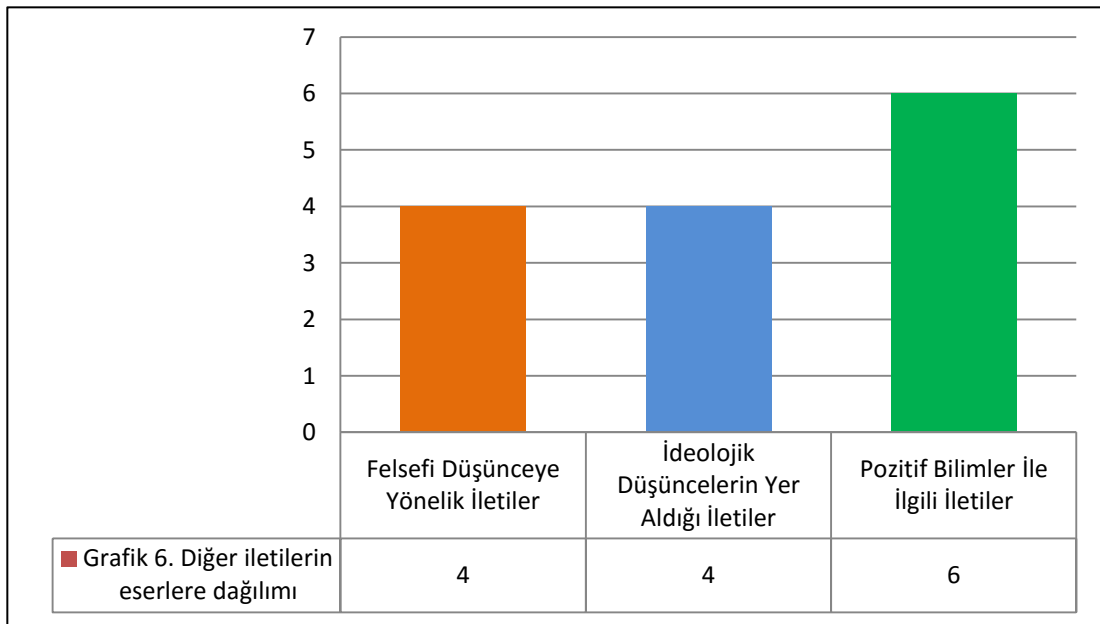
“Mavi Çocuk” adlı eserde kopyalanan ilk kuzu olan Doly’ye değinilmiştir.

“Bu arada kopya kuzu Doly başta olmak üzere bütün canlılar...” (MÇ, s. 20).

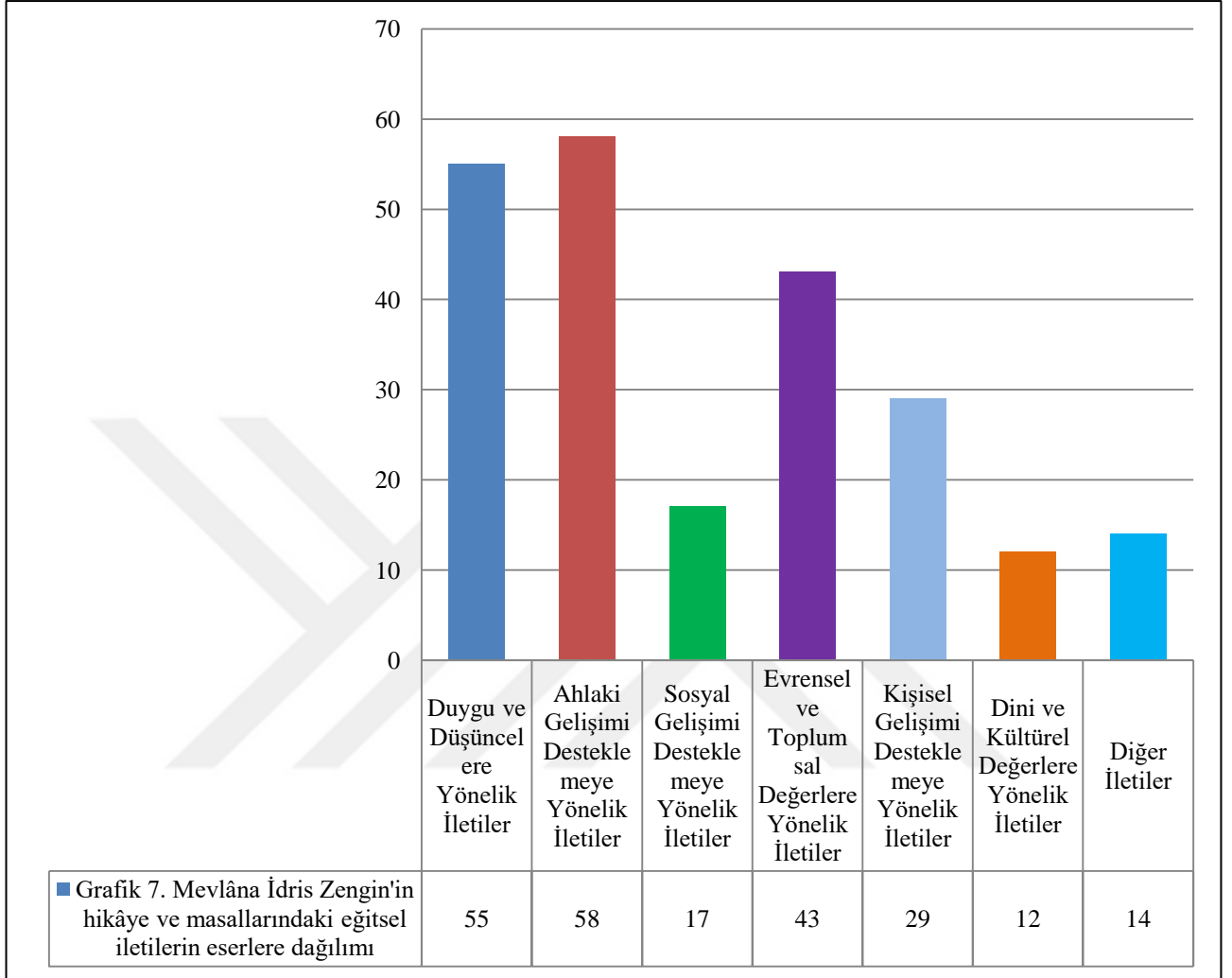
“Sufi ile Pufi” adlı hikâyede teleskopun ne işe yaradığını ve teleskopla direkt güneşe bakılmaması gerektiğine vurgu yapılmıştır:

“İlk olarak güneşe bakayım demiş ve teleskopu güneşe çevirip gözünü merceğe dayayınca olanlar olmuş. Doktor, Pufi’nin çok büyük bir göz tehlikesi atlattığını söyledi.” (s.57-58).

Diğer iletilerin eserlere dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Mevlâna İdris Zengin'in incelenen tüm eserlerinde yer alan iletilerin, eserlere dağılımını gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada Mevlâna İdris'in araştırma kapsamında yer alan masal ve hikâye türündeki 62 eseri karakter eğitimi açısından incelenmiş ve eserlerin iletileri tespit edilmiştir. Bu sayede yazarın eserlerinin eğitsel değeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Mevlâna İdris Zengin'in incelenen masal ve hikâyelerinde toplam 72 açık karaktere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu 72 karakterden 16 tanesi devingen karakterken 56 tanesi durağan karakterdir.

Eserlerde yer alan 72 açık karakterler incelendiğinde 40 açık karakterin insan, 27 açık karakterin hayvan, 5 açık karakterin de cansız varlık olduğu görülmektedir. Ayrıca 72 açık karakterin 25'inin çocuk karakter olduğu tespit edilmiştir. Eserlere karakter eğitimi açısından bakıldığında sorgulayan, duyarlı, meraklı, yardımsever, üzgün, barış yanlısı gibi özellikleri ön planda olan karakterler dikkat çekmektedir.

Araştırmanın sonucuna göre incelenen eserlerdeki karakterlerin çoğu olumlu özellikler taşımaktadır. Bu sebeple birçok karakter çocukların özdeşim kurabileceği özelliktedir. Bununla birlikte eserlerin genelinde olumlu iletilere yer verilmiştir. Olumsuz niteliklere sahip karakterler ve olumsuz iletiler eserlerde çokça yer almamaktadır. Fakat bazı eserlerde (Çocuk Kırmızı ve Trenleri Seven Adam) olumsuz durum ya da olaylar anlatılmaktadır. Yazarın buradaki amacı olayı tüm gerçekliğiyle anlatmaktır. Ancak cinayet, kan, şiddet gibi eğitsel olmayan ifadelere yer verilmesi doğru değildir.

Karakter ve karakterlerin özellikleri dikkate alındığında bazı eserlerde kapalı karakterlerin kullanılmadığı görülmüştür. Kullanılan bazı kapalı karakterlerin de yeterince geliştirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mevlâna İdris Zengin'in birçok eserinde karakterlere isim vermediği, onları 'çocuk' ya da 'adam' şeklinde isimlendirildiği dikkat çekmektedir. Nitekim onun masal türündeki eserlerinde insan karakterinden sadece 3'ünün (Behram Geri Dön, Tuz, Halepli Zeynep adlı eserler) bir ismi vardır. Bu durumun, yazar tarafından çocuk okuyucuyu eserin içine çekmek ve onun karakterlerle daha yakın ilişki kurmasını sağlamak amacıyla tercih edildiği düşünülmektedir.

Mevlâna İdris, birçok eserinde bozulan düzenin çocuklar sayesinde düzeltilebileceğine inanmaktadır. Bu yönüyle eserlerindeki çocuk karakterler, güçlü ve kaderine yön veren kahraman tipi karakterlerdir. Bunun dışındaki çocuklar ise savaşlardan etkilenen pasif karakterlerdir. Bu eserlerde vurgulanan temel mesaj ise “çocuklar masumdur.” mesajıdır.

Yazarın “Tuhaf Adamlar” serisi adı altında yayımladığı kitaplarındaki ‘adam’ karakterleri genellikle sıra dışı ve gizemli kişilerdir. Kimi hayatı tersten yaşarken, kimi herkese para dağıtır, kimi ise hayattan sıkılıp kuş olur. Mevlâna İdris’in eserlerinde kullandığı hayvan karakterleri de tuhaftır. “Acayip Hayvanlar” serisinde yer alan Kuyruğu Dumanlı Kedi, Filozof Köpek, Kuşkucu Horoz, Romantik Tilki, Kirpinin Bahar Konseri gibi eserler buna örnektir. Yazarın son yazmış olduğu “Hayvanlar İş Başında” serisindeki hayvanlar da benzer özellikler göstermektedir. Bu seride yer alan eserlerde her hayvanın bir mesleği vardır. Öğretmen Öküz, Öğrenci Eşek, Trafik Polisi Kurbağa, Davulcu Ayı gibi. Yazarın bu tercihinin okuyucuya yeni bir bakış açısı kazandırmak olduğu düşünülmektedir. Kazan (2012), Mevlâna İdris Zengin’in masallarının eğitsel değerini incelemiş ve bu sonuca benzer bir sonuca ulaşmıştır. Kazan, yazarın yaratmış olduğu bu karakterlerle çocuğun algı dünyasına yeni bir bakış katacağını ifade etmiştir.

Mevlâna İdris Zengin, “modern masal” şeklinde tanımlanan özgün eserler yazmıştır. Eserlerinde genellikle güncel konular ve günümüz sorunlarını eleştirel bir bakış açısıyla ele almıştır. Mevlâna İdris’in, klasik masalarda yer alan “bir varmış bir yokmuş” tekerlemesini son yazmış olduğu “Hayvanlar İş Başında” serisindeki 12 kitap dışında hiç kullanmamıştır.

Mevlâna İdris Zengin’in eserlerinde işlemiş olduğu toplumsal duyarlılık, yaşanılabilir bir dünya, savaşların kötülüğü gibi iletilerin sadece çocuklara değil yetişkinlere de hitap ettiği söylenebilir.

Araştırma kapsamındaki 62 eserlerde yer alan iletiler “*Duygu ve Düşüncelerin İfadesine Yönelik İletiler, Ahlaki Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler, Sosyal Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler, Kişisel Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler, Evrensel ve Toplumsal Değerlere Yönelik İletiler,*

Dini ve Kültürel Değerlere Yönelik İletiler ve Diğer İletiler” şeklinde sınıflandırılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre yazarın 58 eserle en fazla ahlaki gelişimi desteklemeye yönelik iletilere, ardından 55 eserle duygu ve düşüncelerin ifadesine yönelik iletilere yer verildiği görülmektedir. Eserlerde en az yer verilen iletilerin 12 eserle dinî ve kültürel değerlerin ifadesine yönelik iletiler olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre incelenen 62 eserden 58’inde ahlaki gelişimi destekleyen iletilere yer verildiği tespit edilmiştir. Ahlaki gelişimi destekleyen iletilerden iyilik 17 eserde, yardımseverlik, doğruluk-dürüstlük, pişmanlık ve bencillik ise 5 eserde yer almaktadır. Diğer iletiler olan sorumluluk 4 eserde, önyargının yanlışlığı 2 eserde, hırs ve kıskançlığın zararları 3 eserde, sabır 2 eserde, farklılıklara saygı 4 eserde, büyük sözü dinlemek, fedakârlık, kötü sözden kaçınma, vefa, güven ve kötü alışkanlıkların zararlarına ise 1 eserde yer verilmiştir.

Duygu ve düşüncelerin ifadesine yönelik iletiler, 55 eserde karşımıza çıkmaktadır. Bu iletiler içerisinde en fazla sevgi iletisi ele alınmıştır. 13 eserde hayvan sevgisi iletisi üzerinde durulmuştur. Hayvan sevgisi iletisini, 9 eser ile doğa sevgisi ve 8 eserle arkadaş sevgisi takip etmektedir. Diğer iletiler olan anne baba sevgisi 6 eserde, sanat sevgisi 2 eserde, insan sevgisi ise 3 eserde yer almaktadır. Düşüncelerin ifadesine yönelik iletilerden 2 eserde yaşama sevinci, 7 eserde beklenti ve hayal kırıklığı, 3 eserde mutluluk ve 2 eserde de özlem iletisine yer verildiği tespit edilmiştir.

17 eserde çocuğun sosyal gelişimini desteklemeye yönelik iletilere rastlanmıştır. Bu iletilerin daha çok iletişim ile ilgili iletiler olduğu tespit edilmiştir. İletişim başlığı altında aile ile iletişim, çevre ile iletişim, diğer çevre ile iletişim ve iletişim kopukluğu yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre 5 eserde iletişim kopukluğuna, 4 eserde anne, baba ve çocuk iletişimine, 1 eserde aile büyükleri ile iletişime, 4 eserde okul çevresi ile iletişime, 2 eserde ise diğer çevreyle olan iletişime değinilmiştir. İletişim dışında 1 eserde de paranın saadet olmadığı iletisine yer verildiği tespit edilmiştir.

43 eserde evrensel ve toplumsal değerlerle ilgili iletilere rastlanılmıştır. Bu iletilerin; yaşanılabilir bir dünya, savaşın kötülüğü barışın güzelliği, teknolojinin yanlış kullanımı ve duyarlık iletileri olduğu tespit edilmiştir. Mevlâna İdris Zengin'in eserlerinin özünde yaşanabilir bir dünya iletisi vardır. 16 eserinde bu ileti açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bunun dışında 12 eserde savaşın kötülüğü barışın güzelliği ve duyarlılık iletisine, 3 eserde ise teknolojinin yanlış kullanımına yönelik iletilere yer verildiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre 29 eserde kişisel gelişimi desteklemeye yönelik iletilere rastlanılmıştır. Bu iletilerin; kendini tanıma/farkındalık, ulaşılabilir hedef, özgürlük, girişimcilik, adalet, zaafllara yenik düşmeme ve olumsuzluklar karşısında pes etmeme temaları altında toplandığı görülmüştür. 6 eserde ulaşılabilir hedefe yönelik iletilere, 4 eserde girişimcilik, 3 eserde özgürlük, 2 eserde kendini tanıma, 4 eserde adalet ve kişisel zaafllara yenik düşmemeye yönelik iletilere, 2 eserde de olumsuzluklar karşısında pes etmemeye yönelik iletilere yer verildiği tespit edilmiştir.

Dinî ve kültürel değerlerin ifadesine yönelik iletilere 12 eserde rastlanmıştır. Bu eserlerde ağırlıklı olarak Allah sevgisi ve inancı gibi iletilere yer verilmiştir. Tarih bilinci de yazarın eserlerinde vurguladığı diğer iletilerden biridir.

Bunların dışında 6 eserde coğrafya ve fen bilimleri ile ilgili iletilere, 4 eserde felsefi düşünceye yönelik iletilere ve ideolojik iletilere rastlanmıştır.

Mevlâna İdris'in bazı eserleri hariç (Sessizlik Torbası, Güneşin Uyuduğu Yer, Bir Çuval Gözlük, Çocuk Kırmızı, Trenleri Seven Adam, Sarı Telefon Sokağında Rüya) diğer eserleri çocuğa hitap eden, onun rahatça okuyabileceği ve anlayabileceği dille yazılmıştır. Olayların gerçek hayattan seçilmesi okuyucunun ilgisini çekeceğinden dolayı okunabilirliği artırmaktadır.

Mevlâna İdris, eserlerindeki eğitsel iletileri öğüt verir gibi değil, gerçek yaşamla paralel bir şekilde, yaşantılar aracılığıyla iletmektedir. Mevlâna İdris eserlerinde olayları, ironi ve mizah unsurlarını ustaca kullanarak anlatmaktadır. O, hemen hemen tüm eserlerinde mizah ve ironiyi kullanarak eleştiride bulunmuştur. Bu çalışmanın sonucuna benzer olarak Kazan (2012), Yasa (2012) ve Kılınç

(2014) da yapmış oldukları çalışmada gülmece, ironi ve mizah unsurlarını Mevlâna İdris'in eserlerinde başarıyla kullandığını belirtmişlerdir.

Mevlâna İdris, eserlerinde merak ögesini güçlü tutmaktadır ve bu sayede okuyucuyu esere çekmektedir. Yasa (2012)'nin Mevlâna İdris Zengin'in masal kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelemiş ve bu çalışmayla benzer sonuçlara ulaşmıştır. Buna göre Mevlâna İdris'in eserlerinde merak duygusu ön plandadır.

Mevlâna İdris'in yazmış olduğu masal ve hikâyelerinin tümünün incelendiği bu araştırmada yazarın işlediği konular ve vermek istediği iletiler ile çocuğa görelilik ilkesi açısından tavsiye edebilecek nitelikte eserler olduğu tespit edilmiştir. Yasa (2012), Kazan (2012) ve Kılınc (2014) da Mevlâna İdris Zengin üzerine yapmış oldukları çalışmada da yazarının eserlerinin zengin iletilerle dolu olduğu ve iletilerin çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyebileceği sonuçlarına ulaşmışlardır. Buna göre Mevlâna İdris Zengin eserleri iletiler bakımından tavsiye edilebilir niteliktedir.

Öneriler

1. İncelenen eserlerden bazıları dışında, diğerlerine temel eğitim düzeyinde okutulan ders kitaplarında yer verilebilir.
2. Çocukların hayal dünyalarının, duygu ve düşüncelerinin gelişmesine katkı sağlayan bu eserler anne, baba ve öğretmenler tarafından çocuklara tavsiye edilebilir.
3. Yazarın bazı eserleri yetişkinlere de hitap ettiğinden bu eserlerden sadece çocuklar değil yetişkinler de faydalanabilir.
4. Okulda verilen değerler eğitiminde yazarın eserlerinden yararlanılabilir.
5. Yazarın eserlerinden bazıları sınıf içinde canlandırmaya uygundur. Öğretmen kontrolünde sınıf içinde skeç, drama gibi canlandırmalar yapılabilir.
6. Yazarın eserlerinin birçoğu animasyon ve çizgi film yapmaya uygun olduğundan, bu eserler animasyon ve çizgi film olarak yayınlanabilir.
7. Piyasada birçok çocuk edebiyatı eseri vardır. Bu eserlerin çocuğa uygunluğu incelenebilir. Kültür Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı bu

konuda daha hassas olup eserlerin incelenmeden yayımlanmasına izin vermemelidir.

8. Diğer çocuk edebiyatı yazarlarının da eserleri karakter eğitimi açısından incelenebilir.
9. Öğretmenler “karakter eğitimi” hakkında ve “çocuğa göre” olan yazınsal nitelikli metinlerin işlevleri hakkında bilgilendirilebilir.
10. İletilerin aktarılma biçiminin çocuğun gelişimine uygunluğunu belirlemek için başka bir çocuk edebiyatı yazarının eseri ile Mevlâna İdris Zengin’in eserlerinin karşılaştırılmasına dair çalışmalar yapılabilir.
11. Eserlerde verilen iletilerin çocuk tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığının belirlenmesi yararlı olacaktır. Bu sebeple çocukların yazarın eserlerindeki iletileri ne ölçüde anladıklarına yönelik uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akçay, S. (2015). *Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aktaş, E. (2016). Çağdaş Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarında Model Olarak Sunulan Çocuk Ve Ebeveyn Tipleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 17(67), 77-100.
- Aktaş, E. & Beldağ, A. (2017). Kalila and Dimna as One of the Traditional Antecedents of Modern Classifications of Values. *International Education Studies*, 10(3), 46-53.
- Aslanyürek, S. (2004). *Senaryo Kuramı* (2. basım). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aytan, N. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masal ve Hikayelerin Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Barış, G. (2011). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Baş, B. & Cesur, E. (2015). Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 3(3), 64-76.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikleri ve Örnek Çalışmalar* (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cesur, E. (2015). *Mavisel Yeneri'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Çalışkan, A. (2001). İslami Çocuk Edebiyatı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (12-13), 408-436.
- Demirel, Ş. (2011). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dursunoğlu, H. (2013). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı (4.Baskı). Ö. Yılar ve L. Turan (ed.), *Çocuk-Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı içinde* (s.1-36). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsanî Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Emeksiz, A. (2014). Mevlâna İdris İle Çocuklar İçin Edebiyat Üzerine Söyleşi. *Türk Dili Dergisi*, 756(107), 267-274.
- Emeksiz, A. (2008). Modern Dünyada Mevlâna İdris'in Tuhaf Adamları. *Türk XALQARI Edebiyatı (II) Materialler (I. Kitap)*, 13(15), 16-22.
- Gökşen, E. N. (1985). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gülgönül, B. (2014). *Bilgin Adalı'nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kaplan, O. (2012). *Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Karatay, H. & Destebaşı, F. & Demirbaş M. (2015). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ERZOSDER)*, ÖSII, 123-140.
- Kazan, V. (2012). *Mevlâna İdris Zengin Masallarının Eğitsel Değeri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Kılınç, B. S. (2014). *Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler ve Bu İletilerin Çocuğa Görelik Bağlamında Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kiraz, C. (2013). Karakter Eğitimi. *Terapi Dergisi*, (19), 6-13.
- Köse, S. (2011). *Muzaffer İzgü'nün 'Anneannemin Akıl Almaz Maceraları' Serisindeki Eğitsel İletiler* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Çev. S. Turan) İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (2010). *Çocuk Edebiyatı* (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özaslan, P. (2012). *Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Sakaoğlu, S. (1973). *Gümüşhane Masalları*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Sever, S. (2012). *Çocuk Edebiyatı* (6. Baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sılay, N. (2010). *Yükseköğretimde Karakter Eğitiminin İncelenmesi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2011). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2010). İki Masal Dünyası Arasında Kalan Çocuklar. *Az Edebiyat Dergisi* (9).

- Taşkıran, E. (2015). *Mustafa Ruhi Şirin'in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler* (Yüksek Lisans Tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden edinilmiştir.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük* (11. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Uludağ, F. (2012). Portreler: Gerçek Teneffüscü Mevlâna İdris. <https://www.xing.com/communities/posts/gercek-teneffuescue-Mevlâna-idris-1005255340> adresinden 27.03.2017 tarihinde edinilmiştir.
- Vess, K.A., Halbur, D.A. (2003). Character Education: What Counselor Educators Need To Know. *ERIC Clearinghouse on Counseling and Student Services Greensboro NC*. ED475389.
- Yakar, Y. M. (2011). *Mustafa Ruhi Şirin'in Türk Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Eserlerin Eğitsel Değeri Üzerine Bir İnceleme* (Doktora Tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden edinilmiştir.
- Yasa, M. (2012). *Mevlâna İdris Zengin'in Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden edinilmiştir.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk Psikolojisi* (38. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2016). Kurgusal Nitelikli Çocuk Kitapları ve Karakter Eğitimi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 4(3), 311-325.
- Yılmaz, O. (2013). *Fatih Erdoğan'ın Eserlerinin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi* (Doktora Tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden edinilmiştir.
- Yiğittir, S. & Bal, M. S. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde Karakter Eğitimi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 239-260.
- Yurt, S. U. (2013). *Sevim Ak'ın Öykülerinin Eğitsel Değerinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez Merkezi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi) adresinden edinilmiştir.
- Zengin, M. İ. (1990). *Çinçinli Masal Sokağı*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.

- Zengin, M. İ. (1990). *Çinçü*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Çin 'de İki Fincan*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Denize Yazılan Yazı*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Duvardaki Resim*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Gazoz Çeşmesi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Göçmen Kedi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Güneşin Uyuduğu Yer*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Havuç Havuç Havuç*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1990). *Masal Alan Adam*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Gökyüzündeki Dost*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Kanat Çırpan Uçurtma*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Kirpiler Şapka Giyemez*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Kirpinin Bahar Konseri(Piha Nesü Müv)*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Kuşkucu Horoz*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Kuyruğu Dumanlı Kedi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Miyavlayan Tavşan*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Romantik Tilki*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Saçları Dökülen Adam*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Sarı Kuş*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Şehir ve Çocuk ve Saat*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.

- Zengin, M. İ. (1991). *Televizyonları Bozulan Şehir*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Yağmurlu Şehirdeki Adam*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Dokuz Düğmeli Adam*. Ankara: Kipat Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Dünyanın En Güzel Bombası*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Düşünen Adam*. Ankara: Kipat Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Kuş Adam*. Ankara: Kipat Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Mutluluk Doktoru*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Para Dağıtan Adam*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Tersine Adam*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Trenleri Seven Adam*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2004). *Ütüsüz Ayakkabılar*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2009). *Filozof Köpek*. Ankara: Kipat Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2009). *Kardan Tavşan*. Ankara: Kipat Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2009). *Uçan Eşek*. Ankara: Kipat Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Asker Fil*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Bakkal Kaplan*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Baloncu Kirpi*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Cankurtaran Yunus Balığı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Davulcu Ayı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.

- Zengin, M. İ. (2015). *Diş Hekimi Timsah*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Doktor Tilki*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Dünyanın En Uğurböceği*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Dünyayı Delen Köstebek*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Hipnozcu Kedi*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Kasap Köpek*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Öğrenci Eşek*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Öğretmen Öküz*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Şoför Tavşan*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Trafik Polisi Kurbağa*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2015). *Vejetaryen Aslan*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2016). *Behram Geri Dön*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2016). *Bir Çuval Gözlük*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2016). *Bulut Çocuk*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2016). *Çocuk Kırmızı*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2016). *Dünyayı Kurtaran Çocuk*. İstanbul: Vakvak Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2016). *Halepli Zeynep*. İstanbul: Vakvak Yayınları.

Zengin, M. İ. (2016). *Küçük Süpermen*. İstanbul: Vakvak Yayınları.

Zengin, M. İ. (2016). *Sarı Telefon Sokağında Rüya*. İstanbul: Vakvak Yayınları.

Zengin, M. İ. (2016). *Sessizlik Torbası*. İstanbul: Vakvak Yayınları.

Zengin, M. İ. (2016). *Tuz*. İstanbul: Vakvak Yayınları.

Zengin, M. İ. *Sufi İle Pufi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.

EKLER

Ek 1. İncelenen Eserler

- Başka Çocuklar Masal Serisi (12 Kitap)

Sessizlik Torbası, Behram Geri Dön, Tuz, Havuç Havuç Havuç, Bir Çuval Gözlük, Sarı Telefon Sokağında Rüya, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Çocuk Kırmızı, Küçük Süpermen, Bulut Çocuk, Mavi Çocuk ve Halepli Zeynep.

- Hayvanlar İş Başında Masal Serisi (12 Kitap)

Öğretmen Öküz, Öğrenci Eşek, Trafik Polisi Kurbağa, Doktor Tilki, Kasap Köpek, Bakkal Kaplan, Diş Hekimi Timsah, Baloncu Kirpi, Şoför Tavşan, Asker Fil, Davulcu Ayı, ve Cankurtaran Yunus Balığı.

- Acayip Hayvanlar Masal Serisi (12 Kitap)

Kirpinin Bahar Konseri, Filozof Köpek, Kuşkucu Horoz, Hipnozcu Kedi, Vejetaryen Aslan, Uçan Eşek, Kardan Tavşan, Gazoz Çeşmesi, Romantik Tilki, Dünyayı Delen Köstebek, Kuyruğu Dumanlı Kedi ve Dünyanın En Uğurböceği.

- Tuhaf Adamlar Masal Serisi (10 Kitap)

Para Dağıtan Adam, Masal Alan Adam, Saçları Dökülen Adam, Tersine Adam, Yağmurlu Şehirdeki Adam, Televizyonları Bozulan Şehir, Düşünen Adam, Kuş Adam, Profesör Haşır Huşur ve Dokuz Düğmeli Adam.

- Çinçinli Masal Sokağı (6 Masal)

Göçmen Kedi, Çinçü, Denize Yazılan Yazı, Güneşin Uyuduğu Yer, Duvardaki Resim, Çin'de İki Fincan.

- Kirpiller Şapka Giymez (6 Masal)

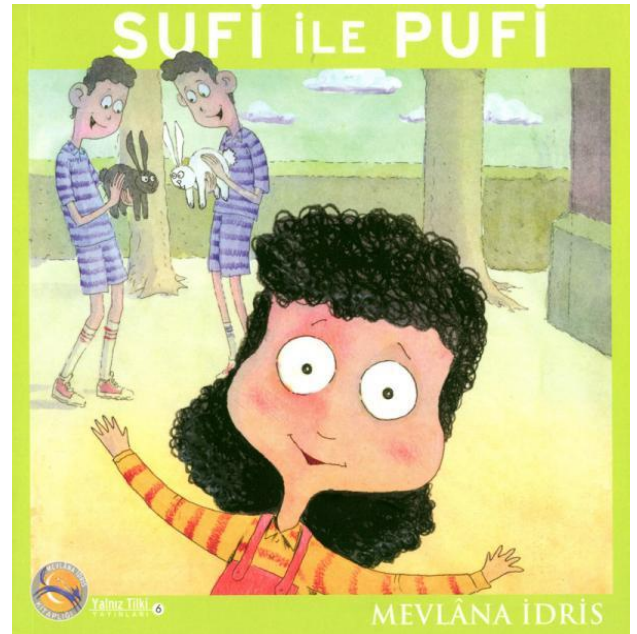
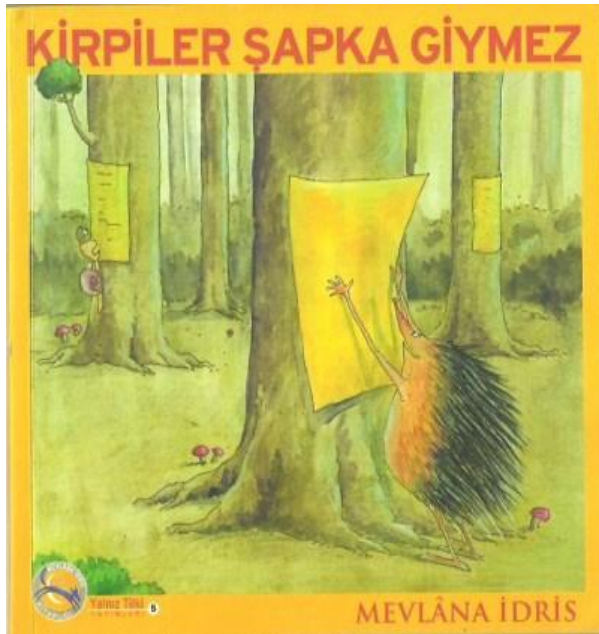
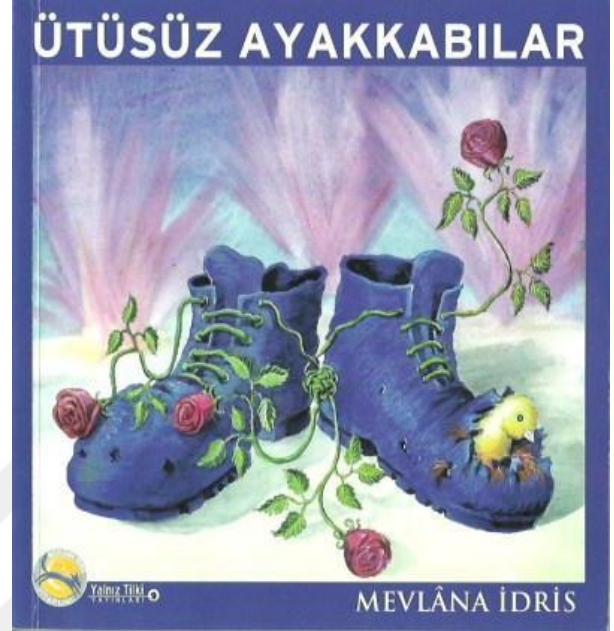
Kanat Çırpan Uçurtma, Miyavlayan Tavşan, Sarı Kuş, Birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuz, Gökyüzündeki Dost, Şehir ve Çocuk ve Saat.

- Ütüsüz Ayakkabılar (3 Masal)

Dünyanın En Güzel Bombası, Trenleri Seven Adam, Mutluluk Doktoru.

- Sufi ile Pufi

Ek 2. Eserlerden Bazılarının Kapakları

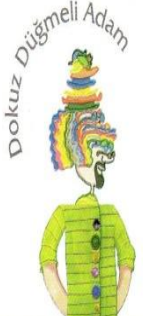

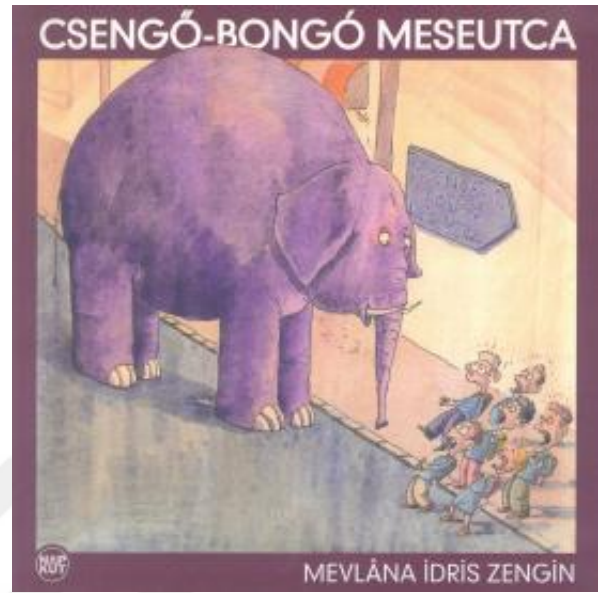
Tuhaf olan ben değilim.
Tuhaf olan sıradan biri olmak
ve öylece kalmaktır.
Kalk, kalbine bak,
kötülüklere seyirci kalma.
Canlan biraz.
İz bırak ve gezegeni salla!!!

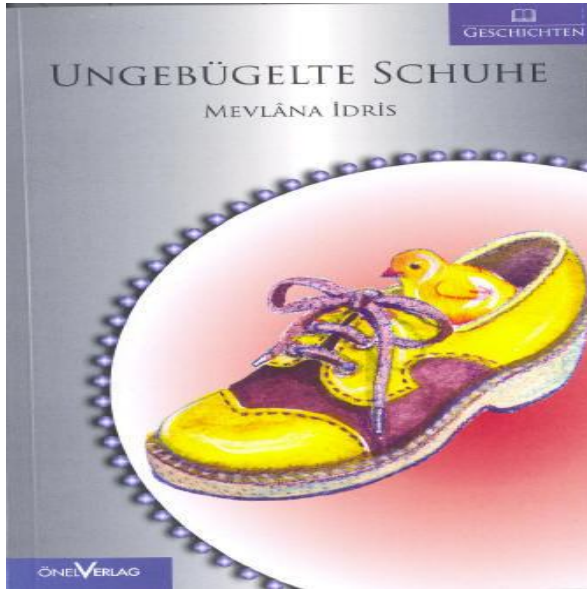
Ek 3. Yabancı Dillere Çevrilmiş Kitaplar

Çinçinli Masal Sokağı / ARAPÇA

Çinçinli Masal Sokağı/MACARCA

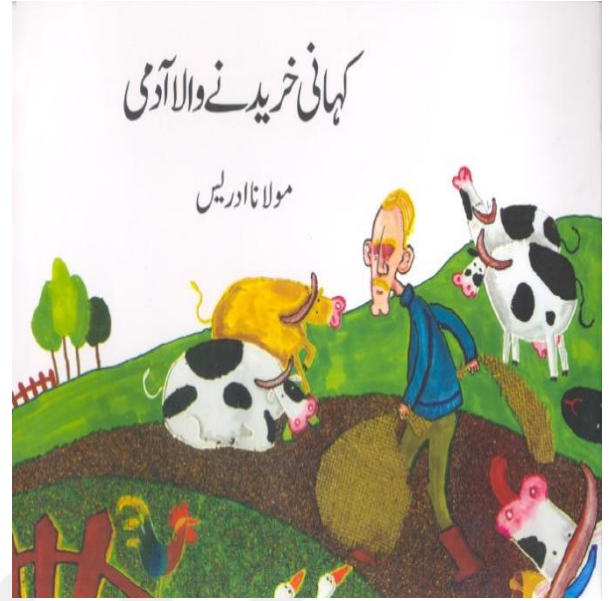
Ütüsüz Ayakkabılar / ALMANCA

Uçan Eşek / FARŞÇA

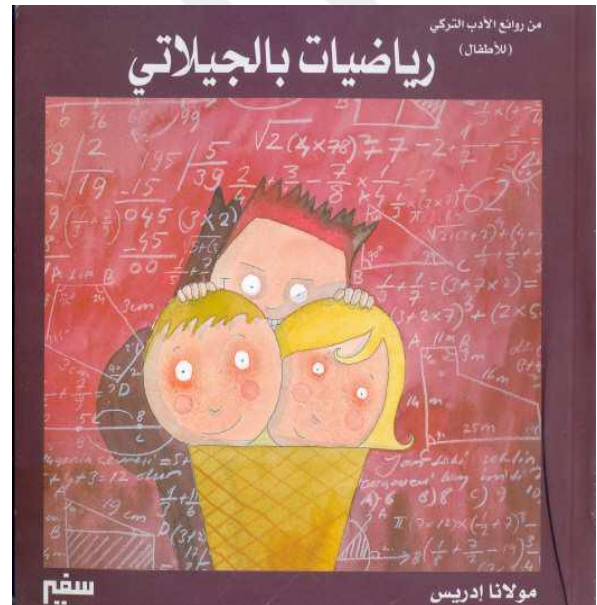
Para Dağıtan Adam / ARAPÇA

Masal Alan Adam / URDUCA

Tersine Adam / ALMANCA

Dondurmalı Matematik / ARAPÇA

ÖZ GEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Muhammed IŞIK		
Doğum Yeri ve Yılı	Akkuş/1993		
Medeni Durumu	Evli		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce/Başlangıç Seviyesi		
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı	Kurum Adı	
Lisans	2010	2014	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yüksek Lisans	2014	2017	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora			
Çalıştığı Kurum (/lar)		Başlama - Ayrılma Yılı	
1. Akkuş Tuzak İlkokulu (Sınıf Öğretmeni)		2014	2015
2. Akkuş Kızılelma İlkokulu (Sınıf Öğretmeni)		2015	2017
3. Akkuş Cumhuriyet İlkokulu (Sınıf Öğretmeni)		2017	-
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar			
Yayınlar			
Aldığı Ödüller			
Diğer			
İletişim (eposta)	isikmuhammet52@gmail.com		